

Friedrich Klára – Szakács Gábor

Ősök és Írások

Torma Zsófia
régésznő

Szabó Klára
festménye,
2008

Az utolsó nagy kő
a Tászok-tetőn
Farkas Aladár és
Szakács Gábor
feliratot keresnek
a kövön.

Fényképezte:
Friedrich Klára,
2007

Friedrich Klára – Szakács Gábor

Ősök és Írások

Budapest – 2008

„Bevezetés

Volt-e a magyarok őseinek, mielőtt keresztényekké lettek, nyelvünk sajátságaihoz alkalmazkodott valamely írásmestersége? – olyan kérdés, melyre minden habozás nélkül azt merem válaszolni hogy: volt. Még pedig nem csupán abból az indokból, mely Jerney Jánost a jeligéül is választott nyilatkozatra bírta, hanem főképen azért, mert a székelyeknél, ha számra nézve csekély, annyi emléke mégis maradt fenn, aminek alapján elég helyes képet alkothatunk magunknak róla.

Ezt az írást ugyan legújabban „Székely rovás-írás"-nak nevezik s ezzel a székely különlegességek közé sorozták be. Pedig helytelenül: mert az nem kizárólagos székely tulajdon és így székely különlegesség sem lehet.

Sokkal több az: az összes magyarság ősi közös kincse. S a székelyeknek csak az az érdeme, hogy a feledésbe meneteltől megmentették. S nem csekély érdem ez se.

Az összes magyarság közös kincsévé avatja ezt az írást az a kiváló tulajdonsága, hogy a Révai Miklós korszakos föllépése óta teljesen kialakult mai ábéczénk előtt egyesegyedül ennek az írásnak a betűsora (alphabetuma) volt az, melyben a magyar szóhangok helyes és szabatos kifejezésére alkalmas, de egyszersmind nélkülözhetetlen ú.n. magyar betűk egytől-egyig feltalálhatók. Oly tulajdonság, melyet se letagadni, se elvitatni nem lehet s így egymagában elegendő, mert megdönthetetlen bizonyíték arra, hogy ez az írás egyenest azzal a rendeltetéssel keletkezett, hogy a magyar nyelvet szolgálja, – aminthogy a székelyeknél is ezt szolgálta s annak szolgálatában állott, mint alább látni fogjuk, a hunoknál és a kunoknál is."

Debreczenyi Miklós:
Az ősmagyar írás néhány hazai s oroszországi emléke
(Budapest, Pátria Irodalmi Vállalat és Nyomdai Rt., 1914)

Kiadó: Szakács Gábor
T.: 403-1086, 06 (30) 431-1281
Villámlevél: szakacs.gabor@interware.hu, szaki1@interware.hu

ISBN 978-963-06-5775-4

A borító Banner János *Hódmezővásárhely története a honfoglalás koráig* című könyvében található ábra felhasználásával készült.
Hátsó borító: *A ditrói fennsíkon* Fényképezte: Friedrich Klára

A kötetet Barta József tervezte,
hívható a (1) 403-3579-es számon.
Nyomdai előkészítés: B'artbox Grafikai Stúdió – Budapest
Nyomás: Regiszter Kiadó és Nyomda Kft. Budapest,
telefon: (1) 400-2166, (1) 400-2167

Tartalom

Előszó

Szeretve tisztelt Magyar Nemzettársam!

Egy évtizeddel ezelőtt egy rovásírással is foglalkozó személy Friedrich Klárának kifejtette, hogy ebben a „műfajban” már mindent megírtak, fölösleges újabb kutatásokkal töltenie szabad idejét. Azóta három könyvet is megtöltöttünk a hivatkozott kutatások eredményeinek pontosításával, illetve újabb megállapításokkal.

Az Ön kezében tartott kiadvány részben az elmúlt néhány év során különböző sajtótermékekben megjelent írásokat és közzé nem tett tanulmányokat tartalmaz. Mindez bátorítsa a rovásírókat további kutatásokra, ne higgyék el az őket lebeszélési szándékkal megkörnyékező tudorok okoskodását!

A rovásírás ugyanis örök, és mint ilyen, a világ kezdetétől létezett és az utolsó ítélet napja után is fennmarad. Éppen ezért jogosan hangoztathatjuk kételyeinket, hogy hol vagyunk még attól, hogy akárcsak a hétezer éves, újkőkori Tordos-Vinca műveltség reánk maradt emlékeit, vagy a boszniai (visokoi) piramisok kőbe vésett üzeneteit megfejtsük? És akkor nem is említettük azon őseinket, akik szerte a világon ott hagyták kezük, tudásuk nyomát!

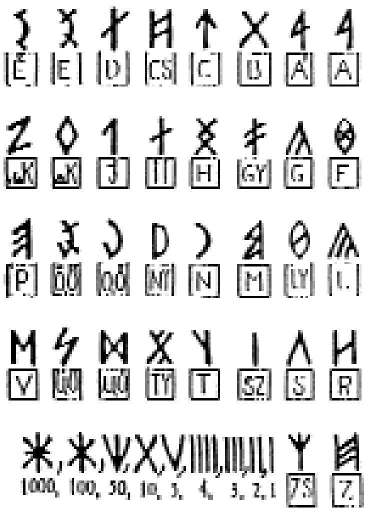
És a jövő? Vajon mindent tudunk már a rovásírás számítógépes használatáról? Egyelőre csak azok tudnak egymással ezen a módon levelezni, akiknek ugyanazt a programot telepítették a gépére. Ez így nem maradhat, a tudomány ennél komolyabb feladatokat is megoldott már.

A jövő építéséhez ismerni kell a múltat! Ezt a múltat azonban csak aprólékos, minden részletre kiterjedő kutatással lehet feltárni, amelyet a tárgyi emlékek megismerésével kell kezdeni, nem pedig a valóságtól elszakadt fejtegetésekkel.

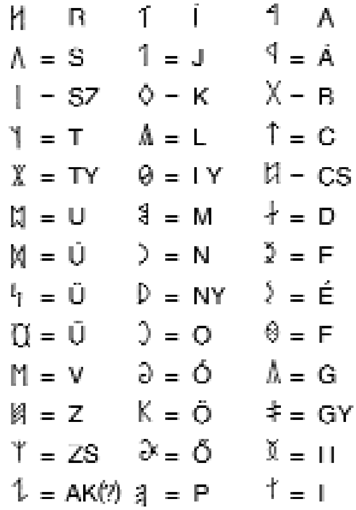
Áldja meg a mi Istenünk a jó magyarokat, akik őseik igazságát követve, őket tisztelve, nemzetünk javára végzik áldozatos munkájukat! Mert csak ebben az esetben számíthatnak az ősök segítségére és az írások „megszólalására”.

Szakács Gábor

Két rovásírás betűsor

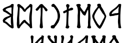
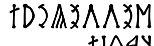
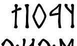
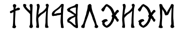
Magyar Adorján ábécéje

Friedrich Klára ábécéje
Forrai Sándor betűivel

A rovásírás legfontosabb szabályai:

1. A rovásírást jobbról balra írjuk, mert legtöbb írásemlékünkben így szerepel. Lehet balról jobbra is írni, ám ez nem hagyománykövető. Ebben az esetben meg kell fordítani a betűket.
2. A szavakat szóközökkel választjuk el egymástól. Az írásjelek ugyanazok, mint a latin betűs írásnál.
3. A rovásírásban két fajta K betű használatos. Magyar Adorján szerint az egyik a szó végeire, a másik a szó belsejébe kerül. Forrai Sándor véleménye ezzel szemben az, hogy a két fajta K használatát a mellettük lévő magánhangzók hangrendje dönti el. Friedrich Klára kutatásai szerint rovásemlékeink nem igazolják ezeket a szabályokat. Egyszerűbb, és ezt az egyszerűsítést Forrai Sándor is elfogadta, ha csak a ◊ jelet használjuk K-ként. Ugyanis régen nem csak az (e)f, (e)l, (e)m, (e)n, (e)ny, (e)r, (e)s, (e)sz hangoknál ejtették elől az e-t, hanem mindegyik mássalhangzónknál. Tehát (e)b, (e)c, (e)cs… …(e)k, ennek a jele pedig a ◊.
4. Fontos szabály, hogy rovásírásunkban csak azokat a betűváltozatokat használhatjuk, amelyek valamely régi rovásemlékben megtalálhatók.
5. A rovásbetűk között nincs Q, W, X, Y. Rovásírással így jelöljük őket:

Q=KV pl.	Aquincum:	
	Quartz:	
W=V pl.	Wesselényi:	
X=KSZ pl.	taxi:	
Y=I pl.	Vörösmarty:	

Vers rovásíró gyerekeknek

Friedrich Klára

ROVÁSÍRÓ GYEREKEKNEK

A Pilisben egy tavaszi madárka
Oly vidáman, szépen énekel
Hogy kinyílik a kék égen egy ablak
És dalára Égi Hang felel

Figyelj most te kedves kis madárka
Arra, amit üzenek veled
Vidd tovább a szavam ágról-ágra
Hadd hallják a magyar gyerekek

Vigyázzatok a Kárpát-hazára
A hegyekre, a folyókra, a fákra
Várromokon hunok lábnyomára
Országházban a Szent Koronára

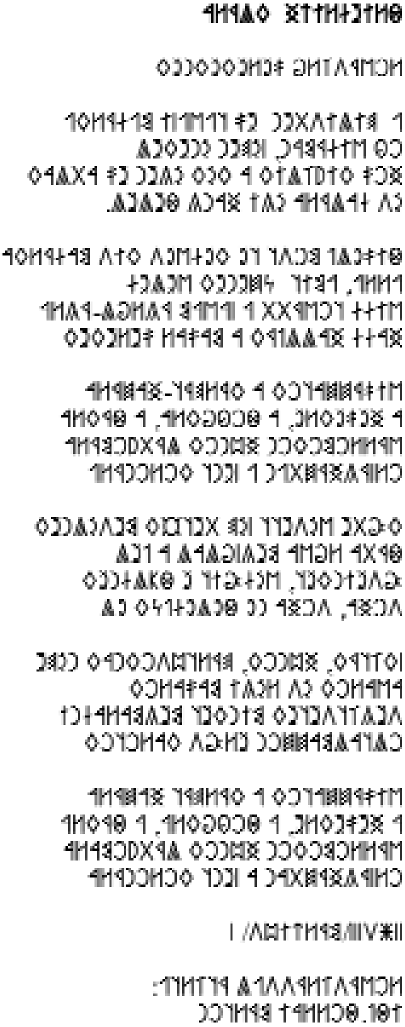
Kőbe vésett szép betűk mesélnek
Fába róva megszólal a jel
Őseinket, védőit e földnek
Soha, soha ne feledjük el

Szkíták, hunok, pártusoknak népe
Avarok és régi magyarok
Segítsetek minket megmaradni
Oltalmazzon erős karotok

Vigyázzatok a Kárpát hazára
A hegyekre, a folyókra, a fákra
Várromokon hunok lábnyomára
Országházban a Szent Koronára

2008/március/1

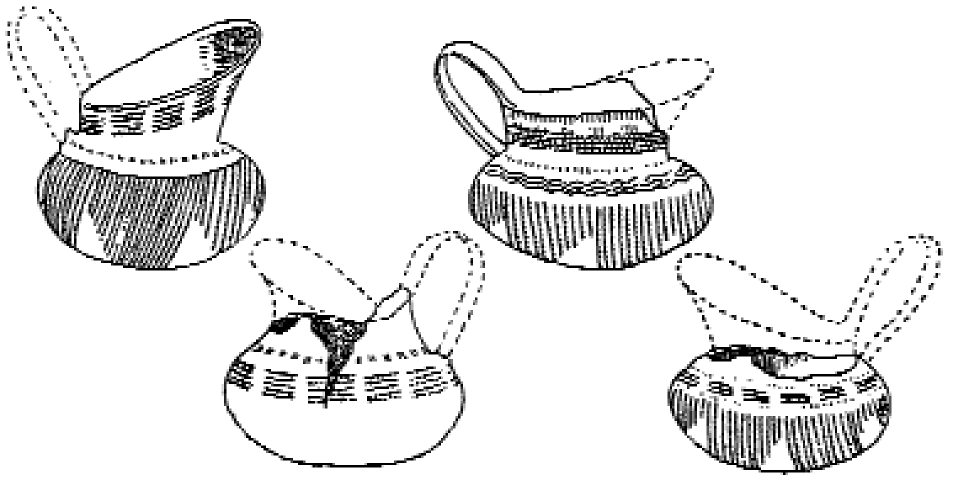
Rovásírással átírta: Ifj.Forrai Márton

*A képet készítette
Budaházy Éva tanárnő
(Debrecen)*

Torma Zsófia, egy asszony a magyar régészet szolgálatában

(1831 Csicsókeresztúr – 1899 Szászváros)

Torma Zsófiának, a világ legelső régésznőjének életét, munkásságát nem időrendi sorrendben, hanem az alábbi tárgykörök szerint szeretném bemutatni:

1. Ahogy elkezdődött
2. Család és hazaszeretete
3. Tudományos munkásságának főbb állomásai
4. Nőrégész – régésznő
5. Szakirodalmi tájékozottsága
6. Kutatói alapossága és módszere
7. Tudományos levelezése
8. Őstörténeti felfogása
9. Díszítések, mesterjegyek vagy írásjelek?
10. Elismerése, méltatói
11. Mellőzése
12. Meghamisítása
13. Összegzés
14. Feladataink
15. Új életrajzi adat
16. Újabb ismeretek Torma Zsófiáról
17. Szakirodalom

1. Ahogy elkezdődött

A régész-történész apa, Torma József gyermekei közül Károly és Zsófia szívesen játszottak az ásatásokból előkerült leletekkel, cserépdarabokkal, amelyek gyakran gyermekszobájuk padlóját is elborították. Zsófia 13 éves volt, amikor Rómer Flóris bencés szerzetes (1815-1889) a magyar régészet és műemlékvédelem megalapítója meglátogatta Torma Józsefet Csicsókeresztúron, ekkor még az ő ásatásai iránt érdeklődve. Tíz évvel később azonban már azt a nevezetes földtani és őslénytani gyűjteményt csodálja meg Szászvárosban, amelyet Zsófia sokszor napokig tartó fárasztó utakon szedett össze, s amelyből múzeumok, paleontológiai társaságok is kértek tőle anyagot.

2. Család és hazaszeretete

Édesapja nem „csak" régész, hanem Belső-Szolnok vármegye 1848-as követe, országgyűlési képviselő.

Nővérének férje Makray László az 1848/49-es szabadságharcban honvéd alezredes Bem József seregében.

Bátyja, Károly 18 éves korában szintén csatlakozott Bem tábornokhoz és a zsibói fegyverletételig vitézül harcolt.

Zsófia szülei halála után nővéréhez költözött Hunyad megyébe, akinek gyermekeit szeretettel, türelemmel tanítgatta. Egyiküket örökbe is fogadta és az ő kisfiával is nagy kedvvel és vidámsággal foglalkozott.

Felismerte hazájának rendkívüli fontosságát régészeti, néprajzi, őslénytani, kőzet és ásványtani szempontból s ezt a világ elé akarta tárni. Honleányi kötelességének érezte a pusztuló leletek gyűjtését, mentését, s ezért feláldozta magánéletét. *„...az ifjúság röpke ábrándképei helyett komolyabb törekvések népesítik be akaratlanul is lelke világát, s minden iránt lobbanékony érdeklődéssel viseltetett a mit a hazai föld természeti ritkasága, vagy régiség alakjában eléje tárt."* – írja róla tanítványa és tisztelője Téglás Gábor, dévai geológus és régész.

Későbbi összehasonlításaiban hangsúlyozza a magyar jellegzetességeket, többek között a tulipánt, székelykaput, Attila turul–karuly madarát, a szászvárosi asszonyok által az ágyneműre hímzett életfát... Külföldi előadásainak költségeit maga állja és célja a hazai tudomány jó hírnevének öregbítése.

3. Tudományos munkásságának főbb állomásai

1875-ben kezd ásatni Tordos őstelepén, amelyre Vén András ottani református tanító hívja fel figyelmét, s ahol addig csak két iskolaigazgató gyűjtött néhány leletet a Maros partjáról.

1876-ban részt vesz közel száz leletével a 9. Nemzetközi Ősrégészeti Kongresszuson Budapesten.

1877-ben a Szebeni Honismertető Egylet tiszteletbeli tagjává választja.

1879-ben megjelenik első régészeti munkája, a „Hunyadvármegye Neolith (Kőkorszakbeli) telepei".

1880-ban megjelenik a Nándori barlangcsoportozatban végzett ásatásának ismertetése.

1880-ban Berlinbe hívják a Német Antropológusok naggyűlésére, ahol Schliemann trójai leleteiből is kiállítanak.

1882-ben Németország múzeumait tanulmányozza, Maina-Frankfurtban részt vesz a német antropológusok XIII. Nagygyűlésén, ugyanebben az évben Bécs, Budapest, Kolozsvár, Nagyenyed őskori gyűjteményeit is végiglátogatja.

1884-ben Torinóból megérkezik Kossuth Lajos első tisztelgő levele.

1889-ben, a német antropológusok bécsi kongresszusa nagy kudarc számára, hiszen még tízen sem ültek a székeken, akik rendelkeztek volna megfelelő előismerettel, hogy néprajzi összehasonlításait megértsék.

1894-ben magyarországi érdeklődés hiányában Jénában németül jelenik meg az „Ethnographische Analogien", azaz Néprajzi összehasonlítások című munkája, amelyről többnyire elismerő nyilatkozatok látnak napvilágot.

1899-ben, május 24-én, halála előtt fél évvel a Kolozsvári Egyetem tiszteletbeli bölcsészdoktorrá nevezi ki.

4. Nőrégész-régésznő

Ha azt halljuk, hogy a világ legelső nő régésze, régésznője, a tudós iránti tiszteleten túl, kíváncsiak vagyunk, hogy milyen volt ő? Torma Zsófia, okos, szép, nemesi származású, gazdag hölgy volt, akinek 25 férfi kérte meg a kezét, ő azonban nem egyetlen személynek, hanem a magyar tudománynak adta. Nem mintha magát embertársai fölé emelte volna, hiszen végtelenül szerény volt, mint ahogy azt az „Ethnographische Analogien" zárszava bizonyítja:

„Ha pedig valaki úgy gondolja, hogy tanulmányomat bírálat tárgyává teszi, csak arra kérem, ne tekintse a dolgozatot iskolázott szakember munkájának, hisz egy ilyennek a látóköre és a megfigyelőképessége az én ismereteimet túlszárnyalja…

Minden dicsvágyat és feltűnéskeltést kerülve gyűjteményem jelentőségének fontos voltát egyedül abban látom, hogy leleteimet a Maros hullámai elől biztonságba helyeztem, miután más megfelelő gyűjtőre nem akadtak. Tettem ezt annak ellenére is, hogy az elfogultság és sokoldalú kellemetlenkedés sokak részéről ellenem megnyilvánult és még ma is folytatódik."

Említett tulajdonságai ellenére nem nőtársainak féltékenysége keserítette meg életét. Írásaiban említi a Szebeni Honismertető Egylet

hölgytagjainak magasztaló dicséretét. Heinrich Schliemann második feleségével, a szintén régészkedő Sophie-val, Johannes Ranke német antropológus feleségével, Annával igen jó volt a kapcsolata. Gazdaságát, háztartását bizonyára gondosan vezette és irányította, hiszen fennmaradtak Anna Rankénak, a német antropológusfeleségnek levelei, amelyekben lelkendezve köszöni meg a Szászvárosból Münchenbe ládaszámra küldött, gondosan csomagolt, gyönyörű gyümölcsöket.

A 9. Nemzetközi Ősrégészeti Tanácskozáson, 1876-ban egyetlen nő volt az előadók között. A vicclapok kezdetben gúnyolták a „bogarászó kisasszonyt", *„mígnem apránként hozzászokott a közönség ahhoz, hogy benne a regények nevetséges <kék harisnyás> figurája helyett a valódi tanultságnak nálunk ugyan kivételes, de hála Istennek azért már itt is örvendetesen sokasodó mintaképét tisztelje és respektálja".* (Téglás Gábor tanítvány, régész)

Kifejezetten asszonytársai számára írt cikket 1896-ban, A Szolnok-doboka megyei nők ezredévi emléklapjába „Hazánk népe ősmythosának maradványai" címmel.

Híres volt jótékonyságáról, ismét Téglás Gábort idézem: *„...a közjóra irányuló szívnemesség és könyörületesség, a régi magyar nemzeti udvarházak hölgyeinek napjainkban fájdalom már gyérülni kezdő erénye Torma Zsófiában a szó legnemesebb értelmében megszemélyesítőjét bírta. Az árvák, az üldözöttek, a segélyre szorultak készséges pártfogójaként mindenkinek szolgálatára állott, s Szászvároson, hol annyi család áldhatja ritka szívjóságát, már ebbeli ténykedései is biztosíthatnák neve fennmaradását."*

Az ásató, terepen dolgozó régésznek egy kubikus erejével és egy sebészorvos finom kezével kell rendelkeznie. Torma Zsófia kezdetben állta versenyt a férfiakkal. Az itthoni mellőzések, írásainak sorozatos visszautasítása, leleteinek lekicsinylése éppen azok részéről, akiket kezdetben legjobban tisztelt, (Hampel József, Pulszky Ferenc, Hunfalvy Pál) a lelkén keresztül törték meg erejét. 1881-ben odáig jut, hogy arra kéri Haynald Lajos bíboros érseket (1816-1891), hogy szerezze meg számára Rudolf trónörökös felesége, Stefánia belga királylány mellett a magyar társalkodónő tisztét. Bár bizonyosan ott is hazája érdemeire hívta volna fel a figyelmet, jó hogy e kiugrási kísérlete nem sikerült, hiszen ezen időszak után következtek legfontosabb felfedezései, többek között az, hogy nem a dákok, hanem egy 3000 évvel korábbi turáni népesség Trójához és Mezopotámiához (ahogy akkor nevezték, Babylonhoz) kapcsolható hagyatékát mentette meg a pusztulástól.

Több helyen olvastam, hogy Torma Zsófia az eredményeit „zseniális női intuíciójának" köszönheti, mintha ezzel el lehetne leplezni azt a tényt, hogy egyszerűen okosabb és szorgalmasabb volt szaktársainál,

akiket pontosan harminc évvel előzött meg. Hiszen az ő 1875-ben kezdett tordosi ásatásait csak 1905-ben követte a hasonlóan újkőkori, de írásbeli anyagában szegényesebb Vincsa telep felfedezése Nándorfehérvár mellett.

A régésznő szorgalmának gyümölcsét, 10 387 darabból álló gyűjteményét az Erdélyi Nemzeti Múzeum Érem- és Régiségtára vásárolta meg. Mivel nagy vagyonát kutatásaira és jótékonyságra áldozta, így idősebb korában gyűjteményének már nem tudott új helyet biztosítani, ezért 1891-ben ötezer forintért és 800 forint életjáradékért megvált tőle. Darabszámra több lenne régészeti hagyatéka, de sokan kértek tőle anyagot és ő szívesen küldött, bármilyen fáradságosan jutott is hozzá.

Egy részlet Francis Haverfield oxfordi régész, történész leveléből: *„Alig merem kérdezni, de mint Ön is tudja, a régészek nagyon szemérmetlenek, hogy kölcsön adhatna-e nekem néhányat ezekből a kincsekből? Szeretném, ha gyűjteményem mellé még volna három bálványom, három csigolyám és az a különös négy oldalas tárgy…"*

Zsófia küldött anyagot, gondosan csomagolva mindenkinek boldogan. Az oxfordi régész úr pedig soha nem hívta meg Oxfordba előadást tartani, mások kihagyták a szakirodalomból, az általa mélyen tisztelt és népszerűsített Heinrich Schliemann sűrű teendőire hivatkozva elutasította, hogy előszót írjon könyvéhez (1882). Hogy azért történt-e ez, mert nő volt és az irányadó férfi tudósoknak kényelmetlen lett volna a hivatkozás, vagy azért, mert adakozó, segítőkész jellem volt, erről több mint 130 év távolából nehéz bizonyosat mondani…

5. Szakirodalmi tájékozottsága

Mind a hazai, mind a külföldi szakirodalomban rendkívül tájékozott és naprakész volt, pedig akkoriban nem lehetett számítógépet bekapcsolni és rákattanni a keresőre.

Magyar, német, francia, angol, görög, latin szerzők műveivel támasztja alá megállapításait és összehasonlításait. Éppúgy ismeri Strabont és Berossost, mint Lukácsy Kristóf örmény források alapján írt „A magyarok őselei" című művét, Huszka József frissen megjelent tanulmányát a turáni díszítőművészetről, vagy Bánó Jenő írását a mexikói indiánok és a magyarok hasonló szokásairól. Tanulmányozza a különböző népek mítoszait és szokásait, az öltözködéstől a táncig.

6. Kutatói alapossága és módszere

Kutatói alaposságára már szakirodalmi tájékozottságából is következtethetünk. Leleteit szaktudósoknak is elküldte tanulmányozásra, pl. a fémtárgyakat Otto Helmnek Danzigba, kémiai vizsgálatra, vagy a megkövesedett levél lenyomatokat Dr. Kurtznak Berlinbe.

Ez az alaposság vezetett oda, hogy a világon először alkalmazta a társtudományok bevonását a régészeti munkába, antropológusok, őslénykutatók, vegyészek, nyelvészek, botanikusok, történészek, néprajzkutatók, geológusok, mineralógusok (ásványtanászok), orientalisták (keletkutatók), művészettörténészek, numizmatikusok (éremtanászok) műveit használta fel, vagy leleteket küldött tanulmányozásra.

Ezzel kapcsolatot teremtett az egyes szakterületek között, lehetőség nyílt a műveltségek eredetének tisztázására. Ez a módszer vezetett oda, hogy megállapíthatta: a tordosi, a trójai, és a legkorábbi sumer műveltség közös forrásból táplálkozott. Az „Ethnographische Analogien" című művében vallási, csillagászati, embertani, írásbeli, nyelvészeti, díszítőművészeti, sőt még táncművészeti összehasonlításokat is találunk.

7. Tudományos levelezése

A komplex, sokoldalú és összehasonlító módszer mellett a szaktársakkal való levelezést is kutatói, tudományos szintre emelte. Ehhez legalább három nyelv ismerete és a régészet tudományához kapcsolódó nemzetközi szakszókincs ismeretére volt szükség. Levelezőtársa volt a már említetteken kívül John Lubbock (1834-1913) angol tudós, aki nemesi nevét lorddá avatásakor a Stonhenge-hez hasonló kőkör helyszínéről, Avebury-ről választotta és a Prehistoric Times című könyvében a Campagnai baltatokot, a magyarsághoz kapcsolható rovásírásos emléket is bemutatja. Továbbá Archibald Sayce (1845-1933) angol nyelvész, sumerologus; Francis Lenormant (1837-1883) francia régész és sumerologus, aki a sumer és az uralaltaji nyelvek azonosságát állapította meg; Heinrich Schliemann (1822-1890), aki 1871-ben megtalálta Tróját (a törökországi Hisszarlik dombja alatt). És az, akinek levelei minden mellőzésért kárpótolták, a már 82 éves Kossuth Lajos (1802-1894), aki az ősrégészet iránt is érdeklődött.

8. Őstörténeti felfogása

Az alábbiak kivonatok, de nem szó szerinti idézetek a „Hazánk népe ősmythosának maradványai" című írásából, 1896-ból. (Babylon= Mezopotámia, Sumer). Babilon ős népe, ékiratos feliratai szerint a turáni fajhoz tartozó sumer-akkád nép volt, amelynek hitelvei, szertartásai, írásjegyei, szokásai még 6000 év múltán is visszatükröződnek árja népeink néprajzában, életében, szokásaiban. (Az „árja" kifejezést az általa turáni fennsíknak nevezett területről kiinduló szkíta-hun-avar-székely-magyar népességre használja.)

A sumer-akkádok szintén az altáji népcsaládhoz tartozó turáni faj voltak, innen olvadhatott a magyar nyelvbe több akkád féle

elem. (Akkoriban még nem volt ismeretes, hogy az akkádok a sémi fajhoz tartoztak, s nem sajátjuk volt az írás, csupán átvették). A sumer-akkádok nyelvéről ezt írja: „Annyi bizonyos, hogy közelebb állnak a kelet-indiai dravidákhoz, mint a törökökhöz, vagy az un. finnugorokhoz". Érdekesen egybeesik ez az Akadémia másik erdélyi üldözöttjének, Szentkatolnai Bálint Gábornak véleményével, aki a dravidát, a tamilok nyelvét, a magyar nyelv rokonának tartotta. Bár az irodalomban nem találtam nyomát, hogy e két lángelme személyesen ismerte volna egymást, volt közös barátjuk: Hermann Antal (1851-1926) irodalomtörténész, etnográfus. Torma Zsófia szerint a székelyek olyan magyar törzsek, akik Attila hunjainak visszamaradt részeként, még Árpád magyarjainak bejövetele előtt Erdély keleti határhegyein telepedtek meg, s még ma is ott laknak. A magyarok a honfoglaláskor a Duna-Tisza közén már turáni eredetű, visszamaradt szkíta törzseket találtak, akik, mint rokon faj, beléjük olvadtak.

„Babylon planétáinak számából keletkezett hetes számunk előkelősége szerepelt őseinknél is, pl. nemzetünk hét törzse, hét vezére... Magyarország ősi címerének hét oroszlánja a hét vezér nemzetségét jelképezé..."

„Ha azonban a leletek azonossága oly sokféle csoportos formában jelentkezik mint az én gyűjteményemben látható kultikus kapcsolatoknál, ahol is a babilóniai hatások olyan szembeszökőek, minden kétséget kizárólag felismerhető az a tény, hogy a leletek készítői, alkotói teljes mértékben azonos eszmék hatására cselekedtek és hogy ezeknek a művészeknek, vagy mesterembereknek egymáshoz tartozása, népeiknek faji azonossága, ezen az alapon tekintve nem okozhat kételyt".

Igen korai Kárpát-medencei jelenlétünkre utal az a megállapítása, hogy az utolsó jégkorszak végén élt ősszarvast, amelynek agancsából egy faragott darabot a nándori barlangban megtalált, az erdélyi lakosság ismerte, így a szarvas alakját korsóira, ruháira, szőnyegeire „minden kulturális befolyástól" mentesen díszítésként használta.

9. Díszítések, mesterjegyek, vagy írásjelek?

Torma Zsófia határozottan kiállt amellett, hogy tordosi edénytöredékein, korongjain írásjelek, betűk találhatók. A külföldi tudósok, Lubbock kivételével nem ismerték a magyarok ősi írását, a rovásírást, így nem tudták megerősíteni ebben. Archibald Sayce angol nyelvész, orientalista, sumerológus ugyan elismeri, hogy némely ázsiai betű rokonságba hozható a tordosi leleteken lévőkkel, de a rovás Zs és T betűt ismétlődésük miatt díszítésnek véli. A hazai tudósok, köztük bátyja, Torma Károly régész is, legfeljebb névjeleknek, mesterjegyeknek hajlandó elfogadni a feliratokat. Ugyanis Hunfalvy Pál ellentmondást nem tűrően jelentette ki, hogy a magyaroknak a

kereszténységre térítés előtt saját írásuk nem volt, a hun-székely rovásírást pedig néhány XVII. századi tudós szerkesztette.

Így Zsófia egyedül maradt a véleményével, mely szerint nagyszámú újkőkori agyagkorongján az ősi magyar rovásírás és számrovás is található, többek között azonosította az NY, ZS, T, C betűket. Forrai Sándor a kb. 150 hozzáférhető rajzon, amely Fehérné Walter Annának köszönhető, azonosította még az A, B, C, D, F. G, J, P, SZ rovásjeleket. Makkay János régészprofesszor A tartariai leletek című nagyszerű könyvében közli az általa 1969-ben összeállított és Tordos jelcsoport-nak nevezett jelgyűjteményt.

Shan M. M. Winn amerikai kutató 1981-ben megjelent könyvében a Tordos-Vincsa műveltség jeleit gyűjtötte össze és több szempont szerint csoportosította. 320 tordosi tárgyról rajzolt le jeleket. Az előzőeken kívül itt megtaláltam még a CS, GY, I, kapocs K (ʅ), négyszög K (◊), M, O, Ö, R, S, U, Ü, V, Z betűket, valamint a BL, IB, ID, JD, ISZ összerovásokat (ligaturákat), továbbá a BABA és SAS szavakat ötletesen összeróva. Így az E, LY, N, TY, kivételével a ma székely-magyarnak nevezett rovásírás 28 betűje felismerhető a tordosi, illetve az M a nándori leleten, ez szintén Zsófia gyűjtése. Bizonyosra vehető, hogy újabb, a rovásírásra összpontosító vizsgálatnál a hiányzó 4 betű is feltűnne a tárgyakon, amelyeken az 1, 2, 3, 4, 5, 10, 20, 50, 100 rovásszámjegyek is azonosíthatók.

Szakács Gábornak többször volt alkalma a napjainkban bosnyák területen lévő NAP piramis rovásbetűit tanulmányozni, így az egyező jelek alapján az a véleménye, hogy a Tordos-Vincsa műveltség sokkal délebbre terjeszkedett, mint azt eddig feltételezték.

10. Elismerése, méltatói

Elsősorban szűkebb hazája, Hunyad vármegye régészet, őstörténet iránt érdeklődő közössége. Rómer Flóris, (1815-1889) a magyar régészet megalapítója. Gróf Kuun Géza (1837-1905) régész, keletkutató, akadémikus, a főrendiház tagja. Téglás Gábor geológus, régész, dévai tanár (1848-1916). Ők ketten voltak Zsófia munkatársai a Hunyad vármegye története első kötetének írásában. Ipolyi Arnold püspök, a Magyar Mythológia szerzője, azt nyilatkozta Zsófia Hunyad vármegye kőkorszaki telepei c. tanulmányáról(1879) *„Az ősrégészetről talpraesettebb munkát még nem olvastam."* Rudolf Virchow (1821-1902) német antropológus, egyetemi tanár. Kossuth Lajos, Magyarország kormányzója (1802-1894). Gyulai Pál régész, író, a Torma Zsófia levelesládájából c. könyv szerkesztője (1972). Fehérné Walter Anna, aki az Ethnographische analogien-t lefordíttatta és 1973- ban Jáki Gábor hozzáértő kiegészítésével Buenos Airesben kiadta. Érdy Miklós orvos, régész, történész (1974). Shan M.M. Winn, aki a tordosi jelrendszert feldolgozta és 1981-ben Amerikában megjelent könyvében régésznőnket megemlítette. Mandics György

matematikus, aki ezt írta (1987): *„Az európai neolitikum felfedezésének története 1875 áprilisában kezdődött, amikor Vén András Tordosi tanító egy tarisznya cseréppel kopogtatott be Torma Zsófia kisasszonyhoz...".* Makkay János régészprofesszor 1999-ben adta ki Tanulmányok Torma Zsófia emlékezetére c. könyvét. Bobula Ida és Marton Veronika sumerológusok. Tulok Magdolna 1999 novemberében a Havi Magyar Fórumban halálának 100. évfordulóján emlékeztetett rá. Badiny Jós Ferenc lovagiasan megvédi Mahgar a magyar c. kötetében, mert Komoróczi Géza a sumer-magyar rokonság hivatásos gúnyolója, Zsófiát elavultnak nevezte. Méltatói közé tartozik még Kiss Irén és Tábori László, a 2007 májusában a Magyarok Házában rendezett Torma Zsófia Emlék Konferencia szervezői. Jómagam Szakács Gáborral együtt az utóbbi években kb. 400 rovásírásról szóló előadásunkon hívtuk fel a figyelmet jelentőségére és nagyméretű, fénymásolt arcképét Forrai Sándoréval együtt el szoktuk helyezni az előadóteremben.

11. Mellőzése

Torma Zsófia kitartott azon megállapításai mellett, amelyeket ő a leletek ásatása, gyűjtése, tanulmányozása, a társtudományok általa becsült kutatóinak véleménye alapján tett. Így több, a ranglétra csúcsán álló szaktekintéllyel került ellentétbe, s ezek egyike nem csak a régésznőnek, hanem az egész magyar őstörténet nemzetközi megítélésének máig ható kárt okozott. Amikor 1876-ban a budapesti ősrégészeti tanácskozásra leleteit felküldte, ő maga szándékozott időrendben, azaz azoknak a rétegeknek megfelelően elhelyezni, amelyekben találta. Hampel József régész, a Nemzeti Múzeum munkatársa, az Archeológiai Értesítő szerkesztője azonban két darabot, egy arcos urnát és egy bálványfej részletet kivett az újkőkori gyűjteményből, mondván, hogy azok római koriak. A régésznő ragaszkodott ezek visszahelyezéséhez s a hozzáértő tudósok figyelmét éppen e két darab ragadta meg leginkább. Hampel ezután ott ártott neki, ahol tudott, közlési lehetőségektől elzárta, s még halála után is gúnyolódott Téglás Gáboron és Hermann Antalon, akik rajongó szavakkal emlékeztek Zsófiára a Hunyad-megyei Történelmi és Régészeti Társulat ülésén, a magyar tudományos Olympus Pallas Athenájának, az erdélyi régészet Jeanne D'Arc-jának nevezve a régésznőt. Kéziratban maradt, 2500 rajzzal gazdagított főművéről és egyéb tanulmányairól pedig határozottan kijelenti: *„azok közzétételre nem alkalmasak!"* A közzététel megakadályozásával Hampel azt érte el, hogy a 30 évvel később felfedezett Vincsa telep érdemtelenül előzte meg Tordost az újkőkori lelőhelyek fontossági sorrendjében, s a köztudatban nem terjedt el, hogy hazánk adta az első régésznőt a világnak.

Hunfalvy Pál is igen hamar felismerte Zsófia trójai és mezopotámiai összehasonlításainak, és korongokra, edényekre karcolt írásjelei-

nek veszélyét a finnugor elméletre nézve. A Néprajzi Társaság 2 évig hitegette tanulmányainak kiadásával, s az végül Németországban, németül jelent meg. Szinnyei József finnugrista nyelvész, aki Ferberről magyarosította nevét, az Erdélyi Múzeum Egylet szerkesztőjeként utasítja vissza írásait. A 2500 ábrával – ez Szinte Gábor dévai rajztanár munkája – díszített, Dácia a római foglalás előtt című főművével 8 évig kérvényez minisztériumhoz, Akadémiához, háromszor viszi fel Pestre Szászvárosból a kéziratait, hiába. Paul Reinecke német régész Zsófiánál vendégeskedik, gyűjteményét tanulmányozza, anyagot, magyarázatot kap tőle, majd az Archeológiai Értesítőben 1896-ban, 24 éves korában tanulmányt jelentet meg Tordosról, anélkül, hogy annak ásatóját, kutatóját, az idős tudós asszonyt megemlítené. Reinecke hazájában, valószínűleg hasonló módszerekkel hihetetlen karriert futott be és 86 évig élt.

Torma Zsófia anyagából, anélkül, hogy érdemeinek megfelelően említenék, szerzett tudományos hírnevet a német Hubert Schmidt, és az 1908-tól Vincsán ásató horvát Miloje Vasics. Sir Gordon Childe ausztrál származású régész kitűnően ismeri a Kárpát-medencei műveltségeket, ezt igazolja az 1929-ben Oxford-ban megjelent The Danube in Prehistory című, 480 oldalas műve. 10 oldalon említi Tordost, Torma Zsófia nevét azonban nem találjuk, noha megállapításaiban nem jut tovább régésznőnknél. Roska Mártonra, az Erdélyi Nemzeti Múzeum igazgatójára hivatkozik, aki 1910-ben ásatott Tordoson, majd 1927-ben könyvet jelentetett meg az újkőkorról. Ha időrendben haladunk, Kalicz Nándor 1980-ban megjelent Agyag istenek című, a magyarországi újkőkort és rézkort áttekintő könyve az, amelyből kiáltóan hiányzik Tordos és feltárója említése, noha Vincsáról szót ejt és Roska Márton könyve a Torma gyűjteményről, szerepel irodalmában. Még furcsább, hogy a Trója és a Kárpát-medence c. fejezetben nem találjuk Torma Zsófia nevét, pedig ezt a felismerést egyértelműen neki köszönhetjük, és ő szenvedte el miatta a támadásokat és a gúnykacajt.

Sir Colin Renfrew cambridgei régész professzor Vasicsra, Hubert Schmidtre és Childe „okos eszére" hivatkozik a Tordos- Vincsa műveltség részletes tárgyalásánál A civilizáció előtt c. művében (1999). Ő már Roska Mártonról sem tud, és arról sem, hogy 6-7 ezer éve még nem léteztek a trianoni határok, ugyanis makacsul romániai lelőhelynek nevezi Tatárlakát. Marija Gimbutas litván régésznő életművének egyik forrása Torma Zsófia munkássága, annak ellenére, hogy könyveiben többnyire Vincsával foglalkozik: pl. The neolitic cultures of the Balkan peninsula (1972) Old Europe, cca. 7000-3500 BC. (1973), The Gods and Goddesses of old Europe 7000-3500 BC. (1974), Ideograms and symbolic designs on ritual objects of old Europe (1976), Old Europe in the fifth millenium BC. (1982). Hiába keressük régésznőnk méltatását, csupán Roska Márton tárgyleírása szerepel

szakirodalmában. A trianoni határokat Gimbutas szintén már az újkőkorban is létezőnek tekintette. Torma Zsófia nyomdokain halad Richard Rudgley fiatal, 1961-ben született angol antropológus, vallástörténész, őskortörténész, aki Magyarországon is járt, Vértes László, Mészáros Gyula, Makkai János szerepel a Kőkor elveszett civilizációi c. könyve szakirodalmában, tehát felületesnek nem nevezhető. Zsófia munkásságáról is tud, hiszen a tatárlakai leletet tárgyaló fejezetet így kezdi: *„Prehistorikus időkből származó jelekkel ellátott agyagedény töredékeket 1870-ben fedeztek fel először Erdélyben, pontosan a Kolozsvár közelében lévő Tordánál.* Igaz, hogy nem a közelében van hanem kb. 150 kilométerre, de legalább nem Romániát írt. Azonban Torma Zsófia nevét nem olvashatjuk nála sem, ellenben Marija Gimbutast lépten-nyomon idézi és *„zseniális litván régésznő"*-nek nevezi.

Nicolae Vlassa, a Kolozsvári Történelmi Múzeum román régésze, a tatárlakai hamvasztásos sír feltárója sem igyekezett Zsófia kéziratban maradt főművét kiadatni, noha a múzeumban számára hozzáférhető volt. Fehérné Walter Anna 1961-ben levélben érdeklődött Vlassánál a kéziratról. Vlassa azt válaszolta, hogy az már foszladozóban van, ceruzarajzai elhalványodtak, de a Kolozsvári egyetemnek szándékában áll az egészet egyben kiadatni. Azóta sajnos Fehérné és Vlassa is elhunyt, és nem tudni, hol foszladozik, halványodik tovább az a kézirat, amellyel Zsófia nyolc évig kilincselt az Akadémiánál, s amelyből néhány év, évtized múlva oly sokan pompás tudományos karriert építettek maguknak. Ugyancsak Fehérné Walter Annánál olvashatjuk, hogy Torma Zsófia jeltelen sírban nyugszik a szászvárosi temetőben. Ezzel kapcsolatban Kiss Irén és Tábori László megtudták és a Torma Zsófia tanácskozáson a hallgatóság tudomására hozták, hogy a régésznő földi maradványait a család leszármazottai a csicsókeresztúri családi sírboltba szállíttatták.

Érdekes Marco Merlini olasz kutató felvetése a www.prehistory.it/ftp/tartaria_tablets_ honlapon. Írja, hogy néhány tudós véleménye szerint Vlassa, a Kolozsvári Történeti Múzeum régészeként hozzájutva az alagsorban tárolt Torma Zsófia gyűjteményhez, ebből vette ki és ő maga helyezte a sírgödörbe a három táblácskát. E szerint a híres, rovásbetűs és sumer képírásos korongot régésznőnk találta volna meg.

Néhány gondolat a több külföldi szerző szakirodalmában is megtalálható műről, amelynek szerzője Roska Márton (1881-1961) ősrégész, néprajzkutató, az Erdélyi nemzeti Múzeum igazgatója is volt. Művének címe: A Torma Zsófia gyűjtemény az Erdélyi Nemzeti múzeum Érem és Régiségtárában, megjelent Kolozsváron, 1941-ben. Patay Pál régész az Archeologiai Értesítő 1942-es évfolyamában az

elismerés mellett kitér a mű néhány pontatlanságára és figyelmeztet arra, hogy Roska Márton nem tudja bizonyítani, hogy a Torma Zsófia által megtalált ősnép finnugor lett volna!

2006 nyarán a Magyar Demokrata hetilap megbízásából Szakács Gáborral Tordoson, Szászvárosban és Kolozsváron jártunk. Tordoson már az idősek sem beszélnek magyarul. A templom évek óta elhagyottnak tűnik. A Maroshoz csak a kompkikötőnél lehet lejutni, magánkertek zárják el a többi partszakaszt. Most kólás palackokat ringat a víz ott, ahol 140 éve Földünk egyik legjelentősebb ásatása folyt.

Szászvárosban sem találtunk senkit, aki magyarul beszélt volna, a református templom zárva volt, úgy tűnt régóta. Kolozsváron a Történelmi Múzeumban több lelet látható a Torma gyűjteményből, köztük rovásírásos cserépfenekek is, az egyiken a bosnyák Nap piramisban is kőbe vésett rovás „P" betű. A régésznő neve a tárlókon, leleteken nincs feltüntetve.

A Magyar Tudományos Akadémia soha nem bocsát meg azoknak, akik nem az általa kötelezővé tett finnugor elmélet posványos tévútján járnak. Így régésznőnk említését, nevét nem találjuk az Akadémiai Kiadónál 1986-ban megjelent három kötetes, 2000 oldalas Erdély története c. munkában, noha terjedelmében jelentős régészeti anyagot tartalmaz.

12. Meghamisítása

Torma Zsófia jelentőségét egyesek elhallgatják, mások gondolatait céljaiknak megfelelően félremagyarázzák. Sajnálatosan kéziratban porladó főművének címe: „Dacia a római foglalás előtt". Főként e mű címébe kapaszkodnak bele a dákó-román elmélet hívei, holott Torma Zsófia korában a történelmi források Erdélynek azt a területét, amelyet a Tisza, az Al-Duna és a Dnyeszter zár körül, Dákiának nevezték; Mezopotámiát Babilonnak; a sumerológusokat asszirológusoknak; a sumer őslakosság nyelvét pedig sumer-akkádnak, mivel akkoriban még nem vált nyilvánvalóvá, hogy az akkádok a sémitákhoz tartoznak. Visszatérve a dákokhoz, ők Kr.e. 10-ben harcba keveredtek a rómaiakkal. A váltakozó kimenetelű ütközetek Kr. U. 107-ben Traianus császár győzelmével, s a megmaradt dák népesség beolvadásával végződtek. Dácia fővárosa, Sarmizegetusa volt, amelynek nevéből Torma Zsófia azt a következtetést vonta le, hogy szarmaták, azaz szkíta népek alapították. Ahogy ő írja: *Tordos…culturrétegében a dákok erősített lakásainak nyomai még elő nem fordultak, a dákokat sem tekinthetjük ez okáért hazánk legrégibb teleplakóinak… mint hazánk legrégibb népiről, az agathyrsekről emlékezik meg* Herodot… (ők szintén szkíta népek voltak). A szkíták származása Hérodotosz szerint: Heraklész és Hülaja, a Kígyóistennő gyermekei hárman voltak: Agathürszosz, Gelónosz és Szkűthész.

Oláh Miklós történetíró püspök Hungáriájában (1536) olvashatjuk, hogy az oláhok a rómaiak telepítései, tehát nem dákok, mert azokat a rómaiak elűzték és nem telepítették. A rómaiak a II., III., században telepítették az oláhokat, tehát Krisztus előtt nem élhettek itt. De van másik adatunk is, az ember nem is hinné, hogy Hunfalvy Pálnak is lehetett egy jó gondolata. Véleménye szerint ugyanis a románok csak a magyar államalapítás után, tehát a X., XI. században vándoroltak be Erdélybe.

A Torma Zsófia levelesládájából c. könyvecske, Gyulai Pál kolozsvári régész szerkesztésében nagyszerű, hiánypótló alkotás. Mégis van néhány mondata, amelyeket meg kell kérdőjeleznünk, ezek talán a bukaresti kiadás miatt kerültek bele. Például: *Torma Zsófia „a vallás mitológiai szimbólumok eredetének, jelentésének, továbbélésének kutatása közben fölfedezi, hogy az alapvető szimbólumok feltalálhatók Erdély lakosainak népművészetében, különösen a román népművészetben" (30. old). „A régészek közül elsőnek ismeri fel a román népművészet, a népszokások és az Erdélyben egykor államot alapító dákok civilizációja között a leszármazási viszonyt." (48. old.)* Torma Zsófia ellenben ezt írja például az erdélyi legények fegyvertáncáról, a „kaluzsér" táncról: *„A kaluzsér tánc nem vonatkoztatható az ún. római kontinuitásra, hanem a babiloni eredet bizonyítéka. Mivel a kalugyer szó románul szerzetest jelent, sokan tévesen azt hiszik, hogy ez a szerzetesek tánca."*

Torma Zsófia eszméinek meghamisításához tartozik a következő mondat is: *„...igazságkeresésében eljut a kor leghaladóbb természettudományos tételeinek elfogadásáig, a darwini tanítás helyességének felismeréséig".* Az olyan kutató szellemnek, mint Ő, aki behatóan foglalkozott őslénytannal is, feltétlenül el kellett jutni a „teremtés vagy fejlődés" kérdéséhez. De éppen okosságánál fogva nem elégedhetett meg e két felkínált lehetőséggel. Hozzáférhető eredeti írásaiban célzás szintjén sem olvasható, hogy darwinista vagy materialista lett volna. Ellent mond ennek Haynald Lajos bíboroshoz fűződő jó kapcsolata, akit feltehetően lelkiatyjának tekintett.

Románok iránti szeretetének túlhangsúlyozását annak köszönheti, hogy bátyjának, Torma Károlynak leánya Victor Babes román orvoshoz ment feleségül. Igen valószínű, hogy Babes szédítő karrierjét, amelynek csúcsa, hogy a világhírű német antropológus, Rudolf Virchow keze alatt dolgozhatott, Zsófiának köszönheti. Virchow ugyanis a régésznő levelezőtársa, tisztelője volt, élete utolsó évében meglátogatta és együtt járták végig a tordosi Maros partot, az európai újkőkor felfedezésének első helyszínét.

13. Összegzés

Mi tehát tömören összefoglalva Torma Zsófia munkásságának jelentősége? Bolygónk eddig ismert legnagyobb hatású szellemi forradalma 8-9000 évvel ezelőtt játszódott le, kiindulópontja a Kárpát-medence volt. Ennek bizonyítékait elsőként Torma Zsófia tárta fel. Ezek a régészeti bizonyítékok és néprajzi összehasonlításai rámutatnak Trójával, az Égei műveltségekkel és Mezopotámiával való szoros kapcsolatra. Leleteinek jelentős részét alkotják azok a korongok és cseréptöredékek, amelyeknek írásjelei összekötik a Kárpát-medence átmeneti- és újkőkori, valamint jelenlegi magyar lakosságát. Ezeket az írásjeleket ma székely-magyar rovásírásnak nevezzük s ez a magyarság legalább 8-9000 éves Kárpát-medencei jelenlétének és folytonosságának bizonyítéka.

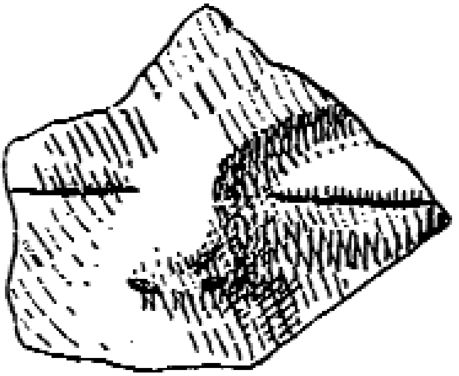
14. Feladataink

1. Torma Zsófia munkásságának minél szélesebb körben való megismertetése, az őstörténetünkről előadást tartó kutatók említsék meg jelentőségét.

2. Eddig még meg nem jelent nagy műve (amely 2500 rajzot tartalmaz) kiadásának szorgalmazása. Valószínűsíthető helye a Kolozsvári Történelmi Múzeum-Strada Daicoviciu 2, (régi neve Bástya u.).

3. Szobor állítása, ezt feltételesen megbeszéltem Józsa Judit keramikusművésznővel.

4. Szakács Gáborral a Forrai Sándor Rovásíró Kör alapítóiként elhatároztuk, hogy minden évben posztumusz díjat adunk olyan személyiségeknek, akik sokat tettek a magyar hazáért, de éppen emiatt hivatalos állami kitüntetésben érdemeiknek megfelelően nem részesültek. 2008-ban ezt a Szkíta-Hun-Pártus-Avar-Magyar Örökség Díjat Torma Zsófiának ítéltük, s jelképesen a 9. Kárpát-medencei Rovásírásversenyen adjuk át.

15. Új életrajzi adat

Abban a méltatlanul kevés lexikonban és szakirodalomban, amelyben Torma Zsófia szerepel, születési évének az 1840-et írják. Talán nem haragszik meg régésznőnk valamely távoli szép csillagon ennek módosításáért, mivel az újabb adat kilenc évvel idősebbnek fogja feltüntetni, azaz születési éve 1831. E módosítás alapja a nevelt fia, Makrai László által 1899. november 15-én kiadott gyászjelentés, amelynek szövege a következő:

„Csicsó-keresztúri Dr. Torma Zsófia, több tudományos és jótékonysági egylet tagja f. évi november hó 14-én d.u. fél négy órakor életének 68. évében, rövid szenvedés után szívszélhűdés következtében örökre elhunyt.

Munka és tudásvágy, szeretet és jótékonyság voltak életének főbb jellemvonásai. Örökölt szenvedéllyel és lankadatlan kitartással gyűjtötte össze hírneves régészeti múzeumának tárgyait s azokat életerejét emésztő fáradságos munkával igyekezett az ősembertani tudomány szempontjából feldolgozni és értékesíteni. De igazán boldognak csak akkor érezte magát, ha szíve az emberszeretet és jóttevés oltárán áldozhatott.

A tudományos szenvedély izzó lángja és az áldást osztogató szív nemes tüze most már végképp kialudt s kihűlt tetemei pihenni fognak a helybéli róm. kath. temetőben, hová csütörtökön f. hó 16-án d.u. 3 órakor aháznál tartandó végtisztesség után ideiglenesen elhelyeztetnek. Lelkéért pedig az engesztelő szentmise áldozatok pénteken, november hó 17-én d.e. 10 órakor a helybéli róm. kath., valamint a csicsó-keresztúri kegyúri templomban fognak az Egek urának bemutattatni.

Örök áldás emlékezetére!

Szászváros, 1899 november hó 15-én.

E fontos életrajzi adatot hordozó gyászjelentést Kiss Irén művelődéstörténésznek és Tábori László keletkutatónak, a 2007. május 18-án megtartott Torma Zsófia emlékkonferencia szervezőinek köszönhetjük.

16. Újabb ismeretek Torma Zsófiáról

Fehérné Walter Anna 1973-ban ezekkel a szavakkal fejezte be előszavát az általa kiadott Torma Zsófia műben: *„szándékunk a kis munka kiadásával mindössze annyi, hogy hódolni akarunk a sokat gúnyolt, lenézett, elmellőzött magyar régésznőnek, szászvárosi jeltelen sírjára hálánk babérkoszorúját elhelyezzük és nevét a modern sumerológia nevesei, rangosai közé iktassuk".*

2007-ben Kiss Irén és Tábori László révén levelezési kapcsolatba kerültem Fülöp Júlia gyógyszerésznővel, a szászvárosi EMKE elnökével, akitől a következőket tudtam meg:

Zsófiát Szászvároson temették el, azonban később földi maradványait Csicsókeresztúron, szülőfalujában a családi sírboltban helyezték örök nyugalomra. Lehetséges, hogy a hetvenes években Fehérné Walter Annáék már ezért nem találták sírját a szászvárosi temetőben.

Az életkorával kapcsolatban újabb bizonytalanság merült fel, mert a Kolozsvári Ferenc József Tudományos Akadémia által adott diploma születési idejét 1832 novemberében jelöli meg.

2006-os szászvárosi látogatásunk alkalmával a református templomot azért találtuk zárva, mert oda többször betörtek, lopás is történt.

Az ősi Torma családnak élnek még leszármazottai, akikkel Fülöp Júlia kapcsolatot tart.

2005-től évente Torma Zsófia emlékünnepséget tartanak Szászvárosban, az EMKE, a Református Egyházközség és a Néprajzi Múzeum szervezésében. A református templomban és gyülekezeti termében megemlékezések hangzanak el, kiállítást is rendez a helyi néprajzi múzeum vezetője. 2005-ben Szászváros román polgármestere is jelen volt és egy helyi művész javaslatát felkarolva köztéri Torma Zsófia szobor felállítását ígérte. Sajnos ez még nem valósult meg.

A régésznő szászvárosi házára, amely egykor múzeumként szolgált, az önkormányzat emléktáblát helyezett el 2004-ben. Sajnos ezt az épületet felújíttató új tulajdonos levette és nem hajlandó visszatenni.

A szászvárosi EMKE egy kis füzetet is kiadott a régésznőről szóló írásokból válogatva. Az a megtiszteltetés ért, hogy e füzetbe, bár nevem nélkül, de több részlet is belekerült jelen tanulmány Díszítések, mesterjegyek vagy írásjelek, a Nőrégész-régésznő és a Kutatói alapossága és módszere című fejezeteiből.

17. Szakirodalom

Torma Zsófia: A nándori barlang csoportozat (Kolozsvár, 1880, Különlenyomat)

Torma Zsófia: Hazánk népe ősmythosának maradványai (1896. In: Érdy M.: A sumir, ural-altáji-magyar rokonság története, New-York, 1974)

Torma Zsófia: A tordosi őstelep és hazánk népe ősmythosának maradványai (1897, In: előző mű)

Torma Zsófia: Sumer nyomok Erdélyben – Ethnographische Analogien, (Jéna, 1894, Fehérné, Walter Anna Kiadása, Buenos Aires, 1973)

Badiny Jós Ferenc: Mah-gar a magyar (2003)

Childe, Gordon: The Danube in prehistory (Oxford, 1929)

Érdy Miklós: A sumir, ural-altáji-magyar rokonság története (New-York, 1974)

Fehérné Walter Anna: Az ékírástól a rovásírásig (Buenos-Aires, 1975)

Forrai Sándor: Az ősi magyar rovásírás az ókortól napjainkig (Antológia Kiadó, 1994)

Gimbutas, Marija: The gods and goddesses of old Europe (Berkeley and Los-Angeles, 1974)

Gyulai Pál: Torma Zsófia levelesládájából (Bukarest, 1972)

Kalicz Nándor: Agyagistenek (Corvina, 1980)

Makkay János: A tartariai leletek (Akadémiai Kiadó, 1990)

Oláh Miklós: Hungária (1536, Magvető, 1985)

Patay Pál: Torma Zsófia gyűjteménye (Archeológiai Értesítő, M.T.A., 1942)

Renfrew, Colin: A civilizáció előtt (Osiris, 1995)

Roska Márton: A Torma Zsófia gyűjtemény az Erdélyi Nemzeti Múzeum Érem és Régiségtárában (Kolozsvár, 1941) A könyvért köszönet Mandics Györgynek.

Rudgley, Richard: A kőkor elveszett civilizációi (Gold Book, 1998)

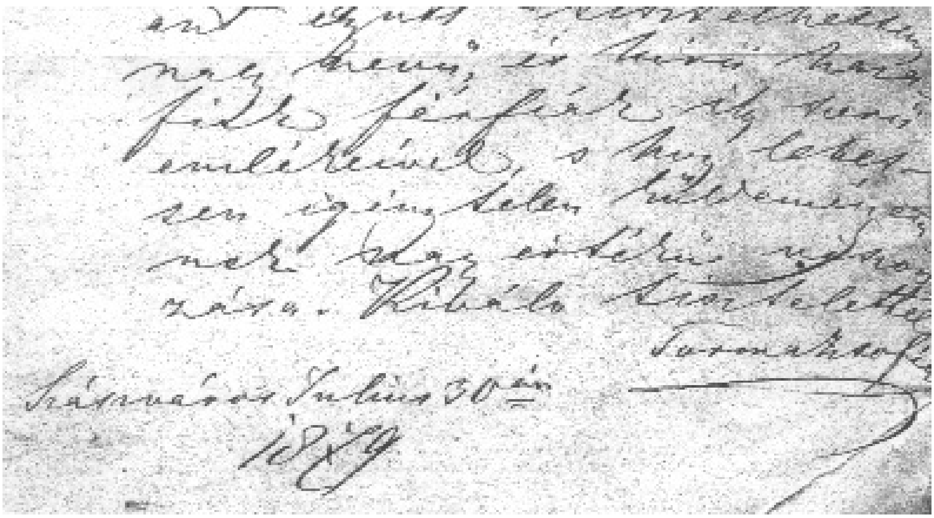
Téglás Gábor: Dr. Torma Zsófia emlékezete (Déva, 1901)

Tulok Magdolna: Száz éve halt meg az első magyar régésznő, Torma Zsófia (Havi Magyar Fórum, 1999 november)

Winn, Shan M.M.: Pre Writing in south-eastern Europe (Western Publishers, 1981)

Friedrich Klára: Torma Zsófia igazsága (Magyar Demokrata, 2001, 51-52., In: Friedrich Klára – Szakács Gábor: Kárpát-medencei birtokleve-lünk, a rovásírás (2003)

Lexikonok

Az ábrák Torma Zsófia gyűjteményéből származnak.
Az írás megjelent a Honlevél 2007 júliusi számában.
Torma Zsófia levelének másolatáért köszönet Tomory Zsuzsának.

Papok és tanítók a rovásírás fennmaradásáért

„...Mi itt keresztre rendeltetve állunk.
Minket a hűség Krisztus szege tart.
Égő reménység: árva „hunjaid"-ból
Jövőt nevelni, embert és magyart..."
(Áprily Lajos)

A magyarok elődeinek írásműveltsége a meghatározhatatlan ősidőkig nyúlik vissza. Dr. Zakar András, Mindszenty bíboros úr titkára írta „Az írás bölcsőjénél" c. művében, hogy „a rovásírás kialakulása évszázezernyi messzeség homályába vész." Amit régészeti adatokkal bizonyítani tudunk, az sem kevés: a bajóti Jankovich barlangban talált botvégen 15-20 ezer éves összevont rovásírás látható.

A „Tatárlaka titka" c. dolgozatomban felsoroltak alapján arra a következtetésre jutottam, hogy a magyarok elődei terjesztették el bolygónkon az „egy hang-egy betű" írást, amely ésszerűségben és használhatóságban messze felülmúlja a fogalom – és szótagírást.

A rovásírás emlékei bizonyítják azt is, hogy a magyarok elődei, a szkíták-hunok-pártusok-avarok között mindenki írástudó volt, a pásztorgyerekektől az uralkodókig. Népünk akkor vált írástudatlanná, amikor a X. században a rovásírást pogánynak minősítették. Tiltották, üldözték, emlékeit pedig azóta is irtják. De a latin betűk megtanulását sem erőltették, hiszen egy írástudatlan nép könnyebben kezelhető. Aki mégis megtanulta, az szép magyar anyanyelvünk lejegyzésére nem tudta használni, mert a latin betűsorban 13 hangunkra nem volt jel. Csak a XIX. századra alakult ki a magyar nyelv lejegyzésére még mindig nem tökéletesen alkalmas latin betűsor, amelybe közben hangtanilag teljesen értelmezhetetlen elemeket csempésztek, lásd: x, y, w, q, dz, dzs, tovább nehezítve a magyar gyermekek helyzetét és tovább távolodva az ésszerű magyar nyelvhasználattól.

A rovásírás üldözésében, emlékeinek megsemmisítésében főként az idegen, német, olasz, cseh térítő papok jártak élen. De szembe kell néznünk azzal a ténnyel, hogy a X-XI. századtól kezdve a magyar papok közül is sokan hazájuk érdekei helyett a római egyház érdekeit szolgálták. Azonban ennek az írásnak nem célja az igazi keresztény szellemiségnek ellentmondó példák felsorolása, hanem nemzetünkért és régi műveltségünk megőrzéséért tevékenykedő papok és tanítók bemutatása.

Ha időrendben haladunk, akkor sajnos az első egyházi személyiség nevét nem tudjuk. Éppen azét, akinek az Árpád-kori botnaptárt, ezt a mindmáig legterjedelmesebb rovásírásos nyelvemlékünket köszönhetjük. Abból az időből származik, amikor már a római keresztény ünnepeket és szentek névünnepeit kellett megtartanunk. Valószínűleg az első rovásbot naptár a XI-XII. században keletkezett, majd újabbakat róttak a gyorsan szaporodó olasz, német cseh katolikus szentek nevével kibővítve. Utolsó szava az „Áldás" máig őrzi az ősmagyar táltosköszöntést. A botnaptárt Luigi Ferdinando Marsigli olasz hadmérnök, földrajztudós másolta le 1690-ben, feltételezések szerint a gyergyószárhegyi ferences kolostorban, így maradt ránk, „Székelyföld régi scita lakói nyelvének fára faragott gyűjteménye..." címmel. Marsigli a mi II. Rákóczi Ferenc fejedelmünkkel is ismeretségben volt, lehetséges, hogy a fejedelem, aki ismerte a rovásírást, hívta fel a figyelmét ősi írásunkra.

Kézai Simon, Kun László királyunk udvari papja a XIII. században, krónikájának Csabáról és a székelyekről szóló fejezetében említi régi írásunkat: „Unde Blackis conmixti litteris ipsorum uti perhibentur." A fordítások sajnálatos módon többnyire az „ahonnan az oláhokkal összekeveredve, mint mondják, azok betűit használják" szöveget eredményezik, vagy az oláhok szó helyett a „vlachok" jelenik meg. Nem csak a „Blackis", hanem az egész mondat fordítása megkérdőjelezhető.

Benczédi Székely István Udvarhely megyéből származó ferences rendi szerzetes és krónikaíró, az első magyar nyelvű kalendárium kiadója 1559-ben ezt írja Attila hun király fiának, Csabának utódairól: „Hunniabeli módra székely bötűvel élnek mind napiglan"

Oláh Miklós esztergomi érsek, Magyarország prímása s királyi helytartója szintén a XVI. században „Hungária et Atila" c. művében így ad hírt ősi írásunkról: „Lelkök gondolatjának és minden napi akratjoknak kifejezésére, papír és ténta vagy más nyelvek betűjegyeinek használatán kívül, fapálcákra holmi jegyeket rónak, ...s az így rótt pálczákat barátjaikhoz és szomszédjaikhoz izenet és levél gyanánt használják."

Verancsics Antal esztergomi érsek írja a székelyekről, ugyancsak a XVI. században: „Betűk gyanánt bizonyos jegyeket metszenek koczka alakjára négyszögletűvé faragott botokra, s a sort úgy mint a zsidók, egyiptomiak és törökök jobbról, balra vezetik, egy, legfölebb két ilyen sor, holmi pontok hozzátételével a jegyek számához képest igen sok értelmet ad. Hogy a hunok ezen jegyekkel éltek, a bennszülöttek közönségesen beszélik."

1598-ban, 24 éves korában adja ki **Thelegdi János** „Rudimenta priscae hunnorum...” című 16 oldalas tankönyvét a rovásírás alapfogalmairól, illetve elemi ismereteiről. Ebben két írásmutatványt olvashatunk, a Miatyánkot és a Hiszekegyet. Az imákat a botnaptár „Áldás” szavával ellentétben itt már a héber „Ámen” (Úgy legyen) zárja. Jelenlegi tudásunk szerint ez az első rovásírás tankönyv. Szerzőjéről Jerney János azt írja, hogy Telegdi Miklós pécsi püspök rokona, 1574-ben született. Magas rangú egyházi személyiség vált belőle, esztergomi nagyprépost, később briznai, majd nagyváradi és nyitrai püspök, végül kalocsai érsek. Reméljük őseink írása iránti szeretetét ezen magas hivatalok betöltésekor is megőrizte és tett fennmaradásáért. Sajnos művéből csak hat kéziratos másolat maradt fenn, amelyből kettőt Németországban őriztek meg, Giessenben és Hamburgban. Tudunk még fogarasi, marosvásárhelyi, és két nagyenyedi másolatról. A másolók nem mindegyike tudott magyarul, ez kitűnik a kéziratokból.

Telegdi János könyvéhez **Baranyai Decsi János**, a Marosvásárhelyi Főiskola tudós tanára írt előszót 1598 március ötödikén, amelyben elmondja, hogy ezt a művet azért kívánja kinyomtatni, hogy a világ tanulja meg belőle eredetünk dicső szkíta kapcsolatát, s tanulja meg írásrendszerünket is, melyhez fogható nemzeti tulajdonnal sem a klasszikus népek, sem a klasszikus művelődés mai örökösei nem rendelkeznek. „Ezen betűket nem csak arra tartom érdemesnek, hogy minden iskolában tanítsák és a gyermekekbe csepegtessék, hanem arra is hogy minden rendű honfitársaink, gyermekek, öregek, férfiak, asszonyok, nemesek és parasztok, egyszóval mindazok, kik azt akarják, hogy magyarnak neveztessenek, tanulják meg...”

Miskolczi Csulyák István, a wittembergi és heidelbergi egyetemen tanult református esperes, Bethlen Gábor fejedelem tábori lelkésze, két rovásírásos betűsort hagyott ránk 1610 tájékáról.

Fia, **Miskolczi Csulyák Gáspár** 1654-ből származó rovásírásos feljegyzésében először találkozunk az ’É’ betűvel, mindeddigi emlékeinkben ugyanazzal a jellel jegyezték le az ’E’ és ’É’ hangot.

Szenczi Molnár Albert református prédikátor 1605 és 1610 között levelezett Miskolczi Csulyák Istvánnal. „Novae Grammaticae Ungaricae” című munkájában tesz hitet a rovásírás ősisége mellett és felszólítja honfitársait annak gyűjtésére és közzétételére.

Kájoni János (1629-1687) csíksomlyói és gyergyószárhegyi ferences szerzetes, orgonista, orgonaépítő, zeneszerző, nyomdaalapító, tudós három ábécét hagyott ránk. A „hun-magyar alphabetre” vonatkozó jegyzetei, amelyre többen hivatkoznak, eltűntek.

Kájoni János tehetségénél csak szerénysége és szorgalma volt nagyobb, igazi keresztényként „az apostoli szentszéktől felajánlott püspökséget, mint az alázatosság igazi szeretője, visszautasította", olvasható szárhegyi kriptájában.

Hogy Kájoni János jegyzetei léteztek, azt Simonchicz Ince kegyesrendi tanártól tudjuk, aki a tatai „gymnasiumban" tartott ismertetőt ezekből, továbbá 1794-ben megjelent éremtani művében is szót ejt róluk.

Lostainer Lénárdnak, a ferencrendiek történetírójának a csíksomlyói zárda könyvtárában őrzött kéziratában olvasható, hogy Kájoni János a második betűsorát Gyalakutai Lázár Imre írásaiból vette át, aki azt Telegdi „Rudimenta..." c. tankönyvéből másolta. Ez az adat felveti a lehetőségét annak, hogy Csíksomlyón is volt egy másolata, vagy az eredetije Telegdi tankönyvének, továbbá megerősíti azt a régi feltételezésemet, hogy a Rudimenta eredetije szépen formázott betűkkel íródott, csupán a másolók kezén torzultak el az írásjegyek.

Geleji Katona István református püspök 1645- ben adta ki „Magyar Grammatikácskáját" Gyulafehérváron. Ebben írja nyelvünkről: „...őnéki tulajdon saját régi bötüi vagynak, melyeknek sem a Sidó, sem a Görög, sem pedig a Deák betükvel semmi hasonlatosságuk nincsen s mind végzetre ebből, hogy az önnön bötűivel jobbtól, mint egyéb napkeleti nyelvek, balra írattatik."

Komáromi Csipkés György debreceni tanár és református pap 1655-ben Utrechtben megjelent „Hungaria illustrata" c. latin nyelvű magyar nyelvtanában írja, hogy e régi írást, melynek 32 betűje van, a mai napig tudjuk érteni, olvasni, írni, s hozzáteszi, hogy a debreceni könyvtárban van egy ilyen szkíta betűkkel írott könyv.

Legszebb, ma is látható rovásírásos emlékünket az énlakai unitárius templom fakazettás mennyezetére festette **Muzsnai György** kispap 1668-ban, Árkosi János lelkipásztorsága alatt. Először Orbán Balázs „A Székelyföld leírása" c. művében olvashatunk róla, 1868-ból. Megfejtése: „Egy az Isten, Georgyius Musnai diakon" (diakónus, azaz kispap). A helységet 1332-ben még Jandalakának, majd a későbbiekben Janlakának, Iijenlakának, Jenlakának, 1712-től pedig Enlakának nevezik az okiratok.

Szentiványi Dániel kolozsvári református lelkész, prédikátor és tudós professzor 1679-ben „Antique hunnorum litera", azaz „A hunok régi betűi" címen egy nem ábécé sorrendben írt betűsort mutat be, amelynek valószínűleg egy busztrofedon, azaz ökörszántás sorvezetésű rovásbot volt az eredetije.

Lisznyai Kovács Pál a Debreceni Kollégium földrajz, történelem, teológia tanára, 1692-ben kiadott krónikájában bemutatja a rovásírást, és írja, hogy ismer olyan erdélyi püspököket, pl. Tsulai-t, kik ezen magyar betűkkel egymásnak írnak. Csulai (Tsulai) György 1650-1660-ig volt református püspök Gyulafehérváron.

Lakatos István csíkkozmási katolikus pap 1702-ben értekezik a rovásírásról „Siculia" című történettudományi munkájában és egy székely ábécét is bemutat. (Ferenczi Géza, 1997).

Tsétsi János sárospataki tanár a XVIII. század elején az „Observationes orthographico grammaticae" c. tanulmányában leírja, hogy a szkíta betűk még ismeretesek a székelyeknél, s nagy fontosságot tulajdonít annak, hogy a magyaroknak a latin betűk átvétele előtt saját írásuk volt.

Bél Mátyás

Ugyanebben az időben küldött **Kapossi Sámuel**, a gyulafehérvári református kollégium tanára Bél Mátyásnak, felvidéki evangélikus lelkésznek, későbbi püspöknek, történet és földrajztudósnak egy rovásírásos ábécét. Ezzel Bél Mátyás érdeklődését annyira felkelti, hogy a rovásírás tanulmányozásába, gyűjtésébe fog. 1718-ban már értekezést jelentet meg régi írásunkról, sajnos ebben a rovásírás eredetét illetően az egyébként hatalmas rendszerező tehetséggel megáldott tudós tévedett. Ezen alapvető tévedését Szabó Károly szavaival ismertetem: „De figyelembe veendő a tudományok, különösen a nyelvészet, valamint a régiségtan akkori fejletlen állása, mely mellett, miután a tudósok minden nyelvek ősanyjának a hébert ismerték, nem csodálhatjuk, ha Bél nyelvünket az orientális, azaz sémi nyelvek közül valónak, s a hun-székely alphabetet a héberből alakultnak vitatta és hirdette." Bél maga is érezhette, hogy munkájának ez egy

bizonyítatlan pontja, mert a következő gondolatokkal adja közre: „Én itt nem valami mértani megmutatás világosságával, hanem nyelvészeti sikamlós s legnagyobb részben hozzávetőleges tanulmánnyal foglalkoztam, hol a tévedést nem kell az embernek könnyedén szemére hányni, bár minden esetre ki lehet, s ki kell mutatni. E téren előttem senki nem járt, bocsánatot érdemlek tehát, ha talán tévedtem, annyival inkább, minél könnyebb kalauz nélkül eltévedni."

Kunits Ferenc kolozsvári jezsuita tanár 1731-ben kiadott „Dacica, Siculia" című művében említést tesz a csíkszentmihályi templom „régi scytha" feliratairól.

Horváth Benedek székely származású, kegyesrendi (piarista) tanár gróf Batthyány Lajos nádor fiát tanította Bécsben szónoklattanra. Írásaiból és rendtársainak elbeszéléséből megtudjuk, hogy a „szkítha", írást nagyatyjától tanulta, és Gyergyóban maga is kutatott rovásemlékek után az 1750-es években. A szárhegyi kolostorban Kájoni János egy kéziratos művéből rovásírásra vonatkozó feljegyzéseket és ábécéket másolt le.

Dezseritzky József Ince nyitrai kegyesrendi szerzetes 1753-ban megjelentetett művében közli Bél Mátyás ábécéjét s egy 1749-es másolatot a csíkszentmiklósi templom feliratáról. Beszámol egy Benedek nevű erdélyi rendtársáról, akit gyermekkorában az iskolamester osztálytársaival együtt a „hun-scytha" betűkre tanított.

Zakariás János, Peruban térítő jezsuita szerzetes rovásírásos betoldásokkal titkosította 1756. április 16-án Bartakovics József tisztelendőnek írt levelét, amelyben a spanyolok indiánokkal szembeni kegyetlenkedéséről számol be. A levél a Magyar Tudományos Akadémia birtokában van. Rendtársa, **Fáy Dávid** portugál börtönben sínylődött rovásírásos naplója miatt.

Bod Péter

Felsőcsernátoni **Bod Péter** (1712-1769) Bethlen Kata grófnő, írónő udvari papja, később Magyarigen református lelkipásztora volt. Többek között megírta a Magyar Athenas-t, a közel ötszáz magyar író életrajzát tartalmazó gyűjteményt, valamint a „Hungarorum Ecclesiastica" című négy kötetes egyháztörténeti művét. A fogarasi református templomban saját versével emlékezik meg Bethlen Katáról, amelyet rovásfelirattal zár: „Bod Péter készítette Igenben." Alaposan tanulmányozta a rovásírást, s erről külön könyvet tervezett, vagy készített, amely jelenleg nem található.

Németh József címzetes kanonoktól, felcsíki esperestől tudjuk, hogy Csíkszentmihálynak is meg volt a maga rovásfelirata, bár ezt gyakran összemossák a csíkszentmártoni és csíkszentmiklósi felirattal, hogy kisebbítsék azt a kártételt, amelyet a nevezett feliratok elpusztítása jelent. Németh József, aki 1757-ig Csíkszentmihály plébánosa volt, elmondta, hogy a rovásfeliratok a templom kórusának régi deszkáira voltak vésve, majd ezeket tőle Cserei Farkas udvari tanácsos elkérte, Bécsbe vitte, s ott nyomuk veszett.

A rovásírásos emlékeket és régi krónikáinkat gyomlálgató, idegen érdekeket kiszolgáló hatalmasságok nem riadtak vissza attól sem, hogy magyar papokat gyanúsítsanak hamisítással. A fentebb említett Németh Józsefet és **Farkas Nepomuk János** idős csíksomlyói papot is megvádolták azzal, hogy részt vettek a Csíki Székely Krónika hamisításában. Erre később a Jósa tanító család említésénél visszatérek.

Blahó Vince ferencrendi szerzetes 1780-ban Hájos István Gáspárnak küldött egy rovásírásos betűsort, amelyet az udvarhelyi convent jegyzőkönyvéből másolt.

Hájos István Gáspár kegyesrendi szerzetes „Litterturae Scythico-Magaricae Monumentum" című, 1781-ből származó munkájában adja közre ősi írásunkról folytatott levelezésének eredményeit, amelyben ábécé is található, valamint ismerteti a sajátságos betűkkel írt Gellei imádságos könyvet.

A brassói magyar evangélikus egyház Protocollumába 1785. október 20-án **Goedri (Gödri) János** az ekklézsia papja „scythiai" betűkkel írt fel egy nevet.

Vallaszky Pál jolsvai evangélikus lelkész 1787-ben, majd 1808-ban újból megjelent, latin nyelven írt magyar irodalomtörténetében a „hun-scytha" írásnak külön fejezetet szentel és ebben közreadja Baranyai Decsi János előszavát, amelyet Telegdi tankönyvéhez írt.

Révai Miklós

Révai Miklós piarista tanár, a magyar történeti nyelvtudomány megalapítója, Széchenyi Istvánt is tanította rajzolni. Kezdetben tagadta a rovásírás ősiségét, később azonban fő művébe, (Elaboratior Grammatica Hungarica, 1803) több ábécét is közreadott, pl. Kájoni Jánosét.

Horvát István (1774-1846) egyetemi tanár, történész, filológus, előadásaiban és írásaiban nagy hangsúlyt fektet a hunok, székelyek, magyarok ősírására, s bírálja tudóstársát, Schwartner Mártont, mert „Diplomatiká"-jában mellőzte a rovásírás említését.

Kis Bálint református prédikátor, esperes, szentesi táblabíró a „honos magyar"-nak nevezett betűket föníciai, szír, arab, görög zsidó betűk rokonságába sorolja „Magyar régiségek" című, 1839-ben megjelent munkájában, s hogy ezt bizonyítsa „alphabetünket eredeti alakjából annyira kivetkőztette, hogy alig ismerünk rá", írja Fischer Károly Antal.

Kriza János

Kriza János unitárius püspök, (1811-1875) amint tudomást szerzett az Orbán Balázs által felfedezett énlakai feliratról, s arról, hogy Csikban több hasonló feliratot elpusztítottak, rendeletet adott ki, hogy az énlakai felirat sérthetetlensége fölött, mint szent ereklye fölött őrködjenek.

Ipolyi Arnold katolikus püspök (német eredetű családi nevén Stummer Arnold) a mindmáig legjelentősebb, legátfogóbb, legalaposabb mitológiai, néprajzi gyűjtemény létrehozója. Már gyermekkorában erősen vonzódott, érdeklődött a papi pálya, valamint a történelem, földrajz, néprajz, régészet tudománya és a magyar nép ősvallása iránt. 1859-ben Törökszentmiklóson plébános, 1863-ban egri kanonok, 1871-ben besztercebányai, 1886-ban nagyváradi püspök lett. Sok utazással járó magas papi hivatalát néprajzi adatok gyűjtésére is használta. Főműve a „Magyar mythológia", amelyben több helyen tárgyalja ősi írásunkat.

Szabó Károly

Szabó Károly nagykőrösi, majd kolozsvári nagy tudású református tanár, biliográfus, aki Amadé Thierry francia történetíró Attiláról szóló könyvét magyarra fordította 1865-ben. Több értekezést adott közre a „régi hun-székely" írásról. Az énlakai felirat egyik megfejtője.

Vén András tordosi tanító hívta fel Torma Zsófia régésznőnk figyelmét 1875 áprilisában arra, hogy a Maros beomló partfalából edények, csontvázak, írásos cserépdarabok hullanak ki, s ezzel a figyelemfelhívó tettével indította el bolygónk máig legjelentősebb újkőkori régészeti telepének feltárását.

A nagybányai református egyház anyakönyvében ábécé és Miatyánk rovásírással is található. **Gergely Károly** református lelkész

1895-ben „Az ősmagyar írás emléke Nagybányán" című művében Erdősi Sylvester János XVI. századi nyelvtudósnak tulajdonítja e bejegyzést.

A XIX. században a finnugor elmélet egyre erőszakosabban, magabiztosabban terjeszkedett. A hivatalos álláspont, amelyet Hunfalvy Pál fejtett ki leghatározottabban, az volt, hogy a latin krónikákban olvasható hun-székely kapcsolat csak légből kapott mese. Az 1881-ben megjelent „Die Ungarn oder Magyaren" című munkájában olvasható, hogy a magyaroknak a kereszténységre térítésük előtt saját írásuk nem volt. Ennek nyomán a hivatalos tudomány berkeiben bátorítást kaptak azok a vélemények, hogy a mi betűsorunkat protestáns teológusok hamisították. E „tudósok", a maiakhoz hasonlóan, sem a krónikákat, sem a kétségbevonhatatlan tárgyi, régészeti bizonyítékokat, templomok falán fennmaradt emlékeket nem vették figyelembe. Úgy tűnt, beérett a gyümölcse a rovásemlékek nyolcszáz éven keresztül folytatott pusztításának, a „pogány írás" betiltásának, lehet szüretelni. A gyéren még feltünedező emlékekre azonnal hamisítványt kiáltottak.

Így járt **Cherven Tamás** besztercebányai kanonok is, aki a Raksányi család levéltárából származó rovásemléket fedezett fel 1839-ben. Ez egy töredezett nyírfakéreg lap volt, amelyet nagy munkával összeragasztott és megfejtett. 127 nevet kapott, ezek részben megegyeztek az 1391-ben kiadott Túróc vármegyei Regestrummal, azaz oklevéljegyzékkel. Nagy „tudományos" vita keletkezett, végül a hamisítványt kiáltók kerekedtek felül.

Király Pál, a Budai Állami Tanítóképző igazgató tanára a rovásemlékek mentője, gyűjtője volt. Az Országos Régészeti és Embertani Társulat 1888. március 27-én tartott ülésén egész gyűjteményét mutatta be a „hun-magyar írásjegyekkel irott, eddig ismeretlen emlékeknek". Ugyanebben az évben tanulmányt jelentetett meg „Hun-székely írás" címmel. A rovásemlékek hitelességének megítélése során szembe került a Magyar Tudományos Akadémiával, sajtótámadások zúdúltak rá, majd váratlanul meghalt. Hagyatékának sorsáról semmit nem tudunk.

Révay Pál sepsiszentgyörgyi református lelkész 1902. november 2-án Fadrusz János szobrászművésznek írt levelében beszámolt arról, hogy nagybaconi Patkós Bokor nevű öreg juhász neki egy botról, amely „tele volt elferdített római számokhoz hasonló rovátkos írással", nem csak szám adatokat, hanem az állatok egészségi állapotára vonatkozó és egyéb megjegyzéseket olvasott fel.

A székelyföldi, Tászok-tetői írásos kövekről szóló ismeretek fennmaradásában nagy szerepe van a ditrói Józsa családnak. Elsőként **Józsa Sándor** gyergyó-ditrói igazgató tanító vette kezébe a kövek ügyét az 1910-es években. Az Erdélyi Nemzeti Múzeum régészeit, valamint fiát és vejét, **Kemenes Antal** csíkszeredai főgimnáziumi tanárt is bevonta a kutatásba. Nem csak a Tászok-tetőn, hanem Ditró más határrészeiben is találtak nagy méretű írott köveket. A kutatásokat a háború és a trianoni gonosz rablóbéke félbeszakította.

1938-ban Józsa Sándor testvére, **id. Jósa János** (aki némileg eltérően írta a nevét) vetette fel újra a kövek ügyét. Ő volt egyébként az, aki a Csíki Székely Krónikát a hamisítás vádja alól tisztázta, és „megtámadhatatlan kútforrássá emelte." **Ifjabb Jósa János**, aki Szegeden volt középiskolai tanár, 1944-ben egy közel 90 oldalas munkában foglalta össze a kövek kutatásának főbb eredményeit és közölte saját megállapításait.

1942. augusztus 22-én és 23-án a Csíki Tanítók Kutató Társasága, élén **Orbán Árpád** tanárral és ügyvezetővel, kirándulást tett a Tászok-tetőre, amelynek során két követ megmentési céllal a gyergyóhodosi iskola udvarára szállítottak. Nem bizonyítható adatok szerint a köveket a románok a gyergyóhodosi állomáson felrobbantották. (A Tászok-tetői kövekről és más Kárpát-medencei megalitokról bővebben olvasható Friedrich – Szakács: „Tászok-tetőtől a bosnyák piramisokig" című könyvében)

A sors úgy hozta minden előzetes tervezés nélkül, de bizonyára nem véletlenül, hogy **Farkas Aladár** borszéki tanárral, helytörténésszel és Szakács Gáborral 65 évvel később, éppen augusztus 23-án kutattunk a kövek maradványai után. Farkas Aladár oktatja is a rovásírást és több szép, hasznos kiadványt készített Borszék történelméről és nevezetességeiről.

Ba**lázs András un**itárius esperes 1929-ben fedezte fel a Hargita-megyei, székelyderzsi, XV. században épült erődtemplom gótikus ablaknyílásában lévő rovásfeliratos téglát. A felirat alatt az 1431-es évszám látható.

Lévai Lajos a Székelyudvarhelyi Tanítóképző tanára az 1934-ben kiadott Székelyföldi képek című könyvében valamint az intézet kollégiumának 1929-es évkönyvében rovás ábécét is megjelentetett, 1941-ben pedig közreadja „Hun-székely" rovásírás című munkáját. Forrai Sándor könyvéből tudjuk, hogy Lévai tanítványai rovásírással szerelmes leveleket is írtak egymásnak. Forrai tanár úr egy előadásán találkozott azzal a hölggyel, aki egyike volt e levelezőknek.

Szintén Lévai Lajos tanítványa volt **Szigethy Béla** református lelkész, aki az Udvarhely-megyei Bögöz falu templomának rovásfeliratát felfedezte 1930 táján, az 1910-ben rákent vékony vakolatréteg alatt. Sajnos a felirat már alig látható, a helybéli lelkész szerint „a sok tapogatástól". Írásomnak nem feladata minősíteni azt a felelőtlenséget, amely ennek a fontos magyar művelődéstörténeti értéknek a pusztulását eredményezte. Rovásíráskutatók kényelmes karosszékekben több száz oldalakat írkálva vitatkoztak azon, hogy a feliraton „Atya Isten" vagy „Atyai Están" olvasható, de senkinek nem jutott eszébe, hogy egy üveglappal megvédje a pusztulástól.

Dédnagyapám, **Friedrich Szilveszter** és nagyapám, **Friedrich Géza**, katolikus kántortanítók voltak a felvidéki Kisfaludon, Bars megyében. Édesapámtól tudom, hogy összevont osztályaikban a rovásábécét megtanították, majd a nagyobb gyerekek készítettek feladatokat a kisebbeknek.

A Tokaj környéki, paladarabra rótt betűket **Papp Miklós** tanár, múzeumvezető juttatta el Csallány Dezső régésznek.

Ugyancsak Csallány Dezső régésznek küldte meg **Gáspár Gyula** nyugalmazott gimnáziumi tanár szülőfalujában, az Udvarhely megyében lévő Parajdon előkerült kő 21 rovásjelének rajzát.

A Kis-Küküllő menti Bonyha község temploma egyik falának átépítésekor rovásírás jeleket hordozó követ vett észre **Benczédi Albert** református lelkész 1965-ben. Úgy építtette be újra, hogy jól látható helyen legyen.

Dr. Zakar András katolikus pap, Mindszenty hercegprímás úr titkára szintén elszenvedte a kommunista börtönök szörnyűségeit. A sumer-magyar rokonsággal kapcsolatos kutatásai jelentősek, műveltségünk alapjai között tartotta számon a rovásírást. Legjelentősebb műve „A sumer hitvilág és a Biblia" 1972-ben jelent meg.

A XVI. századi dálnoki református templom (Kovászna megye) az 1977-es földrengés alkalmával megsérült s a helyreállítást **Mike Bálint** helybéli református lelkipásztor végezte. Ő fedezte fel a rovásfeliratot és ő kezdte meg kibontását a vakolat alól. Tanulmányt is tett közzé a kolozsvári Korunk c. folyóiratban.

Dr. Fodor Ferenc kéziratában említi **Győrbíró István** nyugalmazott tanár nevét, aki foglalkozik a rovásírás terjesztésével, emlékek gyűjtésével és megfejtésével, többek között a dálnoki templom feliratát is megfejtette.

Pintér Endre ozorai tanító és néprajzgyűjtő tárgyai között az ozorai várban az 1960-as években láttam egy rovásirásos, lapos nyéllel ellátott fakanalat. Ennek a gyűjteménynek a felújított várban már nem akadtam nyomára.

Forrai Sándor (1913-2007) gyors és gépírás tanár, rovásíráskutató, írástörténész, református presbiter főműve „Az ősi magyar rovásírás az ókortól napjainkig" című nagy összefoglaló munka. Nem csak elméleti síkon foglalkozott őseink írásával, hanem terjesztette, oktatta is. A terjedés érdekében létrehozta az igen munkaigényes vándorkiállítást, amely 120 nagyméretű képen és táblán mutatta be régi írásműveltségünket. A kiállítás a Budapest, XIII. kerületi Frangepán utcai református gyülekezeti házból indult, és több vidéki nagyvárosban bemutatásra került. Ennek Hódos László által felújított változatát 2007 szeptemberében láthatják az érdeklődők a Magyarok Házában. Mivel állami kitüntetést soha nem kapott, Szakács Gáborral alapított rovásíró körünk az ő nevét vette fel, hogy ezzel is megakadályozzuk jelentős munkássága feledésbe merülését. Említett könyvében olvashatjuk, hogy birtokában volt egy római katolikus lelkész 1953-ból való, rövidítéses rovásírással írt naplója, amelyben a napi eseményeket jegyezte fel.

Bajusz Gyula nyugalmazott budapesti református lelkész a magyar és etruszk rovásírás között állapított meg hasonlóságokat.

1994-ben került elő a rovásvésetes vargyasi keresztelőmedence, amelyet **Andorkó Ferenc** unitárius lelkész biztonságos helyre, a lelkészlakba szállíttatott. Valószínűleg egy XIII-XIV. századi templomhoz tartozott.

A Budapest XVI. kerületi, sashalmi és rákosszentmihályi református gyülekezet templomába 1999-ben **Pánczél Tivadar** lelkészsége idején két gyönyörű, a Himnuszt és a Szózatot rovásírással is megjelenítő tűzzománc tábla került.

A Magyar Reformátusok IV. Világtalálkozója idején (főszervezője **Pápai Szabó György** református lelkész, dunamelléki szóvivő volt), a Világtalálkozó egyik fő eseményeként, 2000. júliusában avatták fel a Budapest-Szabadság téri Hazatérés Református Templomban Főtiszteletű **D. Dr. Hegedűs Loránt** püspöksége, s **ifj. Hegedűs Lóránt** lelkészsége alatt azt a két nagyméretű tűzzománc táblát, amelyen a Himnusz és a Szózat latinbetűs és rovásírással is olvasható.

Fülöp Dénes makfalvi, Maros – megyei tanár hívta fel Ráduly János rovásíráskutató figyelmét 1995-ben a helyi néprajzi múzeumban lévő fakulacsra, amelyen két rovásjel látható.

Stamler Imre, tanár, volt iskolaigazgató Somogyfajsz község erdejében IX-X. századi vasolvasztókat tárt fel. Ezeknek az ásatásoknak során került elő egy rovásírásos agyag fújtatócső, bizonyítván köznépünk írástudását is.

Fülöp Dezső atya, néhány éve elhunyt katolikus plébános Budapest XVI. kerületi otthonában igen szép gobelint láttam bekeretezve a falon, amelyen a rovás ábécé volt kihímezve.

Nagyon fontos a szerepe a magyarok ősműveltségének átmentésében azoknak a tanítóknak, tanároknak, akik az esetleg nem kis helyi ellenállást legyőzve, a rovásírás oktatásának lehetőségét kiharcolják, tekintélyét megteremtik és a versenyekre a tanulókat kitűnően felkészítik.

Z. Urbán Aladár felvidéki tanár, a Palóc Társaság elnöke által évek óta szervezett Népfőiskolán mindig van rovásírás előadás. Lakóhelyén elérte azt, hogy rovásírással is kiírják az iskola és az óvoda nevét. A felvidéki tanároknak évente rovásírás továbbképzést, a tanulóknak Felvidéki Rovásírás Versenyt rendez.

Dr. Jeszenszkiné Gallai Gabriella, a Budapest XVI. kerületi Móra Ferenc Általános Iskola igazgatónője eddig nyolc Kárpát- medencei rovásírásversenynek adott helyet, ezek szervezésében az iskola több tanárával együtt hatékonyan részt vállal.

Jelen írásomban nem foglalkozom a templomfeliratokkal. Az elpusztított, megtűrt, vagy védett templomfelirat az ott működő egyházi személyek hazánkhoz, történelmünkhöz, őseinkhez való hozzáállására utal.

Munkámat Ipolyi Arnold püspök szavaival zárom: *„Majd csak akkor fogjuk ezen emlékeinket is megkívánni, ha majd nem lesznek. A végső percz azonban, melyben valamit tenni kellene értök, ha nem akarjuk, hogy végleg elpusztuljanak, már itt volna… Mert azon nemzet, mely emlékeit veszni hagyja, azzal saját síremlékét készíti."*

2007. szeptember

Ipolyi Arnold

Irodalom

Thelegdi János: Rudimenta, azaz a hunok régi nyelvének elemei (1598, Ars Libri, 1994)

Csallány Dezső: A székely-magyar rovásírás emlékei (1963)

Fehérné Walter Anna: Az ékírástól a rovásírásig (1975)

Ferenczi Géza: Székely rovásírásos emlékek (1997)

Fischer Károly Antal: A hun-magyar írás és annak fennmaradt emlékei (1889)

Fodor Ferenc: A magyar rovásírás emlékei (1982)

Forrai Sándor: Az ősi magyar rovásírás az ókortól napjainkig (1994)

Pápai Szabó György: Reménységünk és jövőnk nemzeti imádságaink fényében (1999)

Ráduly János: Titkok a rovásírásban (2004)

Sebestyén Gyula: A magyar rovásírás hiteles emlékei (1915)

Zakar András: Az írás bölcsőjénél (1970)

Friedrich Klára: Rovásírás tankönyv és szakköri ötlettár (2003)

Szakács Gábor: Tájékoztató füzetek a rovásírás versenyekről (2000-2006)

Lexikonok

Forrai Sándor munkássága

Forrai Sándor tanár, írástörténész, rovásírás kutató, református presbiter 2007. május 25-én távozott közülünk. Fájdalmas hiányát csak úgy enyhíthetjük, ha nem engedjük elfeledni tanításait és idézzük gondolatait. Van miből merítenünk…

Forrai Sándor
Szabó Klára festménye

A „rovásírás atyja" 1913-ban született Munkácson. Innen a trianoni békekényszer következtében menekülniük kellett, mert édesapja, aki az ottani városi rendőrségen dolgozott és a Turán Szövetség tagja volt, egymaga negyvenezer aláírást gyűjtött a visszacsatolás érdekében, amelyet vasutasok vittek Párizsba. A kisfiú, akit szülei a zöldhatáron menekítettek át testvérével együtt, már a családi otthonban megismerkedett a hazaszeretettel, magyar őstörténettel, cserkészettel, rovásírással. Az elemi iskolát Diósgyőrben, a középiskolát a nyíregyházi Evangélikus Gimnáziumban és Újpesten végezte. Kiváló rajzkészsége volt, ezért diákkorában több kitüntetést kapott. A katonaság után, 1935-ben a rendőrségen irodai alkalmazott lett, ahol megtanulta a gyors- és gépírást. Ekkor vette észre a hasonlóságokat a Marsigli olasz hadmérnök által lemásolt botnaptár rövidítései és a gyorsírás között. 1939-ben feleségével gyors-és gépíró iskolát alapított, amelyet 1952-ben államosítottak. Felesége, Marika több gyors-

és gépírásos tankönyvet írt, és a kettejük által kidolgozott feltételes reflexológia segítségével kitűnő eredményeket értek el. Sajnálatos módon a Tanár úr látása gyengült, így rokkant nyugdíjba került.

Ősi írásunkkal kapcsolatos cikkei 1974-től jelennek meg, többek között a Gyorsírók és Gépírók Lapjában, a Magyar Nemzetben, az Élet és Tudományban, a Reformátusok Lapjában és a Turánban, amelynek szerkesztőségi tagja is. Mivel a finnugor származás és nyelvrokonság elméletet nem fogadta el, hiszen éppen a rovásírás indokolja legjobban ezen elmélet tarhatatlanságát, nem közölték írásait a Magyar Nemzetben, s ez igen bántotta. Végül a Reformáció 1998. 1-2. számában jelent meg a „Meddig sújtja még nemzetünket a Hunfalvy átok" c. korszaknyitó írása. Ez után a kutatók és történészek közül többen kaptak bátorságot a finnugor elmélet bírálatára.

Első volt abban is, hogy őseink írását az elméletek rabságából kiszabadítva, széles körben igyekezett közkinccsé tenni. Ehhez hatalmas gyűjtőmunkával létrehozott egy 125 képből és magyarázó táblából álló rovásírás vándorkiállítást, ahol az érdeklődők a szakmai vitacikkek helyett a rovásírás emlékeit időrendben és az írástörténeti kapcsolatrendszerben elhelyezve ismerhették meg. Ebben a kiállítási anyagban mutatta be a Fischer Károly Antal és Sebestyén Gyula közlései óta előkerült újabb emlékeket is. A kiállítás 1975-ben a Református egyház XIII. kerületi, Frangepán utcai gyülekezeti terméből indult ismeretterjesztő útjára.

1985-ben jelent meg a „Küskarácsonytól Sülvester estig" címet és „egy botra rótt középkori székely kalendárium és egyéb rovásírásos emlékeink" alcímet viselő könyve. Ebben írástörténeti áttekintést és ismereteket találunk a magyar rovásírás eredetéről, kialakulásáról kapcsolatairól, rövidítési rendszeréről és természetesen a rovásnaptárról. Itt már kifejti azt a szintén úttörő gondolatot, hogy nem mi vettük át türköktől az írást, hanem az átadók voltunk. Rámutat arra is, hogy a kutatók eddig nem vették figyelembe azt a tényt, hogy magyar anyanyelvünk lejegyzésére csak a rovásírás alkalmas, hiszen a latin betűírás átvételétől számítva csaknem ezer évre volt szükség, hogy az ebből hiányzó és hangjaink lejegyzéséhez szükséges 13 jelet pótolni tudjuk... *„a magyar nyelvet latinbetűs írással jegyezni csak nagy torzítás árán, vagy egyáltalán nem volt lehetséges. Az olvasó minduntalan tanúja lesz annak a harcnak, ahogy nyelvünk küzdött a betolakodó, idegen betűkkel szemben."* – írja e művében. Hasonlóan bátorságra volt szükség a sumer kapcsolat felvetéséhez, hiszen számolnia kellett azzal, hogy Torma Zsófiához hasonlóan emiatt kizárja magát a „tudományos" életből.

1988-ban a gödöllői Petőfi Sándor Művelődési Otthon adja ki „Az írás bölcsője és a magyar rovásírás" című könyvét. Ebben már határozottan leszögezi, hogy ősi írásunk is része annak az írásrendszernek, amely a mezopotámiai sumer és az egyiptomi képírásból fejlődött. Az utóbbival való rokonságra az úgynevezett bogárjeleket hozza fel bizonyítékként. Az ókrétai, mínoszi szótagírással és a négyezer évvel ezelőtti kínai írással is talál kapcsolatot.

Fejezetet szentel a magyar rovásírás rövidítési rendszere és gyorsírás hasonlatosságainak, megismertetve bennünket egyúttal a gyorsírás történetével és jeles személyiségeivel.

Hat évvel később, 1994-ben egy 420 oldalas műben összegzi eddigi közreadott tudásanyagát, kiegészítve újabb kutatási eredményeivel és Dr. Esze Tamás református presbiter képgyűjteményével. E mű, „Az ősi magyar rovásírás az ókortól napjainkig" minden kutató és érdeklődő bőséges, pontos forrásanyaga lehetne, ha lenne újabb kiadása. Sajnos csak az antikváriumok ajánlatainak folyamatos figyelésével lehet néha hozzájutni. Megéri a fáradságot, ha a Széchényi Könyvtárban tanulmányozzák azok, akiknek fontosak a megbízható adatok.

A hon visszafoglalásának 1100. évfordulója alkalmából jelentette meg magánkiadásban „A magyar rovásírás elsajátítása" című tankönyvét. „A hon visszafoglalása" kifejezés és sok magánbeszélgetés bizonyítja azt, hogy nem fogadta el a „besenyő beüldözéses", 896-os honfoglalás elméletet. Torma Zsófia erdélyi leletei és a rovásírás emlékei számára is meggyőzőek voltak korai kárpát-medencei jelenlétünkről. Gyenge látása miatt nem ő, hanem felesége, Marika rótta a tankönyv szép rovásjegyeit. Bőségesen találunk benne átírási feladatokat, szabályokat. A két K betű használatával kapcsolatban a hangrendhez való illeszkedést tartotta helyesnek, azonban nyitottságára jellemző, hogy elfogadta és támogatta azt a felvetésemet, hogy kezdő rovásírók csupán négyszög alakú K rovásjelet használják. Ebben a műben elsőként foglalja össze tömören, közérthetően a rovásírás rövidítési szabályait. Sajnos e munkája is hiányzik a könyvesboltok polcairól. Nemzeti érdek, hogy a család vagy egy kiadó felvállalja a Tanár úr könyveinek újrakiadását. Tankönyve kiadása után egy évvel, 1997-ben kapta meg élete egyetlen kitüntetését, a Magyar Szellemi Védegylettől, a Széchenyi Díjat.

Nem törekedett mindenáron arra, hogy a még megfejtetlen emlékeknek valamiféle megalapozatlan olvasatot adjon, csak azért, hogy nevéhez köthető legyen egy megfejtés. Bölcs véleménye az volt, hogy inkább várjuk meg az időt, amíg megtaláljuk az értelmezést segítő párhuzamokat, mert az elsietett, rossz olvasat hosszú időre félre vezetheti a kutatókat.

A tanítást diavetítő és felolvasó segítségével akkor is folytatta, amikor már elvesztette látását. Figyelemmel kísérte a rovásírás jelentős eseményeit, Szakács Gáborral együtt ennek köszönhetjük személyes ismeretségünket, atyai barátságát. Amikor 1985-ben a Tudományos Akadémián Róna Tas András előadást és diavetítést tartott a szarvasi csont tűtartóról, még csak távolról tiszteltük Forrai tanár urat. 1998-ban rendezett rovásírás versenyünk után azonban az a megtiszteltetés ért, hogy Sanyi bácsi levélben keresett meg minket, és segítségünket kérte elképzeléseinek megvalósításához, többek között egy rovásíró egyesület létrehozásához. Ez kezdetben Magyar Rovók és Rovásírók Országos Szövetsége néven, jelenleg Forrai Sándor Rovásíró Körként működik. 2000-ben és 2001-ben kárpát-medencei verseinken fővédnökként vett részt. A sajtóban megjelent, őstörténetünkkel kapcsolatos írásokról felesége és felolvasó segítségével tájékozódott. 2003 tavaszán a Magyarok Házában ünnepeltük 90. születésnapját, amelyen a Turán folyóirat szerkesztőségének több tagja is részt vett, mivel a Tanár úr a szerkesztőbizottság tagja volt. Ekkor kiállításának még ép darabjai is bemutatásra kerültek.

A mindenkori kormányzatok figyelmét igyekezett felhívni ősi írásunkra. Antall József és Orbán Viktor legalább megköszönték könyvét, levelét. Sólyom László köztársasági elnöknek 2005-ben Berg Károly, volt tiszteletbeli csecsen nagykövet és Illés Zoltán környezetvédő politikus közvetítésével juttatta el főműve utolsó példányainak egyikét és levelét. Válasz még egy köszönőlevél formájában sem érkezett.

Barátságot ápolt Imaoka Juichiro japán tudóssal, akinek átadta Himnuszunkat rovásírással, amely így bekerült az Imaoka által szerkesztett Magyar-japán szótár 15. oldalára. (Tokyo, 1973)

Részletes javaslattervet dolgozott ki egy Ópusztaszeren felállítandó, a vérszerződést megörökítő emlékmű létrehozására.

Magánéletével is példát mutatott. A Hunnia folyóirat 1998. évi negyedik számában, a Magyar Nemzettudat Tízparancsolatában foglalja össze hazafiaknak ajánlott és önmaga által is betartott életelveit. Forrásait mindig pontosan megnevezte és jó tanárként a jót kereste tanítványaiban, kutatótársaiban, embertársaiban. Amikor utolsó napjaiban meglátogattuk a kórházban, terjesztő munkája továbbvitelére bíztatott.

Egy életen át tartó, műveltségünket mentő munkájáért hivatalos, állami kitüntetést soha nem kapott. Ezért 2005 februárjában az érdi, szegedi és móri rovásírók támogatásával javasoltuk személyét a Magyar Örökség Díjra. Az akkor 92 éves Tanár úrral együtt reménykedtünk, de a Magyar Örökség és Európa Egyesület nem tartotta élet-

művét és legnagyobb műveltségi kincsünket, a rovásírást méltónak a díjra. Ezért a Forrai Sándor Rovásíró Kör megalapította a Szkita-Hun-Pártus-Avar-Magyar Nemzeti Örökség Díjat, amelyet elsőként posztumusz Forrai Sándor kapott meg és Forrai Zsolt, a tanár úr fia vette át a 2007-es Kárpát- medencei Rovásírás Versenyen.

Forrai Sándor érdemeit a következőkben foglalhatjuk össze:

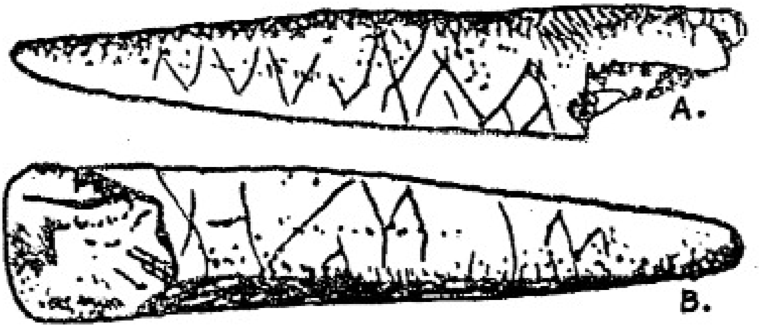
- Alapos előtanulmányok után rendszerezte a rovásírásról való eddigi ismereteket.
- Cáfolta a helytelen, hamis elméleteket ősműveltségünket illetően.
- Az új szempontok szerint elhelyezte a rovásírást az egyetemes írástörténet rendszerében.
- Vállalta az ismeretterjesztés, oktatás szervezésének, gyakorlatának nehézségeit. Tankönyvet írt, vándorkiállítást készített ősi írásunk terjedése és fennmaradása érdekében.
- Összegyűjtötte és közreadta a rovásírás újabban felfedezett emlékeit.
- Tántoríthatatlanul próbálkozott az egymást váltó kormányok figyelmét felhívni ősi műveltségünk íráskincsére.
- Folyamatosan figyelte a rovásírás eseményeit és támogatta az előrevivő kezdeményezéseket.

Elmondhatjuk, hogy megmutatta az irányt, kitaposta az ösvényt, járjunk hát rajta, mert ezen az úton egyetlen lépésünk sem vész kárba...

Forrai Sándor a XVI. kerületi Móra Ferenc Általános Iskolában rendezett rovásírásversenyen, 2000-ben. Fénykép: Friedrich Klára

A Pilisben került elő hazánk eddig megtalált legrégebbi rovásírásos emléke, a bajóti pálcavég. Képét Lambrecht Kálmán Az ősember c. könyvében (Dante Kiadás, 1931) fedeztem fel és a Tászok-tetőtől a bosnyák piramisokig c., Szakács Gáborral közösen írt könyvünk 115., valamint a Botos László által szerkesztett Magyarságtudományi tanulmányok c. könyv 283. oldalán is közöltem.

Bajóti pálcavég

Lambrecht Kálmán nagyszerű könyvében a pálcavégről csak enynyi olvasható: *„A magyarországi ősember művészetének nyomai. Zeg-zugosan díszített pálcika a bajóti Jankovich barlang magdaléni típusú kultúrrétegéből. Természetes nagyság."*

Lambrecht Kálmán tehát csupán díszítményként határozza meg a jeleket, véleményem szerint azonban ősi írásunk jól azonosítható betűit láthatjuk. Igyekeztem minél többet megtudni a leletről. Vértes László Az őskőkor és az átmeneti kőkor emlékei Magyarországon című könyvében (Akadémiai Kiadó, 1965) ezt írja: *„A Duna vonalától nyugat felé a Jankovich barlang leletei alkotják az egyetlen statisztikusan vizsgálható szeletai együttest. A barlangot, amely Bajót határában, az Öregkő csúcsa alatt nyílik és észak felé néz, Hillebrand tárta fel 1913-tól 1925-ig,..."*

A feltáró személyéről szintén Vértes Lászlótól juthatunk ismeretekhez: Hillebrand Jenő (1884-1950) ősrégész *„pallérozott logikája, szaktudása és nem utolsó sorban szakmaszeretete építette föl a magyar őskori leletek rendszerét és tette világszerte ismertté értékes anyagukat."*

Hillebrand a Magyarország őskora című könyvében (Budapest, 1935) nem közöl leírást a leletről, fényképei között azonban szerepel.

Az irodalomban a Jankovich barlang leleteinek korát a szeletai és a korai magdaléni kor közé helyezik, azaz 41.000 és 15.000 év közé. Pálcavégünk kora tehát e két időpont között helyezkedik el. Nem esik szó a pálcavég anyagáról, korából következően azonban csontból, agancsból csiszolt leletről lehet szó. A lelet korát és anyagát illető megállapítást alátámasztják az istállóskői barlang szintén csontból, agancsból csiszolt hasonló, bár írás nélküli dárdahegyei, amelyeket a Magyar Nemzeti Múzeumban megtekinthetünk, ezek 30.000-35.000 évesek.

Lambrecht Kálmán a könyvében szereplő rajzot természetes nagyságúnak nevezi, ez alapján a letört pálcavég 38 milliméter hosszú, legszélesebb részén 8 milliméter széles. Rendeltetése valószínűleg dárdahegy volt.

Az „A" oldal (fent) jelei jobbról balra: ötletes SK összerovás, G vagy BG összerovás, ötletes BSO összerovás, valamint K és V, vagy két ötös számjegy és egy K.

A „B" oldal (lent) jelei jobbról balra: V, L összerovás, S, V és két S összerovás („vess?, véss"?), majd RB összerovás a törés előtt.

A fenti betűazonosítások természetesen csak akkor érvényesek, ha pontos a rajz. Valószínűleg a letört hiányzó részen is voltak jelek. Véleményem szerint az írás a pálca „A" oldalán kezdődött a hegyes vége felé haladva, majd a „B" oldalon folytatódott a pálca hegyén kezdve.

A lelet jelentőségét az adja, hogy ez legrégibb Kárpát-medencei írásos emlékünk, amelyen a ma is használt, jelenleg székely-magyarnak nevezett rovásírás betűi, sőt talán egy szó is felismerhető.
Mindebből a következő, őstörténetünk szempontjából fontos ismeretek származnak:

– egyrészt a tatárlakai korongnál jelentősen idősebb írásemlékkel támaszthatjuk alá igen korai Kárpát-medencei jelenlétünket,
– másrészt a magyarok már ebben az időszakban a betűírást, mint legkorszerűbb írásmódot használták, ahol minden hangot egy külön betű jelöl, s így a mondanivaló könnyedén lejegyezhető, nem úgy, mint a nehézkes képírással, fogalomírással és szótagírással.

2007. október

A Kárpát-medence, a bosnyák piramisok és Glozel jelrendszerének összehasonlítása

Röviden a Kárpát-medencei jelrendszerről

1. Az ősi magyar rovásírás

Az ősi magyar rovásírás a Kárpát-medencében alakult ki. Eddig megtalált legrégebbi emlékei: a Bajóti Jankovich barlang pálcavégén talált jelek 15 – 20.000 éves bolygatatlan rétegből származnak. A Tatárlakai Korong jelei 7500-8200 évesek. Ezen írásnak további 6-7000 éves emlékei kerültek elő Torma Zsófia (1831-1899) régésznő ásatásain az erdélyi Tordos közelében. A rovásírás emlékei fennmaradtak a történelmi Magyarország területén (lásd az 1920 előtti térképeket) köveken, templomok falain, csont, fa, ezüst, aranytárgyakon, könyvekben.

A rovásírás emlékei bizonyítják a magyarság Kárpát-medencei eredetét (lásd Friedrich Klára: Tatárlaka titka- angol nyelven is – Mystery of Tatárlaka, web: www.magtudin.org)

A rovásírás a magyarok között ma is használatos, a történelmi Magyarország területén legalább százezer ember használja a mindennapi életben. Szakács Gábor újságíró, rovásírás kutató pedig 10. éve szervez versenyeket az ifjúság 9-18 éves korosztálya számára, amelyre általában 700 fő jelentkezik évente. A 15-20.000 éves jelrendszer tehát ma is tökéletesen használható, annál is inkább, mert a magyar nyelv hangjait csak ezzel lehet tökéletesen lejegyezni, hiszen amikor a X. században a magyaroknak át kellett térniük a latin betűs írásra, abban nyelvük 13 hangjára (TY, GY, NY, SZ, ZS, CS, LY, J, K, Á, É, Ö, Ü) nem volt jel.

2. Tászok-tető-i megalitok jelei

A Tászok-tető a Kárpát-medencében, Erdélyben található. Az 1013 méter magas fennsíkon és környékén a leírások szerint több száz írásos kőtömb volt található. Átlagos méretük: 180 x 140 centiméter volt. Mára ezekből csupán kettő látható épségben a Gyergyószentmiklósi Tarisznyás Márton Múzeumban (Erdély) és néhány összetörve a fennsíkon. A köveken lévő írások többségének kora a párhuzamok alapján 10.000 év körüli. (lásd: Friedrich Klára: Megalitok a Tászok-tetőn, in: Friedrich Klára – Szakács Gábor: Tászok-tetőtől a bosnyák piramisokig- 2007)

3. A Tordos – Vinca műveltség jelei

A tordosi műveltség első feltárója a már említett Torma Zsófia régésznő, 1875-től. Többezer újkőkori agyagkorongján már ekkor megjelenik a ma is használatos ősi magyar rovásírás jeleinek többsége. 1905-től a Nándorfehérvár (1920-tól Belgrád, Szerbia) melletti Vinca településen és környékén is gazdag újkőkori leletanyag került elő. (lásd M. Gimbutas térképét)

4. A hunok írásjegyei

A hunokról a kínai források már Kr. e. 1700-tól megemlékeznek, de bőséges ismeretanyagot találunk róluk szír, görög, örmény, iráni latin történetíróknál. Államalakulatuk központját a IV. sz. végétől a Kárpát-medencébe helyezték. A XII. századtól keletkezett krónikáink hun-magyar azonosságról tudósítanak. Ezt támasztják alá a hunok írásjegyei, amelyekkel nagymértékben egyezik a magyar rovásírás.

Kárpát-medencén kívüli jelrendszerek

Ezekből most csak kettőre térünk ki, noha több más európai és ázsiai jelrendszer mutat hasonlóságot az ősi magyar rovásírással.

1. A bosnyák piramisok jelei

A boszniai Visoko-ban, Szarajevotól 30 kilométerre kezdte meg ásatásait 2005-ben Semir Osmanagic piramiskutató. A Visocica hegy piramis alakjára Senad J. Hodovic múzeumigazgató hívta fel figyelmét. Ezen kívül még négy közeli, növényekkel benőtt dombról feltételezik, hogy piramist rejt magában. Ásatások főként a Nap és Hold piramisnak nevezett építmények területén folynak, s már az eddigi feltárások is bizonyították, hogy mesterséges, ember által készített alkotások. A Nap piramis mérete és kora meghaladja a Gizai-ét, amelyet Kheopsz fáraó építtetett 4600 évvel ezelőtt.

Szakács Gábor, aki 2006 júniusában járt először a helyszínen, azzal a felfedezéssel tért haza, hogy a Nap piramis alagútjában és a környékén lévő nagy köveken az ősi magyar rovásírásnak megfelelő jeleket talált, s ebből következően a Tordos-Vinca műveltség területe déli irányban kitolódik.

2007 júniusában a helyszínre látogató csoportunk több tagjával együtt erről jómagam is meggyőződtem.

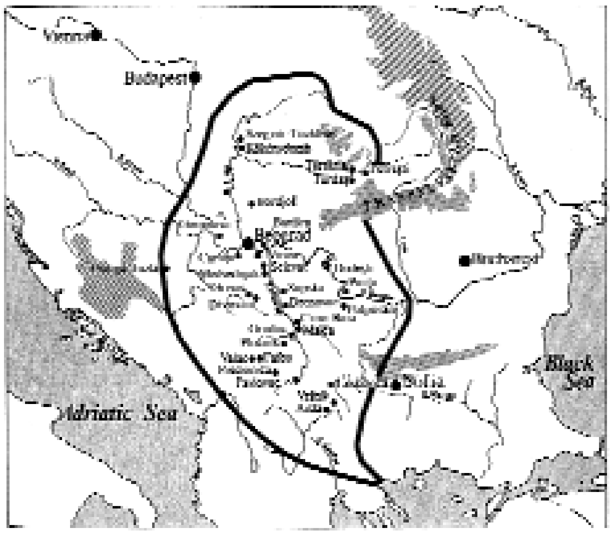
További ismeretek szerezhetők a bosnyák piramisokról a www.piramidasunca.ba weblapon.

2. Glozel

1924-ben egy francia faluban, Glozelben egyéb leletek mellett olyan írásjeleket találtak kerámialapokon, csontokon, köveken, ame-

lyek nagy mértékben hasonlítanak az ősi magyar írás betűihez. Erre 2003-ban és 2005-ben is felhívtam a figyelmet, mindkét alkalommal közölve a 111 glozeli jelet. (in: Friedrich Klára- Szakács Gábor: Kárpát-medencei birtoklevelünk a rovásírás - 2003, 81. old. és Friedrich Klára – Szakács Gábor: Kőbe vésték, fába rótták... - 2005, 48. old., angolul: Mystery of Tatárlaka: www.magtudin.org). A hivatalos álláspont szerint a glozeli jelek kora: 1800-2300 év. http://www.glozel.net

A következő oldalakon lévő táblázatok áttekintése után joggal feltételezhetjük, hogy a Kárpát-medencében, a bosnyák piramisok területén és Glozelben egyazon műveltség képviselői tevékenykedtek és hagyták ránk írásjeleiket. Figyelemre méltó, hogy a történelmi Magyarország (1920 előtt) területe az, ahol ezek a jelek mind a mai napig használatosak.

M. Gimbutas térképe a Vinca műveltség területéről

Szakirodalom

Gimbutas, Marija: The gods and goddesses of old Europe (Berkeley, 1974)

Lukács, Gabriele: The Bosnian Pyramid Valley (Vienna, 2008)

Osmanagic, Muris: About cultural layer of Bosnian Pyramid builders (Sarajevo, 2008)

Osmanagic, Semir: Bosnian Walley of the pyramids (Mauna-fe, 2006)

Stekel, Paulo: The proto-script Visoko in comparison with Glozelian Writing-2006 (In: Osmanagic, Muris: About cultural layer of Bosnian Pyramid builders, Sarajevo, 2008)

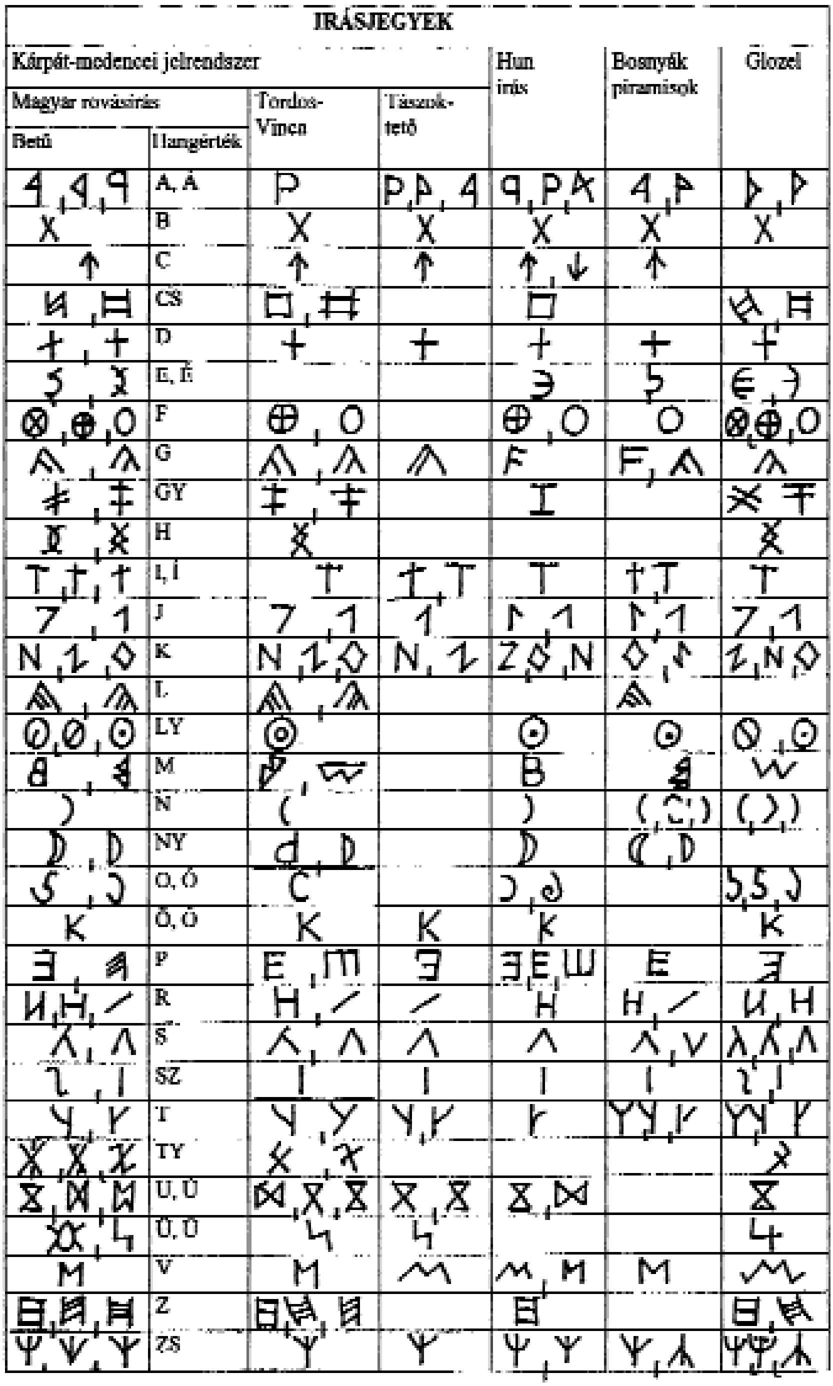
Szakács Gábor: Tudósítások a bosnyák piramisokról (Magyar Demokrata, 2006/26, 45, 48)

Tomory Zsuzsa: Kezdeteink (Miskolci Bölcsész Egyesület, 1995)

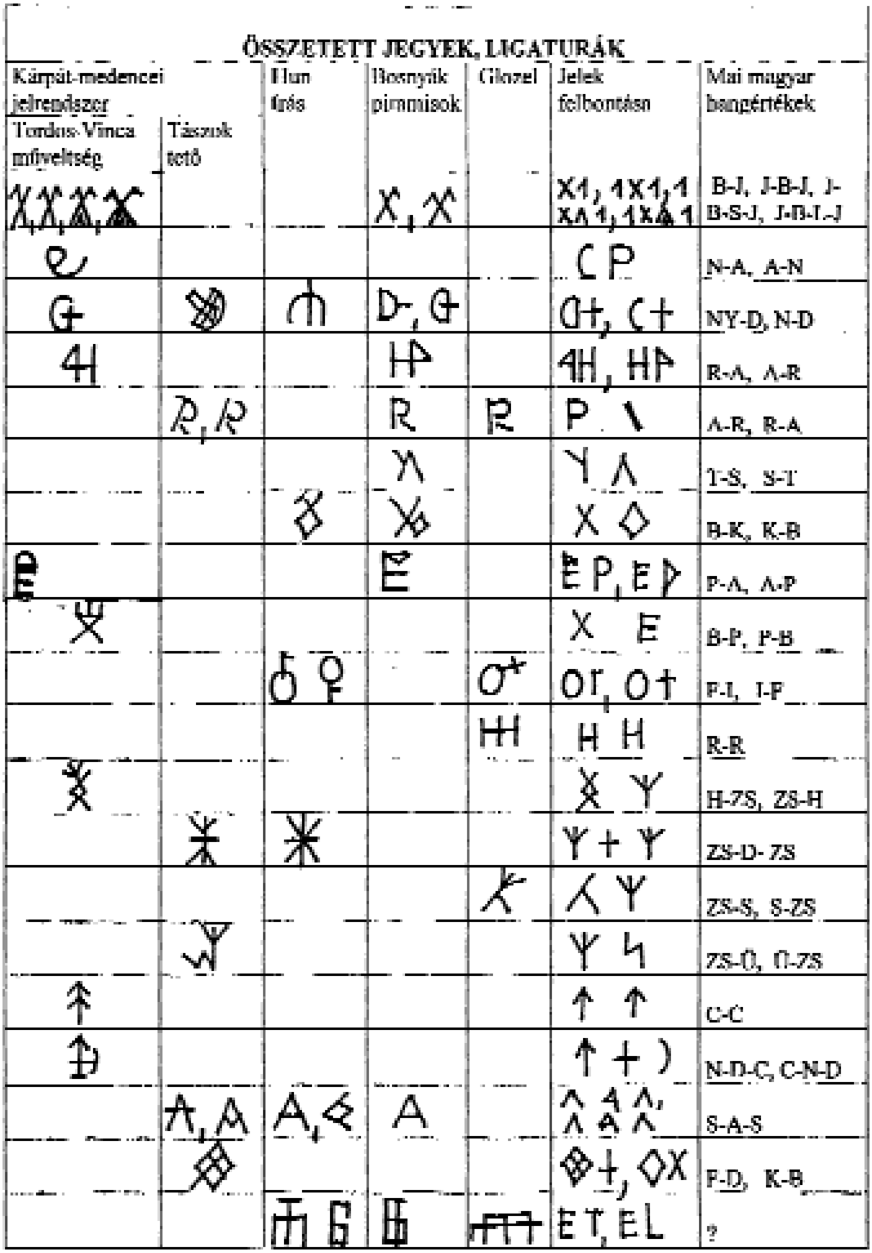
Torma Zsófia: Sumer nyomok Erdélyben (Buenos Aires, 1972)

Winn, Shan, M.M: Pre writing in south-eastern Europe (Western Publishers, 1981)

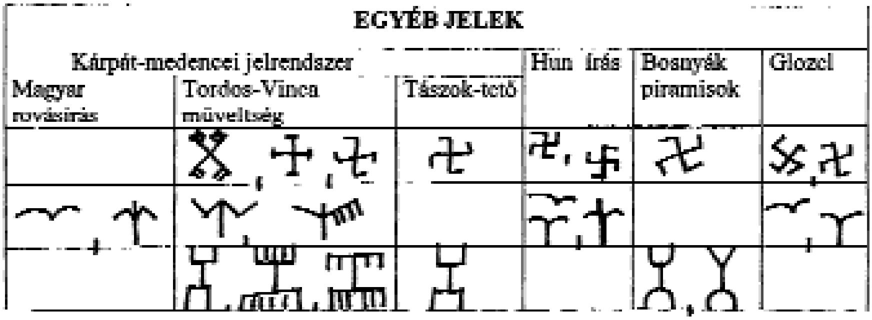
A jelek összehasonlító táblázatai

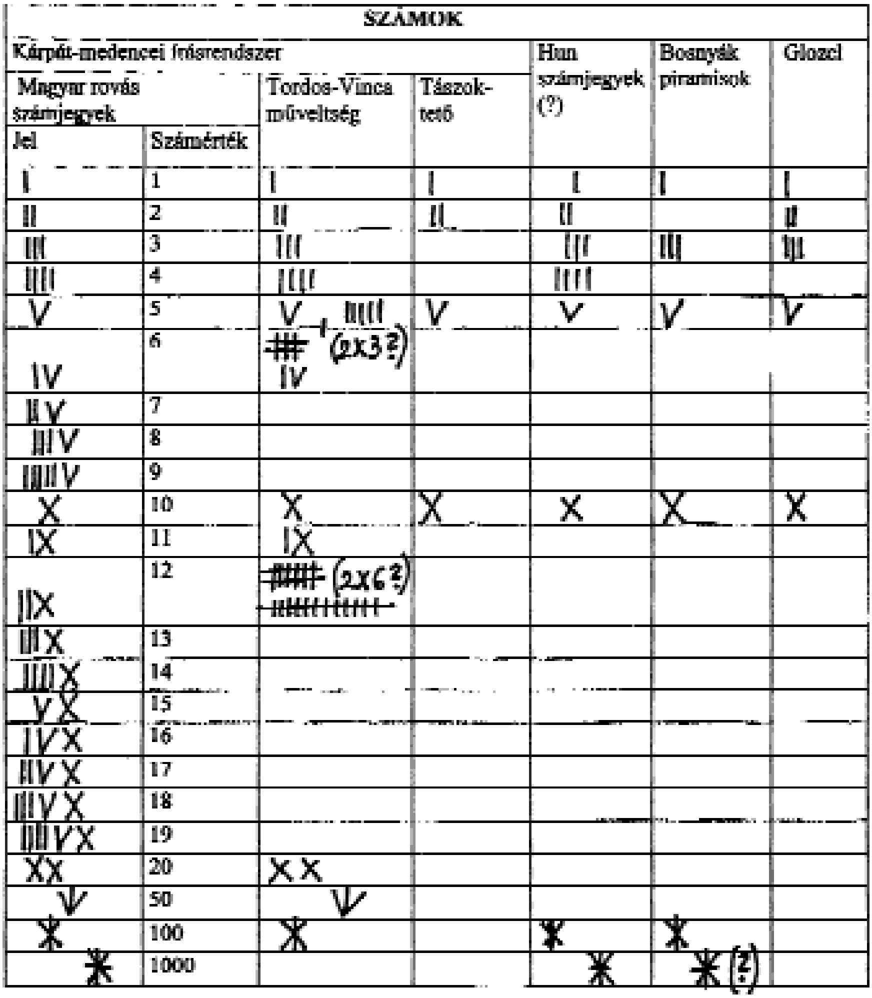
Összeállította: Friedrich Klára, 2007 december.
Kiegészítette: 2008 június

Összeállította: Friedrich Klára, 2007 december.
Kiegészítette: 2008 június

Összeállította: Friedrich Klára, 2007 december.
Kiegészítette: 2008 június

Összeállította: Friedrich Klára, 2007 december.
Kiegészítette: 2008 június

A bosnyák Nap piramis jeleinek néhány párhuzama a korai írásrendszerekben

1. A bosnyák Nap piramis jelei a feltételezések szerint 12.000 évnél idősebbek

2. A Kárpát-medencei írás jelenleg is használatos. Eddig megtalált legrégibb emléke alapján 15-20.000 éves.

3. Mas d' Azil (Franciaország) barlangjának kövein talált jelek korát E. Piette régész 20.000 évre értékelte.

4. Alvao (Észak-Portugália) dolmenjének kövein 6000 éves jeleket találtak. (A kép Mandics György Rejtélyes írások című könyvéből származik, Budapest, 1987)

5. Tepe Yahya (Irán) cserépedény töredékeinek jelei 5-6000 évesek.

6. A sumer birodalom korai írásjeleinek kora 4-5000 év.

7. Az Egyiptomban talált legkorábbi jelek szintén 4-5000 évesek.

8. Az Égei-tengeri szigetvilág és Kréta írása 3500-4000 éves.
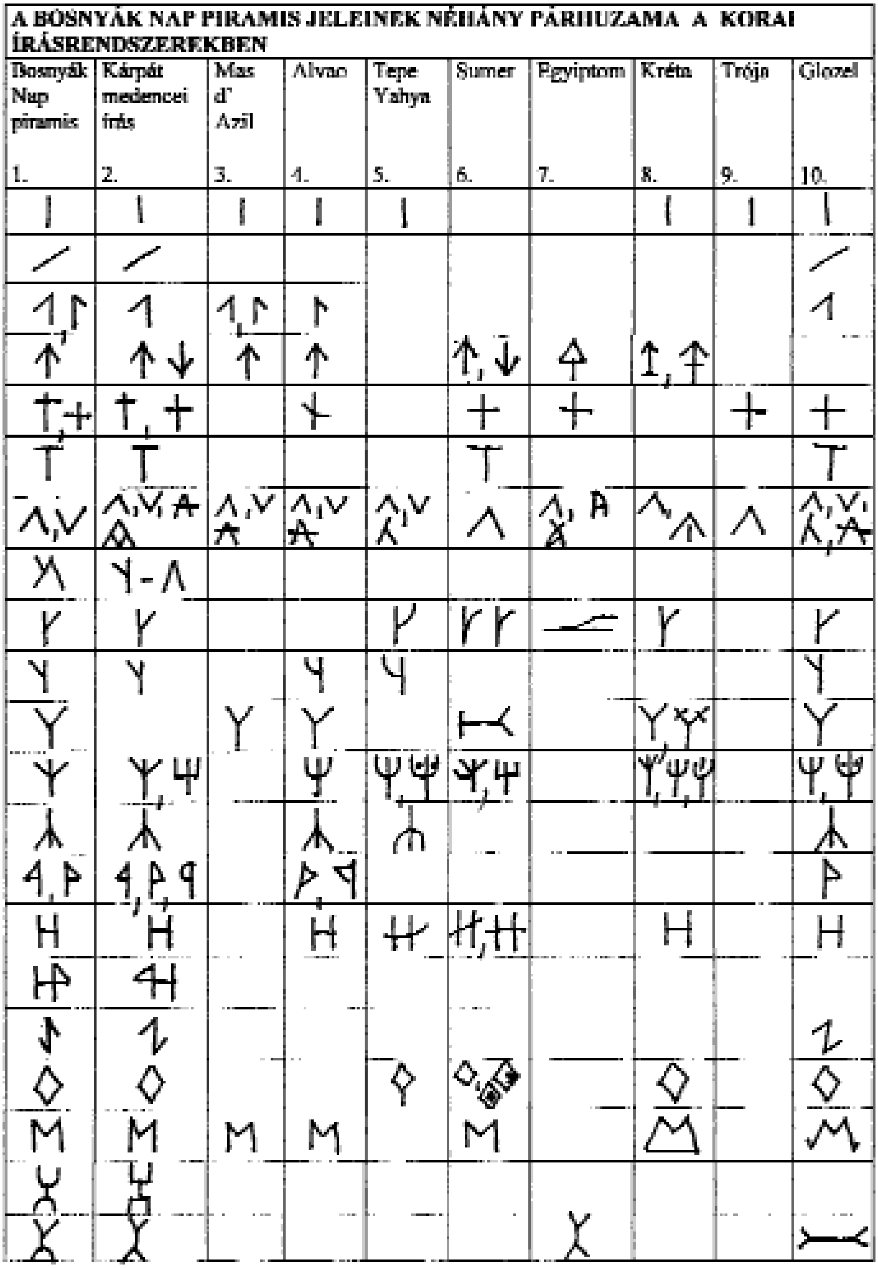
9. A trójai jelek kora hasonlóan 3500-4000 éves.

10. A Glozelben (Franciaország) talált jelek korát 2000 év körül határozták meg.

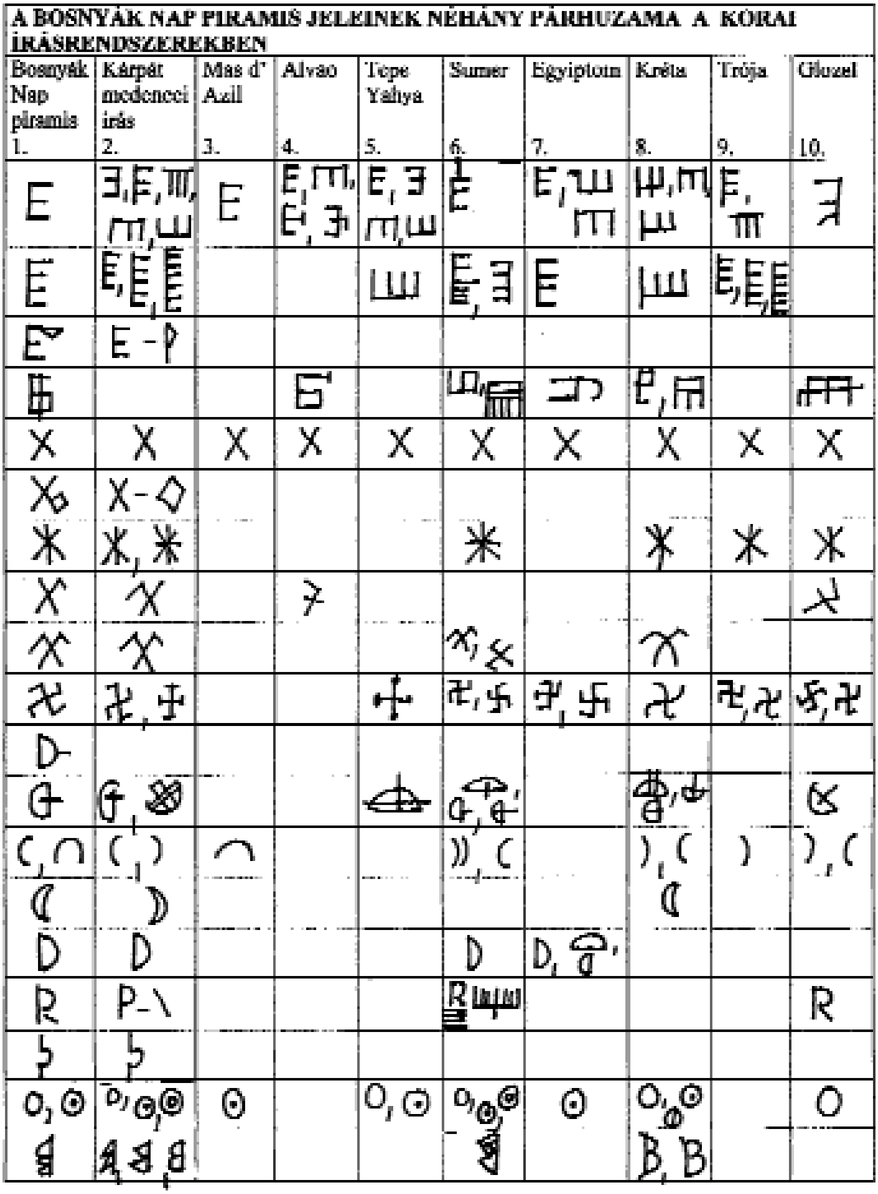
A számok a következő két oldal táblázataihoz kapcsolódnak.

Alvao dolmenjének kövei

Összeállította: Friedrich Klára, 2007 december.
Kiegészítette: 2008 június

Összeállította: Friedrich Klára, 2007 december.
Kiegészítette: 2008 június

Feltételezéseim a bosnyák piramisokkal kapcsolatban

A bosnyák piramisokról először 2006 májusában olvastam egy magyar napilapban, amely kételkedve írt a témáról. Mivel mindig érdekelt az emberiség őstörténete, főként az a része, amelyet a hivatalos, akadémiai tudomány elhallgat vagy lenézően kezel, ezért igyekeztem minél többet megtudni. Szakács Gábor felvetette főnökének, Bencsik Andrásnak, a Magyar Demokrata hetilap főszerkesztőjének, hogy szívesen meggyőződne a helyszínen arról, mi az igazság. Így 2006 nyarán T. Szántó György fényképésszel és Demeter Zoltán, majd Víg Sándor filmessel látogatott Viszokoba. A Nap piramis alagútjába is mélyen behatoltak, amely ekkor még nem volt kitágítva és aládúcolva. Megtalálták az írásjeles köveket és Gábor, aki rovásíráskutató is, nagy örömmel fedezte fel a hasonlóságot a Kárpát-medencében még ma is használatos ősi magyar írás jeleivel. Mivel többször járt régészeti feltárások helyszínén, nem volt kétséges előtte, hogy a bosnyák piramisok esetében mesterséges, és nem természet által alkotott építményekről van szó. Ezután részint az újság megbízásából, részint általa szervezett csoportokkal többször visszatért Visokoba. Az újságban megjelent tudósításokból mindig küldött Semir Osmanagicnak, angol nyelvű magyarázattal.

Én 2007 júniusában és 2008 májusában látogattam Visokoba. A szép bosnyák táj, a kedves, barátságos, vendégszerető bosnyák emberek nagyon kellemes benyomást tettek, nem csak rám, hanem útitársainkra is.

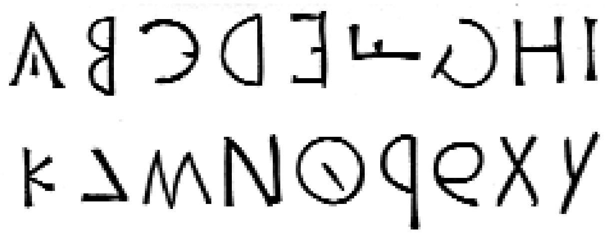
A személyes látogatás megerősítette mindazt, amit Gábortól hallottam, meggyőződésem, hogy a piramisok nem természet alkotta, hanem mesterséges építmények.

Feltételezéseim a következők:

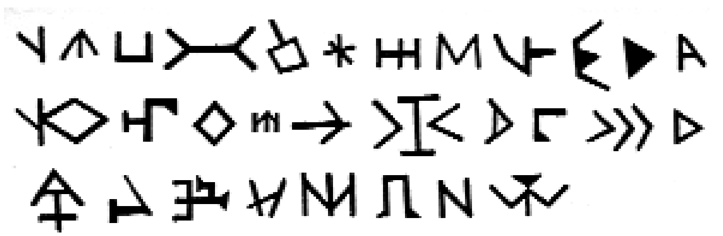
A Nap és a Hold piramis idősebb az egyiptomi piramisoknál. A Föld minden népe megőrizte legendáiban a vízözön történetét. Ezt a kutatók általában 11-12 ezer évvel ezelőttre helyezik. A bosnyák piramisok kora legalább ennyi, vagy még idősebbek.

A bosnyák piramisok kapcsolatban állnak a bolygónkon mindenütt megtalálható megalitikus műveltségekkel (Stonhenge, Avebury, Hattusas, Málta, Mükéné, Carnac (Bretagne), Tászok-tető (Erdély), Holdvilágárok és még sorolhatnám...

A Nap piramis alagútjában és a bosnyák piramisok környékén lévő köveken található jelek hasonlóságot mutatnak az újkőkori kultúrák jeleivel. A jelek többsége véleményem szerint az építők névjele. A latin nyomtatott E betűhöz, azaz rovás P betűhöz hasonló jel több esetben tűnik fel építményekkel kapcsolatban: például Sa-Hu-Ré fáraó 4600 éves templomán, Naram-Sin nippuri király 4200 éves téglabélyegén, arab építési felirat részeként a jeruzsálemi sziklatemplomból, 691-ből. Ennek alátámasztására mellékelem XVI. századi erdélyi templomok ácsjegyeit is, Sebestyén Gyula Rovás és rovásírás című könyvéből. (1909, Reprint: Tinta Könyvkiadó, 2002)

A sepsiszentgyörgyi ev.református templom ácsjegyei

A magyarvalkói ev. református templom ácsjegyei

A Nap piramis jeleihez hasonlók találhatók többek között a 25.000 évesnek tartott Mas d' Azili köveken (Franciaország), a Tordos-Vinca kultúra területén (Kárpát-medence), az Égei tengeri szigetvilág, Tepe Yahya (Irán), Trója, Egyiptom írásemlékei között.

Igen érdekes, hogy a jelek megfigyelésem szerint nem bevéséssel, hanem benyomással kerültek a kövekre. Több kőbe vésett rovásemléket tanulmányoztam, a Nap piramis alagútjában lévő nagy köveken azonban nem bevésés, hanem benyomkodás van, hasonlóan a sumer agyagtáblák íróvesszővel benyomkodott jeleihez. Ez azt jelenti, hogy a kövek valamikor egy lágy halmazállapotú építőanyaghoz tartoztak, azaz nem a természet hozta őket létre, hanem építőanyag maradványok, mint a gipsz vagy a cement fel nem használt maradványai.

Mivel a visokoi piramisok több rétegből állnak, azt feltételezem, hogy valamilyen természeti katasztrófa, elsősorban a világűrből származó sugárzás elleni védelemként szolgálhattak. Az alagút tiszta, nincsenek benne bogarak, denevérek, rágcsálók, levegője jó, tehát menedéknek alkalmas. Némely fedőréteg pontosan olyan, mintha folyékony műanyagból öntöttek volna.

Hold piramis-járdarészlet

Ehhez hatalmas gépek, vagy hatalmas lények kellettek. „Az óriások valának a Földön abban az időben...”, olvashatjuk a Bibliában, de a Biblián kívül is minden nép mítosza őrzi az óriások emlékét.

Volt útitársam, akinek a Hold piramis területén fehér pöttyök jelentek meg a tenyerén, mások végtagjaik elnehezülését említették, ezeket a jelenségeket azonban nem ítélték kellemetlennek.

Egy járdalap darabot hazahoztam és több természetgyógyásznak megmutattam. Egymástól függetlenül azt mondták, hogy nem a járófelületen, hanem a lap alsó felén kifejezetten meleget éreznek.

G. Harry Stine amerikai fizikus, aki űrrakéták fejlesztésében is részt vett, „A mozgató gondolat” című könyvében a piramisokkal kapcsolatos különös jelenségekre is kitér. Megtudjuk tőle, hogy az elektromosságot nem vezető anyagokból készült piramismodelleket használják acél mérőműszerek vágó élének megőrzésére, szerves anyagok kiszárítására, növények növekedési sebességének fokozására. Egy csehszlovák rádiómérnök felfedezte, hogy 200-szor is meg tud borotválkozni ugyanazzal a pengével, ha használat után egy keménypapírból készült piramis belsejébe helyezi. Az Egyesült Államokban dr. Patrick Flanagan kísérletezett piramismodellekkel és az élőlényekre gyakorolt kedvező hatást állapított meg.

Érdekes lenne kipróbálni a bosnyák piramisokat is hasonló szempontból.

Rovásírás és balkezesség

A rovásírás oktatása során megbizonyosodtam arról és előadásokon a hallgatóság soraiból is többen megerősítették azt, hogy a balkezeseknek könnyebbséget jelent őseink betűivel írni. Ennek elsősorban az az oka, hogy a jobbról balra történő rovásírás során a balkezesek, mivel nem takarja el a kezük, egészében látják a már leírt szöveget, ezzel szemben a jobbkezesek csak az utoljára leírt két-három betűt. Azaz a balkezesek tudatába folyamatosan érkezik a szöveg képe, még ha nem is pontosan azt a részletet nézik. A jobbkezesek elől ezt eltakarja a kezük, tehát a nem tudatos, de az olvasásírást folyamatosan segítő visszajelzést a szövegről elveszítik, csak szakaszosan, töredezetten érkezik el hozzájuk, mert mindig fel kell emelniük a kezüket, hogy ellenőrizzék, amit leírtak.

Már megjelent művek alapján elmondhatjuk, hogy az ősi magyar rovásírás bolygónk legelső betűírása, ebből és a fentiekből adódik a feltételezésem, hogy keletkezése idején az emberiség többsége balkezes volt.

Ennek bizonyítási kísérlete előtt egy rövid összefoglalót adnék a jobb és balkezességről. Az emberiség túlnyomó része jobbkezes, a férfiak 90, a nők 96 %-a. Ez a jobb testoldal jobb teljesítményét jelenti. Egész testoldalról van szó, nem csak a kéz, hanem a szem, fül és láb használatáról is. Jobbkezeseknél például a jobb fül gyorsabban, pontosabban elemzi, értelmezi a szavakat, a beszédet. Hogy kit nevezhetünk tisztán jobb vagy balkezesnek, azt egyszerű vagy tudományos vizsgálatok döntik el. Az egyszerű vizsgálatok közé tartozik a két kéz összekulcsolása, jobbkezeseknél ilyenkor a jobb hüvelykujj van felül. Ha jobb kezes kacsint, a jobb szeme marad nyitva, ha labdába rúg, jobb lábbal teszi. A tudományos vizsgálatokat itt nem részletezem, ezekkel szakember állapítja meg pontosan a laterális dominanciát, azaz, hogy mely testfél az uralkodó. (Igyekszem csak magyar szavakat használni, egyrészt mert szép nyelvünkben minden idegen szóra több magyar megfelelés van, másrészt a sok idegen szó ellenszenvesen tudálékossá tesz egy művet.)

Nem csak tisztán jobb vagy balkezesség létezik. A keresztezett oldaliságnál például a jobb kéz és a bal láb az ügyesebb, vagy fordítva. A kétkezes (ambidexter) embereknél egyenlőek a két oldal képességei, egyformán jól ír, rajzol, szerel, végez műveleteket mindkét kezével.

Az átalakított vagy átszoktatott kezesség vezet el arra a területre, ahonnan az a téves nézet ered, hogy a balkezes emberek csekélyebb értékűek, mint jobbkezes társaik. Pedig a balkezesség nem fogyatékosság, az intelligenciavizsgálatok igazolták, hogy ugyanolyan arányban vannak közöttük kiemelkedő és kevésbé tehetséges személyek, mint a jobbkezesek között. Azonban annak, ha a balkezes gyermeket jobb kézre szoktatják, sőt erőltetik, kedvezőtlen következményei lehetnek. A jobb és balkezesség ugyanis a központi idegrendszer működésétől függ, amely az uralkodó (domináns) testfelet gyorsabb és pontosabb ingervezetéssel látja el. Ez hosszú fejlődési folyamat eredménye, amely az 5. életév körül fejeződik be.

Az átszoktatást követően lassúság, ügyetlenség, dadogás, magatartászavar, az iskolában beilleszkedési nehézség, olvasás-írás-helyesírás gyengeség és még számtalan kellemetlen tünet jelentkezhet.

Az átszoktatást a társadalom hagyományai, elvárásai és a szülő attól való félelme magyarázza, hogy gyermekét majd csúfolni fogják balkezessége miatt. Erre egy példa Diane Paul angol szerzőtől, aki összegyűjtötte, hogy a Bibliában száz körüli utalás van, amely a jobbat dicséri és huszonöt utalás van a bal ellen. Így nem csodálkozhatunk, ha az aggódó és megfelelően fel nem világosított szülők gyermekük vélt érdekében belenyúlnak a természet törvényeibe. A bal kéz használata miatti félelem a nyugati kereszténység felvételével és a Biblia tanainak szigorú alkalmazása következtében kerülhetett a magyar köztudatba. Pedig néphagyományunkból nem őrzünk olyan adatot, hogy elődeink elítélték volna a bal kezüket használókat. Dömötör Teklánál fényképet is láthatunk arról a hagyományról, hogy az új búzából készült kenyér első falatját bal kézzel kell a szájunkba tenni, hogy egészségben megérjük a következő új kenyeret.

A magyar értelmező szótárakban és a magyar nyelv szótáraiban a „bal" szóösszetételben, mint a rossz jelenik meg: balsors, balsiker, balsejtelem, baleset, stb. szavakban. Figyelemre méltó azonban, hogy Szily Kálmán 1902-ben kiadott nyelvújítási szótárában azt olvashatjuk, hogy egészen a XVII. század végéig a „bal" szó átvitt értelmű használatára csupán egy példa van a régi nyelvben: a „balítélet". E szó pedig nem feltétlenül rossz értelmű, érthető alatta valamely döntéshozó testület bal szárnyának ítélete is, például egy díjjal kapcsolatban. Mindezek a feljebb is olvasható „baljóslatú" értelmezések tehát csak a XVII. század végétől kapcsolódnak a bal oldalhoz. Úgy látszik a „bal" szó sorsa is hasonló ősiségünkhöz kapcsolódó más szavakéhoz, például a ró, rovás, sárkány szavakéhoz, amelyeket a ránk telepedő idegen műveltség az eredetitől eltérő, sokszor azzal ellentétes jelentésűre hamisított. A Magyar Értelmező Kéziszótár a „bal" szavunkat az ismeretlen eredetű vagy finnugor szavak közé, a „jobb" szavunkat a 'jó"-ból eredeztetve szintén a finnugor szavak közé sorolja, balta szavunkat pedig török eredetűnek ítéli.

Véleményem szerint azonban a balta szó gyöke a „bal" s ez egyúttal utalás egy régi balkezes eszközhasználatra, főként mert erre a szerszámra a tájnyelvben használták a „balaska" (baloska) kifejezést is. A kőbalta pedig az emberiség egyik legrégebbi munkaeszköze. Czuczor Gergely és Fogarasi János szótárában olvashatjuk a „baltat" somogyi tájszót is, ami azt jelenti, hogy valaki botot vagy más eszközt ügyesen forgat, gyöke a bal szó. Ez megint a bal kéz egykori általános és ügyes használatára utal. Czuczor a „baljobbügyes" kifejezést így magyarázza: „aki mindkét kezével egyaránt, hasonló ügyességgel tud bánni." A Magyar Szólások és Közmondások Gyűjteményében nem találtam még tíz gúnyolódó kifejezést sem a balkezesekről, holott a lustákat több, mint hetven, a részegeseket több, mint százötven szólásunk „szólja meg". Ez ismét azt bizonyítja, hogy magyar népünkben nem gyökerezik mélyen a balkezesség elítélése.

A hunoknál a birodalmat és a közigazgatást jobb és bal oldalra osztották fel, s a bal szárny volt a tiszteltebb (Ucsiraltu).

A balkezesek csoportját többek között olyan hírességek erősítik, mint Leonardo da Vinci, Michelangelo, Dürer, Picasso, Szeles Mónika teniszező. Híres balkezes rock gitárosok: Jimi Hendrix, Gary Moore, Paul McCartney, Tony Iommy (Black Sabbath).

Dürer műveiből úgy tűnik, hogy mindkét kezét egyformán jól használta. 13 éves kori Önarcképén 1484-ből, (amelyet valószínűleg bal kézzel rajzolt, mivel arca jobbra néz) bal kezét valósággal elrejti ruhaujja alatt és jobb kézzel mutat. (Kép a szöveg alatt) 1498-ban készült felnőttkori Önarcképén jobban megnyilvánul balkezessége, arcát szintén jobbra nézve festette meg, összekulcsolt kezén látható, hogy a bal hüvelykujja van felül.

Dürer egyik önarcképe

A jobb vagy baloldal előnyben részesítése kutatók szerint az állatokra nem jellemző. Macskáknál megfigyelték, hogy ötven százalékuk mindkét lábát egyforma ügyességgel használja, a fennmaradó ötven százalék pedig egyenlő arányban oszlik meg a jobb és ballábasok között.

Bár hatalmas írott anyag kísérli meg a majmoktól való származást az emberiségre ráerőltetni (hasonlóan ahhoz, ahogyan a magyarságra a finnugor rokonságot) hiányzik belőle az a lényeges mozzanat, hogy majmoknál megfigyelhető-e a jobb vagy balkezesség. A Világhálón elég sok adat van az úgynevezett „emberszabású" majmokról, csimpánzról, gorilláról, orangutánról. Igen érdekes Penny Patterson amerikai lélekgyógyász kísérlete, aki sikeresen tanított meg egy Koko nevű gorillát jelbeszédre.

Ha a The Gorilla Foundation/Koko.org oldalon kikeressük a Learn to sign with Koko részt, 48 képet láthatunk a jelnyelvből. Ennek alkalmazása során Koko 33 alkalommal a jobb kezét használja, 14 x mindkét kezét és egyszer a bal kezét, a „fake" (hamis) fogalmának kifejezésére, továbbá bal kézzel fest.

Mivel a jelbeszédet Koko emberi tanítás által sajátította el, ezért ennek alapján még nem jelenthetjük ki, hogy a gorilláknál a jobb kéz használata az uralkodó, bár jelzés értékét nem lehet tagadni, hiszen a jelek kifejezése igen finom, pontos mozgást kíván. Ezért elmentünk a Budapesti Állat és Növénykertbe, hogy megfigyeljük a majmok kézhasználatát. A kisebb termetűeknél nem lehetett észrevenni különbséget. A mandrill családnál három kicsi is volt, de mind ők, mind a felnőttek egyformán ettek, fogtak, kapaszkodtak mindkét kezükkel. Viszont Ebobo, a nyolc éves gorilla fiatalember hosszabb ideig végzett tevékenységet a jobb kezével, majd ezt rövidebb-hosszabb megszakítás után ismét a jobb kezével folytatta. Később magvakat szedegetett egy kis halomból amely a padlón volt, szintén jobb kézzel, és jobb kézzel is ette meg őket. Golo, a hatalmas termetű 28 éves hím egy zajos gyerekcsoport elleni tiltakozásul felugrott és az őt a látogatóktól elválasztó üvegfalra csapott, mindezt olyan villámgyorsan, hogy nem tudtuk felidézni, melyik kezével tette, pedig ez az ösztönös, indulat vezérelt mozdulat jó támpont lett volna. Ugyanő az etetőablaknál ülve, jobb kezével törölgette mindkét szemét. A szumátrai orangután egy üres tejfölös poharat a jobb kezével ragadott meg és emelt a szájához. Ezt többször ismételgette, továbbra is jobb kézzel.

Természetesen a három órás megfigyelési idő mesterséges körülmények között tartott élőlényeknél igen kevés, de ez alatt az idő alatt a jobb kéz használatának túlsúlyát figyelhettük meg két gorillánál és egy orangutánnál, míg társaik olyan tevékenységet folytattak, amelyben mindkét kezüket egyformán használták, de többnyire heverésztek. Ez azt bizonyítja, hogy a balkezesség nem a fejlődés alacsony fokán álló, vagy állati eredetű megnyilvánulás.

A balkezesség okaként többek között az öröklést is szokták említeni, ezt azonban a családfa kutatás nem igazolta. Két jobbkezes szülőnek 98 % az esélye, hogy gyermekük is jobbkezes lesz. Ha egyikük balkezes, 17 % az esély, hogy a gyermek balkezes lesz. Ha mindkét szülő balkezes, 46 % az esély, hogy a gyermek is az lesz. Gyakoribb azonban, hogy az utódok nem a szülők, hanem a nagyszülők tulajdonságait öröklik, ebben a vonatkozásban a jobb és balkezességgel kapcsolatban nem találtam adatokat. Ezért saját példámat említem, édesanyám átszoktatott balkezes volt, mindent kitűnően végzett a jobb kezével, kivéve a vasalást, azt csak bal kézzel tudott. Unokája, a gyermekünk balkezes lett, két nem átszoktatott, jobbkezes szülőtől. Balkezes gyermekünk kis korától kezdve ügyesen szerelt szét számára érdekes szerkezeteket, ébresztőórát, táskarádiót.

Az ikreknél megnő a balkezesség esélye, ez mind az egy, mind a kétpetéjű ikreknél 20%, nem balkezes szülők esetében is. Gyakori az olyan ikerpár, mind az egy, mind a kétpetéjűség esetében, ahol az egyik gyerek bal, a másik jobbkezes.

Fő kérdésünk szempontjából, vagyis hogy a rovásírás iránya egy balkezes ősnépességre utal-e, utána kell néznünk, hogy meddig tudjuk visszakövetni az időben valamely testoldal előnyben részesített használatát.

A kutatók álláspontja szerint a pattintott kőszerszámokat úgy készítették, hogy bal kézzel tartották, jobb kézzel pedig aprították a követ, vagyis jobbkezesek voltak. Igen hasonló ez a feltételezett kézhasználat a jobbkezesek botrovásához, amikor a bal kéz tartja a fát, a jobb pedig ró, de egyúttal takar is. Ismerve elődeink ésszerű gondolkodásmódját, el kell vetnünk ezt a „takarós" módszert. Ebből két lehetőség következik:

Az egyik, hogy a népesség többsége jobbkezes volt, a rovásírás viszont balról jobbra haladt.

A másik lehetőség, hogy a rovásírást alkotó és továbbadó népesség többsége balkezes volt.

Az első lehetőség, a balról jobbra tartó irány valószínűsége igen csekély, mert rovásemlékeink (értem ez alatt a szkíták, hunok, avarok írásemlékeit is), túlnyomó többségben jobbról balra haladnak. Jelenlegi ismereteink szerint a kettőszáz körüli rovásemlékünkből mindössze három íródik balról jobbra, egy pedig (a Csepregi palatábla) bemutatja a lehetőséget mindkét irányban való írásra.

A korai írásemlékek többségükben szintén a jobbról-balra haladó irányt követik, gondolok itt az egyiptomi hieroglifák nagy részére, az egyiptomi papi írásra, etruszk, ó-görög, föníciai, korai latin nagybetűs írásra. Felülről lefelé, majd jobbról balra haladnak a sumer képírás oszlopai is.

A másik lehetőség szerint, amely egyúttal a feltételezésem is, hogy a rovásírást alkotó népesség többsége balkezes volt. Ősrégészeti szakértelem híján sem megerősíteni, sem cáfolni nem tudom, hogy a pattintott kőszerszámokat jobbkezes emberek készítették. Van azonban két segítségünk, amelyeket az „ősemberek" hagytak ránk, ezek a barlangrajzok és a tenyérlenyomatok.

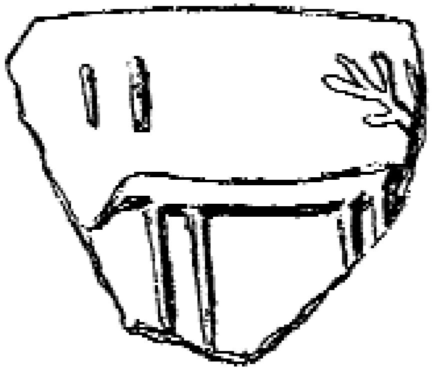

13-15.000 éves barlangfestmény Spanyolországból, a Pileta barlangból.

A barlangrajzok időszaka nagyjából a Krisztus előtti harminc és tízezer év közötti időszakra esik, többségüket francia és spanyolországi barlangokban találták. Rendkívüli kifejezőkészségről tesznek tanúságot, tehát egészen valószínűtlen, hogy a darwinisták történelemkönyveiben szereplő lényekhez hasonlóak készítették őket. Ezekből a rajzokból, festményekből is következtethetünk arra, melyik kezét használta az alkotó. Kutatók leírták és nekem is az a tapasztalatom, hogy a jobbkezesek, ha emberfejet vagy állatot rajzolnak oldalnézetből, a rajzuk balra néz, a balkezeseké pedig jobbra. Alsó tagozatos tanítványaimnál ez szintén így történt, az évek során, több száz esetben, egy-két kivételtől eltekintve. Az őskőkorral is foglalkozó néhány könyvből (Lambrecht K., László Gy., Roska M. Tomory Zs., Vértes L., G. Clarke, A. Leroi-Gourhan, R. Rudgley, J. Waechter) több, mint száz rajzot gyűjtöttem össze. Ebből 44 nézett balra, azaz feltételezhetően jobbkezes ember készítette. 52 nézett jobbra, ezeket pedig feltételezhetően balkezes. Tomory Zsuzsa mutat be Kezdeteink című könyvében 11 arcot oldalnézetben a nyugat franciaországi La Marche barlangból. Mindannyian jobbra néznek, tehát balkezes alkotót feltételezhetünk. A Lausell-i Vénusz (dombormű) viszont a jobbkezesek csapatát erősíti, a jobb kezében tartott ivótülökkel. Csoportok ábrázolásánál jobbra is, balra is néznek az

alakok, változó számban. Az őskőkori adatokhoz hozzáteszek még néhányat az újkőkorból: egy tordosi kerámia szarvasa, valamint az egyik tatárlakai táblácska állatai jobbra néznek, azaz balkezes alkotót sejtetnek. A Szegvár-tűzkövesi Sarlós Isten viszont jobb kézzel, a jobb vállán tartja a sarlót.

Tordosi cserépkarcolat az újkőkorból, Torma Zsófia lelete. Valószínűleg balkezes alkotás.

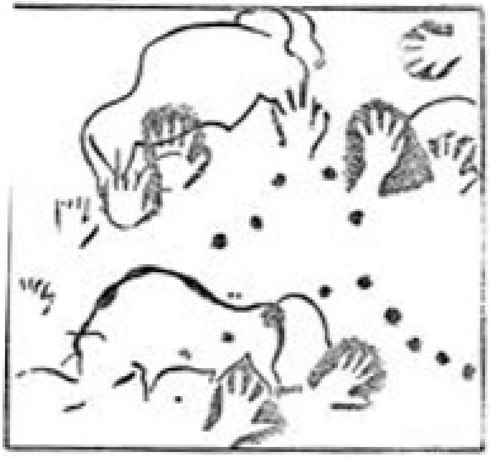

Elmondhatjuk tehát, hogy a barlangrajzok arra utalnak, hogy készítésük időszakában a balkezesek aránya a népességben számottevően nagyobb volt, mint napjainkban, esetleg meg is haladta a jobbkezesekét.

A tenyérlenyomatok kora 15-30.000 év körüli. Több francia és spanyol barlangban találták őket. Az egyik változatuk, amikor az „ősember" ráfektette kezét a barlang benedvesített vagy bezsírozott falára és porrátört festéket dörzsölt köréje. A másik változat, amikor a kezét mártotta a festékbe, például vörös okkerbe, és a falra nyomta. Mivel a Gargas barlangban legtöbb kézről ujjak vagy ujjpercek hiányoznak, a kutatók azt feltételezik, hogy ez büntetés, öncsonkítás vagy betegség (lepra) következménye, esetleg valamely jelbeszéd volt, amelyet behajlított ujjakkal fejeztek ki. A több száz tenyérlenyomatból mindössze két nagyobb csoportnak a képéhez sikerült hozzájutnom a Castillo és a Gargas barlangból, ez 35 kezet jelent. Ezek kettő kivételével bal kezek. Ami azt jelentheti, hogy jobbkezes ember készítette őket. Ugyanis, ha azt mondjuk akár felnőtt, akár gyermek jobbkezesnek, hogy rajzolja körül a kezét, akkor a bal kezét fogja a papírra fektetni és jobb kézzel húzza a körvonalat.

Figyelemre méltó azonban, hogy csak a bal kezek – amelyek kisebbek a jobb kéznél, tehát valószínűleg gyermekkezek – fejeznek ki változó mennyiségeket. Ez azt jelenti, hogy a bal kéz volt a mozgékonyabb, ügyesebb, ezért a számok kifejezésénél főszerepet kapott.

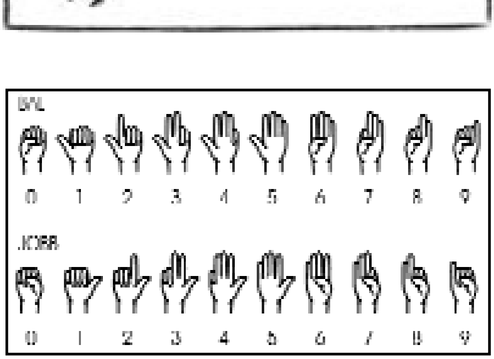
Meggyőződésem, hogy a Gargas barlang faláról készült rajz nem csonkolt ujjú kezeket ábrázol, hanem egy számolás óra anyagát látjuk. A nagy jobb kézhez, annak öt ujjához adták hozzá az őskőkorban élt tanulók a behajlított ujjú bal kezekkel kifejezett számokat.

*Tenyérlenyomatok-
Castillo barlang*

*Tenyérlenyomatok-
Gargas barlang*

*Számolás kézzel.
Barta József írásából.*

Mivel a rovásírás jobbról-balra halad, arra a következtetésre jutottam, hogy egy balkezes népesség alakította ki. Sokáig kerestem azt a kárpát-medencei láncszemet, amely Torma Zsófia 5-6000 éves írásjeles korongjait, a 7-8000 éves Tatárlakai Táblákat időben összeköti a 20-25.000 évvel ezelőtt élt, írást alkotó, vagy már írással rendelkező és azt terjesztő népességgel. Könyvtári kutatásaim során sikerült rátalálnom annak a 15-20.000 éves pálcavégnek rajzára, amelynek eredetije Hillebrand Jenőnek az 1920-as évek végén végzett ásatásai során került elő a bajóti Jankovich barlangból, jobbról balra haladó összevont rovásírást karcoltak rá. (A pálcavég rajza látható A Tászoktetőtől a bosnyák piramisokig című, 2007-ben megjelent, Szakács Gáborral közösen írt könyvünk 115. oldalán.) A karcolatokat sem Hillebrand Jenő, sem Lambrecht Kálmán nem értékelték írásnak, mivel nem ez volt elsődleges kutatási szempontjuk. Megközelítőleg hasonló korúak az Edouard Piette francia régész által a XIX. század végén feltárt és elsőként leírt Mas d'Azili kövek (Franciaország). Piette írás és számjegyeknek értékelte a kövek jeleit, a tudományos világ azonban kikacagta, mondván, 20-25.000 ezer évvel ezelőtt még nem létezett írás. Annak ellenére mondták ezt, hogy kezükben tartották ennek az ősírásnak a bizonyítékait. A Mas d'Azili barlang kövein lévő jelek többsége a ma székely-magyarnak nevezett rovásírásban is megtalálható. Ugyanennek az ősírásnak a bizonyítékai a bosnyák Nap piramis alagútjának kövein lévő és Szakács Gábor által 2006-ban azonosított rovásjelek. E piramisok korát egyelőre szerény számítások szerint legalább 12 ezer évesre becsüli Semir Osmanagic, a feltárás vezetője.

Az ősírásnak ezen emlékei megerősítik azt a meggyőződésemet, amelyet a Roga koronája című rövidebb (1997), majd a Tatárlaka titka című hosszabb tanulmányomban (2004), de egyéb munkáimban is kifejtettem, hogy a magyaroknak, korábban avaroknak, hunoknak, szkítáknak nevezett, előtte pedig ismeretlen elnevezéssel illetett népesség őslakos a Kárpát- medencében, továbbá bolygónk első betűírásának alkotója és terjesztője. Ezt a jelen dolgozat kiegészíti azzal, hogy a magyaroknak ezek az írásalkotó és terjesztő elődei a rovásírás jobbról-balra tartó irányából következően nagy valószínűséggel balkezesek voltak.

A ránk maradt őskőkori emlékek arra utalnak, hogy a balkezesek számaránya a Krisztus előtti 15-12 ezer évig meghaladta a jobbkezesekét, majd fokozatosan vagy hirtelen csökkenni kezdett.

Ennek az okaira azonban csak további kutatás segítségével lehet rámutatni.

2008. április

Szakirodalom

Barta József: Műveletek rovásszámokkal (In: Friedrich Klára: Rovásírás tankönyv és szakköri ötlettár, 2006)

Clarke, G.: A vadembertől a civilizációig (1948)

Czuczor Gergely-Fogarasi János: A magyar nyelv szótára (1862, Miskolci Bölcsész Egyesület, 1999)

Dömötör Tekla: A magyar nép hiedelemvilága (Corvina Kiadó, 1981)

Gimbutas, Marija: The language of the Goddess (Thames & Hudson, 2001) A könyvért köszönet Radics Gézának

Gyógypedagógiai pszichológia (Akadémiai Kiadó, 1948)

Hámori József: Nem tudja a jobb kéz, mit csinál a bal (Kozmosz Könyvek, 1985)

Hillebrand Jenő: Magyarország őskora (1935)

Ipolyi Arnold: Magyar Mythológia (1854, Európa Kiadó, 1987)

Lambrecht Kálmán: Az ősember (Dante Kiadó, 1931)

Leroi-Gourhan, A.: Az őstörténet kultuszai (Kozmosz Könyvek, 1985)

Magyar Értelmező Kéziszótár (Akadémiai Kiadó, 2003)

O. Nagy Gábor: Magyar szólások és közmondások (Talentum, 1999)

Paul, Diane: Balkezesek kézikönyve (Maecenas Kiadó, 1994)

Renfrew, C.- Bahn, P.: Régészet (Osiris, 1989)

Roska Márton: Az ősrégészet kézikönyve (1926)

Rudgley, R.: A kőkor elveszett civilizációi (Gold Book, évszám nélkül)

Szakács Gábor: Tudósítások a bosnyák piramisokról (Magyar Demokrata, 2006/26, 2006/45, 2006/46)

Szily Kálmán: A magyar nyelvújítás szótára (1902, Nap Kiadó, 1999)

Tomory Zsuzsa: Kezdeteink (Miskolci Bölcsész Egyesület, 1995)

Ucsiraltu: A hun nyelv szavai (Napkút Kiadó, 2008)

Vértes László: Az őskőkor és az átmeneti kőkor emlékei Magyarországon (Akadémiai Kiadó, 1965)

Vértes László: Medveemberek krónikája (Gondolat, 1957)

Waechter, J.: Az ember őstörténete (Helikon, 1988)

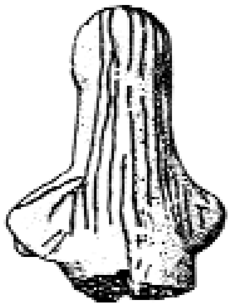
Kőkori játéktárgyak

Az Arany Tarsoly 2007 novemberi számában írtam arról, hogy a Phaisztoszi Korong egy 3600 éves gyermekjáték, amelyet a gyakorlatban is kipróbáltam és sokoldalúan működött. Ez természetes, hiszen a játék egyidős az emberiséggel. Az emberi lélek és személyiség sivár és szegényes lenne játék nélkül. Játszva könnyebben, szívesebben, hatékonyabban tanul gyermek, felnőtt egyaránt. A játék fejleszti a feladatmegoldó gondolkodást, az új helyzetekhez való alkalmazkodást, a beszédet, a szókincset, a mozgást, az ügyességet, az emlékezőtehetséget, a társas kapcsolatokban való viselkedést, a bajtársiasságot, a kudarctűrést és kudarckezelést és még sorolhatnám... A természetes gyógyító eljárások között is óriási a játék szerepe. Erre csak egy példa a sok közül: amikor egy súlyosan dadogó kisgyermek önfeledten játszik, babáihoz, játékállataihoz beszél, táncol, énekel, megszűnik a dadogása.

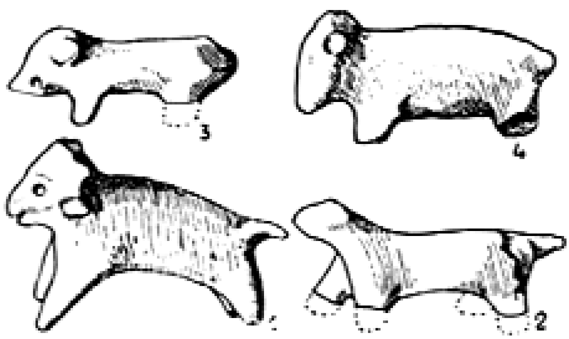
Mindezek ellenére a játéktevékenység szakirodalma meglehetősen csekély, a Krisztus előtti időszakra vonatkozóan pedig elenyésző és tárgyi anyag nélküli. Könyvtári, múzeumi búvárkodásaim során elsősorban a kőkortól a honvisszafoglalásig terjedő időszakra kerestem adatokat. Ebből a korszakból sok olyan tárgyacskával vagy képpel találkoztam, amelyeket nem csak első rápillantásra, de alaposabban tanulmányozva is, játéktárgynak ítélhetünk. Alátámasztja ezt a feltételezésemet a tárgyak mérete, mivel gyermektenyérben, gyermekkézben elférnek, továbbá a belőlük több évezreden át is sugárzó kedvesség, báj, szeretet. A szakkönyvekben kultikus, rituális, vallási képzetekhez köthető, vagy ismeretlen rendeltetésű leleteknek nevezik őket.

Eddigi tanulmányaimmal és előadásaimmal főként azt igyekeztem bizonyítani, hogy az írás és a hozzá tartozó műveltség létrehozói bolygónkon a Kárpát-medence őslakói, a magyarok elődei voltak. Pontosan rovásírásunk a legnagyobb érv ez mellett, melynek nagy számú korai emlékét tárta fel Torma Zsófia régésznő a XIX. század második felében Tordoson és környékén. Ez a több ezer, írásjeles agyagkorong feltételezésem szerint azt igazolja, hogy a magyarok elődeinél már az újkőkorban intézményes oktatás folyt s a korongok többségét a gyermekek készítették tanulás közben. Harminc évvel később a Nándorfehérvár közeli Vincsa településen hasonló leletanyagra bukkantak. Azóta ennek az írásnak még régebbi előfordulását is felfedezte Szakács Gábor újságíró a boszniai Nap piramisban, amelynek feltárását Semir Osmanagic piramiskutató végzi. Szakács Gábor véleménye szerint a piramisban talált jelek térben és időben kitágítják az elődeink által létrehozott, ma Tordos-Vincsa műveltségnek nevezett terület határait.

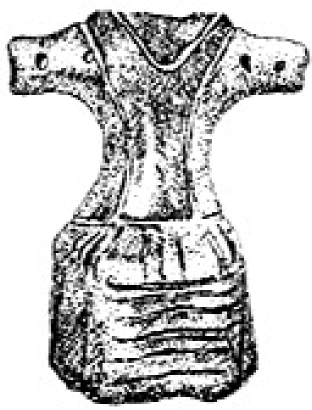
A továbbiakban néhány magyarázó mondattól eltekintve beszéljenek helyettem inkább a képek, melyeknek nagy része e műveltség területén előkerült tárgyakról készült. Az idézőjeles elnevezések tőlem származnak.

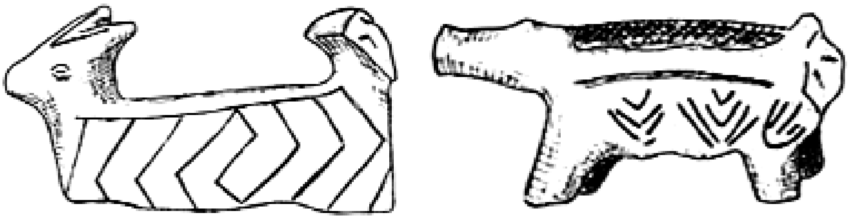
1. A „Hajas baba” lelőhelye Hódmezővásárhely-Kotacpart. Kora 7000 év körüli. A II. világháború alatt megsemmisült, 12 centiméter magas volt.

2. „Égetett agyagból készült játékállatkák”. Torma Zsófia gyűjtése Tordosról és a nándori barlangból. 6-7000 évesek.

3. „Öltöztető baba” Nándorfehérvár környéki feltárásról, kora 6-7000 év.

4. „Cica és malac" Nándorfehérvár közeli feltárásból, koruk 5-6000 év.

5. A Magyar Nemzeti Múzeumból származó képeslap, rajta rézkori agyag állatszobrocskák Pilismarótról. Koruk 5500 év körüli. Fényképezte Dabasi András

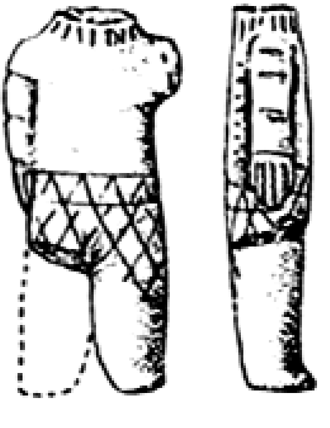
6. „Gyermek által készített és rajzolt agyag edényke". Kora kb. 5000 év. Magassága 10 centiméter, hosszúsága felül 17 centiméter, alul 14 centiméter. Lelőhelye: Szelevény-Vadas. A rajzolat rendkívül jellemző az iskolakezdés korára. Rovás „U" és „T" betűket láthatunk rajta.

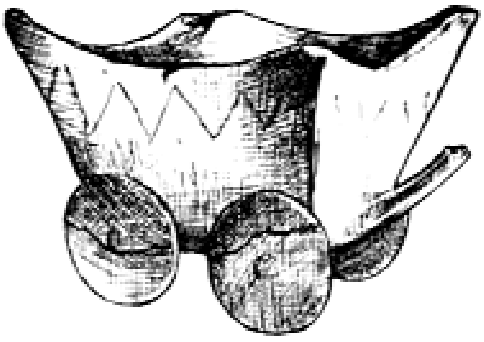
7. „Hajas baba" Tiszadada-Kálvinházáról, magassága 10 centiméter, kora kb. 5000 év. A Nyíregyházi Jósa András Múzeumban látható.

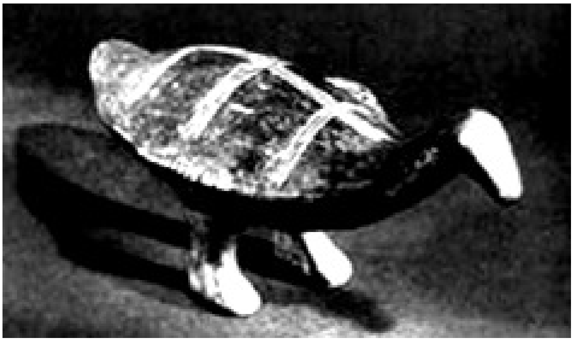
8. „Öltöztető baba" Bicskéről, kora 4500-5000 év.

9. „Fiú baba" Vas megyéből, kora 4500-5000 év.

10.„Játék lovaskocsi" Budakalászról, a kocsi első ábrázolása Európában. Égetett agyag. 9,2 centiméter hosszú, 8,1 centiméter magas. Kora 4000 év.

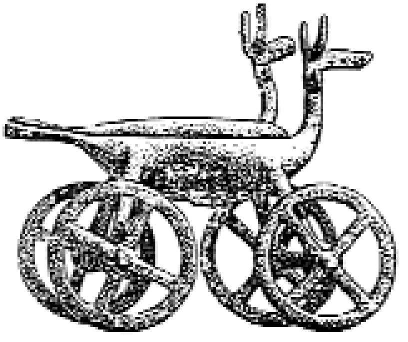
11.Madár alakú agyagcsörgő, kora 3600 év, magassága 15,5 centiméter, hossza 7,3 centiméter. Lelőhelye: Királyszentistván, látható a veszprémi Bakony Múzeumban.

12.„Újkőkori Babaszoba" a Tordos-Vincsa műveltség területéről, Karanovo-ból, ma Bulgária.

13. Az Indus völgyéből, Mohendzso-Dáróból egy 4300 éves játékkocsi

14. Etruszk gyermekjáték, kora 2500 év körüli.

Az írás megjelent az Arany Tarsoly 2007 decemberi számában.

A KÉPEK FORRÁSAI

Gimbutas, Marija: The gods and goddesses of the old Europe (1974)

Gimbutas, Marija: The language of the Goddess (Thames and Hudson, 2001)

Kalicz Nándor: Agyagistenek (1970)

Kalicz Nándor: Figürliche Kunst und bemahlte Keramik aus dem neolithikum Westungarns (1998)

Kalicz Nándor-Makkay János: Die Linienbandkeramik in der grossen ungarischen Tiefebene (1977)

Kovács Tibor: A bronzkor Magyarországon (1977)

László Gyula: Vértesszőlőstől Pusztaszerig (Gondolat, 1974)

Postgate,Nicolas: Az első birodalmak (Helikon, 1985)

Roska Márton: A Torma Zsófia gyűjtemény az Erdélyi Nemzeti Múzeum Érem és Régiségtárában. (1941)

Tomory Zsuzsa: Kezdeteink (1995)

Winn, Shan, M.M.: Pre writing in south-eastern Europe (1981)

Betiltott jelképek

A betiltott jelképekre az Árpádsáv és a Turulmadár elleni gyűlölködő megnyilvánulások hívták fel a magyar társadalom figyelmét. Történelmünk e két, krónikáink által hitelesített jelképét egy magyargyűlölő értelmiségi csoport be akarja tiltatni, turulmadaras szobrainkat le akarja romboltatni. (Magyar Demokrata, 2008/30/13. old.) S mi más is lenne ezen magyargyűlölő csoport, mint értelmiségi, hiszen bányász, kohász, földműves, egyéb kétkezi munkás soha nincs közöttük. A korábbi kódexekből a XIV. században összeállított Képes Krónikában csaknem húsz alkalommal jelenik meg az Árpádsáv és ugyanitt több turul ábrázolás is látható. Horvát István művelődéstörténész a Magyar Ország régi gyökeres nemzetségeiről című könyvében a Turul nemzetséget a „hazabéli régi magyar nemzetségek" és nem a jövevények között említi. A Magyar Demokrata egyik olvasója összeszámolta, hogy a világ harmincnégy országa tekinti jelképének valamelyik ragadozó madarat (2008/33/43. oldal). Az említett magyargyűlölő értelmiségi csoportnak mégis kizárólag a magyar turulmadár ellen van kifogása.

Magyarországon soha nem üldözték az idegeneket, sőt Géza fejedelem és Szent István korától a jövevény nemesek, a hospesek, a hittérítők, a pénzváltók, a kereskedők ugyanolyan kedvezményeket kaptak, mint az őslakos magyarok, akik pedig ősi jogon éltek itt, a rovásírás tanúsága szerint nem 896, hanem több évezred óta.

Johannes Aventinus (1477-1534) bajor történetíró Annales Boiorum című krónikájából tudjuk, hogy „Gyermek" Lajos német király (893-911) határozatot hozott a magyarok kiirtására. „Ugros eliminandos esse...", hangzik a mondat, e határozatot azonban nagy valószínűséggel nem a kiskorú uralkodó, hanem a helyette kormányzó Hatto nevű mainzi érsek hozta, a latin kereszt jegyében.

Ugyanennek a latin keresztnek jegyében, pogányság vádjának ürügyén a X-XI. században sikerült csaknem az egész magyarságot kiirtani, a gyilkos idegeneknek juttatva a magyar földet, a legyilkoltak birtokait. Azokat a magyarokat, akik ezt túlélték, a Habsburgok tábornokai, Cobb, Strassaldo, Caraffa, Heister, Lobkowitz semmisítették meg a XVI-XVII. században, ezért robbant ki Thököly Imre és a valóban Jézusi keresztény, Szűz Máriához költeményt író II. Rákóczi Ferenc szabadságharca. *„Amikor az egyesült keresztény seregek felszabadították Magyarországot a török alól, legalább annyit pusztítottak, mint a törökök"*- olvashatjuk Makovecz Imre építésztől az Arany Tarsoly 2008 júniusi számában.

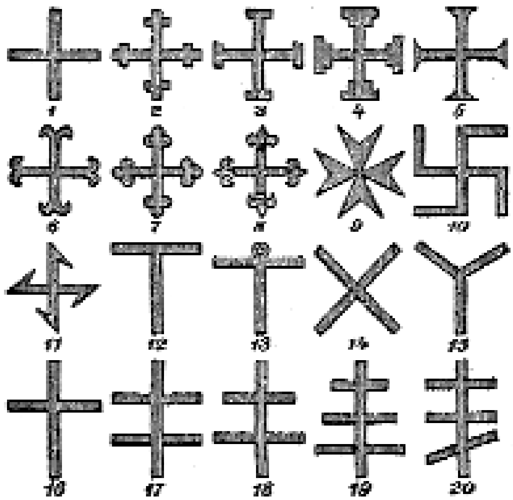
1619-ből származik a Habsburgok terve a magyarság teljes kiirtására. II. Ferdinánd német császár és magyar király megbízza Wallenstein herceget, hogy *„Kezdjen 12 éves kortól mindenkit megöletni, aki magyarul beszél, akiket pedig mégis életben hagynak, azoknak borotválják le a haját és homlokukat szurokkal bekenve, jelöljék meg. A kipusztuló lakosság helyébe pedig a magyarokat pótolva más nemzetiségű népeket kell telepíteni."* (Olvasható a Magyar holokauszt II. című könyvben, 21. oldal.) A Habsburg jelkép, a kétfejű sas még sincs betiltva.

Noha katolikus családból származom, kénytelen vagyok leírni, hogy ugyanennek a latin keresztnek jegyében gyilkoltak le a spanyolok 1491 és 1541 között 15 millió (!) amerikai indiánt, gyermekeikkel együtt. Vagy gondoljunk Hirosima és Nagaszaki ártatlan polgári lakosaira 1945 augusztusában ledobott két atombombára, amelyeknek eddig egymillió áldozata van s a rák, a sugárzás által okozott genetikai betegségek tovább pusztítanak. Vagy az amerikaiak és angolok által végrehajtott szörnyűségre, Drezda bombázására. 1945 február 13-a és 14-e éjszakáján ezernél is több brit és 450 amerikai bombázó, 3000 tonna, 650.000 darab gyújtóbombát dobott le a városra, amelyről tudták, hogy katonaság nincs benne, csak másfél milliónyi polgári lakosság, sebesült és hadifogoly. 200-300 kilométer sebességű tűzorkánok keletkeztek s még a pincékben is 20 centiméter magas volt az emberi vérből, csontból, húsból álló massza. (Forrás: Halas.net – Drezda bombázása) Ezt is „keresztény" emberek követték el, de a latin kereszt, az amerikai és angol zászló még sincs betiltva, ezeknek a gaztetteknek kiagyalói, végrehajtói pedig soha nem kerültek bíróság elé, talán még ki is tüntették őket!

Nincs betiltva az ötágú vörös csillag sem, a több mint száz millió embert kegyetlenül kiirtó kommunizmus jelképe. A kommunizmus, hazánk lélekszámához viszonyítva, Magyarországon szedte a legtöbb áldozatot. Mégis minden karácsonykor, a szeretet ünnepén, tízesével, húszasával, csinosan csomagolva árulják a plázákban a fenyőfára aggatható ötágú vörös csillagokat. Lehet hordani ötágú vörös csillaggal díszített pólót, ötágú vörös csillaggal reklámozza italát a Heineken sörgyár s vedelik milliók e terméket, közömbösen az áldozatok iránt.

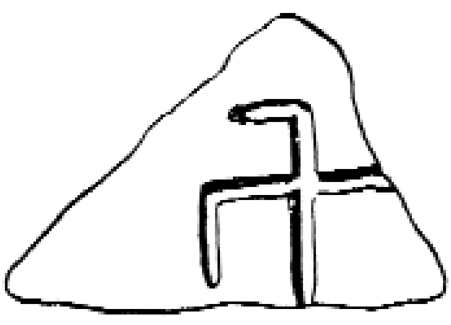
Földünk őskoráról szóló könyveket, tanulmányokat olvasva gyakran találkozunk a horogkereszt vagy forgó kereszt, idegen szóval svasztika képével. Ez a kőkori, legalább 8.000 éves ábrázolás betiltott jelkép, mivel a XX. században olyan német és osztrák politikusok használták, akiknek nevéhez, tevékenységéhez emberek elpusztítása, megsemmisítése kapcsolható az erre vonatkozó kutatás szerint.

A Tolnai Lexikon a horogkereszt ábrázolását a köztudattól eltérően mutatja be. A köztudat a svasztikával azonosítja a horogkeresztet.

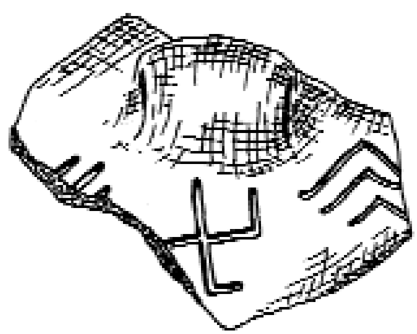

1. Görög, 2. Kétszeres, 3. Mankós, 4. Lépcsős, 5. Talpas, 6. Horganyos, 7. Herelevelű, 8. Liliomszárú, 9. Máltai 10. Svastika, 11. Horog, 12. Egyiptomi, 13. Függő, 14. Szt. András, 15. Villás, 16. Latin, 17., Lotharingiai, 18. Kettős, 19. Pápai hármas, 20. Orosz kereszt

Torma Zsófia régésznőnk (1831?-1899), aki Tordoson ásott ki 6-7.000 éves leleteket, több horogkeresztet hordozó cserépdarabot talált (lásd 1. és 2. ábra).

1. ábra

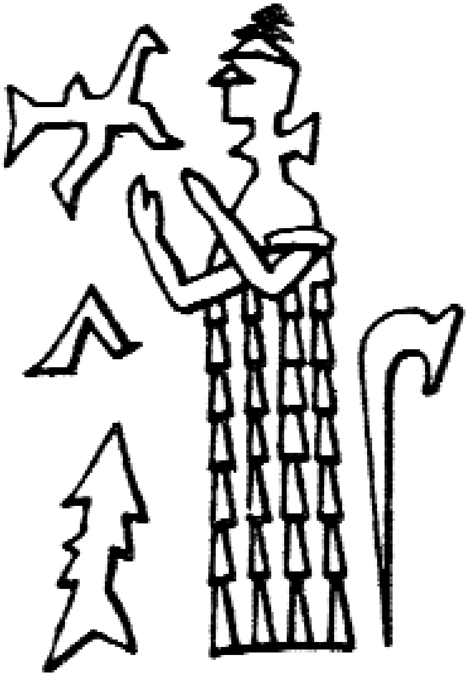

2. ábra

Maga is foglalkozott e jel történetével, így ír erről:

„Ez a jel India, Kína és Európa őstörténeti leletein előfordul. A. H. Sayce (1845-1933, angol nyelvész, leletkutató) közli, hogy e jelnek ősi hazája Európa, helyesebben a hittiták hazája Kis-Ázsiában... Mindazonáltal én a horogkeresztnek ősi példányát az Istar-t körülvevő

szimbolumok között látható, lebegő, repülő madárban látnám… maga Sayce és Schliemann … megemlíti, hogy Ciprus, Athén és Mikéne ősi leletei között talált svasztikákban repülő madarakat ábrázoló horogkereszteket látnak. (3. ábra)

3. ábra

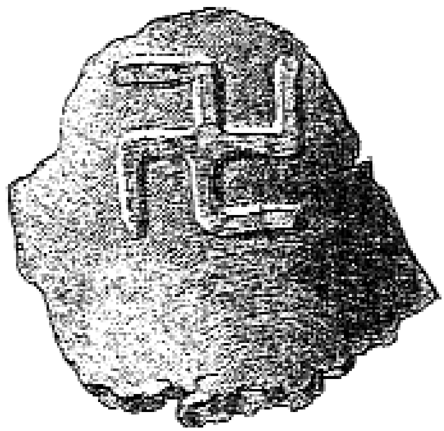
A svasztika indiai érméken már Kr. e 400 táján előfordul, de megtalálták már New Yersey államban, Észak-Amerikában egy ősi települési helyen…

M. Müller a trák eredetű aranyérméken előforduló svasztikákban a trák Nap Istennek, Zalmoxis-nak jelképét látja. Valószínű azonban, hogy inkább a trák Hold Istennő, Bendis bolygó jellegű ideogrammájának kell tekintenünk.

Nagyenyed vidékén pl. a hegyvidéki lakók gallérjain hímezve fordulnak elő… A svasztika különben húsvéti tojásokon is előfordul.

Schliemann azt hitte, hogy a svasztika jobbra torzított változatai a Tűz szimbolikus jelére vonatkoznak, balra torzított szárai ellenben a Víz szimbólumot jelentik és egyben a Nap és Hold jelképeinek is megfelelnek."

Wosinszky Mór (1854-1907) régész, szekszárdi plébános, múzeumalapító 1884-85-ben ásatott a lengyeli őskori telepen, amelynek kora ötezer év körüli. Edénytöredéket talált, kidomborodó horogkereszttel. (4. ábra)

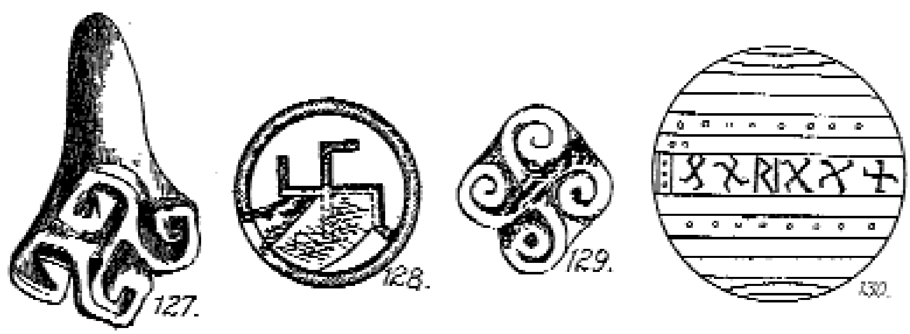

4. ábra

Hubert Schmidt 1903-ban közölt táblázatán Tordosról Trójából, és Egyiptomból, a 12. dinasztiából mutat horogkereszteket, ez utóbbiból mind jobbra, mind balra forgót.

Gordon Childe 1927-es táblázatában a Tordos-Vinca műveltségből és Trójából mutat balra forgó horogkereszteket.

Nicolae Densusianu 1913-ban megjelent Dacia Preistorica című könyvében több 4-5.000 éves horogkereszt változatokat láthatunk, többek között egy pecsételőt. (5. ábra)

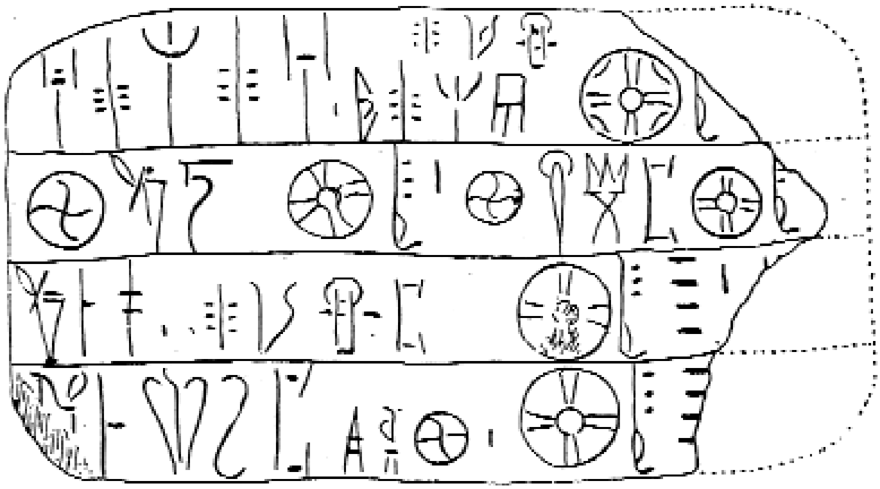

5. ábra

Horogkereszt két Tászok-tetői kövön is megjelenik, az 1-es számún, mint balra forgó, az 5-ös számún pedig, mint jobbra forgó, egyenlő szárú kereszttté kiegészítve. (Lásd Tászok-tetőtől a bosnyák piramisokig c. könyvünkben a 15. és 17. oldalon) A tászoktetői kövek kutatói is sok adatot gyűjtöttek a horogkeresztről, ezek kivonata:

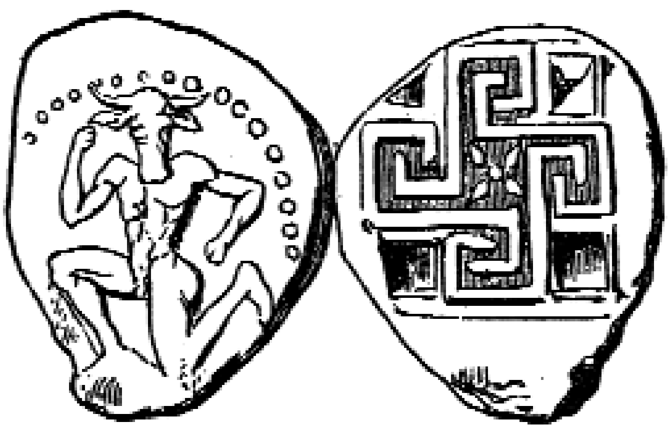
– Dr, Kovács István szerint a svasztika a Nap ősi indiai jelképe. A svasztikából kifejlesztett egyenlő szárú kereszt párhuzamait erdélyi tégla és kőjegyeken, svéd runaköveken találja meg.
– Ifjabb Jósa János a horogkereszt előfordulását említi betűként a kínai nyelvben, amelynek jelentése Fu, azaz boldogság. A svasztika szanszkrit szó, „Sok szerencsét" jelentéssel.
– Orbán Árpád a horogkeresztet a buddhisták vallási jelképeként határozza meg.

Egy knosszoszi Lineáris B táblán három balra forgó horogkeresztet számolhatunk meg 3600 évvel ezelőttről. (6. ábra)

6. ábra

A Tolnai lexikonban pedig egy hasonló korú, ugyanott talált pénz látható, amelynek egyik oldalán a Minotaurust, a másikon pedig a horogkeresztet, mint a labirintus jelképét ábrázolták. (7. ábra)

7. ábra

Dr Czobor Béla 1879-ben megjelent tanulmányában a Krisztus monogrammák sorában tünteti fel a horogkeresztet, ennek képe látható a 123. oldalon, a Táltosok hagyatéka című írásban.

Marija Gimbutas litván régésznő az újkőkor műveltségeivel foglalkozó könyveiben több horogkereszttel díszített régészeti leletet is bemutat, például 7000 éves jelváltozatokat, egy 2700 éves görög vázát és egy szintén 2700 éves görög terrakotta hölgyet, aki a jobb vállán balra forgó, jobb csuklóján jobbra forgó horogkeresztet visel. (8., 9. ábra)

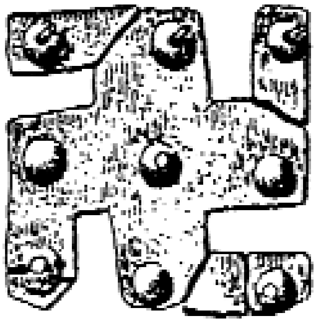

8. ábra

9. ábra

Bakay Kornél az Őstörténetünk régészeti forrásai című könyvének II. kötetében az avarkor tárgyalásánál mutat be egy svasztikás övdíszt az oroszországi, birszki temetőből. (10. ábra)

10. ábra

Mandics György matematikus könyvében az ősi kínai jelek között találjuk a horogkereszt jobbra forgó változatát, amelynek jelentése: vidék, táj.

Az itt közölt adatoknál későbbi korokból származó példányokra nem tekintek ki, mert írásom célja minél régebbi időkből származó minták bemutatása a betiltott rajzolatból. A néhány példából látható, hogy a horogkereszt mintegy 8.000 év óta használatos jelkép az egész eurázsiai térségben, legtöbb példány az égei-tengeri műveltségekből került elő, de Amerikában is megtalálták.

Nem az ősi jelképeket kéne betiltani, hiszen kiemelésük és eltüntetésük az adott történelmi korból nem más, mint történelemhamisítás. A világban napjainkban is tomboló erőszakot kéne betiltani, például az iraki vagy afganisztáni háborút, amelyekben eddig több százezer polgári személy, gyermek is áldozatul esett. Ugyancsak be kéne tiltani a magyarok ellen elkövetett erőszakos bűncselekményeket, gondolok itt az olyan esetekre, mint amikor Olaszliszkán egy példás életet élő magyar embert, egy nagyszerű tanárt, Szögi Lajost verték agyon brutálisan kicsi lányai előtt, s ezt megtehették minden következmény nélkül. S be kéne tiltani az olyan internetes felhívásokat a magyarok kiirtására, mint amelyről a Magyar Nemzet 2008 augusztus 12-i számának 2. oldalán olvashattunk: *„Csak így tovább romák, …bűnözzetek csak, szívassátok a gádzsókat, tegyétek tönkre az életüket, taroljátok le erdeiket, raboljátok ki, gyilkoljátok meg őket!"*

Ugyancsak be kéne tiltani a minden tisztességesen dolgozó embert kiszipolyozó, kizsigerelő, kiuzsorázó, tönkretevő bankok és adóhivatalok működését. A mindent elborító harácsolást és kegyetlenséget kéne betiltani, nem kőkori jelképeket, történelmi zászlókat, turulszobrokat.

A kézirat szerkesztése utáni adat: 2008 november 12-én figyeltem fel arra, hogy a XVI. kerületi Hősök fasora és a Veres Péter út sarkán lévő PLUS élelmiszer áruházban a karácsonyi díszek között kb. 25 centiméter nagyságú ötágú vörös csillagokat árulnak, darabját 199 forintért. Más üzletekben is megfigyeltem változatos nagyságban és áron a vörös csillagot a karácsony kínálatban. Ez nem betiltott önkényuralmi jelkép - kérdeztem a boltvezetőt, aki azt mondta, hogy azt árulnak, amit küldenek nekik.

Irodalom

Bakay Kornél: Őstörténetünk régészeti forrásai, II. kötet (Miskolci Bölcsész Egyesület, 1998)

Baráthosi-Balogh Benedek: A magyarok kigyilkolása a Habsburgok alatt (1937, Reprint: Magyar Ház, 2004)

Bognár József: Mindörökké Habsburgok (Magyar Demokrata, 2003/37)

Densusianu, Nicolae: Dacia preistorica (Bucuresti, 1913)

Doblhofer: Jelek és csodák (Gondolat Kiadó, 1962)

Gimbutas, Marija: The Goddesses and Gods of old Europe (Berkeley and Los Angeles, 1982)

Gimbutas, Marija: The language of the Goddess (Harper & Row, San Francisco, évszám nélkül)

Halas.net – Drezda bombázása – 1945 február

Hankó Ildikó: Árpád sávok (Magyar Demokrata, 2003/37)

Horvát István: Magyar Ország gyökeres régi nemzetségeiről (Pest, 1820)

Magyar holokauszt II. (Szerkesztette: Magyar Kálmán, Kaposvár, 1999)

Mandics György: Rejtélyes írások (Akadémiai Kiadó, 1987)

Népirtás Erdélyben (összegyűjtötte az Erdélyi Világszövetség, szerkesztette Wass Albert – Kráter, 2006)

Orbán Éva: Amit az Árpádsávos zászlóról tudni kell (2007)

Radics Géza: Nemzeti jelképeink és magyarságismeretünk alkotóelemei (2007)

Roska Márton: A Torma Zsófia gyűjtemény (Kolozsvár, 1941)

Tolnai Lexikon (1927, 1928)

Szakács Gábor: A pozsonyi diadal (Magyar Demokrata, 2007/27)

Torma Zsófia: Sumer nyomok Erdélyben (Buenos Aires, 1973)

Winn, Shan, M. M.: Pre writing in south-eastern Europe (Western Publishers, 1981)

Wosinszky Mór: Leletek a lengyeli őskori telepről (Archeológiai Közlemények, 1890)

Az Ég fiai

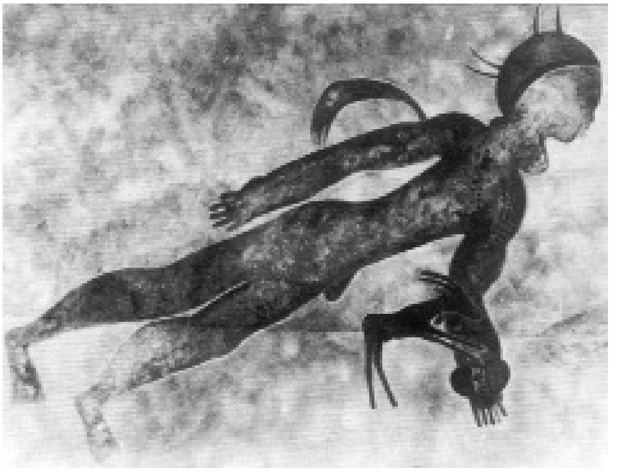
Sokan felvetették, leírták, bizonyítékokat sorakoztattak fel arra, hogy Földünkön jártak más bolygókról lények, vagy éppen a földlakók tettek utazásokat a végtelen világűrben. Jómagam is többször átolvastam a népek eredetmondáit, Ipolyi Arnold gyűjtését a magyar néphagyományból, az indiai, germán-kelta, mezopotámiai mítoszokat, a Bibliát, Jung, Várkonyi Nándor, Hamvas Béla, Eliade, Vityebszkij műveit, ezek a könyvek a „kozmikus tudat" gazdag forrásai. S mindazt, amit a térben és időben egymástól távol élő népek mítoszaiban azonosnak találunk, bizonyítottnak tekinthetjük, tényként fogadhatjuk el, gondolok többek között az égi tanítókra, vagy a vízözön legendájára.

Mind a mitológiában, mind a művészettörténeti forrásokban nagy mennyiségű szöveg és képanyag valószínűsíti, hogy Földünket meglátogatták más bolygók élőlényei, vagy a földlakók között voltak olyanok, akik rendelkeztek a repülés képességével és ennek segítségével utazásokat tettek távoli földrészekre és más égitestekre. A művészettörténeti források alatt a szárnyas lények ábrázolását értem elsősorban.

Látunk szárnyas lényeket sumer pecséthengereken, szkíta kincseken, templomi freskókon, olajfestményeken, sok megjelenési formája van a szárnyas Napkorongnak.

A következőkben a kevéssé közismert példák közül hozok néhányat a különös képességekkel rendelkező lényekről, akiket nem illetnék a szokásos „idegenek" szóval, amely kicsit ellenérzést fejez ki. Főként mert azt feltételezem, hogy lehetnek a Földről régen elszármazott rokonaink is, továbbá kifejezetten segítő szándékot gyanítok a régi korokban történt beavatkozásaikban.

Henri Lhote francia régész 1956-tól foglalkozott a szaharai Tasszili hegységben található sziklafestmények kutatásával. A festmények egy részén űrhajós öltözékben lévő alakokat láthatunk, akik gyakran mintha a súlytalanság állapotában lebegnének. Lhote e festményeket a „néger művészet legősibb anyagának" nevezi, az ábrázolás különlegességét pedig egyiptomi hatással, a halottak túlvilági utazásának hitével magyarázza. Készítésük idejét az újkőkorba helyezi. (1. kép)

1. kép

Zecharia Sitchin A tizenkettedik bolygó című könyvében több repülésre utaló sumer ékirat fordítást olvashatunk:

> *„E napon úrnőm*
> *az eget járta, a földet járta,*
> *Inanna az eget járta,*
> *A földet járta.*
> *Midőn Elámot bejárta, Szubir országát bejárta*
> *miután átkelt...*
> *A jármű oda tér be, lehúzza fáradtsága..."*

Sitchinnél azt is olvashatjuk, Inanna milyen tárgyakat vett magához az utazása megkezdése előtt, amelyektől megérkezésekor hét kapunál kellett megválnia:

1. A SU.GAR.RA, melyet fejére illesztett.
2. A „mérőfüggő", melyet fülébe tesz.
3. Apró kék kövekből fűzött lánc, melyet a nyakába akaszt.
4. Egy-egy „villogó kő", melyet vállára helyez.
5. Egy aranyhenger, melyet karjára húz.
6. Keresztbevetett szíjak, melyeket mellére illeszt.
7. A PALA köntös, melyet ruhájára ölt."

Vajon e lények szárnnyal születtek vagy a szárnyuk fel és leszerelhető volt? A mítoszokból vett példák, de Inanna fenti eszközei is a második lehetőségre utalnak.

A sumer Etana király visszaillesztette egy sas letört szárnyait, majd reá kapaszkodva égi útra indult.

A sorstáblákat elrabló Zú madarat csak úgy győzheti le Ningirszu, ha letöri szárnyait.

Egy ugariti legendában Baál letöri a sasok szárnyait.

A germán mitológiában a bajkeverő Loki kölcsönkéri Freyja istennő sólyomszárnyait és elrepül velük az Istenek országába.

Egy knosszoszi lineáris B táblán repülő szerkezet rajza maradt fenn, háromezer hatszáz évvel ezelőttről, látható a 99. oldalon.

A Bibliában, János Evangéliumában ezt mondja Jézus:

„Az én országom nem e világból való" *(18, 36)*

A Bethesda tóról szóló részben: *„Mert időnként angyal szálla a tóra, és felzavará a vizet, a ki tehát először lépett bele a víz felzavarása után, meggyógyult, akárminémű betegségben volt"*. (5, 4)

Apostolok cselekedeteiben pedig így olvasható Jézus mennybemenetele: *„És amikor ezeket mondotta, az ő láttokra felemelteték és felhő fogá el őt szemeik elől."* (1, 9)

Indiában a Garuda madár *„égbe emelkedvén gyakorta vett hátára Isteneket vagy égi utasokat, el bírta vinni a szent bölcseket a megközelíthetetlen helyekre"*.

Az iráni Szaéna madár magas hegyek fölött száll, felhőkhöz hasonlóan beborítja őket, s gyakran repül a *„mindent gyógyító fához"*

Irán és Turán harcának történetében, Firdauszi Sahnaméjában Szimurg, madárszerű jellegét elvesztve inkább szárnyas kutyához hasonlít. A csillagokig emelkedő Alburz hegyen lakott, megmentett és felnevelt egy sziklára kitett királyfit, Zált, majd visszavitte a Földre.

A Szimurg eredete inkább a szkítákhoz köthető, mert a Krisztus előtti 5-6. századi szkíta halomsírokból gyakran került elő aranyból készített ábrázolása. Brasinszkij Szkíta kincsek nyomában című könyvében több Szimurgról és más szárnyas lényekről készített ötvösremeket láthatunk.

Arisztéász, a görög polgári családból származó ifjú, aki a Hüperboreuszok – a mesés Északon lakók – népét keresve utazásait repülve tette meg, megismerteti olvasóit a szkíta Abarisszal, a *„papi teendőkben járatos személlyel". Abarisz az Apollón Hüperboreusztól kapott nyílvesszőn folyókon, tengereken jutott át, mintha a levegőben utazott volna... utazása idején pestist és más járványos betegségeket gyógyított..."*

Szimurgokat, griffeket, égberagadási jelenetet láthatunk a Nagyszentmiklósi Kincs edényein. A hajótörött János vitézt is egy griffmadár szállítja haza falujába Petőfi Sándor költeményében.

Ipolyi Arnoldnál olvashatjuk, hogy a néphagyomány szerint Göncöl táltos találta fel a szekeret, amelyen a csillagokban szekereznek a hősök. A catalaunumi csatáról a következőt írja *„az ég rendkívüli tüneményeiben látott égi viadalról …az ég vérvörös szakadékkal nyílt meg és mindkét oldalról tüzes dárdák hasították át…"* Ugyanő egy későbbi eseményről, Cserei Mihály nyomán: *„Pécs város táján csuda jelenések látcottanak vala: nagy öreg tüzes oszlopok függöttenek le az égből… a hegyeken nagy tüzes seregek tizenhét nap s éjjel látcottanak, kik szörnyű ropogással egymás ellen harcoltanak."* Ugyanő a Hadak útjáról: *„…a csillagokban szekerező s nyargaló hősök rajta folytatják seregeikkel hadaikat; a minthogy a Csabáról fentebbi székely rege így tudja, hogy Csaba a Hadak útján jő le seregével övéi segítségére."*

A 2003-ban megjelent, Kárpát-medencei birtoklevelünk a rovásírás című, Szakács Gáborral közösen írt könyvünkben írtam a cikádákról: *„A hun cikáda fibulákat méltóságjelző süveg és ruhatűknek nevezik a régészek és ez így helyes. Mégis a formájuk megdöbbentően emlékeztet cikázó űrjárművekre. És ha hozzávesszük, hogy a Mahabharáta és a Ramajána eposzokban vimánáknak hívták a repülő eszközöket, amelyek leírása igen hasonlít a cikáda formájára, máris kérdések merülnek fel bennünk. Elsősorban az, képes lehetett-e Nimród Mezopotámiától a Kárpát-medencéig terjedő birodalmát, vagy Roga (hun király) és Attila Kínától az Északi-tengerig terjedő birodalmát csupán lovas követek, futárok útján irányítani?"*

II. Rákóczi Ferenc fejedelmünknek táltoslova is volt: *„mikor vizen kellett menni vagy erdőn, a lába nem is érte a földet, úgy repült. Felment a felhőbe vele!" „Rákóczi valamikor járt itt, egyik hegyről a másikra ugratott"* olvashatjuk Magyar Zoltán gyűjtésében.

Torma Zsófia tordosi leletei között szerepelnek olyan fémtárgyak is, amelyek horganyt tartalmaznak (német neve cink), vagy horganyból állnak. Ezek a leletek az újkőkori, rézkori rétegekből származnak, azaz négy-hét ezer évvel ezelőtti időszakból. Torma Zsófia minden leletét gondosan ellenőriztette szakemberekkel. Így a fémtárgyak kémiai vizsgálatát Otto Helm danzigi német tudós végezte. A tordosi anyagról készült tanulmányának címe: Chemische Zusammensetzung enige Metallegierungen aus der altdakischen Fundstatte von Tordosch in Siebenbürgen.

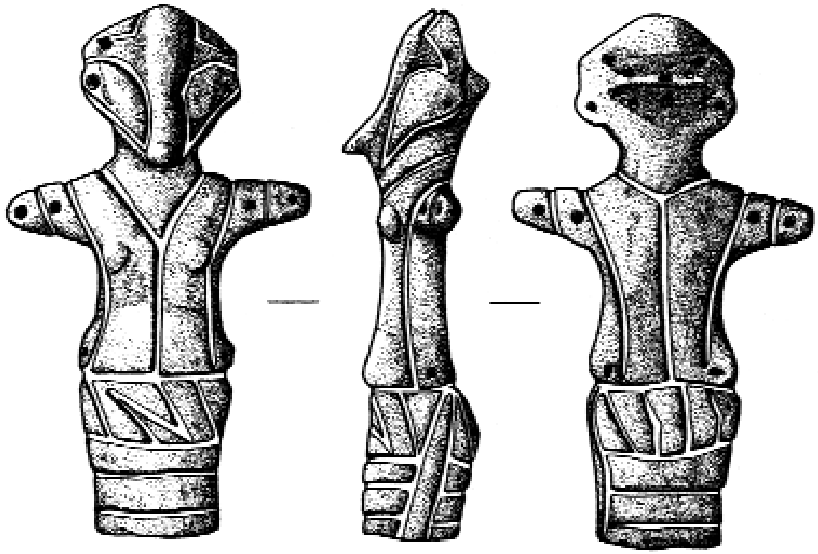
A következőkben Zsófiának írt két leveléből idézek. 1895. augusztus 3-án írta: *„…leginkább az a fémdarabocska érdekelt, melyet a bálványról vett le. Külső szemlélésre antimonnak látszott, a vegyvizsgálat azonban még meglepőbb eredménnyel szolgált. A fém ugyanis horganyból áll, ólom, valamint kevés vas hozzáadásával.*

Réz nincs benne. Mármost általában felteszik, hogy a horgany, mint fém, ismeretlen volt a régiek előtt. A horganyt csak rézzel való keverékében ismerték, ezt pedig többfajta cink hozzáadásával használták fel a bronzkészítéshez. Ily módon, mint mondották, sárgára festették a vörösrezet. Csak az i.sz. (azaz időszámításunk utáni) XIV. vagy XV. században lett a horgany mint fém kivonva érceiből, s ettől kezdve a sárgaréz készítésére szolgált. Így írja ezt minden tankönyv. Ezért meghökkentő, hogy a tordosi leletek közt, még ha ólom hozzákeverésével is, már horgany található".

Részlet 1895 szeptember 9-én írott leveléből: *„Ma itt még csak azt akarom megjegyezni, hogy a díszes vasabroncs nem tiszta vas, s ezüstöt sem tartalmaz, hanem felettébb különös keveréke vasnak, réznek, ólomnak, horganynak, nikkelnek, egyebeknek. Csaknem ugyanilyen bonyolult az összetétele a salakoknak."*

Azon kívül, hogy itt Torma Zsófia leletével kapcsolatban a horgany legkorábbi megjelenésével találkozunk, a további érdekesség abban áll, hogy a tudomány által napjainkban még megmagyarázni nem tudott repülő tárgyak felszállási helyén cinknyomokat találtak a vegyelemzések.

Marija Gimbutas litván régésznő (1921-1994) kutatásai főként a Tordos – Vincsa műveltség területére és annak környékére terjedtek ki, ez a Kárpát-medence nagy részét is magába foglalta. (térkép a 49. oldalon) Könyveiből mutatom néhány lelet képét, amelyeken erősen az űrhajósokéra hasonlító ruházatot látunk. (2., 3., 4. kép)

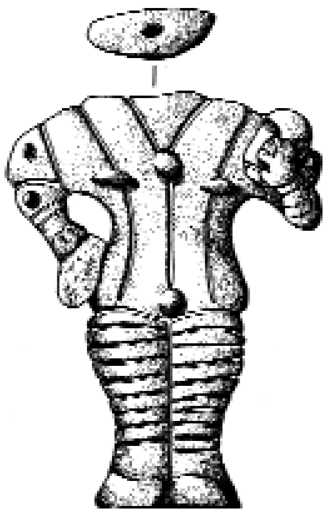

2. kép

3. kép *4. kép*

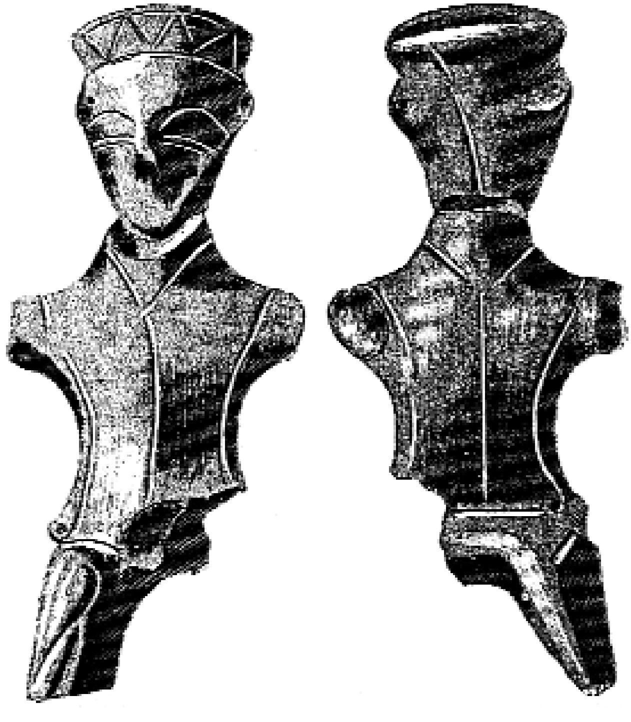
Gimbutas ezeket a szobrocskákat nem hozta kapcsolatba űrlényekkel, újkőkori művészi alkotásnak, maszkokat, álarcokat viselő figuráknak tartotta őket. Megjegyzi, hogy nincs szájuk, orruk viszont kifejezetten erős. Azt feltételezem, hogy a sisaknak ebben az orr részében légzőkészülék vagy levegő tisztító szerkezet rejtőzhetett.

5. kép

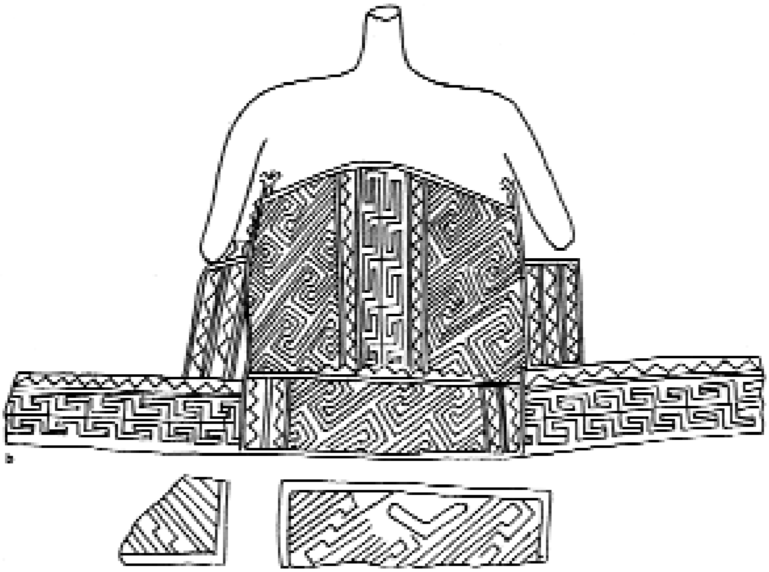
Ezen képen a 11,5 centiméter magas szobor a kezében tartja levett sisakját, feje helyett csak egy korong látszik. A művész igen okosan gondolkodott, hiszen, ha a fejet is ábrázolja, ma azt hihetnénk, hogy egy levágott testrészt tart a kezében, s egyből beindulna a rémtörténet az újkőkori emberevésről, mint ahogy ezt egyesek a tatárlakai sírleletnél is feltételezték. (5. kép)

Báró Miske Kálmán is talált hasonló „bálványszobrocskákat” és töredékeiket Temeskubinban és környékén. Sajnálatos, hogy kutatási eredménye elfelejtődött, így Gimbutas gyűjteményébe sem került be. Jellemző sorsa ez azoknak a magyar kutatóknak, akik őstörténetünk szempontjából jelentős leletekre bukkannak. A jól kiégetett agyagból készült szobrocskákról 1899-ben az Archeológiai Értesítőben számol be, a kép innen származik. Itt is mintha űrhajós öltözéket látnánk. (6. kép)

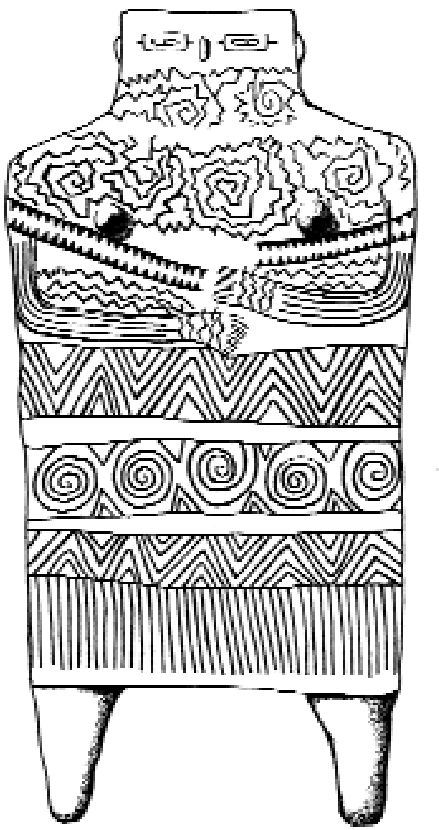

6. kép

A Tordos – Vincsa műveltség szobrocskái többnyire meanderrel díszítettek. Ez töredékesen a tászok-tetői köveken is megjelenik, Torma Zsófia leletein és más újkőkori kárpát-medencei műveltségekben pedig gyakori az előfordulása. Kalicz Nándor textil vagy fonalmintának nevezi, amely a korabeli szőttesek változatos mintakincsét őrzi. A 7. képen a Szentes közeli szegvár-tűzkövesi istennő ruhájának kiterített rajzát látjuk, a Szobrocska égetett agyagból készült, magassága 21,7 centiméter. A 8. képen egy 35 centiméter magas „keleti trák” agyagszobor. Korukat Gimbutas hétezer évesnek ítéli. A szobrok ruhájának mintája kifejezetten olyan hatást kelt, mint egy nyomtatott áramkör, esetleg az űrruha fűtésére vagy hűtésére használt vezetékek rajza lehetett kezdetben, majd később díszítésként használati tárgyakra is alkalmazták.

7. kép

8. kép

Tomory Zsuzsa Kezdeteink című művében a Japán szigetek őslakóinak, a jomonoknak sírjaiban talált szobrokat mutat be, amelyeken űrruhának vagy búvárruhának tűnő öltözet látható.

Az észak-olaszországi Valle Camonicáról Gondos Bélától hallottunk először. (Bővebben: Kőbe vésték, fába rótták... című könyvünkben a 234. oldaltól Szakács Gábor beszélgetése olvasható Gondos Bélával a „kőből készült képeskönyv"-ről.) Azóta egy olasz kiadványt is sikerült beszereznem, ebből való az űrlényeknek is felfogható sisakos emberek ábrázolása.

Marton Veronika A somogyi rovásírásos kövek című könyvében – amelynek témája Csepregi Ferenc rovásírásos öröksége – ezt olvashatjuk A májkövön lévő három emberalak fejezetben: *„A káldsumir ékjel adja meg a nyíl szerű ábra és az emberalakok kapcsolatának legvalószínűbb megfejtését. ...valamiféle nyílvessző formájú és gyorsaságú eszközre, talán űrhajóra utalhat. Ezen űrhajó szállíthatta a rajzon lévő három embert a Földre."*

Szász Béla A húnok története Atilla nagykirály című könyvéből megtudjuk, hogy a hun főkirályok teljes címe így hangzott: *„Az Ég fia Őmagassága"*.

1997-ben a Roga koronája című őstörténeti áttekintőben, amely később bekerült a Kőbe vésték kötetbe, a következőket írtam:

„A mindenkori sumer, szkíta, pártus, avar, Dentu-Magyariai fejedelmek az Ég fiai voltak, ebben a szilárd tudatban uralkodtak, értsük ezt akár úgy, hogy Istenük céljainak megvalósítását vállalták, akár úgy, hogy egy másik fejlettebb bolygóról származtak és feladatuk a Föld gyermekeinek tanítása volt.”

Az itt felsorolt példák csak igen kis részét képezik annak az anyagnak, amelyből következtetéseket lehet levonni arra, hogy bolygónkon időnként megjelentek más égitestekről származó élőlények. Ezek a különös űrruhás vagy búvárruhás, repülni is tudó látogatók többnyire tanítják és gyógyítják a földlakókat. Saena madár is a „mindent gyógyító fához” viszi utasait. A mi néphagyományunkban szintén fontos szerepe van az életfának, vagy ahogy Huszka József nevezi, az Istenfának. Már a tatárlakai sírlelet egyik tábláján is láthatjuk életfánkat.

A Ház a hídon című, 1999-ben írt munkámban felsoroltam, hogy mit köszönhet az emberiség ezeknek az égi tanítóknak és földi utódaiknak, a szkítáknak hunoknak, pártusoknak avaroknak, magyaroknak. Gondoljunk itt csak a tökéletes betűírás megalkotására, amelyet ma székely-magyar rovásírásnak nevezünk, vagy arra, hogy a magyarok közül került ki a legtöbb feltaláló.

Mikor jártak itt az égi tanítók és hova tűntek? Az újkőkor ugrásszerűen előrevivő változásait bizonyára nekik köszönhetjük. De valószínűleg nem csak az újkőkortól voltak jelen. Földünkön hatszáz millió éve már két nagy földrész létezett, az Északi és a Déli. Háromszázhatvan millió éve az északi részen kialakult a Laurenciának nevezett földrész, az Északi és Déli pedig összekapcsolódott és a Gondvána elnevezést kapta a tudósoktól. Hatvanöt millió éve a Laurenciából Észak-Amerika, Európa és Ázsia, Gondvánából pedig a déli kontinensek alakultak. Tudjuk-e milyen műveltségek léteztek ezeken a régi földrészeken? Nem tudjuk, mint ahogy azt sem, milyen képességekkel rendelkeztek lakóik, hogyan és hányszor pusztultak el társadalmaik. Lehetséges az is, hogy az Ég fiai innen származtak el valamely régi korban, amikor a földrészek elhelyezkedése még nem ilyen volt, mint most. De nem elégedhetünk meg ezzel a válasszal, kutatnunk kell nyomaikat, menteni hagyatékuk töredékeit és ezekből a töredékekből újból és újból el kell kezdenünk felépíteni Nimród tornyát, akárhányszor lerombolják is, mert csak így jutunk közelebb a régi tudáshoz, az Éghez és Istenhez.

Irodalom

Anati, Emmanuel: Capo di Ponte, centro dell'arte rupreste Camuna (1974)

Brasinszkij, I.B.: Szkíta kincsek nyomában (Helikon, 1985)

Dömötör Tekla: Germán, kelta regék és mondák (Móra, 1976)

Egyiptomi és mezopotámiai regék és mondák (Móra, 1995)

Firdúszi: A sahnáméból (Remekírók Képes Könyvtára, 1930 táján)

Gimbutas, Marija: The living Goddesses (Berkeley-Los Angeles – London, 1999)

Gimbutas, Marija: The Goddesses and Gods of old Europe (Berkeley and Los Angeles, 1982)

Gimbutas, Marija: The language of the Goddess (Harper&Row, 2001)

Gyulai Pál: Torma Zsófia levelesládájából (Kriterion, 1972)

Huszka József: A magyar turáni ornamentika története (Nyers Csaba kiadása, 1996)

Ipolyi Arnold: Magyar Mythológia (Heckenast, 1854, reprint. Európa, 1987)

Jung, C.G.: Titokzatos jelek az égen (Kossuth Kiadó, 1996)

Kalicz Nándor: Agyag Istenek (Corvina, 1970)

Lhote, Henri: Sziklafestmények a Szaharában (Gondolat, 1977)

Magyar Zoltán: Rákóczi a néphagyományban (Osiris, 2000)

Marton Veronika: A káldeai teremtés mítosz (Győr, 2000)

Marton Veronika: A somogyi rovásírásos kövek (Matrona, 2008)

Miske Kálmán, báró: Őskori bálványképek Temeskubinból (Archeológiai Értesítő, 1899)

Palmer, Douglas: A történelem előtti világ atlasza (Gabo Kiadó, 2000)

Sitchin, Zecharia: A tizenkettedik bolygó (Édesvíz Kiadó, 1996)

Szász Béla: A húnok története, Attila nagykirály (Gede Testvérek Bt., 2001)

Szent Biblia (Károli Gáspár fordítása, a Magyar Bibliatanács Kiadása, 1982)

Tomory Zsuzsa: Kezdeteink (A Miskolci Bölcsész egyesület Kiadása, 1995)

FriedrichKlára: Roga koronája – 1997 (A Kőbe vésték, fába rótták... kötetben)

Friedrich Klára: Ház a hídon – 1999 (A Kőbe vésték, fába rótták... kötetben)

Friedrich Klára- Szakács Gábor: Kárpát-medencei birtoklevelünk a rovásírás (2003)

„Játszani is engedd...” A Phaisztoszi Korongról másképpen

A Phaisztoszi Korong képe számos művelődéstörténeti könyvben látható. A legjobb térhatású felvétel – Peter Warren „Az égei civilizációk” című művében – sajnos csak az egyik oldalát mutatja, alatta a következő szöveggel: „A rejtélyes phaisztoszi korong. Mindmáig nem tudjuk, hogy az i.e. 1600 tájára keltezett páratlan terrakotta tárgy rábélyegzett jeleinek mi a jelentése. Némelyikük minószi tárgyakra hasonlít, ezért a korong nyilvánvalóan minószi, s a hieroglifák rendeltetése vallási.”

Mint írást-olvasást is oktató tanárnak e felvétel alapján „ugrott be” a felismerés, hogy ez egy gyermekek számára készült játékos oktató-fejlesztő eszköz. A korong irodalmában elmélyedve azonban elbátortalanodtam, mert nem találtam olyant, amely megerősített volna elképzelésemben. Maga Sir Arthur Evans, a knosszoszi palota feltárója, az égei műveltség legnagyobb ismerője is győzelmi himnusznak, kultikus éneknek feltételezte. Fehérné Walter Anna „Az ékírástól a rovásírásig” című kétkötetes, nagy munkájából pedig megismertem Kabay Lizett kolozsvári néprajzkutató és művészettörténész felemelően szép megfejtését, a „Naphimnusz”-t.

Azonban éppen a Walter Anna könyvében látható fekete- fehér ábrák indítottak arra, hogy eredeti nagyságban, papírból elkészítsem a korongot s tanítványaimnál fejlesztő játékként alkalmazzam. Sajnálatos, hogy a rajzokon az eredeti korongon nem létező elemek is szerepelnek. Walter Anna mentségére legyen mondva, hogy ezek az elemek olyan híres írástörténészek, mint az osztrák Doblhofer, vagy a magyar Kéki Béla könyveiben is ott vannak. Minden mező aljában kis ovális keretben számok és latin betűk, valamely megfejtési kísérlet maradványai. Így került bele sajnos rovásírás tankönyvembe is a korong két oldalának rajzolata. Az itt látható rajzokról kitisztítottam e zavaró bejegyzéseket. (1-es KÉP: KORONG A OLDAL, 2-es KÉP: KORNG B oldal)

Mielőtt a korong gyakorlati alkalmazásának leírására és megfejtésemre rátérnék, ismerjük meg történetét. A Krisztus előtti II. évezredben Kréta szigetén hatalmas paloták épültek. A knosszoszi után a phaisztoszi volt a legnagyobb. Ennek feltárása során egy toldaléképületben találta meg Luigi Perrier régész a korongot. A szakértők szerint a lelet finom szemcséjű agyagból készült, amely nem krétai eredetű. Jeleit több kutató a krétai lineáris A és B írással hozza kapcsolatba. Kora 3600 év, átmérője 17 centiméter, a jelek nagysága 0.5 és 1,5 centiméter között váltakozik. 45 jelváltozatot tartalmaz, amelyeket Doblhofer ábráján láthatunk.

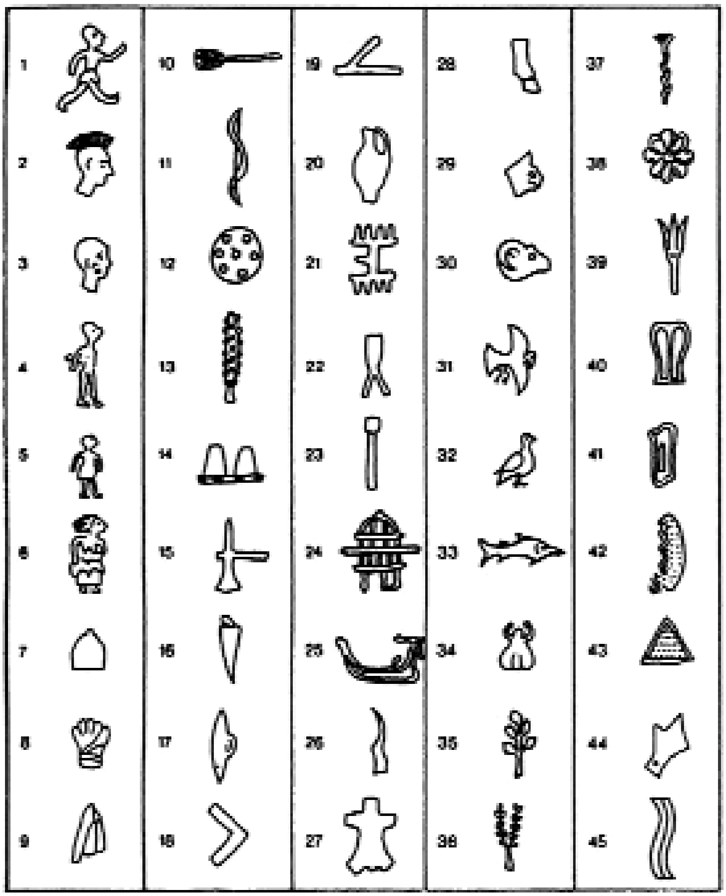
1. kép A oldal

2. kép B oldal

A korong A oldalára 121, a B oldalára 119 jelet nyomtak a puha agyagba, feltehetően pecsétnyomókkal. (Jómagam 122 jelet számoltam az A oldalon, és van még egy készítéskor törlődött, vagy később sérült felismerhetetlen jel is.) Jelenleg az Iraklioni Régészeti Múzeumban látható.

A korong rajzát tehát 17 centiméteres átmérőjűre nagyítva, keménypapírra felragasztva, a gyakorlatban is kipróbáltam. A játékot általában a logopédiai szobában tartózkodó 4-5 gyerek játszotta a foglalkozás végén. 7-9 éves, alsó tagozatos gyermekek számára a korong és jeleinek mérete tökéletes volt. A korong emberalakjait a gyerekek szintén iskoláskorúaknak értékelték. Először neveket adtunk a jeleknek, amelyekből csak néhányat említek itt. A számozás Sir Arthur Evans számozásának felel meg. 1-es: Futó, 2-es: Indián, 3-as: Kopasz, 4-es: Kiránduló (táskát visz a hátán) 5-ös: Kislány, 6-os: Anyuka, 7-es: sapka, 8-as: kesztyű, 12-es: labda, 21-es: gereblye, 24-es: ház, 29-es: macska, 31-es: madár, 38-as: napraforgó, 39-es: tulipán, 45-ös: sál.

A phaisztoszi korong jelei (E. Doblhofer: Jelek és csodák 287. oldal)

3. kép Számozott jelek

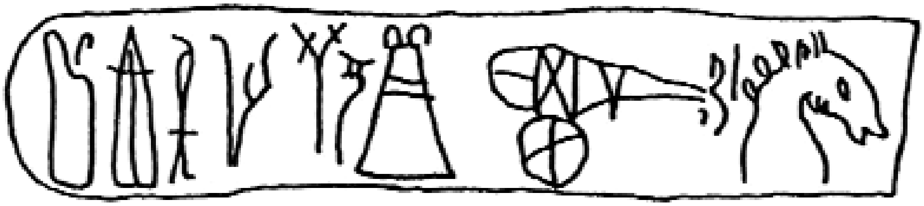
A játékot a korong A oldalának közepétől indítottuk, a napraforgótól. A haladási irányt az emberalakok is mutatják. Mindenki annyi szakaszt, vonallal határolt mezőt léphetett előre, amennyit a dobókockával dobott. Az A oldalról még nem lehetett kijutni, a végső győzelmet a B oldal szabad kijáratának elérése jelentette, ahol a macska üdvözölte a győztest.

A korong azonban szókincset, irányérzéket, emlékezetet, képzeletet, beszédet, figyelmet fejlesztő játékként is kitűnően működött. Például: mutassa meg a gyermek, melyik madár száll jobbra, balra, felfelé! Sorolja fel a képeket jobbra haladva, balra haladva! Idézze fel szóban, vagy rajzolja le egy kiválasztott szakasz képeit emlékezetből! Még számtalan hasonló feladatot lehet kitalálni, amelyek mind előkészítik, vagy elősegítik az olvasás-írás könnyű és eredményes elsajátítását.

A játékot olyan formában is játszottuk, hogy kívülről indultunk és a cél a csigavonal közepének elérése volt. Ebben az esetben a beszédnek és a képzeletnek jutott a főszerep. Így ugyanis szemben haladtunk a korong, a csigavonal „lakóival". A játékos csak akkor léphetett tovább, ha kitalált olyan feladatot, vagy segítséget, amelyet a korong „lakója" elvárt tőle a továbbengedésért cserébe. Pl. az indián fiú egy képeskönyvet szeretett volna, a hajó léket kapott és be kellett foltozni, a virághoz egy méhecskét kellett küldeni… A gyerekek igyekeztek, hogy ne ismételjék se önmagukat, se egymást, így sok tréfás feladatot gondoltak ki.

Ezen túlmenően 3600 évvel ezelőtt a korong feladata volt a természet, az időjárás változásaira is felhívni a tanulók figyelmét. Nézzük csak meg alaposan az A oldalt! A napraforgóval kezdődik, sok növény, 5 repülő madár, 2 gereblye, 15 labda található itt többek között. S a labda 12 esetben az indián fejdíszt viselő fiú mellett van! A 2 sál, a 3 sapka és az 1 kesztyű a legkülső körön, a középponttól legtávolabb található. A B oldal középről a sapkával és a sállal indul. Található itt 15 sapka, ugyanannyi, ahány labda az A oldalon. Továbbá 4 sál, 4 kesztyű. Nincs kopasz fiú, nincs gereblye, nincs repülő madár, csak egy csukott szárnyú. A B oldalon csak egy napraforgó és két labda van, ezek is a legkülső körön, ahova a legkevésbé jellemzőek kerültek, amelyet az előfordulás gyakoriságával is kifejeztek. Joggal feltételezhetjük tehát, hogy az A oldal a melegebb, a B oldal a hidegebb hónapokra jellemző tárgyakat és jelképi tartalmakat hordoz. Ezért az A oldalt „nyári", a B oldalt „téli" oldalnak nevezem. A kesztyű és a sál ábrázolása Krétán azért nem meglepő, mert négy legmagasabb hegységén késő nyárig megmarad a hó, a januári középhőmérséklet pedig 11 fok. (Az adatok még a globális felmelegedés előtti időszakból származnak.) A korong mindkét oldalán a külső kör 12 szakaszból áll, amely egy év hónapjainak száma. A belső szakaszok száma 18, a két szám együtt 30-at ad ki, amely a hónapok napjainak átlagos száma.

Számtalan feltételezés vetődik még fel a korong eredetére vonatkozóan. Hiszen a legtöbbször szereplő fiú indián fejdíszt visel s ugyancsak 10 tollból álló fejdíszt viselő fiatal emberfő látható egy szkíta pecsétgyűrű rajzán, Tomory Zsuzsa „Kezdeteink" című könyvében. Radics Géza felfedezte, hogy a Thúróczy Krónikában hasonló tollas fejdíszt hordanak egy többször ismétlődő képen a magyar katonák. A csónak jellegzetesen egyiptomi, a ház kínai pagodákra hasonlít s az A oldalon egy repülő csészealjra emlékeztető rajzolat is szerepel. Ezen nem kell meglepődnünk, mert a knosszoszi palota egyik agyagtábláján pedig repülőgép látható. A hivatalos írástörténet ezt a repülőgépet lovaskocsinak nevezi.

Az egyik knóssosi tábla (Sc230)

A koronggal nem kezdtem volna foglalkozni, ha nem lennék biztos a magyarok elődeihez kapcsolható vonatkozásaiban. Mivel írásom egy hosszabb dolgozat tömörített változata, itt csak a Tatárlakai Korongra, Torma Zsófia nagyszámú írásos agyagkorongjára, a történelmi Magyarország és a szkíta-hun birodalom területén talált képírás és vonalas írás emlékeire utalok. A Krisztus előtti II. évezredben pelazgok is éltek Krétán, akik írásuk 16 betűjét a szkítáktól vették át, így jogosnak érzem a korong szkíta eredetének felvetését.

Bolygónk őstörténetével kapcsolatos irodalom igen szegényes a gyermekek életének, elfoglaltságainak, játékainak ismertetésében.

Sajnos még az oly egyértelműen gyermekekhez kapcsolható régészeti emléket is, mint a phaisztoszi korong, kisajátították a felnőttek számára. Mint ahogy az agyagból formázott 4000 éves budakalászi kocsi sem edény, sem modell, hanem gyermekjáték. Egy társadalom fejlettségére kevés jellemzőbb dolog utal, mint az oktatási rendszere, különös tekintettel az iskolát kezdő korosztályra. A Phaisztoszban megtalált korong kitűnő bizonyítványt állít ki arról a társadalomról, amelyben ennek a játékos oktatási eszköznek az ötlete megszületett.

2007. szeptember

A címben szereplő idézet József Attila: Levegőt! című verséből származik.

Aki világháló hozzáférhetőséggel rendelkezik, a Wikipédia lexikonból további ismeretekhez juthat a korongról.

A Phaisztoszi Korongról a játékleírás kivágható képpel együtt megjelent az Arany Tarsoly havilap Foglakoztató füzet gyermekeinknek című 2008-as tavaszi kiadványában, valamint letölthető formában a Forrai Sándor Rovásíró Kör honlapján.

Irodalom

Itt csak a közvetlenül ehhez a tömörített változathoz kapcsolódó szakirodalom szerepel.

Chadwick, J: A lineáris B megfejtése (1980)

Doblhofer, Ernst: Jelek és csodák (1962)

Fehérné Walter Anna: Az ékírástól a rovásírásig (1975)

Forrai Sándor: Az ősi magyar rovásírás az ókortól napjainkig (1994)

Kabay Lizett: A phaisztoszi korong (Fórum, Kolozsvár, 1973)

Kéki Béla: Az írás története (1971)

Radics Géza: Nemzeti jelképeink (2007)

Tomory Zsuzsa: Kezdeteink (1995)

Hogyan játsszunk a 3600 éves Phaisztoszi Koronggal?

Mivel tanító néni voltam, azt a feltételezésemet, hogy a korongot játékos oktatási eszközként használták, tanítványaimmal együtt próbára tettük, és sok vidám percet köszönhettünk a 3600 évvel ezelőtt élt alkotónak.

A korongot Csiga Naptárnak neveztük el. Amikor először mutattam meg, beszélgettünk arról, hogyan élhettek, hogyan nézhettek ki, hogyan öltözködhettek azok a gyerekek, akik a koronggal 3600 évvel ezelőtt játszottak. Többen le is rajzolták őket.

A koronggal való játékhoz szükséges mindenkinek rajz a két oldaláról. Eredeti átmérője 17 centiméter, de dolgozhatunk ennél nagyobb méretűvel is. Az A oldalt, ahol a virág van középen, Nyári oldalnak, a B oldalt, ahol a sál és sapka van középen, Téli oldalnak nevezzük. A két oldal rajzát összeragasztjuk, tehetünk közé keményebb papírt, hogy tartósabb legyen. Ez után tetszés szerint kiszínezzük, a figurák csoportjait elválasztó vonalakat pedig áthúzzuk vastagabb filccel. Ezek a vonalak határolják a szakaszokat, amelyekből 30 van. Tetszés szerint adhatunk nevet a figuráknak is, pl. indián, napraforgó stb.

Legjobb, ha kettő és öt közötti játékosunk van, akik ugyanannál az asztalnál ülnek, mindegyiküknek van egy korongja, és egy bábuja, amivel lépeget. Szükséges még egy dobókocka. Kiszámoljuk a kezdő játékost, középről, a virágtól indulunk, és nem figuránként, hanem szakaszonként lépünk annyit előre, amennyit dobunk. Aki elérte az utolsó szakaszt, amelyet négy pötty határol, az megfordítja a korongját és a Téli oldalon folytatja, ismét középről, itt a sáltól és a sapkától indulva. Az győz, aki leghamarabb eléri az öt pöttyel lezárt utolsó szakaszt.

A játék nehezített formájánál számolni is kell a versenyzőknek. Ugyanúgy haladnak a dobókocka alapján, mint az előbb, de fel kell írniuk az elért szakaszok figuráinak számát. Pl. a Nyár oldalon az első szakaszban három figurával indulunk, és ha kettőt dobunk, a harmadik szakaszban hét figurát gyűjthetünk be. A végén összeadjuk és az győz, akinek a legtöbb gyűlt össze. A figurák érhetnek egyet, de tizet vagy százat is, attól függően, hány éves gyerekekkel játszunk.

Változat az emlékezet fejlesztésére: Szintén dobókockával indulunk, de csak akkor haladhatunk tovább, ha emlékezetből felsoroljuk, milyen figurák vannak a szakaszban, ahol éppen a bábunk áll. Ez alaposan próbára teszi a türelmetlenebbeket, de ha csak két játékosunk van, kitűnően működik.

A korong további nagy mennyiségben kínálja a játéklehetőségeket, a gyerekek is kitalálhatnak változatokat.

Jó játékot és pihenést!

Rovásfeliratos, madár alakú tárgy Pomázról

Egy pomázi család magántulajdona a tenyérben elférő kis tárgy, amely madarat, szárnyas állatot ábrázol. Feje, nyakának egy része és farka hiányzik, valamint több lyuk és törés látható rajta. Belseje üregesen kialakított. Hossza 11, magassága 3,5, szélessége 7 centiméter, súlya 13 dkg. Úgy tűnik egyetlen darab sárgás színű kőből vésték ki, ami igen ritkán fordul elő hasonló, üreges tárgyaknál. A madár forma kialakítása művészi színvonalú, amely tehetséges, gyakorlott alkotóra utal.

A tárgy kora a bronzkortól valószínűsíthető. Ez a Kárpát-medencében nagyjából a Krisztus előtti 2000. és 1000. év közötti időszakra tehető. Kovács Tibor: *A bronzkor Magyarországon* című könyvében (Corvina, 1977) több madár alakú tárgyat mutat be, agyagból és bronzból. A Veszprém megyei Királyszentistvánon találtak hasonló madár alakú agyagcsörgőt, amely lábakon áll, magassága 15,5 centiméter, hossza 7,3 centiméter, kora 3500 év. Képe látható a 73. oldalon, a Kőkori játéktárgyak című írásban. A pomázi tárgyon lévő rovásírás jelek párhuzamai az újkőkorban már léteztek és az avarkorban még megtalálhatók, például a Budapesti Történeti Múzeum avarkori tárgyakat bemutató tárlójában. A fentiek alapján a tárgyalt pomázi lelet korát 3500 és 1300 év közöttire becsülöm.

A tárgy rendeltetését tekintve azt feltételezem, hogy gyermekjáték, csörgő, vagy csörgő hangot adó zeneszerszám, esetleg

olajmécses volt. Elképzelésem szerint a madár formájú test készítésekor a hátrészén lévő nyílás sokkal kisebb volt, itt helyezték be a kavicsokat a csörgő hang eléréséhez, majd zárták. Az idők folyamán a tárgyat használó gyermekek kíváncsiságból lyukat ütöttek a tárgy alján, oldalán, hogy megnézzék, mi csörög benne. A szárnyak két oldalán szintén találhatók kisebb lyukak, amelyek viszont felvetik a lehetőségét annak, hogy felfüggesztett olajmécsesként vagy gyertyatartóként is használhatták. Ezek a lyukak nem a művésztől vagy mesterembertől származnak, megmunkálásuk durva, nem a tárggyal együtt készültek, tehát eredetileg nem felfüggeszthető olajmécses vagy gyertyatartó volt.

A tárgyon az ősi magyar rovásírás betűivel azonosítható jelek láthatók. Ezeket utólag karcolták a felületbe, nem a művész, vagy mester által készített vésetek. A jelek nem egy időben készültek és két elkülöníthető csoportot alkotnak. Az első csoportba tartoznak az írástudó rovó betűi, ezek többnyire összerovások, míg a másodikba azok a különálló, elszórtan elhelyezkedő jelek amelyek mintha az első csoport utánzásai, gyermeki próbálkozások lennének.

A ma székely-magyarnak nevezett rovásírás a Kárpát-medencében alakult ki. Korai emlékei, a bajóti botvég, a tatárlakai leletek és Torma Zsófia régésznő XIX. századi ásatásain talált írásleletek bizonyítják a magyarság elődeinek legalább 20.000 éves jelenlétét a Kárpát-medencében. A bronzkorból igen kevés írásos emlék maradt ránk, ezért a tárgyalt lelet, amennyiben a párhuzamok alapján helyesen állapítottam meg korát, rendkívüli fontosságú. Mivel minden betűje megtalálható a bronzkort megelőző Tordos-Vinca műveltség jelei között, ezért Kárpát-medencei készítése bizonyosra vehető.

A tárgyon az összerovások felbontása után 46 betűt azonosítottam, amelyek az ősi magyar rovásírás betűsorába tartoznak. Az összerovások szintén a magyarok elődeihez kapcsolják a leletet, mert más népek rovásírásában az intelligenciát és képzelőerőt igénylő összerovások igen ritkán fordulnak elő.

A madár jobb oldalán lévő jelek hangértéke: J, CS, P, K, B, GY, SZ, J, I vagy D, R I, GY, CS, I vagy D és egy sérült jel.

A madár bal oldalán lévő jelek hangértéke: I és SZ vagy G, T, S, A, B, CS vagy R, K, J, B, P

A madár nyakán lévő jelek hangértéke: P, N, P, N, Z, N (?), N, I, S, I, L, Z, R, K

A madár hátán lévő jelek hangértéke: T, CS, A, S vagy J, K, J, B, ZS. A háton lévő egyik jel gyakran feltűnik újkőkori kerámián, de Szakács Gábor megtalálta a bosnyák Nap piramisban is.

A madár talprészén található még egy S betű, és egy másik jel, amely töredékes B-nek tűnik.

A kapott betűkből meg lehet kísérelni mai szóhasználat szerinti értelmes szavakat összeállítani, ezt azonban bizonyosságként kezelni nem lehet. Ennek fő oka abban keresendő, hogy a tárgyakba jeleket rovó elődeink többnyire nevüket örökítették meg, ősi magyar neveinket azonban a XI-XII. században betiltották, csupán néhány földrajzi nevünk élte túl ezt a hagyományrombolást.

A tárgy további jelentősége abban áll, hogy néhány más jellegű lelet mellett bizonyítja, hogy a magyarok köznépi elődei is írástudók voltak, ugyanis fejedelmi, vezéri udvarban ezüstből, aranyból és nem kőből készültek a hasonló jellegű használati tárgyak. A lelet korának megfelelő történelmi korokban, de még a VIII-IX. században is, Európa más részein a fejedelmek, királyok között is ritka volt az írástudó.

A képeket készítette: Molnár János (Fotobox)

2008, január

Torma Károly cserepei

A világ minden népe nagyra értékeli múltjának legkisebb cserépdarabkáját is, úgy tűnik ez alól csak a magyarok kivételek. Pontosabban nem is a magyarok, hiszen akik a mi múltunk cserépdarabkáit tudományosan és hivatalosan vizsgálhatják, tudományos véleményt adhatnak róla, dönthetnek a leletek sorsáról, azok a legritkább esetben magyarok, még ha nevük szép magyarosan hangzik is. Pedig anyaföldünk oly nagy szívvel ontja magából dicső múltunk bizonyítékait, főként arra nézve, hogy már az újkőkor műveltségeit is mi hoztuk létre. De hiába lelkesednek a külföldi kutatók ezeknek a műveltségnek a leleteiért, hiába kérdezgetik, hogy vajon ki volt ezen műveltségek létrehozója, ha a magyarországi hivatalos tudomány ragaszkodik ahhoz a nevetséges állásponthoz, hogy a magyarok csak 896-ban jöttek be a Kárpát-medencébe.

Így Marija Gimbutas sem érhette meg, hogy kimondhassa, az "Old Europe" létrehozói a magyarok elődei voltak, hiszen nem szállhatott szembe az akadémiai állásponttal.

Sok leletünknek eltüntetés, elhallgatás a sorsa, mert az autópályákat, a plázákat gyorsan át kell adni, a vállalkozók nem kockáztatják a nyereséget azért, hogy csontvázakkal, törött agyagkorsókkal pepecseljenek.

De nem kap nyilvánosságot immár 130 éve Torma Zsófia tordosi cserépgyűjteménye sem. Régésznőnk bátyja, Torma Károly (1829-1879) szintén történelmünk emlékeinek feltárásával szerzett magának hírnevet. 1848-ban, 19 éves korában elszökött otthonról, hogy csatlakozzon a szabadságharchoz és Bem tábornok csapatában harcolva sebesülést is szerzett. 1867-ben Deák párti képviselő, majd Belső-Szolnok vármegye főispánja lett. Egyéb ásatásai mellett Aquincum romjainak feltárása és az aquincumi múzeum alapításával szerzett érdemeket. Tagja volt a Magyar Tudományos Akadémiának, a bécsi régészeti bizottságnak és a római archeológiai intézetnek. Budapesten, Óbudán utcát neveztek el róla. Sajnos húga, Zsófia ásatásainak jelentőségét nem ismerte fel. Egyik nézeteltérésük abban állt, hogy míg Zsófia írásnak értékelte a tordosi ásatásain talált jeleket, addig Károly csupán tulajdonjegyeknek minősítette azokat.

A Római cserépedények és karcolatok című írásában több olyan rajzolatot láthatunk, amelyek a ma székely-magyarnak nevezett rovásírás jegyeivel egyezőek. A képek sorrendjénél a latin nagybetű az ábrát jelöli, az arab szám pedig Torma Károly eredeti számozását.

Az ábrák az írás végén találhatók.

A/1. Aquincumból származó tál falán kívül látható karcolat, igen hasonlít az Ozora-Tótipusztai edény feliratának első két betűjéhez (lásd Vékony Gábor: A székely írás, Nap Kiadó, 2004, 192. oldal), ahol jobbról az első jel fordított állásban van.

B/5. csésze: 10-es vagy B. Ugyanezt a jelet találták még 1883-ban a kisebbik Duna-ág kotrása alkalmával.

C/6. csésze: GY

D/7. csésze: T és két B vagy 20

E/12. csésze: Ly

F/14. mozaik téglácska három oldalán: 100-as, negyedik oldalán: 1000-es

Mindegyik edény Aquincumból származik.

G. E tanulmányban falkarcolatokat is bemutat, az egyik töredéken a latin A-hoz hasonló két SAS összerovás, K vagy R, továbbá T, S, B rovásjelek fedezhetők fel.

1883-ban Római cserépedény bélyegek és karcolatok című írásában közli további gyűjteményét, az első kettő Aquincumból származik

H/1. csésze: S vagy T

I/2. csésze: 6-os

J/3. csésze: K, S, SZ, I, R(?), 6-os , ismeretlen lelőhelyről

K/5. csésze: balról jobbra haladva, mert a feltételezett G mutatja az írás irányát: két S vagy V, T(?), G. Ismeretlen lelőhelyről

L/7. csésze: balról jobbra: J, valamint GA összerovás. Szombathelyről származik.

M/8. csésze: balról jobbra haladva, ARA összerovás a fenekén, Aquincumból származik.

N/13. csésze: Ó-Szőnyből, fenekén T, SZ és S vagy 5-ös

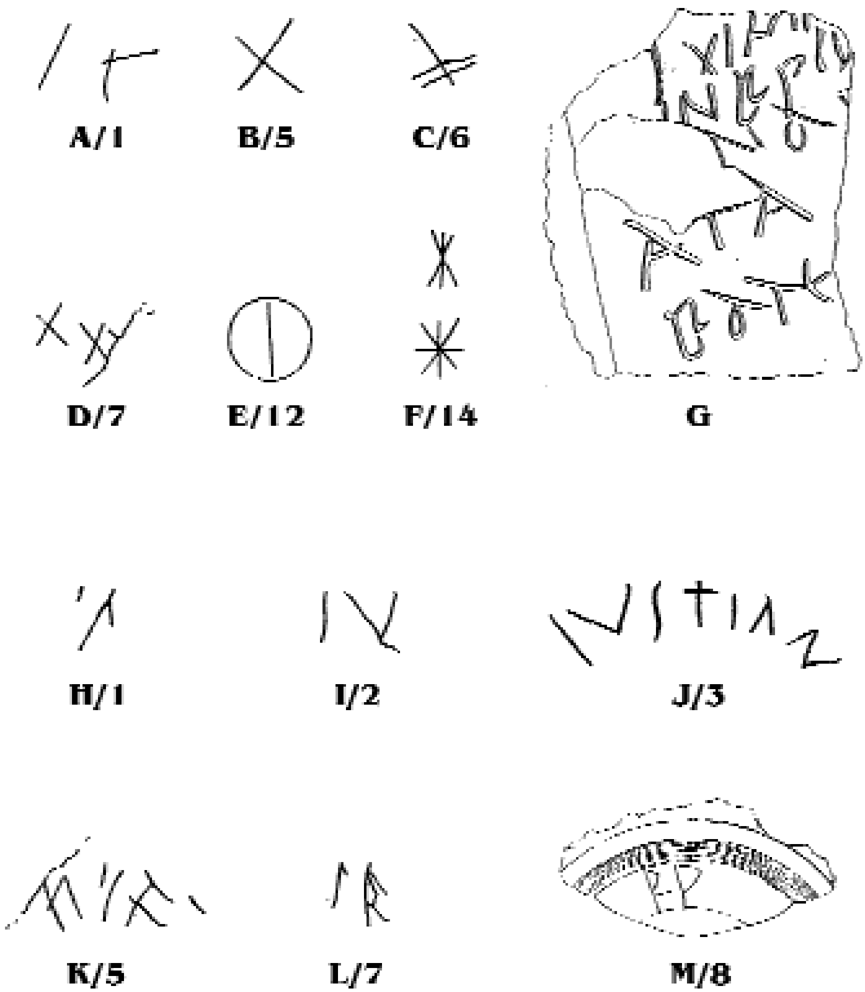
O. Ó-Szőnyből egy tégladarabon 10-es számjegyek, vagy B betűk, az alsó sorban balról-jobbra haladó rovásírás , két NY, két R, és egy B vagy 10-es és egyéb jelek.

P. Torma Károly közli egy Csurgóról származó téglatöredék rajzát is, az ezen és egy Aquincumból származó csészén látható jelek hasonlatosak a pártus írás jegyeihez. A hasonlóság ellenőrizhető írástörténeti munkákon, vagy a Harmatta János által bemutatott pártus cseréptöredékek fényképein a Durai pártus osztrakonok című tanulmányban.

R. Torma Károly megjegyzése: "Ismeretlen lelhely. Külföldi gyártmány. Barbár betűkkel." Összerótt betűk, jobbról balra haladva a P, D, S, V, A , (Á), R fedezhető fel. Lent üres karika, amely a Csepregi palatáblán és Szekeres Lajos parajdi székelykapuján is az F betűt jelöli.

Mivel a rómaiak fennhatóságát szkíta népünk jelenléte előzte meg Pannoniában, ez magyarázza a rovásírásos cseréptöredékek kevere-

dését a rómaiakkal. Így ezeket a töredékeket a szkíta írás emlékeinek is tekinthetjük, vagy olyan rómaiak karcainak, akik megtanulták a szkíta őslakosság írását. A Házsongárd ösvényein című írásomban (a Kőbe vésték, fába rótták... című kötetben) bemutatom az ófalui római oltárkövet, amelyen latin nagybetűk ötletes összerovásai láthatók. Aquincumban is gyűjtöttem hasonlókat. Betűösszevonásokat az AE kivételével csak a magyarországi római emlékeken találtam, természetesen ettől még létezhetnek, de az általam áttekintett jelentős mennyiségű kiadványból hiányoznak, tehát nem jellemzőek. Arra utal ez, hogy a szkíták ősi írása hatott a római írásra, őseink tanításának következtében jelentek meg a betűkötések. A Kárpát-medencében a rómaiakat megelőzően kelták is éltek, akik szintén a szkítáktól átvett írást használták, ez a germán runákban élt tovább.

N/13

O

P

R

Irodalom

Harmatta János: A durai pártus osztrakonok (Különlenyomat az Antik Tanulmányokból, Akadémiai Kiadó, 1956, 117-166.old.)

Torma Károly: Római cserépedények és karcolatok (Archeológiai Értesítő, 1882)

Torma Károly: Római cserépedény bélyegek és karcolatok (Archeológiai Értesítő, 1883)

Friedrich Klára - Szakács Gábor: Házsongárd ösvényein (A Kőbe vésték, fába rótták... kötetben, 2005, 99. old)

Rovásírásos lándzsavég

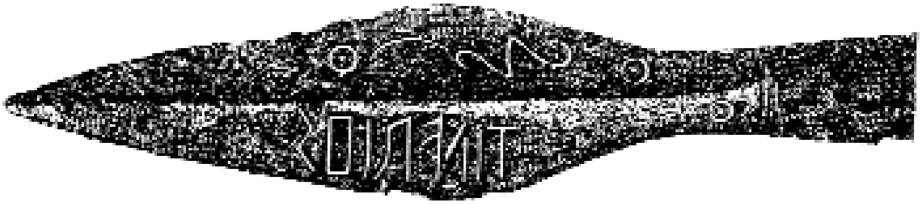
A lándzsavégről Ferenczi Géza Székely rovásírásos emlékek c. könyvében (Erdélyi Gondolat Könyvkiadó, 1997) olvastam. A szerző 27 tárgyat, köztük a lándzsavéget a „Gyanús, hamis, tévesen székely rovásírásos szövegként számontartott és nem létező emlékek” c. fejezetben említ. A felsoroltak között azonban vannak olyanok, amelyekről nem szabad látatlanban ilyen határozottsággal elítélően nyilatkozni, mert képzett szakemberek látták, tanulmányozták ezeket, állapították meg valódiságukat. Ilyenek pl. a Csallány Dezső régész által vizsgált és megfejtett leletek. Ezek közül a Margit- szigeti követ a Budapesti Történeti Múzeum restaurátorával és Szakács Gáborral alaposan megvizsgáltuk és mi is arra a következtetésre jutottunk, hogy nem XIX-XX. századi hamisítvány. (Bővebben: Friedrich – Szakács: Kárpát-medencei birtoklevelünk a rovásírás, 2003, 92. old.) Ugyancsak a Túróci Fakönyv körül kirobbant XIX. századi vitát a Fakönyv eredetiségét vallók javára látszanak eldönteni az Archeológiai Értesítő 1913-as évfolyamának 469. oldalán olvasható gondolatok. A XVIII-XIX. században ugyanis az a téves vélemény alakult ki, hogy a rovásírást csak Erdélyben használták, ezért sütötték a Felvidéken megtalált Túróci Fakönyvre a hamisítvány bélyeget. Bél Mátyás evangélikus püspök és polihisztor a XVIII. században, Ernyei József néprajzgyűjtő a XX. században a felvidéki, Madarassy László néprajzgyűjtő pedig az alföldi leletekkel bizonyította a rovásírás elterjedtségét és általános használatát az egész Kárpát-medencében.

A lándzsa vagy „láncsa” szóban a Zs és CS hang jelenléte ősi, magyar eredetet bizonyít. Ezt a szót a rómaiak a hunoktól „lancea” formában vették át pannoniai tartózkodásuk idején, a IV-V. században.

A Tolnai Lexikon (1928) szerint a lándzsa döfésre, szúrásra használt támadó fegyver, amely 3-6 méter hosszú fanyél végére erősített 15-30 cm hosszú, hegyes, kétélű pengéből áll. Válfajai a könnyű dsida és a nehezebb kopja. A rövid hajító dárdát, a gerelyt, mint lovassági fegyvert a magyarok ismertették meg Nyugat-Európával. Így alakultak ki önálló fegyvernemként a francia lanciersek, a német ulánusok, a lengyel dsidások s a magyar kopjás huszárok, akik egészen a XVII. századig a könnyű lovasság mintaképei voltak Európa szerte. A lövőfegyverek elterjedtével a lándzsa mindinkább kiszorult a használatból.

Szász Béla A hunok története, Attila nagykirály c. könyvében (1943, Gede testvérek BT. 2001) A hún fegyverzet c. fejezetben ezt írja: „a kínai krónikás elbeszéli, hogy a húnok fő fegyverei a nyíl, a kard és a lándzsa.”

Sebestyén Gyula néprajzkutató A rovás és rovásírás c. könyvében (1909, Püski, 1999) mutatja be a Koweli Lándzsavéget, amelyet III-IV. századinak határoztak meg és germán runafeliratot hordoz.

A komáromi Duna Mente Múzeumban lévő lándzsahegy régészeti leírását Nevizánszky Gábor 1978-ban készült tanulmánya alapján foglalom össze, amelyet Paterka Pálnak, a múzeum régészének köszönhetek. A tárgy 1903-ban már a múzeum gyűjteményében volt. A gyarapodási napló, amelyből a lelőhelyet megismerhetnénk, a második világháborúban elpusztult. A vas ládzsahegy 495 mm. hosszú, ebből 139 mm. a nyélbemenet. Ennek alsó harmadában két rész átkerülő szalaggal volt díszítve, ebből csak a vágófelülethez közelebbi őrződött meg. Az átkerülő szalag és a vágófelület között hosszanti irányban négy erősen nyújtott téglalap alakú írásjeles rézlemezke helyezkedik el. Méreteik: 50,4 x 7,6 mm, 54,9 x 7,8 mm, 44,8 x 7,7 mm., és 29 x 7,8 mm. Ez utóbbiból hiányzik egy darab, mint a méretkülönbség is mutatja. A lelet korát Nevizánszky Gábor a párhuzamok segítségével a XIV-XV. századra helyezi. A párhuzamok között felsorol egy Trencsén közelében, a Vág folyó medréből származó, vágófelületének mindkét oldalán „vésett mintás" rézlemezkét hordozó lándzsavéget. A rézlemezkék beültetésének módja és a méreteik hasonlóak a komáromihoz. A krakkói királyi palota gyűjteményében két párhuzam is található, hasonló méretű beültetett rézlemezkékbe vésett szöveggel. A Dél-Morva Dolné Vestonicéből és Neszmélyből is említenek hasonló lándzsahegyeket. Nevizánszky az írásjelekkel kapcsolatban megállapítja, hogy 18 egyszerű és összetett jel különböztethető meg, de a töredék hiányzó betűi miatt ez lehet húsz is. Feltételezi, hogy székelyek, besenyők, kunok is használhatták e jeleket.

Forrai Zsoltot, erősáramú villamos üzemmérnököt, igazságügyi szakértőt, Forrai Sándor írástörténész, rovásírás-kutató fiát kértem meg, mondjon véleményt számítógépen megjelenített fényképek alapján a lándzsavégről:

„A fotón látható részlet szerint a XIV. században szokványos meleg kovácsolási technológiával készülhetett a lándzsahegy. Ez a melegkovácsolási technológia akkoriban és egészen az iparosodás beindulásáig

közismert megmunkálási technológia volt. A megmunkálandó vasat faszénparázsba téve izzították, majd üllőn kalapáccsal a kívánt módon és mértékben munkálták meg. A kovácsok munkája nagy szakértelmet és tekintélyes fizikai munkát igényelt, amelynek következtében elismert, megbecsült helyet foglaltak el az akkori társadalomban. Jelen lándzsahegy annyiban tér el a szokványostól, hogy két bronz betétet is találhatunk rajta. A vörösréznek tűnő betétek valójában ónbronz kiöntések. A tiszta vörösréz öntészeti szempontból kedvezőtlen tulajdonságú, ezért az akkoriban szokványos ágyú-harang-dísztárgy öntészethez a jól önthető ón-réz ötvözetet használták. Ezt nevezik ma ónbronznak, melyet ma is használnak pl. harang öntészeti és hasonló célokra. A lándzsa testen a betétek helyét egy hideg bélyeg beütésével a feltüzesített testbe ugyancsak melegkovácsolási technológiával alakították ki. Az így kialakított fészket utána kiöntötték ónbronzzal. Ennek a megoldásnak kettős célja lehetett:

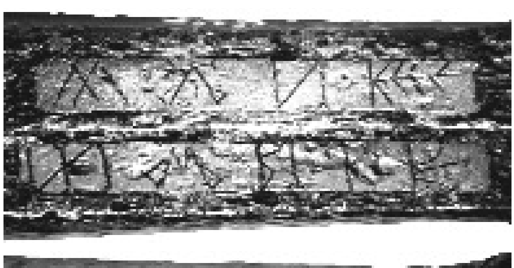
– Díszítő, megkülönböztető jelzés a hordozójának,

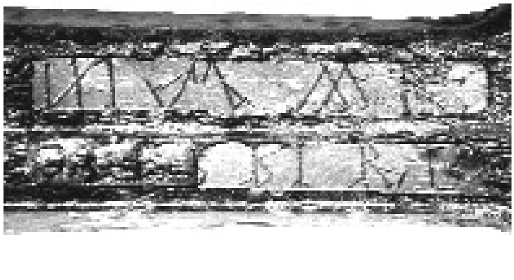
– A vasnál nagyobb fajsúlyú ónbronz betétek megnövelik a tárgy kinetikai energiáját, a súlypontot jobban előbbre viszik, ezáltal javul a találati pontosság, megnő a dobási hatótávolság.

Mindezekből arra lehet következtetni, hogy hordozója tehetős, a harci szerszámaira gondosan ügyelő harcos lehetett."

A lándzsavégről készült kitűnő felvételekért köszönet Fehér Csabának, Szabó Lászlónak és Tarics Péternek.

Feltételezésem szerint a lándzsahegyen a magyarok és elődnépeik által is használt, napjainkban közismert nevén székely-magyar rovásírás van. A felirat készítője, vagy megrendelője gyakorlott rovásíró lehetett, mert ötletes rövidítéseket, összerovásokat (ligaturákat) alkalmazott. A négy lemezke 22 teljes és egy töredékes jelet hordoz, ezekből 13 összevont jel. Teljes kiírással, a ligaturák felbontása után 51 jelből állna a szöveg. Talán két jel lehetett még a kitört darabon is. A feliratok a hagyományoknak megfelelően jobbról-balra olvasandók. A rovó az összerovásoknál néhány betűt nem csak jobbról-balra, hanem fejjel lefelé is fordított. A betűk a vágófelület irányából a nyél felé sorjáznak, a tulajdonos tehát a bal kezében tartotta a lándzsáját. Leggyakoribb magánhangzónkat, az E-t mindenütt kihagyta. Hogy melyik az első lemezke, azt a fenyőfa (életfa) jelzi. A következőkben a ligatúrák felbontása utáni teljes kiírást és a latin betűs átírást közlöm:

1. lemez

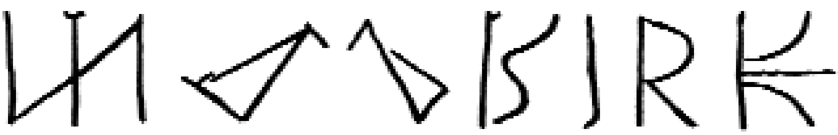
Első lemez összerovásainak felbontása

Se Be S S A S A S Ő Re

ERŐS A SAS, SEBES

2. lemez

Második lemez összerovásainak felbontása

eT ReSzT Sz A K K A Sz Ü Sz Se Ny R Ö T

TÖR, NYES, SZÜ(?) SZAKKASZT SZERTE

3. lemez

Harmadik lemez összerovásainak felbontása

eT ReSzTéSz T A Ko K A S I S R Ö T

TÖR SISAKOKAT SZÉT SZERTE

4. (hiányos) lemez

A lemez vége –>
(betű töredék)

Negyedik lemez összerovásainak felbontása

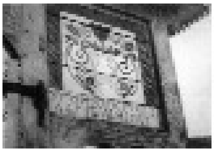
Sz Ü Sz T N Á Re L

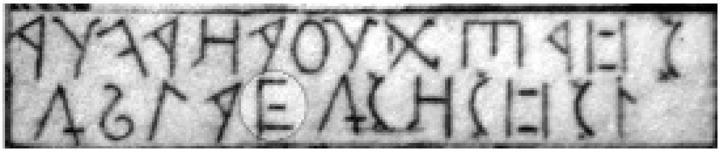
LERÁNT

A lándzsa tulajdonosa tehát fegyverét dicsérő szöveget készített, vagy készíttetett, erős, sebes sashoz hasonlítva azt. Az összerovásokat és a betűk megfordítását a titkos, varázsige jellegű szöveg indokolja, amellyel a harcos fegyverének erejét és saját bátorságát kívánta fokozni.

A rovó a K hangok lejegyzésére a több rovásírás-kutató által a mély hangrendű magánhangzókhoz (á, a, o, u) rendelt jelet használta a 2. és 3. lemezen az A és O mellett.

A 4. lemez az „E” jellel kezdődik, amelynek balra nyitott változata a rovásírásban „P” hangértékűnek ismert. Forrai Sándor Az ősi magyar rovásírás az ókortól napjainkig c. könyvének (Antológia Kiadó, 1994) 365. oldalán azonban Szekeres Lajos parajdi sóbányász és fafaragó székelykapuján „L” hangértékkel látható.

Ez a példa bátorított fel arra, hogy jelen megfejtésemben „L" hangértéket tulajdonítsak neki.

A 2. és 4. lemezen a megfejtetlen szövegrészletre (SZÜ) nem kerestem mindenáron olvasatot. Jelenleg nem találok erre a jelcsoportra magyarázatot és párhuzamot. Úgy gondolom, hogy jobb egy megfejtetlen szöveg, mint egy rossz megfejtés, amely tévútra viszi a későbbi próbálkozásokat. Régiesen a szív szót ejtették és írták „szű"-nek is.

Ugyanezen a két lemezen lévő latin R betűhöz hasonló jel a germán runák között is szerepel. E jel indított arra, hogy megvizsgáljam, nem runafeliratról van-e szó. A 24 runából alakilag 13 azonos a rovásírás betűivel, hangértékben azonban nem egyeznek. A runafelirat lehetőségét elvetettem, mert ott az összerovások ritkaságnak számítanak és egyszerűek, valamint a lándzsavégen lévő több jel nem kapcsolható egyik runasorhoz sem, ellenben az ősi magyar rovásírás betűsorába mindegyik beilleszthető.

Igen valószínű, hogy a 4. lemez a bal oldalán a kezdő életfa mintához hasonlóan, valamilyen díszítést hordozott befejezésként, lezárásként. Talán éppen emiatt törték ki és amulettként viselték tovább. A lándzsavég állapota, sérülései, hiányai arra utalnak, hogy nem vitrinben tartotta tulajdonosa.

A harcosok fegyvereiknek gyakran tulajdonítottak védő varázserőt. Erre utalnak az olyan híres kardok, mint Attila hun nagykirályé, vagy Siegfried germán király Balmung-ja és Arthur király Excalibur-ja. Több mondában olvashatjuk, hogy a hős lándzsájával vizet fakaszt a sziklákból.

Ipolyi Arnold Magyar Mythologiájában (1854, Európa, 1987) írja, hogy a megszemélyesített Hajnal két szál lándzsával töri át a sötétséget. A germán-kelta szokások között említi, hogy a legbátrabb harcosok, halálukat érezvén, lándzsaheggyel jelöltették meg magukat, hogy a Valhallában, a hősök csarnokában előnyösebb elbírálásban részesüljenek. A legkülönbözőbb korokban és társadalmakban szokás volt csata előtt a fegyverek megáldása. Hódító háborúk esetén ez igen álságosnak és képmutatónak minősíthető.

A komáromi lándzsavég tehát szaporítja hiteles felvidéki rovásemlékeink számát és bizonyítja, hogy ősi írásunk az egész Kárpát-medencében elterjedt volt.

Ezen íráshoz nyújtott segítségért köszönetet mondok Tarics Péter újságírónak, rovásírás-kutatónak, Fehér Csabának, a Magyar Kultúra és Duna Mente Múzeum igazgatójának, valamint munkatársainak, Deminger Hajnalkának, Paterka Pálnak és Szabó Lászlónak, továbbá Forrai Zsoltnak.

Látogassuk meg a gazdag látnivalót kínáló múzeumot, amelynek címe: Komárom, Nádor utca 13. A belépődíj 40 korona, ez kb. 300 magyar forintnak felel meg. Nyitva tartása: májustól októberig, keddtől vasárnapig 10-17 óráig.

2007. június

A tanulmány megjelent a múzeum Tárgyak, történetek, emberek című kiadvány sorozatában.

A Múzeum képe, előterében Jókai Mór szobra
A képet Fügedi Jenő révkomáromi festőművész készítette.

Azt, hogy egy király, uralkodó, fejedelem mennyit tesz országáért, nem a pillanatnyi hatalom által befolyásolt krónikások és történészek döntik el, hanem népének emlékezete. A pillanatnyi hatalom természetesen felkutathatja, elkobozhatja és megsemmisítheti az őt megelőző műveltség emlékeit, de minél erőszakosabban teszi ezt, annál nagyobb ellenállásba ütközik azok részéről, akik szájhagyomány útján adják tovább az igazságot, akár évezredeken keresztül, már hősregévé nemesítve. Nem azt mondom ezzel, hogy túloznak, hanem éppen azt, hogy visszahelyezik ezeket a hősöket és uralkodókat abba az „égi" közegbe, ahonnan az „ég fiaiként" eljöttek jobbítani sorsunkon. S mint ilyeneknek, többnyire kegyetlen bánásmódban, gonosz halálban volt részük, hiszen ismerjük Jézus, Mani, Attila, Árpád, Bulcsú, Koppány, Vazul sorsát és sajnos még sok száz oldalon sorolhatnám nemzetünk és az emberiség jótevőinek végzetét.

Nálunk a néphagyomány fennmaradt töredékeinek főhőse leggyakrabban Attila, Árpád, Mátyás király és II. Rákóczi Ferenc.

Mivel idén ünnepeljük Hunyadi Mátyás (1443-1490) királlyá választásának 550. évfordulóját, (1458-1490) ezért annak néztem utána, vajon ismerhette-e a rovásírást.

Mátyást reneszánsz uralkodóként szokták jellemezni és ez igaz is. Néhány gondolat erejéig tegyünk kitérőt ehhez a korszakhoz. A XV. században induló és a XVI. századot felölelő nagy, nemzetközinek is nevezhető szellemi mozgalom az ember, a természet, a tudományok, a művészetek, az életszeretet megújulását, szabadságát hirdeti. Terjedésének nem volt könnyű az útja, s mint a történelemben mindig, minden jó változásért, százezrek, milliók szenvedésével, életével kellett fizetni. Csak néhány részlet abból a vérfürdőből és gyalázatból, amely megelőzte a reneszánsz kort. A spanyol „keresztények" ekkor gyilkolják le Dél-Amerika tizenötmillió indiánját, gyerekestül, asszonyostól, Diego de Landa püspök (1524-1579) pedig elégeti a maya kódexeket. Európában ekkorra már befejeződött a pogánynak nevezett ősnépek kiirtása a „keresztényi szeretet és irgalmasság" nevében és Szent Patrick (380-460) is elégette a kelta kódexeket.

Mai tudományunk egyik megalapozóját, Giordano Brunot (1548-1600) máglyán elégette a „keresztény" inkvizíció, s másik megalapozója, Galileo Galilei (1564-1642) is hasonló sorsra jutott volna, ha nem vonja vissza tanait. A Műveltség Könyvtára sorozatban 1914-ben jelent meg a Föld című könyv. Ebben olvashatjuk: *„A keresztény középkorban nem csak hogy fejlődésről nincs szó, hanem a legsú-*

lyosabb visszaesés tapasztalható...A jámbor keresztény hívő inkább istenfélő elmélkedésben töltötte napjait, semhogy tudományos tevékenységet fejtsen ki...Nem is tartotta ezt szükségesnek, mert szerinte minden tudomány forrása csak a szentírás lehet. Így lett a Biblia nem csak a vallásnak, hanem a tudománynak és általában a szellemi fejlődésnek az alapja az egész vonalon. Ami a geográfiai tudást illeti, annak elsősorban az ótestamentum szolgált forrásul, amely több alkalommal terjeszkedik ki geográfiai fejtegetésekre".

Nálunk szintén megtörtént a „pogánymentesítés", azaz a magyarok elpusztítása a német, cseh, olasz „keresztény" lovagok által, akik természetesen megkapták az elpusztítottak birtokait. Az Árpád-házi, vagy az Árpáddal bejött nemzetségek- Bor, Bánk, Zách, Kán, Csák és sajnos még sorolhatnám- bestiális felszámolása is befejeződött. Badiny Jós Ferenc mutatott rá, hogy a magyar királylányok többsége apácakolostorokba kényszerítve sorvadt el. Árpád-házi Margit (1242-1271) királylány szadista nevelőnő karmaiba került már öt éves korában, kínozták, megalázták, ahogyan Petrus Ransanustól, Mátyás korabeli nápolyi követtől megtudjuk. E nevelőnőt Róma boldoggá avatta. A magát kereszténynek nevező pápaság és inkvizició úgy gázolt az ősnépek vérében, mint egykor Saul-Pál a Jézusi keresztényekében.

Ezzel a kegyetlenkedéssel, a tudomány, a művészetek rabláncon tartásával vette fel a harcot a reneszánsz humanizmusa, ember, élet és természetszeretete. Ehhez a nemzetközi mozgalomhoz az ifjú Mátyás király nemzeti értékeket is hozzá tudott tenni.

Ezen értékek egyike volt a hagyományszeretet, a nemzeti hagyományok felélesztése. Fel kellett őket éleszteni, ugyanis Róma nem tűrte, hogy egy nemzetnek saját, önálló értékei legyenek. Erre csak egy példa, míg a bizánci térítés nem tiltotta, hogy hívei megtartsák nemzeti írásukat, (így maradt fenn mindmáig a cirill és a görög írás) addig a római egyház fennhatósága alá utaltaknak át kellett térniük a közös, latin betűs írásra, amelyben a magyar nyelv 13 hangjára nem is volt jel, a betiltott rovásírással pedig minden hangunkat le tudtuk jegyezni

A másik, ami egy uralkodó részéről egyedülálló volt még ebben a megújuló korban is, Mátyás közeledése – és itt kénytelen vagyok egy lejáratott fogalmat használni – a dolgozó néphez. Mátyás szerette és ismerte a csaknem ötszáz év óta emberszámba sem vett, idegen urak és papok által állatként ütött- vágott földművelőket, iparosságot, közkatonaságot. Nem bízott a nyakára ültetett tanácsadókban, hanem álruhában, saját királyi udvarából is megszökve, néhány kísérővel, maga akart meggyőződni az országát eltartó, védő magyarok

sorsáról. Valójában hozzájuk és közéjük tartozott, mert a főnemesek és a főpapok között a már ismertetett okok miatt alig lehetett találni magyar származásút.

Nézzük akkor, milyen adatok támasztják alá, hogy nagy királyunk udvarában ismerték a rovásírást! Két történetírójánál, Thúróczy Jánosnál (1435-1490) és Bonfini Antalnál (1443-1502) olvashatjuk:

„Mert a mi időnkben is ezen nemzet egy része, mely az ország erdélyi határain lakik, bizonyos jegyeket ró fára, az efféle írásmóddal betűk gyanánt él." (Thúróczy)

„Scythiai betűik vannak, amelyeket nem papírra írnak, hanem rövid fácskára rónak, kevés jeggyel sok értelmet foglalnak egybe." (Bonfini)

Ipolyi Arnold írja, hogy Mátyás királynak táltosa is volt, bizonyos temesvári születésű, Kampó nevű. E név arra a tulajdonságára utalt, hogy igen nagy erejű állkapoccsal rendelkezett. A táltosok pedig ismerik a rovásírást. Azt kell tudni még Kampóról, hogy Mátyással szokott ebédelni és a király „igen megsüvegelte őtet". Ez bizony nagy szemléletváltás ahhoz képest, hogy I. András, Vazul fia fővesztéssel, Szent István és Szent László pedig jószágvesztéssel, tömlöccel, megveretéssel fenyegették táltosainkat és gyógyítóinkat. Mátyás velük ellentétben nem szerette a római egyház harácsoló, élősködő papjait. Volt is oka rá, miután 1478-ban IV. Sixtus pápa és a velenceiek becsapták, nem fizették ki azt a zsoldot, amelyet megígértek az ő jólétükért és biztonságukért a török elleni harcokban vérüket hullató magyaroknak. A királyi udvarba meghívott olasz író, Galeotto Marzio (1427-1497) feljegyezte róla, hogy megbüntette azokat a papokat, akik a szegények gyermekeit nem akarták ingyen megkeresztelni, halottaikat ingyen eltemetni. A pápa nálunk dőzsölő, bajkeverő követét, Miklós püspököt is megleckéztette. Kampó táltosról az is fennmaradt, hogy a „hetes számot érti" és „hét hétig szolgált Tündérországban". A tündérekkel semmi hasonlatosságot nem mutató Beatrix királynéval nem is állhatták egymást. Kampó egy alkalommal szabályosan tüzet okádott Beatrixra, aki „rémületében székébe hanyatlott". Mátyás ezek után sem vált meg táltosától, csatáiba is magával vitte. Nagy királyunknak táltos lova is volt, amelyet Holdas- nak neveztek, mert világított az éjszakában.

A néphagyomány Attiláról, Csabáról, Mátyásról és Rákócziról olyan közös tulajdonságokat és elemeket őrzött meg, amelyek arra utalnak, hogy ezen hőseinknek táltosképességeik voltak. Például rejtekezés hegyben, sziklában, kőcsoportban; visszatérésük várása, Mátyás is visszatér fekete seregével; bűvös kardjuk, táltos lovuk van; kőasztalnál, kőszéken ülnek...

Sebestyén Gyulánál olvashatjuk, hogy Mátyás király 1478. évi Dekrétumának V. cikkelyében elrendeli, hogy a falusi bírák kötelesek a rovásnyeleket (vagy rovásfejeket-capita dicarum-tehát azt a felét az adórovásbotnak, amelyen a tulajdonos névjele szerepel) három évre visszamenően összegyűjteni, ezekről listát készíteni és a király elé tárni. Ez tehát azt jelenti, hogy Mátyás idejében az adót népi rováson is nyilván kellett tartani, hogy az adózók ellenőrizhessék, nem csapták-e be őket. Erre fokozottan szükség volt, hiszen Mátyás korára a pénzváltók és a hasonszőrű idegenek nagy mértékben lepték el az országot, az előző uralkodóknak „köszönhetően".

Csontosi János 1888-ban egy tanulmányt készített *Mátyás és Beatrix arczképei Corvin kódexekben* címmel. E munkában látható egy fametszet, rajta Mátyás király, két püspökkel, kezét egy könyvön nyugtatva. A kép egy 1486 és 1490 között megjelent ősnyomtatvány első lapján foglal helyet, felette olvasható a mű címe: Constitutiones incliti regni Ungarie. Ebből következtet a szerző arra, hogy a könyv, amelyet Mátyásnak mutatnak, a címben jelzett rendeletgyűjtemény.

Feltételezésem szerint e képen lévő könyv lapjain rovásírás van, az S, SZ, R, Z betűk világosan felismerhetők. A jelek külön állnak, nincsenek kis-és nagybetűk, hasonlóan a rovásíráshoz. Jellegükben határozottan különböznek a kép felett lévő cím Mátyás korában használatos betűitől, amelyekkel a Constitutiones íródott. A hullámvonallal a latin betűket jelölte a fametsző. A Constitutiones... ma is meglévő példánya természetesen latin nyelvű munka. Megjelenésekor Mátyás 28-32 éve ül trónján. A nép még jobban olvasta a rovást, mint a latin betűket s ezt Mátyás alatt nem is kellett titkolnia.

Talán nagy királyunk e rendeletgyűjtemény egy olyan példányát

tartja kezében, amelyet kifejezetten a magyaroknak íratott, ősi írásunkkal. Ez csupán feltételezés, de a fametsző üzent nekünk valamit...

Mátyás művelt nemzetet akart, az egész magyar ifjúságra kiterjedő iskolázottságot. Ribáry Ferenc Világtörténet című nagy vállakozásának V. részét Mátyás koráról Molnár Antal írta. (Kiadta Mehner Vilmos, 1882) Nála olvashatjuk, hogy Mátyás 1480 táján hatalmas építkezésbe kezdett Budán, egy olyan oktatási központot tervezett, amelyben 40.000 (negyvenezer) diák tanulhat, lakhat, étkezhet. Ehhez hasonló nagyszabású, campusoknak nevezett intézményrendszert csak napjainkban tudtak megvalósítani az amerikaiak.

Csorba Csaba történész, régész az Árpád népe című könyvében a következőt írja: *„Az bizonyos, hogy Mátyás király udvarában ismerték a székely rovásírást, és a humanisták divatba hozták, betűkészletét átalakították, (kiegészítették), semmiképpen sem igaz azonban az az állítás, hogy akkor és ott találták ki. Valójában csak felújították."*

Említek néhány olyan rovásemléket, amelyek a honvisszafoglalás valamint Mátyás uralkodása között készültek és fennmaradtak számunkra.

– A XII-XIII. századi gyergyószárhegyi botnaptár másolata.
– A XIII. századi pécsi rovásírásos címerpajzs.
– A homoródkarácsonyfalvi unitárius templom felirata a XIII. századból.
– A székelyderzsi unitárius templom felirata 1431-ből.
– A bögözi református templom felirata, Forrai Sándor szerint már

1480-ban létezhetett, s amelyet a hagyománypusztítók védelem hiányában napjainkban dörzsöltek le a falról.
- A felsőszemerédi római katolikus templom felirata mellett az 1482-es évszám olvasható.
- Köznépi sírokban több XIII-XV. századi rovásfeliratos gyűrűt találtak a régészek, Kunkerekegyházán, Ladánybenén, Esztergomban, Székesfehérváron, Hódmezővásárhelyen…
- A Nikolsburgi Ábécé jelenleg az Országos Széchényi Könyvtár tulajdona. Egy 1483-ban kiadott ősnyomtatvány utolsó lapja elé ragasztották be ezt a pergamenlapot, amelyen igen szép írással a rovásírás ábécéje, néhány összerovás és névjel olvasható. A rajta lévő rozsdás szögnyomok és lyukak azt mutatják, hogy már egy másik kódexből került át, vagy annak lapja volt.
  Feltételezhetjük, hogy ezen eredeti könyv rovásírással készült s az ábécé olvasási segítségül volt beragasztva. Kiszely Istvántól tudjuk, hogy Vékony Gábor régész szerint ezt az ábécét Janus Pannonius, azaz Csezmicei János (1434-1472) jegyezte le, aki költő, 1459-től pécsi püspök, Katalin királyné főkancellárja is volt és részt vett a Mátyás király elleni összeesküvésben.

Az összegyűjtött adatok alapján jogos tehát az a feltételezés, hogy Mátyás király és magyar környezete ismerte, használta, pártolta ősi írásunkat.

Végül két idézet Róla kortársaitól: Nagybátyja, Szilágyi Mihály e szavakkal ajánlja Mátyást uralkodónak 550 évvel ezelőtt:

„Mi dolgunk nekünk németekkel vagy más idegen nemzetekkel? Hiszen tudjuk, milyen romlásba jutott ez az ország többeknek helytelen irányítása miatt, akiket őseink idegen földről hívtak Magyarország kormányzására…Ha Mátyást választjátok királlyá, nem idegen származású királyotok lesz, hanem honfitársatok, testvéretek, fiatok, mintegy vérrokonotok, egyszóval valaki közületek, aki mindnyájatokat, mint polgártársakat és földiket, hihetetelen jóindulattal fog övezni…"

S hogy nem választottak rosszul, azt Thúróczy János 26 évvel későbbi sorai igazolják, midőn Attilához hasonlítja Mátyást:

„Sors kegye: eljött újra a húnok hajdani fényes korszaka, melyben Attila király aratott diadalmat."

Mátyás király négy év múlva, Attilához hasonlóan, mérgezés következtében, rettenetes kínok között meghalt.

2008. február

Nyolc évvel ezelőtt Marton Veronikától megtisztelő felkérést kaptam, hogy írjak jegyzeteket készülő, A somogyi rovástábla és a táltos kövek című könyvéhez, amelynek tárgya Csepregi Ferenc kaposvári nemzettársunk rovásírásos öröksége. Ez egy palatáblából, öt kőből és egy járomból áll. A könyv 2001-ben jelent meg, majd idén Veronika újból kiadta A somogyi rovásírásos kövek címmel. Mivel a tartalmán nem szeretett volna bővíteni, így ehelyt foglalom össze az évek alatt felgyűlt kiegészítéseket, ezekkel a 2008-as kiadás oldalszámai szerint haladok.

17-18. oldalhoz

A palatáblán a rovó az M mássalhangzóhoz kapcsolva mutatja be a magánhangzókat, amelyek között az Á és É eddigi legkorábbi előfordulása jelenik meg. Veronika számításai a palatábla készítésének időpontját az 1576-os évben határozták meg, s ezt meg tudtam erősíteni mindössze tizenhárom év eltéréssel, Székely István krónikájának segítségével, így az én feltevésem 1563. (Székely István: Ez világnak jeles dolgairól, 1558, Akadémiai Kiadó, 1960)

Az első É betűformát, de még E hangértékkel Miskolczi Csulyák István református esperes két betűsorában találjuk, ezek 1610 körül készültek. Fiának, Miskolczi Csulyák Gáspárnak 1654-ből származó emléksorában már az E, É hangok következetes eltérő jelölését látjuk. Követői egy ideig nem akadtak, csak Bél Mátyás betűsorában, 1718-ból találkozunk ismét az E és É eltérő jelölésével.

Az A és Á eltérő jelölése, a palatáblát kivéve, csak a XX. században következett be. A Marsigli által lemásolt Árpádkori botnaptáron ugyanazzal a betűformával láthatjuk az A és Á hangot, pl. a Mária szóban. Mivel hangfelvételeink nincsenek ezekből a korokból, nem tudhatjuk létezett-e ejtésbeli különbség, s ha nem, akkor a labiális A vagy az illabiális Á hangot használták, amelyek az állkapocsszög nyitottságában és az ajakműködés fokában is eltérnek egymástól. A palatáblán sem jelenik meg mindig következetesen az eltérő jelölés, ennek ellenére mint úttörő példát üdvözölhetjük.

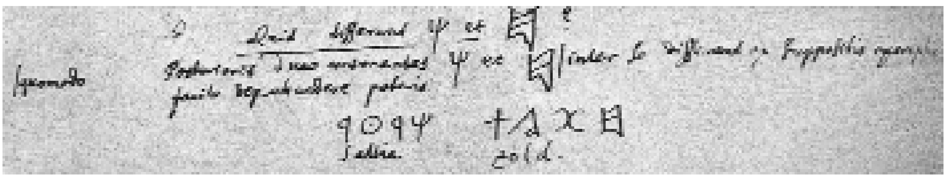
27. oldalhoz

Rumi Tamás a Nap és Szent Korona jelképrendszerében helyezi el a Csepregi örökséget, erről bővebben olvashatunk a Napjelképek rendszere, Naprendszer jelképek című könyvében. (Imagent Kft, 2007)

51-53.oldalhoz

A Z és ZS mássalhangzó rovásjelének tárgyalásánál egy érdekes művelődéstörténeti adat kérdése merül fel. Thelegdi János Rudimenta, azaz a hunok régi nyelvének elemei... című rovásírás tankönyve 1598-ból származik. Ez a 16 oldalas könyvecske igen széles körben elterjedt, ezért feltehető, hogy nyomtatásban is megjelent. Ránk sajnos csak kézzel és rosszul másolt példányai maradtak, amelyekből kettőt Németországban őriztek meg, Giessenben és Hamburgban. Tudunk még fogarasi, marosvásárhelyi, és két nagyenyedi másolatról. A másolók nem mindegyike tudott magyarul, ez kitűnik a kéziratokból.

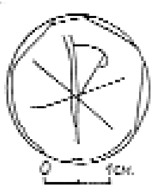
Az érdekesség, hogy a Csepregi palatáblán a Z és ZS mássalhangzók szópéldái, a ZÖLD és a ZSÁLYA megegyeznek Telegdiével. Lásd a Rudimentából származó oldal fényképét! Így jogosan feltételezhetjük, hogy a jelen palatáblát, vagy egy változatát, mint tanító táblát Thelegdi is ismerte és könyvéhez felhasználta.

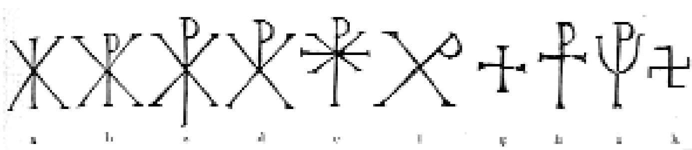
A kép forrása: Sebestyén Gyula: A magyar rovásírás hiteles emlékei (M.T.A., 1915, XVI. melléklet)

73. oldalhoz

Figyelemre méltó hasonlóságot mutat a BA hangértékű betűösszevonással a Krisztus monogrammának nevezett jel, amely egymásbaírt latin X-ből (görög rhó) és P-ből (görög chí) áll. Gyakran előfordul ókeresztény sírköveken, de Százhalombattán is találtak. (1. ábra) Dr. Czobor Béla Kiadatlan őskeresztény műemlékek a Magyar Nemzeti Múzeumban címmel tanulmányt jelentetett meg 1879-ben, ebből származnak az itt közölt képek a Krisztus monogrammákról. A szászhalombattai példány képét az Archeológiai Értesítő 1955-ös első számában találtam. (2. ábra)

1. ábra

2. ábra .

86. oldalhoz

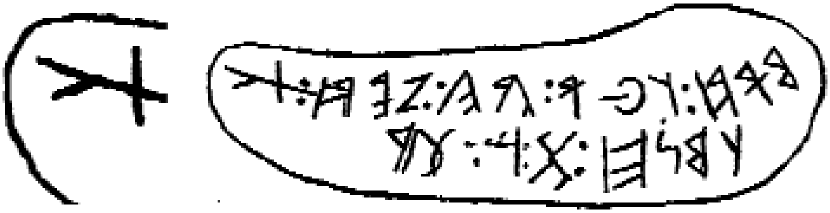
A 2001-es kiadásban megjelent Karaton (hun király) megfejtésemet megerősítik Badiny Jós Ferenc következő könyvében olvasottak: A magyar nemzet történetének kis tükre, II. kötet, Magyar Ház, 2007, 20. old. Ebben említést tesz Kouridakos akatzir-hun fejedelemről, akinek nevét Olympiodorus Karáton-nak írja.

117. oldalhoz

Sajnálatos módon ismét kimaradt egy jel a szövegem második mondatából, amely így értelmetlenné vált. A 2001-es első kiadásból kimaradt, majd a szintén 2001-es javított kiadásba bekerült, a 2008-as kiadásból ismét kimaradt. Reméljük a nyomda ördöge e tanulmányban benne hagyja. A mondat helyesen: A jelentése: IBA.

119. oldalhoz

A Magyar Jelen című újság 2004. augusztus 12-i számában jelent meg a Kálmán király varázsgyűrűje, mint a Nagyszentmiklósi Kincs egyik hiányzó darabja című írásom, amely a Kőbe vésték, fába rótták... című, Szakács Gáborral közösen írt könyvünkbe is belekerült. Itt a megfejtésemben előkerült egy név, az EDTA vagy EDETA. A nevet csak a D és T betű jelzi, valamint a hozzá tartozó mély hangrendű toldalék (EDTÁT vagy EDETÁT). Véleményem szerint a Cseppmodell kő felső sorának végén szintén a DT összerovást látjuk.

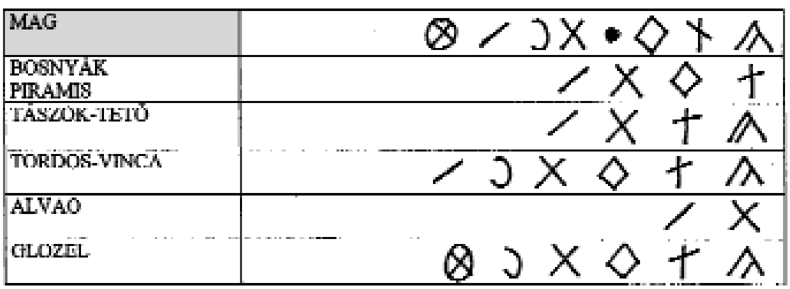

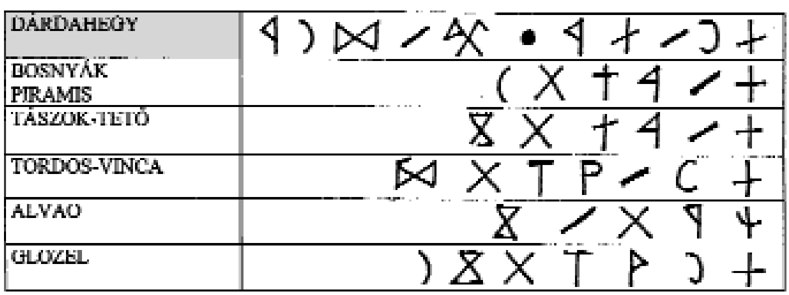
Talán egy, a gyűrű készítésekor még közismert személy volt, akinek nevét a kövön is megörökítették.

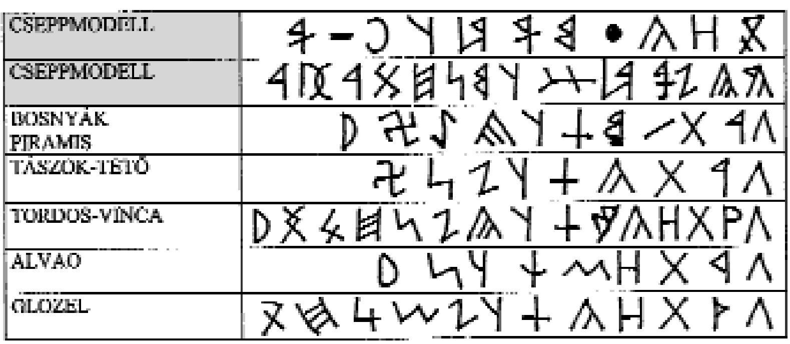
109-148-ig terjedő oldalakhoz

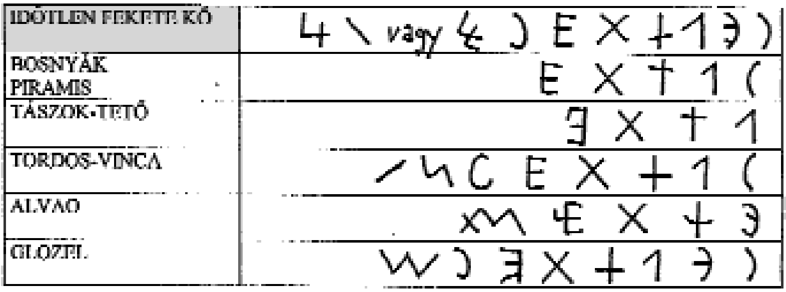
Jelen könyv első megjelenése, 2001 óta alkalmam volt tanulmányozni az erdélyi Tászok-tető írásos kőmaradványait, valamint az ezekhez tartozó irodalmat. Alvao (Észak-Portugália) dolmenjének kövein szintén találtak jeleket, amelyek 6.000 évesnek bizonyultak. A kárpát-medencei, 6-8000 éves Tordos-Vinca műveltséghez tartozó emlékekről származó jelek is rokoníthatók az előzőekkel. 2002-ben bővebb képes anyaghoz jutottam a franciaországi, glozeli leletekről, ahol köveken, csontokon, cserépdarabokon fordulnak elő a mi

rovásbetűinkhez meglepően hasonló jelek, ezeknek kora hivatalos mérések szerint 1800-tól 2000 évig terjed. 2006-ban Szakács Gábor a bosnyák Nap piramis alagútjában lévő köveken fedezett fel rovásjeleket. E piramisok kora feltételezések szerint 12.000 évnél idősebb. Csepregi Ferenc kövein lévő rovásjelek megtalálhatók a felsorolt műveltségekben, noha azok hangértékeit biztosan nem ismerhetjük, de a formai egyezés is sokat mondó utalás arra, hogy bolygónkon az írás egy közös gyökérből ered, ez pedig a Kárpát-medencei ősi rovásírás. Ennek bizonyítására az itt következő táblázatokat készítettem. A kövekre Berkesi Gyula elnevezéseit használom, amelyek A somogyi mágusvilág utolsó üzenetei, avagy Koppány herceg somogyi „uruszágának" írásos leletei című tanulmányában jelentek meg 1999 decemberében.

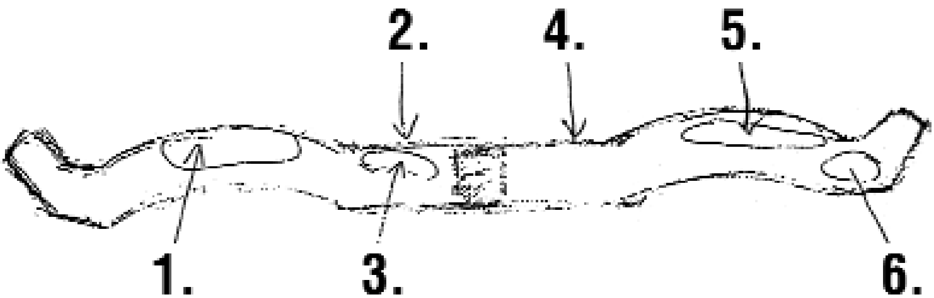

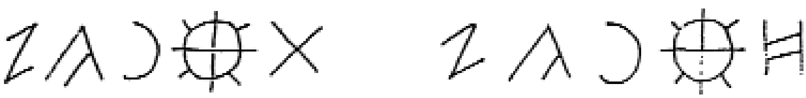

Csepregi Ferenc örökségéhez tartozik egy rovásírásos járom is. Ennek és a rajta lévő feliratoknak rajza szintén Berkesi Gyula 1999-es tanulmányából származik. Tudtommal a feliratoknak még nem tették közzé megfejtését. Saját olvasatom itt következik:

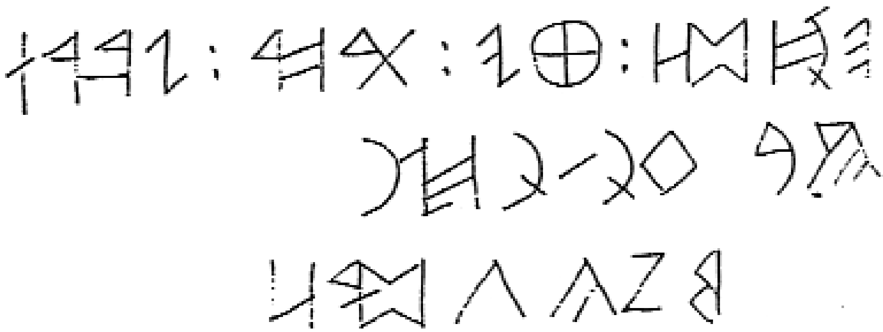

1. felirat: CSÜNGŐK, BÜNGŐK, vagy CSÖNGŐK, BÖNGŐK.

A második magánhangzót nem írta ki a rovó, mivel mind az Ő, mind az Ű magas hangrendű. Nem hiszem, hogy az ökrök neveit jelentenék, inkább elképzelhető, hogy a járomnak, vagy az ökrök szerszámának, hámnak, istrángnak díszítményeire utal, ezt bizonyítja az is, hogy a rovó az Ü betűket keresztvonalakkal díszítette. A csüng-büng szópár jelentése: lóg, fityeg, esetleg e díszítés csengő-bongó hangot is ad.

Luigi Ferdinando Marsigli a botnaptár ábécéjében a bogárjel szerű Ü betűt (keresztvonalak nélkül) az EÖ hangértéket társította és olvasható többek között a „gyümölcs" és „püspök" szavakban. Kájoni János első, régebbi ábécéjében és az alatta lévő szövegben Ö hangértékkel jelenik meg, például a „mindörökké" szóban.

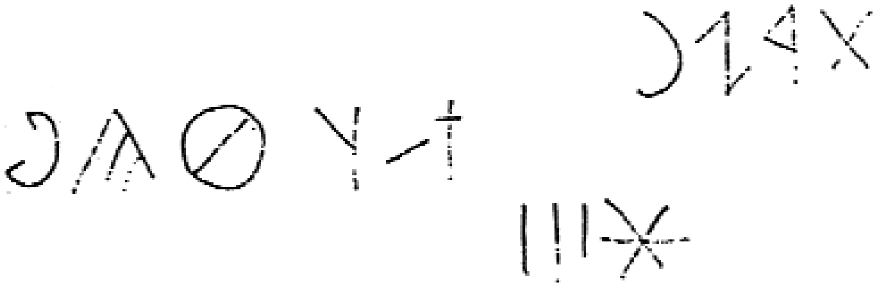

2. felirat, első sor: PÉCSÚR FIAK: BACSA, KARAD (KARÁT?)

A FIAK szónál a rovó a 1 betűt használja az **I** hang jelölésére, ugyanúgy, mint a botnaptár rovója.

2. felirat, második sor: LÁNA (LÁNYA) KERECSKE vagy KERECSKEN

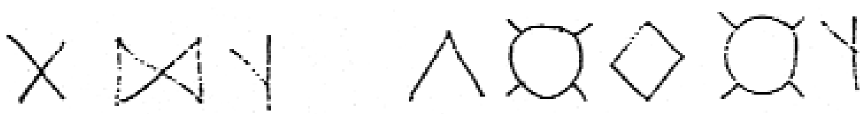
2. felirat, harmadik sor: MEKEG vagy MAKOG és SUDÁR

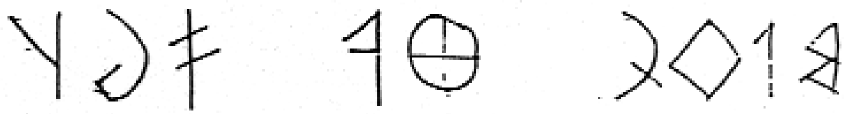
3. felirat, 1. sor: BAKÓ vagy BÁKÓ A régiségben nem a hóhér szót használták, e szavunk Franz Hoher osztrák vérbíró nevéből származik, aki a Rákóczi szabadságharc alatt fejtette ki magyarirtó tevékenységét.

3. felirat, 2. sor: IRTLYOLÓ (számomra nem értelmezhető)

3. felirat, 3. sor: 13 vagy 103, mivel a szaggatott vonalak bizonytalanná teszik a számértéket. A 100 estében nem a szokásos módon történt az áthúzás, ez megkérdőjelezi a 103-as számértéket.

4. felirat: TÜKÜS vagy TÖKÖS és TUB (valószínűleg TUBA vagy TUBI, jelentése galamb, kis galamb) A TÜKÜS vagy TÖKÖS változatra is érvényesek a CSÜNGŐK-BÜNGŐK-nél írottak.

5. felirat: Az olvasat MIKE, a rovó itt is a botnaptár **I** betűjét használja. A második szó a FA vagy FIA. Ha a harmadik szóval összeolvassuk: FAGYOT (hideg miatt egészségkárosodást szenvedett), vagy FIAGYOT. Azonban nem valószínű, hogy összetartoznak, mert Csepregi Ferenc felvilágosítása szerint hiány, csomó nincs a fában azon a helyen. Esetleg a "jön" szó régies formája a GYOT, azaz: jött.

6. felirat: FAROS és CSELI. A CSELI szó végén szintén a botnaptár I betűje látható. Valószínű, hogy a CSELI név azt az ökröt jelöli, amely a járomban bal felől áll. A Czuczor-Fogarasi szótárban „csálés", az az ökör, amelyik amikor csáléra, azaz jobbra kell fordulni, társát arra tolja.

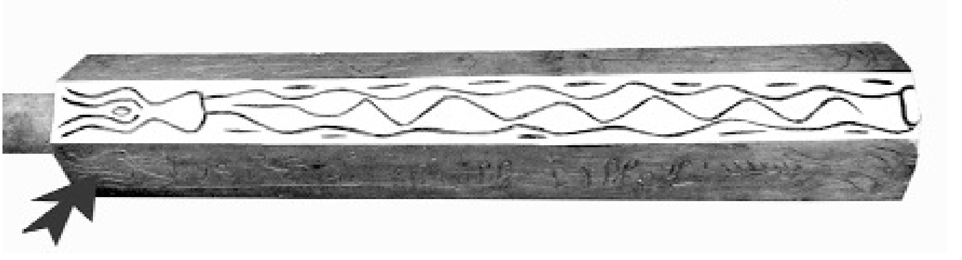
Az U és O betű kétféle megjelenési formája felveti a lehetőséget, hogy nem ugyanaz a személy rótta a jeleket a járomba.

A kétféle K betű használatánál itt sem igazolódik a hangrendi szabály, mert az első két szóban a magas hangrendű Ű vagy Ő hanghoz társította a rovó az indokolatlanul mély hangrendűnek nevezett jelet. Helyesen írja Berkesi Gyula, hogy *„...a tábla rovásainak alkotója oly régen készítette a rovásokat, hogy nem ismerte a mostanság divatos elméleteket."* És ez érvényes a járomra is, mert igen régi tudás öröklődése nyilvánul meg a feliratainál.

2008. június

Egy mángoló „olvasása”

2008 tavaszán Harangozó Imre néprajzkutatótól képeket kaptam egy 1869-ben készített mángorlóról, amely, ahogyan ő írta: „rovás gyanús”.

Nézzük először, mi is az a mángorló!

Czuczor Gergely és Fogarasi János szótárában (A magyar nyelv szótára, 1862-74) a következőket találjuk róla:

„Mángol: bizonyos testeket, nevezetesen vászonszöveteket, ruhákat, bőröket stb. henger által kisimít, kiegyenget...”

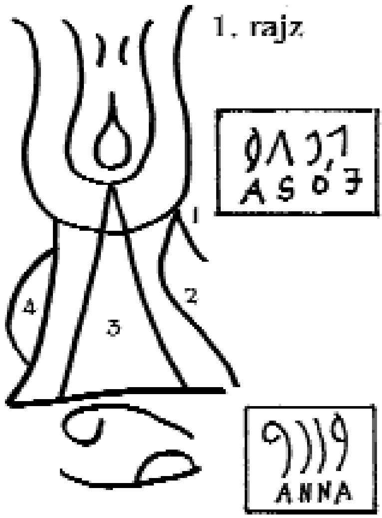
„Mángoló: ...azon henger vagy sodrófaféle eszköz, amelylyel (így!) mángolni szoktak, továbbá azon állványos készület, melyen és mely által a hengergetés végrehajtatik.”

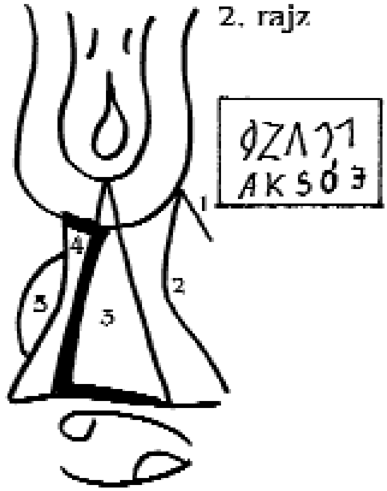
Ballagi Mór még kiegészíti azzal, hogy a mángol szó átvitt értelme: üt-ver. (A magyar nyelv teljes szótára, 1873)

A Magyar Tudományos Akadémia által 1972-ben kiadott Magyar értelmező kéziszótár a mángol szót népi, az R hanggal kiegészített mángorol szót pedig német eredetűnek jelzi. Használjuk tehát a továbbiakban a mángol, mángoló kifejezést!

Harangozó Imre mángolóján a következő rovásírásos szöveget feltételezem, rajzokat mellékelek.

Az 1-es rajzon lent látható arab számmal a 69-es szám, amelynek jegyeit rovásjelekként értelmezve az ANNA szót kapjuk.

A tulipán szára mellett jobb oldalon egy lehulló szirmot láthatunk, ezt és a tulipán szárát „egybeolvasva", jobbról balra haladva, a JÓSA szót kapjuk, amely Annánk vezetékneve lehet.

A 2-es rajzon egy újabb olvasati lehetőség kiadja Anna párjának nevét: JÓSKA.

A továbbiakban képírásként olvasva a rajzolatot, feltételezhetjük, hogy Anna áldott állapotban volt, amikor Jóska ezt a szép mángolót készítette számára, erre utal a tulipán kelyhében a kis „magzat" szerű díszítmény.

A 69-es számjegy szintén magzat szerű, amely azt jelentheti, hogy Annának és Jóskának már van két gyermeke, esetleg azt is, hogy ez a két kis gyermek nem tudott megszületni, s a mángorló, most mintegy varázseszközül szolgál egy gyermek szerencsés kimenetelű világrahozatala érdekében.

Természetesen még további olvasatok is elképzelhetők, hiszen magyar népünk a jelképek, az elvonatkoztatás kimeríthetetlen kincsestárával rendelkezik. Itt most csak egy egészen kis szeletével találkoztunk, egy mángoló rajzolata segítségével. A mángoló egyébként népünk jelképíró művészetének gyakori tárgya, igen szép darabjait láthatjuk Pap Gábor Jó pásztorok hagyatéka című könyvében, amely 2007-ben jelent meg a Sárosi Kiadónál.

Az íráshoz a fényképeket Harangozó Imre, a rajzokat Friedrich Klára készítette.

2008. július

Még látható rovásemlékeink

Mivel itt a nyári szünet, az ősi írásunk iránt érdeklődőknek szeretnék néhány támpontot adni, hol láthatnak rovásírásos emlékeket. Sajnos, ezen nemzeti kincsünknek nincs olyan államilag megbecsült tárhelye, mint a római maradványoknak Aquincumban. Pedig a római köveken látható nagybetűs írás is ősi rovásírásunkból származik, ezt Forrai Sándor állapította meg először.

A rovásírást a pogánysággal hozván kapcsolatba, X. század előtti írásbeliségünket csaknem teljesen elpusztították annak igazolására, hogy a „barbár, nomád" magyarokat a nyugati térítő szerzetesek tanították meg írni-olvasni. Nem csak pergamenre írt könyveink vesztek oda, hanem magyar tudósaink, táltosaink ezrei szenvedtek vértanúhalált a nyugat-római „kereszténység" inkvizitorainak máglyáin és kínzókamráiban.

Ősi betűinkkel írt kódexeink el nem égetett példányairól a rovásírást levakarták, horzsakővel elsimították és új történelmet írtak rá, új betűkkel. Karsai Géza pannonhalmi történész, Anonymus személye után kutatván, néhány évtizede észrevette, hogy a Gesta Hungarorum is egy ilyen „palimpszeszt", azaz olyan pegamenlapokból áll, amelyekről az eredeti írást eltávolították.

Ugyanezek a pusztítók ma is közöttünk vannak és árgus szemekkel figyelik, mi kerül elő, mit lehet eltüntetni, elhallgatni a magyarság elődeinek műveltségét bizonyító tárgyakból, adatokból.

Igen jó példa erre az 1999-es Fankfurti Könyvvásár, ahol ezek az eltüntetők és elhallgatók megakadályozták, hogy rovásfelirat kerüljön a magyar kiállítócsarnokra. Ezért mindenkinek, aki magyarnak vallja magát, szent feladata figyelni, lefényképezni, lerajzolni, valamilyen módon megörökíteni és továbbadni ősi írásunkat, a meglévő emlékek sorsát pedig követni.

Így maradt fenn, így mentették át számunkra a csíkszentmártoni, más forrásban csíkszentmiklósi római katolikus templom 1501-ben készült feliratát, igaz csak másolatban. Ugyanis a feliratot, mint megsemmisítendő pogány emléket a XVIII.század végén a vakolattal együtt leverték.Egyik másolatát 1749-ben Szilágyi Sámuel táblai ülnök szerezte meg, rajzolója ismeretlen. Sajnos Szilágyi a rajzot felküldte Bcsbe, s talán éppen ez pecsételte meg a még a templom falán lévő emlék sorsát. Dezseritzky Ince nyitrai kegyesrendi szerzetes könyvében is maradt fenn egy másolat1753-ból. A felirat elpusztítása arra az igen szomorú kényszerhelyzetre is rámutat, hogy a megelőző századokban nem lehetett tudni mi a jobb, elhallgatni, vagy nyilvánosságra hozni, hiszen a nyilvánosság okán került rovásfeliratos Nagyszentmiklósi kincsünk is a Habsburgok kincstárába.

Napjainkban annyival jobb a helyzet, hogy fényképfelvételekkel lehet igazolni az emlék meglétét, a nemzeti folyóiratok, pl. Arany tarsoly, Dobogó, Kárpátia pedig készséggel közlik ezeket.

Nézzük tehát a teljesség igénye nélkül, mit láthatunk még napjainkban!

BUDAPESTEN

1. Az Újpesti Helytörténeti Gyűjteményben (1043 Bp. Berda József u. 48) látható két honvisszafoglalás kori cseréptöredék. Leírása a Forrai Sándor Rovásíró Kör honlapján és Friedrich-Szakács: Tászoktetőtől a bosnyák piramisokig c. könyv 78. oldalán olvasható.

2. A Budapesti Történeti Múzeumban, a Várban (1014 Bp. Szent György tér 2.), a 2. emeleten, a „Budapest története az őskortól az avarkor végéig" című kiállításon több rovásírásos tárgy is látható. A rézkori tárlóban egy formás agyagedény nyakán rovásírásunk G és L betűi váltakoznak díszítésként.

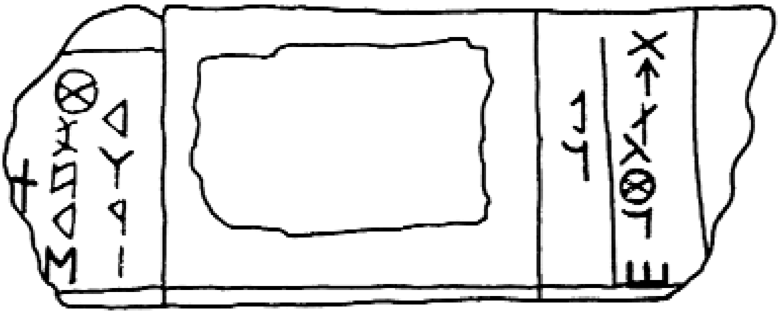
Az avarkori leletek tárlójában két rovásfeliratos orsógombot tanulmányozhatunk, amelyek bizonyítják, hogy köznépünk asszonyai írástudók voltak már ezekben a századokban is. A feliratok kinagyított képeken is láthatók, egyiküket Harmatta János professzor fejtette meg türk nyelven. Magyar nyelvű megfejtéssel is bátran próbálkozhatunk!

Ugyanitt az avar tárlóban áll egy kézzel formázott agyagkorsó, amelyen szintén rovásjelek vannak. Megfejtésem szerint egy **M** betű, az **M** felső részében pedig egy kis **S** vagy **K**, eszerint a készítő névjele: **M.S.** vagy **M.K.**

A korsón további rovásjeleket vehetünk észre, két egymás alá karcolt négyszög **K** betűt, bennük egy-egy kisebb jellel. Ezek alatt egy **Ü** betűhöz hasonló alakzat, amely azonban véletlen karcolás is lehet.

3. A Margit-szigeti rovásfeliratos kő a Budapesti Történeti Múzeum kőtárának pincéjében hever, feliratai veszélyeztetettek, bármikor ráeshet valami e betűkre, megsemmisítve őket. Megtekintéséhez a múzeum igazgatójának engedélye szükséges.

Kérjünk engedélyt, fényképezzük le, győződjünk meg, hogy legalább 700 éves írásemlékünk nem hamisítvány, mint ahogy néhányan állítják. Leírása Fehérné Walter Anna: Az ékírástól a rovásírásig című könyvének II. kötetében, Pataky László: Gélyse kiskán c. könyvében, valamint Friedrich- Szakács: Kárpát -medencei birtoklevelünk a rovásírás c. könyvének 92. oldalán található. (1. kép)

1. kép Csallány Dezső rajza

4. A Kossuth téren álló Magyar Néprajzi Múzeumban „A magyar nép hagyományos kultúrája" című állandó kiállításon csupán 10 számrovásbotot láthatunk, mintha írásunk nem is lett volna! De ezeket a számrovásbotokat is érdemes megtekinteni.

5. Az 1483-ban előkerült Nikolsburgi Ábécét a Széchényi Könyvtárban őrzik, amely a Történeti Múzeum szomszédságában áll. Az ábécé csupán nagyobb, időszakos kiállításokon látható, azonban CD-n, 1600 ft. körüli áron megvásárolható, így otthon kellő nagyításban tanulmányozhatjuk. Forrai Sándor: Az ősi magyar rovásírás az ókortól napjainkig c. könyvében ismerteti (Antológia Kiadó, 1994). A könyvhöz sajnos csak az antikváriumok ajánlatainak folyamatos figyelésével lehet hozzájutni.

6. Bár szigorúan véve nem nevezhetők „emlékeknek", szépségük miatt azonban mégis érdemes megtekinteni a Budapest XVI. kerületi és a Szabadság téri Hazatérés református templomok nagyméretű tűzzománc tábláit, amelyeken a Himnusz és a Szózat rovásírással is szerepel. Képük Friedrich-Szakács: Kárpát-medencei birtoklevelünk a rovásírás c. könyv hátsó belső oldalán és a Forrai Sándor Rovásíró Kör honlapjának fényképtárában is látható.

Szerettem volna a templomok pontos címét ideírni, a 2007-es budapesti telefonkönyvben azonban nincs sem „Templomok" sem „Egyházak" címszó.

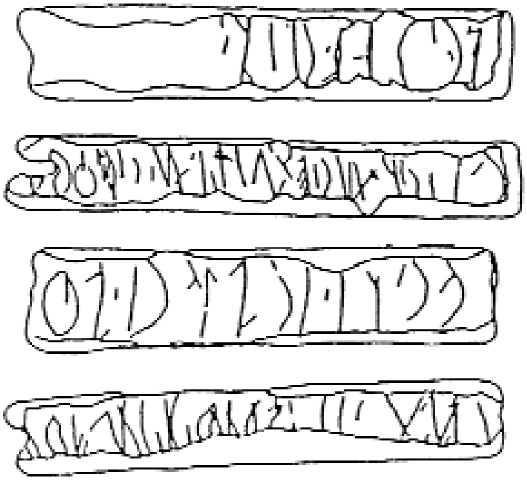
VIDÉKEN

1. A vidéken látható rovásemlékek ismertetése előtt két, ősi írásunk megismertetése iránt elhivatottságot érző kutató elérhetőségét adom meg. Vetráb József Kadocsa a Pilis rovásemlékeit gyűjti és szívesen megosztja az érdeklődőkkel, amennyiben ideje engedi. Villámlevél címe: kadocsa55@vipmail.hu

Braun György tanár Sóskút közelében fedezett fel rovásírást, amelyet szívesen megmutat. Távbeszélő száma: 06 23 368 440

2. Budakalászon, az Ezüst-Kevélyen látható rovásfelirat. Erről leírás olvasható a Magyar Demokrata 2006/48. számában Szakács Gábor cikkében, valamint a Tászok-tetőtől a bosnyák piramisokig c. könyvünk 229. oldalán.

3. A VII-VIII. századból, köznépi női sírból származó tűtartót Szarvason a Tessedik Sámuel Múzeumban tekinthetjük meg. Forrai Sándor említett könyvében található róla leírás. (2. kép)

2. kép

4. A honvisszafoglalás kori, Bodrog-Alsóbűi Kohófúvóka másolata a Somogyfajsz község erdejében létesített emlékhelyen látható. Ugyanott a Stamler Imre által feltárt őskohók is megtekinthetők. Leírás olvasható róluk a Turán 2001. ápr.- máj. számában, valamint a Kárpát-medencei birtoklevelünk a rovásírás c. könyvünk 39. oldalán.

5. Pécsen, a Janus Pannonius Múzeumban van az a kőbe vésett rovásírásos címerpajzs, amely a XII. századi Benedek templom romjai alól került elő. Bővebben ír róla Forrai Sándor fent említett könyve 285. oldalán.

6. Kiskunhalason a Thorma János Múzeumban kiállították a rováspálcákat, bővebben lásd e könyv 254. oldalán és a Tászok-tetőtől a bosnyák piramisokig című könyvünk 84. oldalán.

7. Sebestyén Gyula néprajztudós 1934-ben egy rovásírásos emlékoszlopot állíttatott Balatonszepezd-Balatonszepezdfürdő határában álló villája elé. Közelében vonat megálló van. Leírás olvasható róla Friedrich-Szakács: Tászok-tetőtől a bosnyák piramisokig című könyve 97. oldalán.

NÉHÁNY MÉG LÁTHATÓ ROVÁSÍRÁSOS EMLÉK AZ IDEIGLENES TRIANONI HATÁROKON TÚLRÓL

Ősi írásunkat azért nevezzük székely-magyar rovásírásnak – Magyar Adorján néprajzkutató után – mert a székelyek őrizték meg legtöbb emlékét, bár az egész Kárpát-medencében általánosan használták elődeink. Nézzük tehát először, a teljesség igénye nélkül az erdélyi emlékeket!

Kolozs megye-Kolozsvár

1. A Kolozsvári Történelmi Múzeumban Torma Zsófia régésznő leletei között 5-6000 éves rovásírásos korsófenekek, a tatárlakai sírmellékletek eredetiben, a három táblácska másolatban látható, a másolatok kb. 500 magyar forintnak megfelelő összegért megvásárolhatók. A múzeum címe: Emil Daicoviciu u. 2.

Csík vármegye, Hargita megye

2. Székelydályán a református templomban 9 méter hosszan elnyúló feliratok vannak a XIV. századból. Leírása Ráduly János: A rovásírás vonzásában c. könyvében (Korond, 1998).

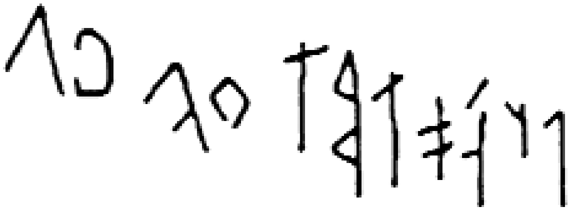
3. A bögözi református templom felirata a XV. századból származik. Leírása Forrai Sándor könyvében. Sajnos már alig látható, mert védelem hiányában a felelőtlen látogatók csaknem teljesen „letapogatták" a falról. (3. kép)

3. kép

4. Gyergyószentmiklóson a Tarisznyás Márton Múzeumban tekinthetünk meg kettőt a híres Tászok-tetői kövekből. Leírásuk Friedrich-Szakács: Tászok- tetőtől a bosnyák piramisokig című könyvében. Ugyanitt a Szabadság téren a templom mellett áll Oláh Szilveszter szobrászművész Bethlen Gábor szobra, a fejedelem bronz ruháján rovásfelirat olvasható.

5. A rugonfalvi református templom felirata a XVI. századból származik. Ráduly János könyvében olvasható leírás róla. Rugonfalva neve Roga hun király, Attila nagybátyja nevét őrzi, akárcsak a Gyalakuta közeli Rava (Roua) településnév. (4. kép)

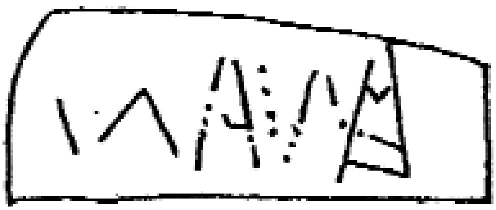

4. kép

6. Az énlakai unitárius templom 1668-ból származó felirata talán a legismertebb rovásemlékünk. Forrai Sándor könyvében olvashatunk róla többek között. Honlapunk fényképtárában látható.

7. Kiszely István írta 1996-ban, hogy a csíksomlyói Passió kápolna keleti falán megfejtetlen rovásfelirat van. Többen jelezték, hogy nem találják, egy kedves ismerősünk Gönczinné Orbán Ildikó azonban halvány rovásfeliratokat fedezett fel, amelyeket lefényképezett és honlapunk fényképtárába beküldött.

8. Az erdőszentgyörgyi rovásjelek a református templom északnyugati támpillérének oldalában 2,2 méter magasan, egy kis eresz alatt láthatók Ferenczi Géza és Ferenczi István leírása alapján (Művelődéstörténeti Tanulmányok, Kriterion, 1979, 29.oldal). A jelekről Ráduly János később készült rajzát közlöm. (5. kép)

5. kép

Háromszék vármegye

9. A vargyasi keresztelőmedence Ráduly János szerint jelenleg az unitárius egyház lelkészlakában tekinthető meg. XIII. századinak tartják. Honlapunk fényképtárában is megtekinthető.

10. Dálnokon született Dózsa György. A református templom feliratát XVI. századinak tartják. A feliratról Forrai Sándor könyvében olvashatunk bővebben, honlapunk fényképtárában látható, beküldője dr. Pákh Sándor.

11. Erdélyben még számos rövidebb-hosszabb feliratot őriztek meg számunkra az őseiket tisztelők. Itt csak néhányat említettem az

ismertebbek közül. Gondos Béla a Magyarok Háza könyvesboltjában szívesen ad felvilágosítást további erdélyi rovásemlékekről, sőt időnként utakat is szervez ezekre a területekre. Legutóbb Papp Attila fedezett fel eddig még le nem írt rovásemléket a Nyárádmente egyik kis településén, Nyomáton. Az Arany tarsoly 2007. március 1-i számában olvashatunk róla.

FELVIDÉK

1. Több tanulmány igazolja, hogy Felvidéken is általánosan használt volt a rovásírás. A (rév)komáromi Duna Mente Múzeumban látható egy rovásírásos lándzsavég, megfejtése jelen műben olvasható. Látogassuk meg a gazdag anyagot kínáló múzeumot, amelynek címe: Nádor u. 13. A belépődíj 40 korona, amely kb. 300 magyar forintnak felel meg. Nyitva tartása májustól októberig, keddtől vasárnapig, 10-17 óráig.

2. Az Ipolysághoz közeli Felsőszemeréd katolikus temlomának bejárata fölött is rovásfelirat van. Megfejtési kísérletei meglehetősen eltérnek egymástól, így mindenkit bíztatnék, igyekezzen megtalálni a megnyugtató olvasatot.

AUSZTRIA, Bécs

A Bécsi Művészettörténeti Múzeumba került sok más nemzeti kincsünkhöz hasonlóan a Nagyszentmiklósi Kincs 23 darab aranyedénye is, amelyek közül 14-en rovásfelirat van. Az ne tévesszen meg senkit, hogy az osztrákok az óbolgár leletnek nevezik a kincset. Legvalószínűbb, hogy hun elődeink készíttették, ahogyan azt Baráth Tibor is bizonyította.

BOSZNIA, VISOKO

2005-ben Semir Osmanagic, Amerikában élő bosnyák hazafi megállapította, hogy Visoko település több hegye valójában emberkéz alkotta piramis. Szakács Gábor, aki többször járt a helyszínen, a ma székelymagyarnak nevezett rovásírás betűit fedezte fel a piramis alagútjának kövein és más, a piramisok területéhez tartozó köveken. A visokói piramisok egyelőre szabadon látogathatók, azonban a háborúból visszamaradt aknák miatt kizárólag a kijelölt útvonalakon haladjunk.

Ezekhez az adatokhoz mindenki gyűjtögessen, fényképezzen, rajzolja le, tegye közzé, küldje be a Forrai Sándor Rovásíró Kör Fényképtárába. Egyszerűen megtalálja, ha a Google keresőbe beírja a Kör nevét.

BÁRMILYEN KICSI JEL, VONALKA,
MÚLTUNK EGY ÉRTÉKES DARABJA!

2007. június

A székelyderzsi tégla rovásfelirata

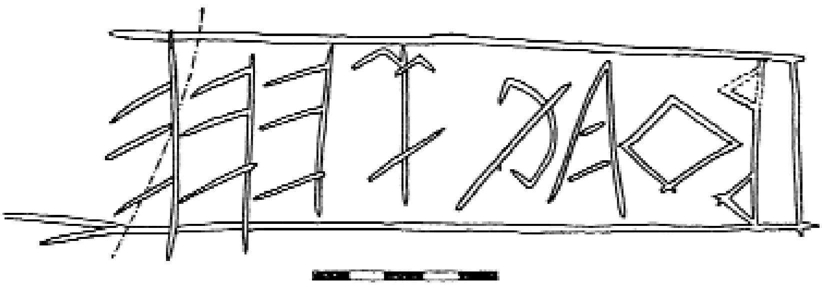
„A Székelyudvarhelytől kb. 25 km-re levő Székelyderzs unitárius templomának gótikus ablaknyílásában 1929-ben Balázs András unitárius esperes rovásírásos téglát fedezett fel. A friss agyagba először bekarcolták a rovás jeleit, s azután kiégették. A jelek alatt évszám olvasható: 1431-korabeli arab számokkal."

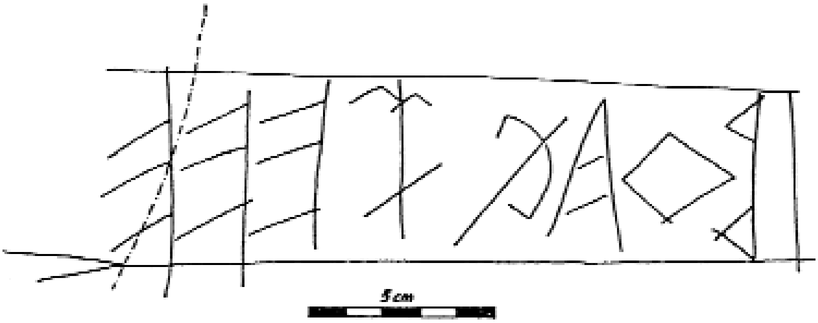
Forrai Sándor ismertetését Ferenczi Géza és Ferenczi István szavaival folytatom:

„A feliratot többen megkísérelték megfejteni:
Jakubovich Emil: Miklós zsidó pap
Németh Gyula: Miklós derzsi pap
Pais Dezső: Miklos (és) Dezs (Derzs) apapap
Csallány Dezső: Miklós kántor papatya"

Ferencziék még nem ismerhették Ráduly János megfejtését, aki két megoldást kínál: *Miklós szenti az pap*, illetve: *Miklós Anti az pap*

Írásomhoz Ferenczi Géza két rajzolatát mellékelem, mivel ezek tökéletesen megfelelnek a fényképnek, amelyet Horváth Zoltán György a tégláról készített.

Véleményem szerint a felirat szövege: **Miklós szentelő pap**

A Miklós szó nem vitatható, bár az I magánhangzó hiányzik. A rovó itt nem rövidítési szándékkal hagyta ki, mivel a K betűhöz bőségesen használt fel helyet. Az NT jelet alsó harmadában átszelő vonal itt az SZ hangot jelöli. Amennyiben D lenne, feljebb húzta volna át a rovó. Az NT jel önmagában is jelentheti a SZENT szót, ezt megerősítette az áthúzással. (Az NT a rovásfejeken – az úgynevezett „capita dicarum", helytelenül „capita dictionum" – megjelenő, az egyes rovásbotok vallási tartalmára utaló jel is. Lásd: Friedrich-Szakács: Kárpát-medencei birtoklevelünk a rovásírás, 2003, 73.oldal) A „szentelő" szóban az E és az Ő hangot kihagyta a rovó, mert észrevette, hogy nem lesz elég helye a teljes kiírásra. Az áthúzott NT jel után következő betű az L, amelynek szára rövidebb, mint az utána lévő két P betűnek, ez mutatja a különbséget köztük. A „pap" szóban helyszűke miatt kihagyta az A betűt.

Ki is az a „szentelő" pap? A búzaszentelés például a katolikusoknál szokás, tavasszal körmenetben vonulnak a hívők a földekre, ahol a pap beszenteli a vetést, Isten áldását kérve a termésre. Igen, de itt unitárius templomfeliratról van szó, vethetik ellen. Isten áldásának kérése a termésre azonban sokkal régibb népszokás a katolikusok búzaszentelésénél, néprajzi hagyatékunkban előfordul, nem köthető vallási felekezethez.

A székelyderzsi tégla tehát feltételezésem szerint egy Miklós nevű szentelő pap emlékét őrzi.

Irodalom

Ferenczi Géza-Ferenczi István: Magyar rovásírásos emlékekről (Művelődéstörténeti tanulmányok, Kriterion Könyvkiadó, 1979)

Forrai Sándor: Az ősi magyar rovásírás az ókortól napjainkig (Antológia Kiadó, 1994)

Ráduly János: A rovásírás vonzásában (Korond, 1998)

Friedrich Klára-Szakács Gábor: Kárpát-medencei birtoklevelünk a rovásírás (2003)

Újabb adatok a két K betű használatához

A K a magyar nyelv egyik hangja, a kemény és a lágy szájpad határán képzett zöngétlen zárhang. Rovásírásunkban két lejegyzett formája jelenik meg, a kapocs (𐲓) és a négyszög (𐲔) alakú. Ezt már gyerekkoromban, amikor megtanultam a rovásírást, ésszerűtlennek tartottam, hiszen a többi mássalhangzót csak egy betűvel jelöljük. Később a rovásemlékek, valamint az emlékeknek ellentmondó szabályok megismerése megerősített abban, hogy ősi írásunknak is csak egy K betűje van, a négyszög K (𐲔). Erről főként legterjedelmesebb rovásemlékünk a XII-XIII. században készült botnaptár győzött meg. Ennek 171 szavából 31-ben van K, ebből kettő a kapocs (𐲓), a kétszer előforduló Jakab szóban találhatók. Huszonkilenc a négyszög (𐲔), szó elején, szó végén, szó közben, magas és mély hangrendnél egyaránt.

Meggyőződésem, hogy amikor évezredekkel ezelőtt elődeink tanították a gyermekeket, vagy a juhász tanította a bojtárt, nem bonyolódtak a mély és magas hangrendű magánhangzók használatába.

1999-ben készítettem el első tanulmányomat *A rovásírás egyik rejtélye* címmel, amelyben az addig a szakirodalomban hozzáférhető összes K betűt tartalmazó rovásszöveget, továbbá az ábécéket vizsgáltam, majd ezeket folyamatosan kiegészítettem. Ezek a kiegészítések a *Kárpát-medencei birtoklevelünk a rovásírás*, a *Kőbe vésték, fába rótták...*, a *Tászok-tetőtől a bosnyák piramisokig* című, Szakács Gáborral közösen írt könyveinkben találhatók.

2007-ben az eredmény a következő volt 38 szöveg vizsgálata alapján: A hangrendi szabálynak csak egy emlék felel meg, a Konstantinápolyi Felirat. Ugyanakkor ez még két másik szabálynak is megfelel, tehát ez sem perdöntő. 16 emlékben találjuk a szó végén a kapocs K-t, tehát a szóvégi használatra csaknem a fele utal az emlékeknek. A négyszög K előfordulása csaknem a háromszorosa a kapocs K-nak, ez általánosabb használatra utal. Azokat az emlékeket megemlítettem ugyan, de nem számítottam döntőnek, ahol csak egy szóban szerepel K betű, ilyen például a vargyasi keresztelőmedence.

2008-ban jelent meg Szamosújváron Zomoráné Cseh Márta *Dési rovásemlékek* című tanulmánya. Az Erzsébet úti rovásemlékről szóló fejezetben a 6. oldalon látható Márta rajza és olvasata, ahol a vegyes hangrendű PAKI (Pataki) szóban a kapocs K-t alkalmazta a felirat készítője. Mivel a feliratban csak egy szóban, amely vegyes hang-

rendű szerepel K, ráadásul mély magánhangzó után és magas magánhangzó előtt, nehéz eldönteni, hogy egyéb hangkapcsolatokban hogyan használta volna a rovó. Igen figyelemreméltó ugyanezen tanulmány 16. oldala, ahol a dési református templom rovásfeliratos címerpajzsa kapcsán Márta felveti, hogy az UNK szótagjel (Nikolsburgi Ábécé) két kapocs K-ból tevődik össze.

2003-ban más vonatkozásban már említettem Szőke Lajos: *Az emberiség égi eredetű jelrendszere* című könyvét. (Faktor Bt. 2001) Ebben bemutatja az "ős ábécét" és a magyar rovást. E kettő csak néhány jelben és részletben tér el egymástól. Az "ős abc"-ben csak egy K van, a < párja a magyar rovásban a ◊.

2008 októberében készítette el Dr. Hosszú Gábor a rovásírás nemzetközi Unicode rendszerbe való bekerülése érdekében Szabványtervezetét, amely megjelent a világhálón az alábbi oldalon: http://std.dkuug.dk/jtc1/sc2/wg2/docs/n3527.pdf Ebben két, számomra új rovásemléket találtam.

Az egyik egy fogadalmi szöveg 1939-ből. A Szabványtervezetben a Figure 14. 10-6: Votive Document from 1939 elnevezés alatt találjuk. Az emlék képét Libisch Győző, az Ómagyar Kultúra Baráti Társaság titkára küldte be a Szabványtervezethez, a Napjaink című kiadvány 1995-ös 2. számának 43-44. oldalán pedig írása jelent meg róla. A szöveg a következő szavakban tartalmaz K-t: ESKÜSZÖM, AKKOR, GYERMEKEMET, NEKI, KAP, MÁRIÁNAK, KÍNJA. Ezek közül az AKKOR, a KAP szó mély, a KÍNJA vegyes, az ESKÜSZÖM, GYERMEKEMET és a NEKI magas hangrendű, tehát a fogadalom írója nem alkalmazza a hangrendi szabályt, mivel csak a négyszög K-t használja.

A Szabványtervezetben ez alatt található Dr. Gosztonyi Kálmán ábécéje. Őt sumer-magyar rokonságot tanulmányozó és hirdető kutatóink között tartjuk számon, munkásságára hivatkozott többek között László Gyula régészprofesszor, Dr. Zakar András, Mindszenty bíboros úr történész titkára és Radics Géza történetkutató. Ezer magyar szóra vonatkozó gyök, rag, képző alapján végzett vizsgálatainak eredménye hatvan százalékos egyezést mutat a sumérrel. A Szabványtervezetben bemutatott ábécéje nem tartalmazza a kapocs K-t.

A Szabványtervezetben látható a Besztercebányai Biblia 1806-ból származó betűsora is, amelyet Dr. Fodor Ferenc szintén közöl, nála a latin betűket napjaink gépírásos változatában olvashatjuk. Lásd 169. oldal. Az ábécé lejegyzője a K hangértéket a négyszög formájúhoz rendeli, a kapocs K-t viszont a felső mellékvonalka hiányával, balról jobbra írva és L hangértékkel mutatja be.

A 2005-ben megjelent Kőbe vésték, fába rótták... című könyv 132. oldalán már hivatkoztam a K betűk használatával kapcsolatban Bod Péter református pap, író (1712-1769) másolatára, amelyet Thelegdi János Rudimentája alapján készített. Itt a betűsorát említem, amelyben mindkét K-t feltünteti, de nem jelez közöttük sem hangrendbeli, sem helyzetbeli különbséget, mindkettőt egyszerűen K hangértékkel közli.

Bárczy Zoltán Magyar rovásírás című 12 oldalas füzete 1971-ben jelent meg a Nap fiai című kiadvány mellékleteként. Ő rótta egyébként Forrai Sándornak a Marsigli féle botnaptár másolatát. Füzetében a négyszög K-ról azt írja, hogy magas hangot, a kapocs K-ról, hogy mély hangot vonz.

Az 1999-ben összesített 25 ábécét kiegészítem most Bod Péter, a Besztercebányai Biblia, Gosztonyi Kálmán, Bárczy Zoltán és Szőke Lajos betűsorával. Az eredmény 30 ábécére vonatkoztatva a következőképpen alakul:

Hangrendre utal:	5
Szavak két végére rendeli a kapocs K-t:	1
Szó végére rendeli a kapocs K-t:	12
Nincs kapocs K:	6
Nem tesz különbséget:	2
Hibás vagy felcseréli:	4

2008-ban az új emlékkel, a fogadalmi szöveggel kiegészítve a K betűket tartalmazó 39 szöveg így alakul:

A hangrendi szabálynak megfelel:	1
Mély magánhangzók mellett is használ négyszög K-t:	26
Magas magánhangzók mellett is használ kapocs K-t:	6
A szó végén használja a kapocs K-t:	16
Nem használ kapocs K-t:	5

Saját feltevésem, hogy a kapocs K valamikor a többes szám jele volt, erre vonatkozóan vannak adataim, de még nem elég a bizonyításhoz.

Egyik ilyen utalás Szentkatolnai Bálint Gábortól származik. A Nagyszentmiklósi Kinccsel kapcsolatos írása 1892. november 20-án jelent meg a Pesti Hírlapban. Ebben így ír: *„A K betű a hun-magyar írás minden változatában egy négyszögletű k-ő vagy k-ova kő rajza által ábrázoltatik. A vég k alakja az r-ével csaknem azonos s ennek*

nyelvészeti oka van, t.i. az ős-magyarnyelvben volt egy r végű többes képző a tárgynevek k többes képzője mellett (mint a Tamul féle nyelvekben) s később a k lett általánossá, mind személy, mind tárgynévre nézve."

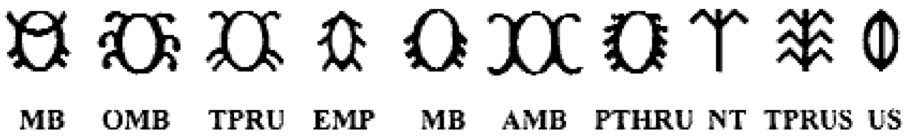
Mivel 39 hiteles nyelvemlékből csupán egy az, amelyben a hangrendi szabály érvényesül - ez a Konstantinápolyi Felirat - de a szöveg rövidsége miatt erről sem lehetünk meggyőződve, az a javaslatom, hogy mindennapjainkban használjuk csak a négyszög K-t, és ne nehezítsük meg őseink írásának gyakorlatát olyan szabályokkal, amelyeket az emlékek nem támasztanak alá! A rovásírás történetének ismertetésekor, az ebben való elmélyedéskor érdemes a kapocs K kérdésére kitérni és mint őseink írásának szabályaival kapcsolatos legfontosabb kutatási feladatot határozzuk meg!

Rovásírásos utcanévtáblák Gyergyócsomafalván.
A képet Osváth Attila küldte be a Forrai Sándor Rovásíró Kör Élő Rovásírás Fényképtárába.

Újabb adatok a „Csudabogarak”-hoz

Az úgynevezett „bogárjelekkel” kapcsolatos kutatási eredményeimet a Turán folyóirat 2002/november-decemberi számában, valamint a Kárpát-medencei birtoklevelünk a rovásírás című Szakács Gáborral közösen írt, 2003-ban megjelent könyvünkben olvashatták.

Rovásírásunk e jeleivel kapcsolatban az az általánosan elfogadott vélemény, hogy eredetük az egyiptomi képírásban keresendő, ez a felfogás a szkarabeusz bogárral való formai hasonlóságukban gyökerezik. Thelegdi János 1598-ban megjelent tankönyvében e jeleket capita dictionumoknak, „szavak, mondások fejeinek” nevezi. Mivel Thelegdi könyve csak hibás kézírásos másolatokban maradt fenn, magyarázatot kerestem ezen értelmetlen szókapcsolatra. Így jutottam el a capita dicarum, „rovásfej” kifejezéshez. Ez a XV-XVI. században közismert fogalom a páros rovásoknak azt a részét jelentette, amelyre az adózó, a pásztor, az adós névjele volt róva vagy égetve a későbbi azonosítás érdekében. Az említett kiadványokban ezt képekkel részletesen magyarázom, így erre itt újból nem térek ki. Úgy összegeztem, hogy a bogárjelek nem az egyiptomi kapcsolat emlékei, hanem névjelek, nemzetségjelek, mesterjegyek, amelyek botokról másolva bekerültek az ábécékbe, szövegekbe, de a rovásírás tiltása, üldözése, emlékeinek pusztítása miatt homályba merült eredeti szerepük. Természetesen a magyarság elődei és az egyiptomiak között lehetett kapcsolat, de az nem a bogárjelekben nyilvánult meg. Torma Zsófia tordosi (Erdély) leletei alapján Hubert Schmidt német kutató is állapított meg egyiptomi jelekkel azonosságokat 1903-ban, ezek között azonban nincsenek bogárjelek. Ezeket az egyezéseket ugyanazzal a szigorú feltétellel lehet csak elfogadni, mint a finnugor kapcsolatot, hogy mi voltunk az átadók, a tanítók. Makkay János régész professzortól megtudjuk, hogy Haszehemui, a 2. óbirodalmi dinasztia utolsó fáraójának sírjában, aki Krisztus előtt 2703-2686-ig uralkodott, erdélyi aranyból készült tárgyat találtak. (Makkay János: A tartariai leletek, 1990, 109.oldal.)

Az eltelt 7-8 év alatt néhány újabb adathoz jutottam a bogárjelekkel kapcsolatban, ezt szeretném itt közzé tenni.

Jakubovich Emil, a Magyar Nemzeti Múzeum könyvtárának igazgatója 1933-ban vásárolta meg a Nikolsburgi Ábécé néven ismert rovásemlékünket, amelyre egy budapesti antikvárius fia, Ranschburg György hívta fel figyelmét, olvashatjuk Fehérné Walter Annánál (Az ékírástól a rovásírásig, Buenos Aires, 1975). Jakubovich 1935-ben megjelent, A székely rovásírás legrégibb ábécéi című munkájából többek között megtudjuk, hogy a betűsort hordozó pergamenlapot Bertalan, XIII. századi angol minorita De proprietatibus rerum című művének egy XV. századi, gazdagon díszített nyomtatott példányának hátsó borítója elé kötötték be. (Balás Gábor: Székelyek nyomában című könyvében e cím De proprietate rerum formában szerepel, Panoráma Kiadó, 1984, 268. oldal) Az árverezőket sikerült meggyőzni a rovásírásos betűsor fontosságáról, leválasztották a pergamenlapot az ősnyomtatványról és így került a Széchényi Könyvtár gyűjteményébe. A rajta lévő gyűrődés és szegek elrozsdásodott nyomai mutatják, hogy már egy korábbi kódex első táblájának belső borítólapja volt. A lapon a székely ábécé betűi, összevonások (ligaturák) és bogárjelek láthatók, föléjük írt hangértékekkel, amelyeket Jakubovich Emil határozott meg.

Tenyérnyi üresen hagyott hely után héber betűsor és hónapnevek következnek, föléjük, melléjük írt latin hangértékekkel. Ezzel kapcsolatban Jakubovich egy rabbiképző intézeti tanár véleményét kérte, aki elmondta, hogy a héber írás lejegyzője nem ismerte a héber nyelvet és szabályait, így hibás és hiányos másolatnak értékeli.

Visszatérve a rovásábécéhez, Jakubovich feltételezi, hogy a Marsigliéhoz hasonló botnaptárról másolták le. Kitér az általa TPRUS-nak nevezett jelre, amelyet bilabiális tremuláns hang lejegyzett formájának tart és kapcsolatba hozza a Tokaj környéki Ptrügy község és Ptrügy comes nevével, aki Ptrügymonostorát alapította. A régi magyar nyelvtanokban is utánanézett e betűösszetételnek és a Ptrüszentés, Ptrüszögetés, Prütsök szavakban talál hasonlóságot. Jakubovich nagy szolgálatot tett a magyar művelődéstörténetnek a Nikolsburgi Ábécé megvásárlásával, kutatói alapossága is dicséretes, ám az általa adott hangértékek vitathatók. Ő maga is ezt írja dolgozatában: *„Fel kell tennünk, hogy a székely betűjegyek hangértékének tolmácsolásában magyar ember volt segítségére, de maga a másoló éppen e hangjelölések latin betűs helyesírásából következtetve aligha lehetett magyar"*.

Jakubovich leírása alapján azt feltételezem, hogy a régebbi kódex, amelynek első táblájára ragasztották belül a pergamenlapot,

rovásírással készült s az ábécét a rovásírás olvasását segítő emlékeztetőként helyezte el tulajdonosa. Mondhatnák erre azt, hogy ugyanígy lehetett héber írású a könyv, mivel héber ábécé is szerepel a pergamenlapon. Azonban, ha megfigyeljük a két betűsor helyzetét, láthatjuk, hogy a magyar ábécé csaknem középen helyezkedik el, mintha lejegyzőjének nem állt volna szándékában még mást is az oldalra írni. A héber ábécé későbbi bejegyzésnek tűnik, vastagabb tollal írva, és valószínű, hogy a feltételezett rovásírásos könyvben még nem volt a pergamenlapon.

Jakubovich Emil elemzi is az ábécé bogárjeleit, utolsó jegyét függőleges vonallal vágott mandorlának nevezi, *„mely fölé hangértékül a latin paleographia konvencionális US jele van írva"*.

Az általa TPRUS-nak nevezett jel betűsorban elfoglalt helyét úgy értékeli, hogy eredetileg az ST összevonás és az US között kellett volna elhelyezkednie, azonban a rovó kifelejtette, majd ezt jelezve az ábécé alá írta. Hangértékét bilabiális tremulánsnak határozza meg. Ezt a két ajakkal létrehozott pergő hangot jómagam is gyakran alkalmaztam logopédiai munkám során az R hang kialakulásának elősegítésére.

A Ptrügy mint személy és helységnév nagy valószínűséggel egy magyarul nem tudó hivatalnok elírása, hiszen szép anyanyelvünk kerüli a mássalhangzó torlódást. Az okleveleket egyházi hiteleshelyeken latin nyelven érvényesítették, s ahogy Magyar Adorján több helyütt leírja, ezeknek az idegen, magyarul nem is beszélő hivatalnokoknak a műveltsége jócskán elmaradt a magyar földművesekétől.

Említésre méltó még, hogy a Marsigli féle naptármásolaton, amelynek keletkezését Sebestyén Gyula és Forrai Sándor az Árpádkorba helyezi, az írásemlék végén az ősmagyar táltos köszöntést, az Áldást olvashatjuk. A Nikolsburgi Ábécé végén, amely talán kétszázkétszázötven évvel későbbi keletkezésű, már a héber Ámen (Úgy legyen) olvasható, amely a judeokereszténység térhódítását jelenti az egy Isten hívő táltosvallással szemben.

Ráduly János írja a Rovásírás vonzásában című könyve 73. oldalán (Korond, 1998) *„A szavak feje kifejezésen a szaktudomány művelői a mai napig is töprengenek: mit jelent ez? Szavakban, mondatokban, szövegekben ezidáig csak ligatúra értékben fordulnak elő, tehát egyelőre nem elég meggyőző az az állítás, hogy esetleg fogalomjelekkel (szójelekkel) állunk szemben. Írástörténészeink egyrésze eme jeleket egyenesen a képírásból származtatják"*.

Vékony Gábor A székely írás című könyvében (Nap Kiadó, 2004) Az ábécék tanúsága fejezetben foglalkozik a bogárjelekkel.

Többek között ezt írja: *„A nikolsburgi feljegyzésben ugyanis betoldva szerepel a jelsor végén egy sajátos jel, amelynek latin betűs*

átírását Jakubovich óta mindenki tprus alakban olvassa. Jakubovich ezt a bilabilális tremuláns jelének gondolta, mi több Vértes O. András még a rovásjelet is levezette a türk r jeléből. Az illető nikolsburgi jel latin betűs átírása (kétszer is, egyszer áthúzva) azonban nem tprus alakban olvasandó. A betűcsoport fölött ugyanis rövidítésjel van, az utolsó jel pedig az is (esetenként si is) 15. században általánosan használt jele, azaz itt (littera/nota/character) t(em)p(o)r(is) olvasandó! A Rudimenta-esetleg azért, mert a nikolsburgi ábécé egy olyan lejegyzését használta, amelynél elmaradt a contractio jel-félreérti ezt, így keletkezik a tpru, esetleg tprü (az ékezet a giesseni másolatban többször hiányzik, a fogarasi másolatban pedig Tprü a jel magyarázata), amely aztán, mivel Kájoni a Rudimenta egyik változatából Pthru változatban jegyzi le, fényes pályát fut be, mint bilabiális tremuláns. Egy lókormányzó hangnak igen előkelő karrier ez."

Vékony Gábor továbbá összefüggést mutat ki e jelek, beleértve Thelegdi János Rudimentá-jában találhatókat és Kájoni János régebbi ábécéjének Nap jele között. Feltételezi, hogy a bogárjelek a magyar Nap szót jelentik, mint égitestet és úgy is mint időszakot, valamint, hogy a Nikolsburgi ábécé is egy rovásnaptárhoz tartozott.

Kiszely Istvántól tudjuk, hogy a Nikolsburgi Ábécét Vékony Gábor szerint Janus Pannonius, azaz Csezmicei János (1434-1472) jegyezte le, aki költő, 1459-től pécsi püspök, Beatrix királyné főkancellárja is volt és részt vett a Mátyás király elleni összeesküvésben.

Vékony Gábor dőltbetűs, idézett mondatai kitűnően érzékeltetik milyen zavar következik be, ha nem a régi rovók, hanem a mai „szakértők" gondolkodásmódjával közeledünk rovásemlékeinkhez. Sajnálatos, hogy nem olvasta 2002-ben, illetve 2003-ban megjelent írásomat a bogárjelekről, amelyben határozottan tagadom a TPRUS olvasatot. Ki is érdemeltem ezzel egy „tudós" haragját...

Rumi Tamástól a Napjelképek rendszere... című könyvében (Imagent kft. 2007) és az Arany Tarsoly folyóirat 2007. december 1-i számában olvashatunk a bogárjelekről. Szintén Nap jelképnek tartja őket és erre az Arany Tarsolyban erős érvet mutat fel, a IX. században élt Sevillai Isidorus egy rajzát az égitestekről, ahol a SOL (Nap) szó mellett egy, a Marsigli által másolt rovásboton MB hangértékkel jelzett bogárjelhez hasonló található, két lábacskával megtoldva.

Bartha Károlytól, Amerikában élő nyugdíjas nemzettársunktól kaptam az itt következő levelet, amelynek tartalma új és tanulságos gondolatokkal, kérdésekkel egészíti ki eddigi ismereteinket:

FELFEDEZÉS VAGY SPANYOLVIASZ

Többször végignéztem a nikolsburgi abécé kb. 8X10 cm-es másolatát. Főleg a legalsó, egyben egyedülálló jelkép elhelyezésén és

jelentésén tűnődtem el. Egy másik, géppel irt szövegben találtam meg a felette lévő magyarázó szót: TPRUS.

Először a tiprás vagy teperés szavunkat véltem fellelni ebben, de hiba volt a végződéssel. A jelkép ugyanis egy kalászt ábrázol, vagy egy részarányos ágazatú növénynek a szárát. Lehetséges, hogy éppen e kalász forma jelképezi ezen ábécé végén is az Áldás szót, hiszen a gabona, a búza a bőség jelképe, s mi más ez, ha nem áldás? Így játszotta ki az ősvallást üldöző hatóságokat székely rovónk Marsigli botnaptárán és a Nikolsburgi ábécé másolója.

Végre arra az elhatározásra jutottam, hogy a TPRUS-t aláírásként használták (de akkor minek a felette levő magyarázó szöveg, illetve miért nem az egész szót írták ki). Esetleg annak a képírását ábrázolja, kinek a (neve)napján a tanulmány íródott.

Latin szótáramban lapozgatva rátaláltam az ismerősen hangzó TOPIARIUS szóra, amely magyarul díszkertet vagy kertészt jelent. Lehet, hogy egy művelt, díszkerteket tervező, készítő hazánkfia használta aláírásként a TPRUS jelet?

Minap Carl G. Liungman Dictionary of Symbols c. könyvében a 110. oldalon, a TPRUS-hoz hasonló kétágas ábrára bukkantam. Hármas, illetve négyes, felfelé álló ágas változata hasonlit az eufráteszi és tigrisi kultúrák által használtakhoz, és az Altamira barlangban találtakhoz. A szerző szerint ez a jel egy középkori svéd kolonc vagy kölönc naptárban (angolul: clog almanac) a nyári félév kezdetét jelezte: április 13-át, azaz Szent TIBURTIUS napját. Ez a név, kisebb eltéréssel (B = P) és a magánhangzók betoldásával, egyezik a TPRUS-sal. A kolonc és a naptár közötti összefüggésről: a koloncnak nevezett naptár puszpángból vagy más keményfából készült, kb. 20 centiméter hosszúságú, négyszögletűre faragott botocska. Ezt örökös naptárnak szánták csinálói. Egyik végét szemcsavarral látták el (csavar, mely egy karikában végződik), mely által fel tudták akasztani és használni a családi társalgóban közös tájékoztatásra. A naptárt néha magukkal vitték, sétapálcára erősítve. Ez lötyöghetett kolonc módra. Esetleg a botocska alakja miatt nevezték el kolonc naptárnak. Ha begépeljük a „clog almanac"-ot a világháló keresőjén, jónéhány oldalt találunk. Kattintsunk rá a The Calendar – Primitive Almanacs címűre. A második oldalon látunk egy ilyen bot kalendáriumot.

Szeretném tudni, hogy feltételezésem megfelel-e a valóságnak.

Megfejtette-e már valaki előttem ezt a rejtélyt, vagy felfedeztem újra a spanyolviaszt?

Bartha Károly

A Bartha Károly által említett botnaptárhoz hasonlót **Sebestyén Gyula** mutat be Rovás és rovásírás című könyvében (1909), ahol egy hat oldalú rovásboton rajzok jelzik a mezőgazdasági tennivalókat. Bizonyára időjárási előrejelzésként is használható volt, erre utal

rajta több Nap ábrázolás, valamint a fésű szerű jel, amelyről már a Tatárlakai Korongról szóló írásomban említettem, hogy az eső képjele. Sebestyén Gyula megjegyzi, hogy nálunk a Kárpát medencében a fejes rovás volt elterjedt, amely jóval tökéletesebb az Európában és Ázsiában használt fejetlen típusoknál. Itt ismét felhívnám a figyelmet, hogy a névjeleket (amelyek közül egyeseket ma bogárjeleknek nevezünk) hordozó rovásfejeket hívták capita dicarum-nak, ennek hibás másolásából származik a szakértőknek oly sok vitára alkalmat adó capita dictionum értelmetlen szóösszetétel.

Jómagam a Nagyszentmiklósi Kincsen is felfedeztem egy bogárjelet, a 23-as kehely bekarcolt jelei között. Ez a Nikolsburgi ábécében a Jakubovich Emil által US-nak nevezett jel. A kincs megfejtői közül Fischer Károly Antal LY, Debreczenyi Miklós NY, Pataky László NY, Vékony Gábor pedig a sémita arameusból eredő szláv S-nek határozza meg, bár táblázatában kitér az US hangértékre is. Jómagam kettőzött, összerótt NY betűnek tartom.

2007-ben a sok kincset megőrző magyar föld szolgáltatott bizonyítékot arra, hogy a bogárjelek egykor névjelként, nemzetségjegyként vagy mesterjegyként szolgáltak. Az Újkígyóson lakó **Harangozó Imre** néprajzkutató tulajdonában lévő földön előkerült egy cserépdarab, egy középen lyukas égetett agyag korong, amelyen a Nikolsburgi Ábécé Jakubovich Emil által EMP-nek nevezett bogárjele látható. A leletről **Szakács Gábor** beszélgetett a helyszínen Harangozó Imrével és számolt be a Magyar Demokrata hetilap 2007/8. számában, majd a Tászok-tetőtől a bosnyák piramisokig című könyvünkbe is bekerült. Harangozó Imre elmondta, hogy a régészek a Krisztus utáni I-IV. században e tájon élt szarmaták hagyatékának tartják. Szerintük ez egy korsófenék, edénytalp, amelyről tulajdonosai lecsiszolták az edény töredékeit és orsógombként használták tovább.

A szóban forgó lelet átmérője meghaladja a tíz centimétert, vastagsága azonban nincs két centiméter, így véleményem szerint orsógombnak túl lapos, hiszen ennek a több évezreden át alkalmazott és gyakran rovásírást hordozó tárgynak éppen az volt a feladata, hogy tartsa, ne engedje elcsúszni az orsópálcát, amikor az asszonyok pörgették, tekerve a fonalat. Nem tartom azt sem valószínűnek, hogy elődeink oly sokat bajlódtak volna egy korsófenék lecsiszolásával, közepébe lyuk fúrásával ilyen mindennapi tárgy esetében. Mivel az EMP jel halat formáz, azt gondolom, hogy hálósúly, halászháló nehezék lehet korongunk s egy halászatból élő nemzetség névjelét karcolták rá. E nehezékek húzták a víz mélyére a gyalom-nak nevezett hosszú hálót. **Hermann Ottó** írja az Ősi elemek a magyar népies halászeszközökben című tanulmányában (1885), hogy a hálókövek *„egész sorozata arra való, hogy kopott példányaival még az óvatos*

régészt is megtévessze. Már pedig ezeket a köveket magam oldottam le a magyarság mai hálóiról". Az is elképzelhető, hogy a vásárokon ezzel a jellel árulták a hálósúlyokat, s a gyártásával foglalkozók mesterjegye volt.

Összegezve: Mind Jakubovich Emil, mind Vékony Gábor írásából arra kaptunk megerősítést, hogy a Nikolsburgi Ábécé jelei is botnaptárról kerültek a pergamenre. Az ilyen botnaptárak minden napi használatának tényét külföldi példával Bartha Károly is alátámasztja. Mivel naptárról van szó, nem zárható ki egyes bogárjelek Nap jelképként való értelmezése, mint ez Rumi Tamás tanulmányából kiderül.

Lehetséges, hogy a Nikolsburgi Ábécé lejegyzője nem egy, hanem több botnaptárról gyűjtötte a jeleket, így több névjel került betűsorába. A hálósúlyon talált EMP (OMP) jel is megerősíti, hogy bogárjeleink nem idegen jövevények, nem az egyiptomiaktól vagy a kínaiaktól kölcsönöztük őket, hanem névjelként, tamgaként, mesterjegyként szolgáltak és jelkészletünk legrégibb, saját rétegéhez tartoznak.

Feltételezem, hogy a Nikolsburgi Ábécé eredetileg egy teljes egészében rovásírással lejegyzett kódexben foglalt helyet. Hasonló rovásírásos könyvre utaló, Mátyás király kori fametszetről számolok be a Mátyás király és a rovásírás című tanulmányomban. Fehér Mátyás Jenő műveiben olvasható, hogy a rovásírásos kódexeket, könyveket begyűjtötték és többségüket megsemmisítették a pápai inkvizitorok. Badiny Jós Ferenctől úgy tudjuk, hogy több példány még napjainkban is létezik a Vatikánban.

A közreadott feltételezések még további kutatásra és bizonyításra szorulnak, amelyhez minden rovásírást tisztelő hagyományőrzőnek jó kedvet kívánok!

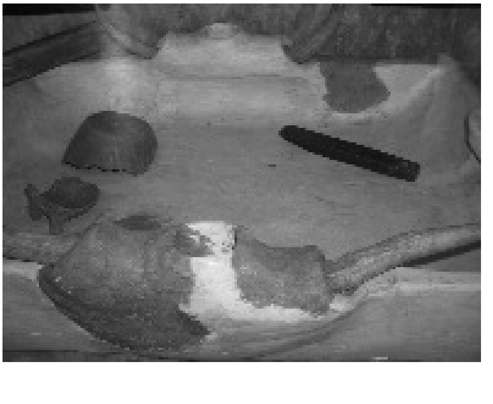
2008. március

Újabb adat a Tatárlaka titka című íráshoz

A 2005-ben megjelent Kőbe vésték, fába rótták... című könyvben foglaltam össze több éves kutatásom eredményét a tatárlakai sírlelettel kapcsolatban. Ezt a Tászok-tetőtől a bosnyák piramisokig című könyvben (2007) újabb adatokkal kiegészítettem.

Idén is voltunk barátainkkal a Kolozsvári Történeti Múzeumban, ahol csalódottan vettük tudomásul, hogy hiányzik a tárlókból a tatárlakai lelet néhány darabja és Torma Zsófia cseréptöredékeinek egy része. Mitu Melindától, a Kolozsvári Történeti Múzeum igazgatóhelyettesétől Zoia Maxim neolitikummal foglalkozó régész munkatársnője tájékoztatása alapján azt a felvilágosítást kaptuk, hogy tárgyak (kb. 20 db.) Svájcban, Olten városban vannak jelenleg, egy újkőkorral kapcsolatos kiállításon és októberig lesznek ott. A kiállítás címe: Meister der Steinzeitkunst – Frühe Kulturen aus Rumanien. (A kőkori művészet mesterei – Korai műveltségek Romániából)

Felső kép:
A tárló 2007-ben.

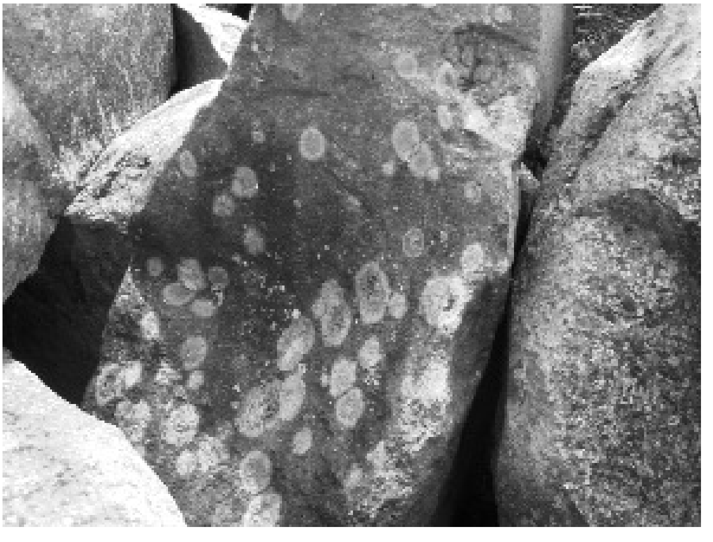
Alsó kép:
Az üres tárló
2008-ban.

Újabb adatok a Megalitok a Tászok-tetőn című íráshoz

A Tászok-tetői írásos kövek történetéről, irodalmáról, kutatásaimról, feltételezéseimről a 2007-ben megjelent Tászok-tetőtől a Bosnyák Piramisokig című Szakács Gáborral közösen írt könyvünkben olvashatnak. 2006-ban a gyergyószentmiklósi Tarisznyás Márton Múzeumban alaposan átvizsgáltuk az ott kiállított két írásos követ, a múzeum munkatársaitól pedig kaptunk egy 9 felvételt tartalmazó CD-t, a képeken Tarisznyás Márton is látható az egyik kővel.

Azóta kétszer jártunk a helyszínen, az 1013 méter magas fennsíkon, mindkét alkalommal Farkas Aladár borszéki tanár és helytörténész vezetésével.

2007-es utunk során azzal a megrázó ténnyel kellett szembesülnünk, hogy a köveket egyetlen darab kivételével felrobbantották és összetörték.

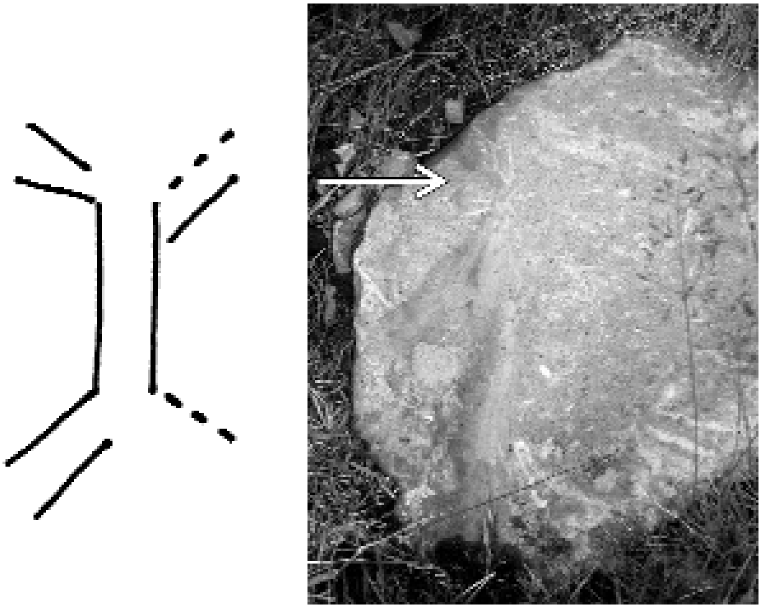
Az összetört, felrobbantott kövek

A kövek mérete eredetileg átlagosan 160x60 centiméter volt, több-kevesebb eltéréssel, ezek most körülbelül 40x30 centiméteres darabokban hevertek a fennsíkon lévő egyik távvezeték oszlop tövében, ennek környezetében, a robbantási gödörben, egy kis erdőben, és a közeli úton szétszórva. Így lehetetlen volt megközelítőleg is meghatározni, hogy hány követ robbantottak fel. E rombolásról csak annyit tudtunk kideríteni, hogy feltehetőleg a reléállomás és a távvezeték építése során történt.

2007-ben a ma székely-magyarnak nevezett rovásírás jeleiből a B, I, S, T betűket tudtuk felgyűjteni, ezek különálló köveken fordultak elő, valamint két összefüggő jelcsoportot. A dr. Kovács és Kémenes féle 1913-as gyűjtéshez képest új jelekre nem bukkantunk. (E jeleket lásd: Friedrich-Szakács: Tászok-tetőtől a bosnyák piramisokig, 2007, 15-18 és 43. oldal.) A köveket súlyuk és a viperaveszély miatt csak némileg mozdítottuk el, a jeles köveket a helyükön hagytuk.

Azonosítottuk a szakirodalomban a Tolvajok kútjának nevezett forrást, ennek közelében ma románok által lakott esztena áll. Az esztena székely szó, majorságot jelent. Lefényképeztük a Tászok-tetőn még álló utolsó nagy követ, amelyet a Tolvajok kútja felé vezető út közelében találtunk. Meglátogattuk a Gyergyóhodosi Állami Népiskola ma már kihalt épületét, ahova csíki tanítók két követ ökrös szekéren levittek 1943-ban, és a vasútállomást, ahol egy múzeumlátogató szerint ezeket, vagy más köveket a románok felrobbantották. A gyergyószentmiklósi Tarisznyás Márton Múzeumban érdeklődtünk a fennsík területének gazdái, tulajdonosai, valamint a kövek felrobbantóinak kiléte felől, de sajnos erről nem tudtak felvilágosítást adni. A múzeum munkatársa nem tudott róla, hogy régészek terveznék az írásos kődarabok begyűjtését.

2008-ban 8 fős csoporttal mentünk fel a kőmaradványokhoz. A kedvezőbb időjárásnak és barátaink kutató kedvének köszönhetően ismét találtunk jeleket és néhány faragott követ. Legértékesebb zsákmány egy kettős vonalú karcolat és egy N rovásjel, amely eddig nem szerepelt a leírásokban.

A kettős vonalú karcolat

Megtaláltuk a tavalyi kövek közül a B betűset és mindkét hosszabb jelcsoportot hordozó követ. A kövek közül többet elforgattak, így már nem találtuk az S, T, I betűket, találtunk viszont egy másik szép T betűt.

A T betű

Az egyik hosszabb jelcsoport a ZS, a fordított S, a kettős vonalú fordított S, a gömbölyített, jobbra néző A, az R és a T, SZ betűket, azaz a TÁSZ szót tartalmazza. A másik jelcsoport jobbról balra haladva a következőket tartalmazza: LY, R (oldalvonal nélküli), olvashatatlan jel, SAS összerovás, N, N, egy vagy két olvashatatlan jel, valamint egy R (oldalvonallal). Lásd lenti képünkön.

Idei tapasztalataink egy sajátos jelenséggel bővültek: Hegyi Károly katonai iránytűje a helyszín bizonyos részein „megbolondult", összevissza kilengett. Útitársunk mozdulatlanná dermedve jelezte, hogy valami megmagyarázhatatlannal állunk szemben, mert ha az adott pontról ellépett két lépést, az iránytűje „beállt" a helyes irányba.

Nagy elkeseredéssel vettem észre az utolsó épségben maradt nagy kő hiányát a Tolvajok kútja felé eső lejtőn. Tavaly még átvizsgáltuk, lefényképeztük, s egy év alatt eltüntették! Bár a földből kiálló részein jeleket nem találtunk, de idézzük csak fel, amit Orbán Árpád tanító leírt, hogy amikor az egyik nagy követ kiásták, földbe süllyedt részén sok jól látható vésetet találtak. (Tászok-tetőtől...21. oldal)

Sajnos lehetőségeink korlátozottak, hogy innen Budapestről kiderítsük, ki a föld tulajdonosa és mi történt az utolsó nagy kővel.

Két kúposra faragott végű követ is találtunk, amelyek egykor talán kerítéséül szolgálhattak az őseink által szentnek tartott területnek.

Farkas Aladár egy tábor szervezésének lehetőségét és fontosságát vetette fel, amelynek ideje alatt a köveket el lehetne mozdítani és alaposan átvizsgálni, helyzetrajzokat készíteni. Nem szabad azonban figyelmen kívül hagyni egy ilyen tábor szervezése esetén azt a tényt, hogy a területen viperák élnek, Aladár hármat is látott az úton sütkérezni egyik idei útja alkalmával. Nagyon jó lenne, ha ebben a táborban régész szakember is részt venne, a Tarisznyás Márton Múzeum egyik hölgy munkatársa idén jelezte Aladárnak, hogy szívesen feljönne velünk a hegyre, de végül is nem érkezett meg. Hazafelé Gyergyószentmiklóson a múzeumban is látogatást szerettünk volna tenni, igaz az időpont egy órával a nyitás előtt lett volna, mert még Kolozsváron is meg szerettük volna nézni a Torma Zsófia gyűjteményt és a Tatárlakai sírleleteket és ott a múzeum csak délután 4 óráig tart nyitva. Sajnos a megbeszélt időpontban a Tarisznyás Márton Múzeumot zárva találtuk, de hosszas telefonálás eredményeként egy segítőkész munkatárs közreműködésével legalább futó pillantást tudtunk a két kőre vetni.

Az egyik nagy kővel Borzonton

Útközben Borzonton áthaladva nem csak a rovásírásos helységnévtáblát fedeztük fel örömmel, hanem a Lőrincz lovas tanya mellett a Tászok-tetőihez hasonló több, mint 40 darab hatalmas követ is. Lehetséges, hogy ezek is a Tászok-tetőről származnak, mert néhány jelet felfedeztünk rajtuk, például S és a 2-es számjegy, de a zuhogó esőben alapos tanulmányozásra, rajzolásra nem volt lehetőség. Úgy tűnt, hogy a Lőrincz tanyán megbecsülik a köveket, amelyek nem jutnak a felrobbantottak, összetörtek sorsára.

Itt mondok köszönetet 2008-as útitársainknak, akiknek segítsége nélkül nem tudtunk volna ilyen nagyszámú kődarabot átvizsgálni: Csuka Katalin, Habedank Berndné Marianna, Huszák Gabriella, Kállainé Oláh Zsuzsanna, Farkas Aladár, Hegyi Károly, Szakács Gábor és a gépkocsivezető, Egerszegi Zsigmond.

2007 óta újabb párhuzamait találtam mind a köveknek, mind a jeleknek.

Torma Zsófiánál olvashatjuk: *„Hunyad megyében, az erdős vidékek községeiben, néhány helyen az utak mentén alaktalan, másfél méteres kőkupokat láthatunk, melyek előtt a vándorok levett süveggel állnak meg és kereszteket vetve ösztönszerüleg imádkoznak. Ha megkérdezzük őket, miért csinálják ezt, nem tudnak választ adni. De kétségtelen, hogy a népáhitat a Nap-kultusz szertartásaira vezethető vissza."*

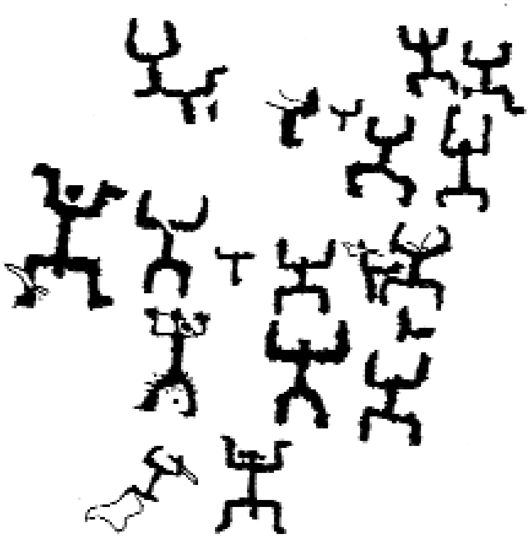
Sir Arthur Evans (1851-1941) angol régész, az égei műveltségek kutatója, a lineáris A és B írások megfejtésének elősegítője a *Through Bosnia and the Herczegovina on foot* (London, 1877, magyarul: Gyalog Bosznián és Hercegovinán át) című könyvében több kősorozatot mutat be *The old stones near Tesanj* címmel. Ezek elhelyezkedése a tászok-tetőiekre és a carnaciakra emlékeztet. E kősorozat fontos a Bosnyák piramisok hitelessége szempontjából is, mert azt bizonyítja, hogy a mai Bosznia területén jelentős kőkori műveltség létezett.

Nicolae Densusianu román történész a Dacia preistorica című könyvében (Bukarest, 1913) hatalmas köveket és kőoltárokat mutat be Erdély és Délvidék területéről. Az egyik megalit például megközelítőleg 4 méter x 1méter 60 centi és 1910-ből származó fényképen látható. Densusianu a Bálványos falu melletti megalitokat – noha e magyar név határozottan utal eredetükre – latinok és zsidók emlékeinek határozza meg. Ismét le kell szögeznem, hogy e népek csak több ezer évvel e kőemlékek keletkezése után tűntek fel a történelem színpadán. A szerző bemutat egy jelsorozatot is, amelynek rokonsága egyértelmű a ma székely-magyarnak nevezett rovásírással, ennek ellenére azt írja, hogy azok latin sajátossága nyilvánvaló. A latin nagybetűkkel való hasonlatosság onnan ered, hogy az etruszkok átvették a mi kárpát-medencei ősírásunkat, majd a latinok rájuk tele-

pedve, írásuk nem lévén, ezt átvették az etruszkoktól. A román nyelvű képaláírások magyarra fordításáért köszönet Farkas Aladárnak.

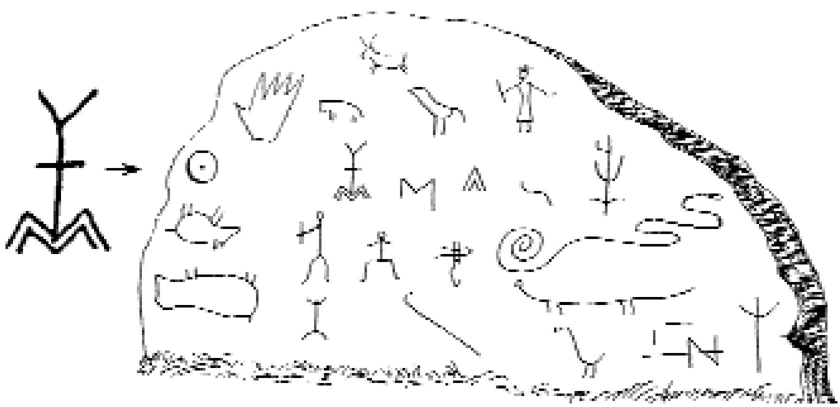
Az ötös és hatos kövön (lásd a Tászok-tetőtől a Bosnyák Piramisokig című könyv 17. oldalán) láthatók a Marija Gimbutas által „szülő istennők”-nek nevezett rajzolatok. Ennek két párhuzamát találtam Kalicz Nándor írásaiban, az egyik lelet a Baranya megyei Villánykövesdről származik, a másik a Miskolc közeli Edelényből.

A camonik völgyében, Észak-Olaszországban is találhatók hasonlóak, bár itt talán férfiakat ábrázolnak. (A camonik-ról lásd a 92. oldalon is.)

Camoni rajzolatok

Említett könyvünk 18. oldalán a 11-es kő rajzolata némi csekély eltéréssel látható a Faulmann által közölt Új-mexikói, kekinowin indiánok által készített sziklarajzon, ugyanitt több más egyezés is észrevehető rovásírásunkkal. Lásd a szöveg alatti képen kiemelve.

Ez is bizonyítja azt a feltételezésemet, hogy a magyarok kárpát-medencei elődei terjesztették el bolygónkon, mind a kép- mind a betűírást. Bővebbem kifejtem ezt a Kőbe vésték, fába rótták... című, 2005-ben megjelent könyvünk 79-80. oldalán.

H. D. Disselhoff a Varázskövek az inkák földjén című könyvében egy perui szent kő képét közli, *„amelyet nyilván már a legrégibb időben tiszteltek, mellette oltárfélét emeltek, ahol különleges ünnepek alkalmával katolikus papok misét mondanak".* Lásd a szöveg alatti képet.

A Tászok-tetői köveken lévő jelek párhuzamainak táblázatát az 50-52. oldalakon tekinthetik meg.

Mind 2007-ben, mind 2008-ban találtunk olyan köveket, amelyeken 30-40 centiméteres átmérőjű tálszerű bemélyedés van. Elképzelésem szerint őseink a szent köveknél végzett szertartásaik során ezekben a tálszerű bemélyedésekben helyezték el az Istennek vagy az ősöknek szánt ajándékokat, esetleg olajat töltve a bemélyedésekbe, így világítottak éjszaka vagy fényjelzésekkel küldtek üzeneteket.

Itt hívom fel ismételten a figyelmet arra is, hogy népünket nem a besenyők üldözték be 896-ban a Kárpát-medencébe, hanem ez az őshazánk. Erre bizonyíték az írásunk, amelynek eddigi legrégibb emlékét, a bajóti csont pálcavégen található 15-20 ezer éves jeleket 2006-bam azonosítottam. Ősi írásunk az ezer éve tartó folyamatos pusztítás ellenére fennmaradt s a terjesztők munkájának köszönhetően már ismét magyarok tízezrei ismerik és használják, számítógépes levelezéstől kezdve a helységnév táblákig. Természetesen még nagyon messze van az az idő, amikor minden magyarban tudatosul,

hogy ő a betűírást feltaláló nép gyermeke s legalább a nevét le tudja írni rovásírással, hiszen háztáblánk rovásfeliratait még gyakran héber vagy kínai írásként azonosítják. Ezért elsősorban a finnugor elméletet sulykoló oktatáspolitika a felelős.

A 2008-ban tett utazás is megerősítette azt feltételezésemet, hogy a Tászok-tető bolygónkon az átmeneti és az újkőkorban mindenütt megjelent megalit műveltség része, talán kiindulópontja. Ez utóbbit alátámasztja, hogy Földünk megalitikus emlékei közül itt a Tászoktetőn és környékén lévő köveken volt található a legtöbb jel.

A 2007-ben megjelent könyvben lévő szakirodalmat a következőkkel egészítem ki:

Anati, Emmanuel: Capo di Ponte, centro dell'arte rupreste Camuna (1974)

Disselhoff, H.D.: Varázskövek az inkák földjén (Régészeti kutatóutak Peruban, Gondolat Kiadó, 1972)

Evans, A. J.: Through Bosnia and Herzegovina on foot with historical review of Bosnia (London, 1877)

Faulmann, Karl: Illustrierte Geschichte der Schrift (Wien, 1880)

Gimbutas, Marija: The living Goddesses (University of California Press, 1999)

Kalicz Nándor: Figürliche Kunst und bemahlte Keramik aus dem neolithikum Westungarns (Archeolingua, 1998)

Torma Zsófia: Sumer nyomok Erdélyben (Magyar Őskutatás kiadása, Buenos Aires, 1973

A fényképeket Habedank Marianna és Friedrich Klára készítette

2008. augusztus

Emlékezzünk Ajtony vezérre!

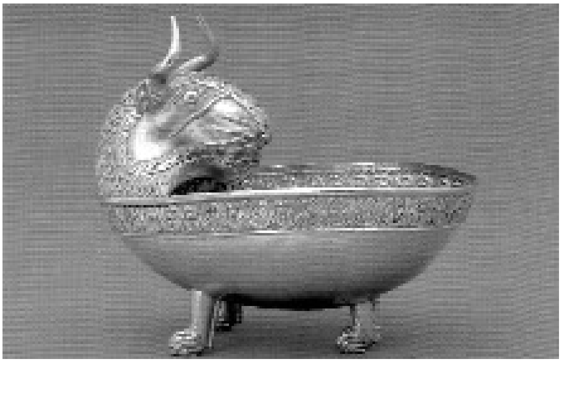
Március 13-án azok ünnepelték névnapjukat, akiket szüleik a szép ősmagyar Ajtony névre kereszteltek. A hivatalos tudomány állítása szerint Ajtony török eredetű nevet viselő pogány vezér volt, ez azonban annyira igaz, mint a finnugor elmélet. Ajtony Bodonyban, amely ma Vidin néven Bulgáriához tartozik, vette fel a bizánci kereszténységet. Az ország délkeleti részének birtokosa volt, központja Marosvár, ahol az első keresztény kolostort ő építtette Magyarországon Keresztelő Szent János tiszteletére. Itt menedéket kaptak a nyugat-római kereszténység által pogánysággal vádolt magyar és más nemzetiségű üldözöttek.

Emiatt 1028-ban Szent István a velencei Gellért püspök tanácsára hadsereggel küldte unokaöccsét, Doboka fia Csanádot Ajtony ellen. Ajtony seregei Marosvár közelében Kőkenyérnél visszaverik a királyi hadakat, azonban Csanád cselvetéssel mégis megszerzi a győzelmet.

Ajtony vezér fejét Csanád saját kezűleg levágja, nyelvét is kitépi, majd ezeket bemutatja Szent Istvánnak. Szent István ezért neki és Gellért püspöknek ajándékozza Ajtony birtokait, akinek házanépét onnan kiűzik, saját velencei, bajor olasz, varég, sváb zsoldosaikkal, alattvalóikkal töltve fel az addig színmagyar területet. Ajtony öröksége volt a Nagyszentmiklósi Kincs, amelyet valószinüleg udvarházának feldúlásakor lopott el Csanád egyik embere, és földbe ásta, hogy később visszatérjen érte. Ez azonban nem sikerült és a rovásfeliratos kincset csak 1799-ben találták meg, majd Habsburg Ferenc császár a bécsi kincstárba vitette.

Szent Gellért az Ajtony által építtetett kolostorban szervezi meg az első római keresztény püspökséget Magyarországon, Csanádról pedig egyházmegyét neveztek el.

Ajtony azon nagy nemzeti hőseink közé tartozik, akik a magyar föld megtartásáért való küzdelemben vesztették életüket. A jó és igaz Isten éltesse sokáig emlékét!

Károly Róbert aranyforintja

Még nemzeti napi és hetilapjainkban is gyakran olvasható egy hirdetés, amely arra biztat, hogy 37.500 forintért vásároljuk meg díszdobozban Anjou Károly Róbert első magyar aranyforintjának másolatát. A hirdetés némi történelmi felvezetőt is tartalmaz, amelyben az aranyforint csillogtatása mellett az igazság homályban maradt. Károly Róbert uralkodásával nem Magyarország egyik legragyogóbb korszaka kezdődött és nem is 1307 októberében nyerte el véglegesen a magyar trónt.

1300 szeptemberében jött a gyermek, 12 éves Károly Róbert támogatóival az országba. Az akkor még teljesen egészséges III. Endre 1301 januárjában, 36 évesen váratlanul meghalt. Ez év tavaszán Károly Róbertet Esztergomban megkoronázták a pápa hívei. Károly Róbert mint IV. Béla ükunokája tarthatott igényt a magyar trónra, mert nagyanyja Mária, IV. Béla unokája, férjhez ment II. Károly nápolyi királyhoz. A magyarok azonban az ifjú Károly Róbertet és kíséretét Bécsig kergették. A Szent Koronával előbb a cseh Vencelt, majd ennek korai halála után, 1305-ben a bajor Ottót, IV. Béla unokáját koronázták meg, aki IV. Béla lányának Erzsébetnek és Henrik bajor hercegnek volt a fia. Ottó édesanyja nem Szent Erzsébet, ő II. Endre lánya volt. Ottótól a koronát Kán László, Erdély főura, Árpád fejedelem honvisszafoglaló vezérei egyikének leszármazottja jogosan elvette s Ottót csak úgy engedte szabadon, ha lemond a magyar trónról, amit ő meg is tett. V. Kelemen pápa támogatásával (aki erkölcstelen életével, s azzal a rendeletével tette magát emlékezetessé, hogy megfelelő mennyiségű pénzért öt évre előre felmentést adott minden bűn alól) 1307 október 7-én Károly Róbertet a rákosi országgyűlésen ismét magyar királlyá választották, majd 1308 november 17-én a pesti országgyűlésen megkoronázták, de nem a Szent Koronával, mert az akkor még Kán Lászlónál volt. Hogy ez a koronázás érvényes legyen, Gentile bíboros, pápai követ odáig vetemedett, hogy kiátkozta a Szent Koronát.

Végül Kán László a túlerőnek engedve, 1310-ben visszaadta a Szent Koronát, amellyel ekkor megkoronázták Károly Róbertet, tehát hivatalos uralkodását csak ettől az évtől számíthatjuk a Szent Korona hagyománya és tana szerint.

Károly Róbert uralkodása alatt, amely az idegen támogatásnak köszönhetően 35 évig tartott, folytatódott az Árpád ház még élő leszármazottainak, a nem jövevény színmagyar főuraknak és családjuknak különös kegyetlenséggel történő kiirtása. Gondoljunk csak Zách Felicián és lánya, Klára tragédiájára. Másik lányát Károly Róbert a lévai vár udvarán fejeztette le, férjét örökös börtönre vettette, kicsi gyer-

mekeiket is ki akarta irtani, keresztes lovagok mentették őket külföldre. Birtokaik természetesen Károly Róbertre szálltak, aki kegyetlen természetét valószínűleg egyik dédnagyapjától, a nápolyi I. Károlytól örökölte, akinek gyilkosságai miatt lázadtak fel a sziciliaiak 1282-ben.

Emlékezzünk csak vissza, hogy száz évvel korábban Hunor nemzetségéből származó Bánk bán családját irtották ki. Károly Róbert királysága alatt következett be Szabolcs nemzetségéből származó nagy várépítőnk, a magyar föld védője, Csák Mátyus birtokainak elfoglalása, Gyula nemzetségéből származó Kán Lászlónak és fiainak tönkretétele. Károly Róbert aranyforintjait Árpád legyilkolt és kirabolt népének szenvedéseiből verette.

2007. december

A Szkíta-Hun-Pártus-Avar-Magyar Nemzeti Örökség Díjról

Aki a magyar történelem és művelődés igazságait írja meg, ritkán részesül hivatalos elismerésben, kitüntetésben. Forrai Sándor tanár urat, írástörténészt, rovásíráskutatót is hiába jelöltük többszáz aláírással, több rovásírókör támogatásával a Magyar Örökség Díjra, úgy hunyt el 2007-ben, 94 éves korában, hogy nem kapta meg.

Ekkor a róla elnevezett rovásírókör alapítóiként Szakács Gáborral létrehoztuk a címben nevezett díjat, amelyet elsőként, sajnos már posztumusz, Forrai Sándornak adományoztunk a VIII. Kárpát-medencei Rovásírásversenyen.

A díj létrehozásának elsődleges célja, felhívni a figyelmet azokra a nagyjainkra, akik idejüket, erejüket, pénzüket nem kímélve, gyakran az őket háttérbe szorító, akadályozó hatalommal szemben hatékonyan cselekedtek nemzetünk valódi ősműveltségének megismertetése érdekében.

E díj átadásának legméltóbb helye a Kárpát-medencei rovásírásverseny döntője, ahol ősi írásunknak, mint ősműveltségünk legfontosabb bizonyítékának továbbvivői, a verseny tanuló résztvevői vannak jelen.

Idén a IX. Versenyen Torma Zsófiának, a világ legelső régésznőjének adományoztuk a díjat, aki a 1831 és 1899 között élt és a Kárpát-medencei újkőkor első feltárója volt. Itthon elhallgatták, holott olyan külföldi tudósok ismerték el eredményeit, mint Schliemann, Sayce, Lubbock... Tervezzük, hogy a Forrai Sándor Kör honlapján gyűjtjük majd azok aláírásait, akik Torma Zsófia régésznő posztumusz kitüntetésével egyet értenek.

A díjaknak természetesen méltónak kell lenni a díjazottakhoz, és a díjazottakat meg is kell örökíteni. A következőkben két olyan nemzettársunkkal beszélgetek, akik örömmel és művészi színvonalon teljesítették ezt a feladatot.

Forrai Sándor és Torma Zsófia képét Szabó Klára festőművésznő készítette

Kedves Klárika, hogyan kezdődött kapcsolatod a rovásírással?

A rovásírásról először 2002 őszén hallottunk egy előadást Evelyn kislányommal. Friedrich Klára és Szakács Gábor voltak a nagyon sok ismeretet nyújtó előadók. Rovásírással kapcsolatos könyveket vásároltunk, majd kezdődött is a tanulás, őseink jeleinek megtanulása. 2003-ban Evelynt sikerült felkészítenem, így indulhatott a rovásversenyen. Azóta is minden versenyen részt vesz, de harmadik éve már nem mint versenyző, hanem mint értékelő.

Mikor kezdtél festeni?

A festést 1997-ben kezdtem, gyermekeimnek, unokáimnak szerettem volna valami maradandót alkotni, hagyni, ha már a Jó Isten megáldott ezzel a képességgel.

A díjazottak megfestése jelentett-e érzelmi kötődést előzőleg hozzájuk, tiszteletet, szeretetet? Tudjuk, hogy Badiny Jós Ferenc képét is elkészítetted, ékírást használtál díszítőelemként.

2007-ben, amikor nagyjaink, Forrai Sándor és Badiny Jós Ferenc eltávoztak közülünk, a rovásíró kör vezetői, amelynek kislányom is tagja, felkértek hogy fessem le e két rendkívüli személyiséget. Nekem és gyermekeimnek megadatott, hogy személyesen is hallhattuk őket.

Badiny Jós Ferenc portréján tudatosan díszítettem ékírással az inget, hiszen ő sumir őseink legnagyobb kutatója volt. A Pártus Herceg című könyvét olvastam és hiteles ékírás szöveget használtam, ezen felül a tatárlakai korong és természetesen a rovásírás is megtalálható. A tatárlakai korong megfejtéseként ezt a szöveget sokan ismerik: „Oltalmazónk, minden titok dicső nagyasszonya, vigyázó két szemed óvjon Nap Atyánk fényében..”

Vannak-e különösen kedves témáid?

Olyan, hogy legkedvesebb témám, nincs, hiszen amit eddig a nagyobbik lányomról, Artemiszről festettem, vagy csendéleteket (virág, gyümölcs), lovakat, fehér lovat, ufókat, mindegyiket örömmel készítettem. 2008 év elején ismét nagyon megtisztelő felkérést kaptam, Torma Zsófiát festhettem le. Ez szavakkal talán ki sem fejezhető, mennyire megtisztelő érzés volt. Felemelő dolog a világ legelső régésznőjét lefesteni. Amikor a felkéréseket megkaptam nagyon boldog voltam. Hiszen ilyen feladat egy egyszerű anyuka számára csodálatos érzés!

Mikor és hol voltak kiállítva a festményeid?

A rovás versenyen voltak kiállítva először 2007-ben a XVI. kerület Móra Ferenc Általános Iskolában, majd ugyanebben az évben a Magyarok Házában, 2008-ban a Kárpát-medencei Rovásírásverseny elődöntőjén a XVII. kerületi Zrínyi Miklós Általános Iskolában, idén szintén a Móra Ferenc Iskolában.

Milyen technikával festesz leggyakrabban, legszívesebben?

A technikáimban semmi különös nincs, olaj, vászon, akril, néha akvarell, de ezt túl sűrűn viszem fel azért olajfestés hatása van, és rajzokat készítek.

Mik a terveid, kiket szeretnél még megörökíteni?

Jó lenne ha az igazán értékes embereket nem csak holtukban, hanem míg élnek megbecsülnénk, munkájukat elismernénk és tiszteletben tartanánk. Megemlíteném három nevet, de ettől sokkal többen vannak.

Prof. Papp Lajost, aki naponta kezében tart emberi szíveket, életeket, lelkeket ment meg. Ő számomra a táltos gyógyító.

Nyers Csabát, aki ősi ételeinket ismerteti, főzi, ősi tárgyainkat pedig életre kelti.

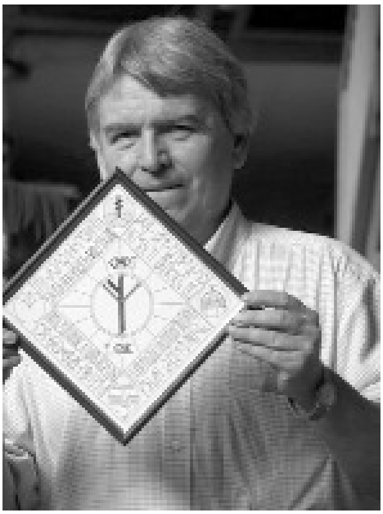
Vukics Ferencet, aki ősi harcművészetünk tudója, az „Ép testben ép lélek" gondolatot adja át fiataljainknak.

A versenynek helyet adó iskolákban írástörténeti tárgyú festményeidet is láttuk. Az írástörténet felé fordult az érdeklődésed?

Az írástörténeti festmények hitelesek, de színesben készítettem el, így talán a gyerekek jobban odafigyelnek. A rovásversenyen azt a visszajelzést kaptam, hogy tetszettek ezek a képek. Nos az írástörténettel a képeken foglalkozom csupán, ez a nagy tudású kutatók feladata. Örülök, hogy eredményeiket ily módón megeleveníthetem.

Milyen üzeneted van az olvasók, kiállítás látogatók számára?

Szeretném megköszönni ezt a lehetőséget is és tiszta szívvel, lélekkel, hálával, hogy 2002-ben hallhattunk egy olyan előadást, mely nemzetünk, ősi múltunk iránti érdeklődésünket felébresztette! Minden embernek üzenem; emberek ébresztő! Igaz múltunk megismerése kell ahhoz, hogy jövőnk jobb legyen! Tisztelnünk kell igaz múltunkat és szüleinket! Jómagam hálával emlékszem szüleimre, akik hetedik gyerekként felneveltek, Édesapám idén lenne 100 éves, Nagyszentmiklósról származik, Édesanyám 95 éves lenne, Szent László városában, Nagyváradon született. Remélem gyermekeim és unokám, Szilárd Magor emlékeikbe zárnak és hasonlóan fognak emlékezni rám. Nemzetemnek is hálával tartozom, hogy e szép Hazában élhetek.

A díjat Dittler Ferenc építész, a Forrai Sándor Rovásíró Kör tagja készítette

Kedves Ferenc, mit tud a díjazottakról?

„A sumer nyomok Erdélyben" c. munka Torma Zsófia 1894-ben, Jenában kiadott „Etnographische Analogien" (Néprajzi azonosságok) c. munkájának magyar nyelvű fordítása, melyet Fehérné Walter Anna adott ki 1972-ben Buenos Airesben. A viszonylag kis terjedelmű, de annál jelentősebb tanulmány az említett címen ismételten megjelent napjainkban magyar nyelven. Ebből a régésznő kutatásainak alapvető irányát, a magyar és a mezopotámiai folyamközi kultúra szoros viszonyát és összetartozását ismerheti meg az érdeklődő. A díjon feltüntetett „a kövek beszélnek" idézet-részlet Torma Zsófia igazságára és ennek az igazságnak a megismerhetőségére utal.

Forrai Sándor a magyar rovásírás egyik legnagyobb tudósa és tanítója, 2007-ben 94 éves korában hunyt el. „Az ősi magyar rovásírás az ókortól napjainkig" c. nagy összefoglaló munkájából megismerhetjük nemcsak a saját, hanem más kutatók, tudósok eredményeit is.

Személyének korszakos jelentőségét a nagy tudós és tanító iránti megbecsülést, tiszteletet és szeretetet kívánja e díj kifejezni.

Miért tartja fontosnak a díjat?

Számomra a múlttal együttes magyar történelem a fontos. Ez a díj azoknak a tudósoknak állít emléket, akik a magyar történelmi múlt élenjáró kutatói és ismerői voltak, de személyüket és munkásságukat, munkásságuk eredményeit a mindenkori hatalom igyekezett háttérbe szorítani. A díj azt fejezi ki, hogy ez a szándék csak időleges lehet.

Találkozott-e Forrai Sándorral?

Forrai Sándorral egy alkalommal találkoztam, ez egy előre megbeszélt látogatás volt. A találkozásra Marika nénitől, tanár úr feleségétől szigorúan csak 20 percet kaptam, de végül egy másfél órás, felejthetetlen beszélgetés alakult ki közöttünk. A beszélgetés elsősorban az ő munkásságához kötődött, melynek során egy teljes életet élő tudós ember személyiségét ismerhettem meg.

Milyen rovásírással kapcsolatos munkái vannak?

A rovásírással 2003 tavaszán ismerkedtem meg. Ettől kezdve éreztem egy rendkívüli vonzódást iránta, különösen az un. összerovások keltették fel érdeklődésemet. Ezek az összerovások (ligaturák) az egyes betűk összevonásából, összeépítéséből keletkező képszerű mondanivalókat is rejtő kifejezések. Végső megjelenésüket nem véletlenül nevezi a magyar nyelv „jelkép"-nek, hiszen alakjukon túlmenően belső mondanivalót is hordoznak. Könyvem, „Az ősi magyar rovásírás és mai alkalmazásai" elsősorban ezekről a jelképszerű összerovásokról szól, melyekkel a rovásírás mondanivalói, de egyúttal rendkívüli könnyedsége és játékossága is kifejezésre jut. További munkáim az évente megrendezésre kerülő Kárpát-medencei rovásírás verseny emléklapjai. Több szervezet címerét, jelvényét készítettem el felkérésre, így pl. a Forrai Sándor Rovásíró Kör vagy a Palóc Társaság jelképét.

A fényképeket Fábián Artemisz és Salgó Gabriella készítette

Dr. Fodor Ferenc kéziratáról

Dr. Fodor Ferenc nevével a Tomory Zsuzsa magyarságkutató által szerkesztett és az Egyesült Államokban megjelentetett Magyarságtudományi Értesítő 1966-os 1. számában találkoztam. Fodor Ferenc ebben kitűnő, tömör összefoglalását adja rovásemlékeinknek. Ez a gyűjtemény azért is értékes, mert több olyan emlékről olvashatunk, amelyek a hozzáférhető szakirodalomban nem találhatók. Ilyen például a lipcsei, 1743-ból származó rovásábécé. Sajnos kép nem tartozik a rövid leíráshoz.

Tomory Zsuzsa 2007-ben megtisztelt azzal, hogy Dr. Fodor Ferenc A magyar rovásírás emlékei című, 90 oldalas kéziratát elküldte nekem. Ő a kéziratot Tóth Kurucz Mária művelődéstörténésztől kapta. Tomory Zsuzsa a következő szavakkal bízta rám a könyvet:

„Szeretettel küldöm Kis Kincsemet, otthon van a helye. Megkönynyeztem, amikor egy barát rám bízta, ilyen lelkes magyar kutató, s nem volt, aki felkarolja, Nagy gonddal maga gépelte-kötötte be könyvét. Értékes tartalmán túl kortörténeti emlék is".

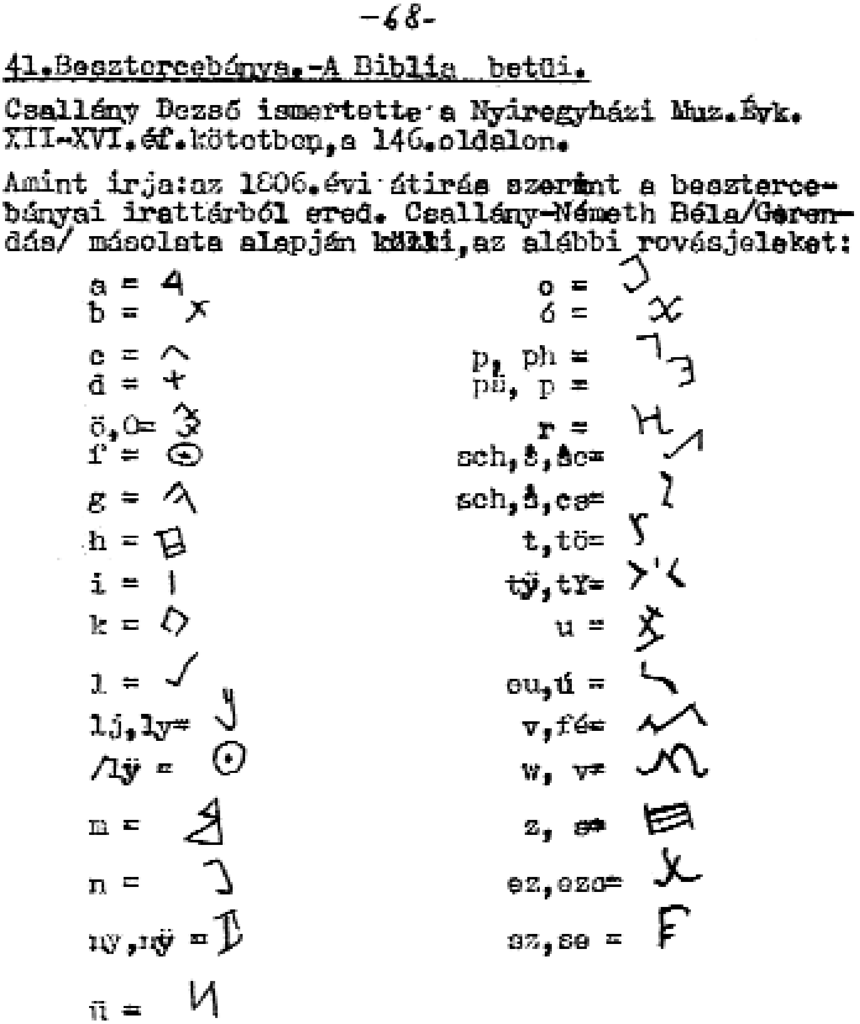
Ez a 11. kéziratos példány, sajnos elég nehezen olvasható halvány gépírás. A könyvből megtudjuk, hogy a 6. kéziratot 1982 december 20-án a Fővárosi Szabó Ervin Könyvtár intézetvezetője vette át. A magyar Történelmi Társulat részéről Rozsnyói Ágnes tudományos előadó 1982. november 15-én nyugtázta a 3. példány átvételét.

Az Előszó-ban Fodor Ferenc dicséretes szerénységről tesz tanúbizonyságot, amikor ezt írja önmagáról:

„A kötet szerzője felhívja a figyelmet arra, hogy az a körülmény, hogy számos emlék olvasatával kapcsolatban maga is véleményt nyilvánít: nem jelenti azt, hogy dönt is egyúttal a többféle vélemény között. A szerző komolyan érdeklődik a tárgy iránt, de nem szakképzett művelője."

Néhány adat életrajzából, amely könyvében olvasható: 1912-ben született. Középiskoláit a budapesti Eötvös József reáliskolában végezte, utána közgazdasági és jogi tanulmányokat folytatott, majd bankban vállalt munkát. A második világháborúban megsebesült. 40 évig dolgozott bankhivatalnokként és főkönyvelőként. Érdeklődési és kutatási területe a régi magyar öröklési jog, családfakutatás, hadtörténet és rovásírás.

A könyvben ismertetett, a szakirodalomban ritkán előforduló rovásemlékekből néhányat említek: A mezőberényi rovásírásos gyűrű, a lőcsei rovásszöveg, a Tokaj környéki rovássor, a békési rovásjelek, a Besztercebányai Biblia betűi.

-68-

41.Besztercebánya.-A Biblia betűi.

Csallány Dezső ismertette a Nyiregyházi Muz.Évk. XII-XVI.éf.kötetben,a 146.oldalon.

Amint írja:az 1806.évi átirás szerint a besztercebányai irattárból ered. Csallány-Németh Béla/Gerendás/ másolata alapján közli,az alábbi rovásjeleket:

a =
b =
c =
d =
ö,ő=
f =
g =
h =
i =
k =
l =
lj,ly=
/lÿ =
m =
n =
ny,nÿ =
ü =
o =
ó =
p, ph =
pü, p =
r =
sch,š,sc=
sch,š,cs=
t,tö=
tÿ,tY=
u =
eu,ú =
v,fé=
w, v=
z, s=
ez,ezo=
sz,se =

A kézirat 68. oldala

A kéziratból többet tudhatunk meg a lipcsei rovásábécéről is. Ez egy 1743-as lipcsei kiadású német könyvben látható, megegyezik Bél Mátyás betűsorával. Az emlékeket többnyire Csallány Dezső régész, múzeumigazgató kiadványai alapján ismerteti, de olvashatjuk az egyéb közlések lelkiismeretesen felsorolt adatait is.

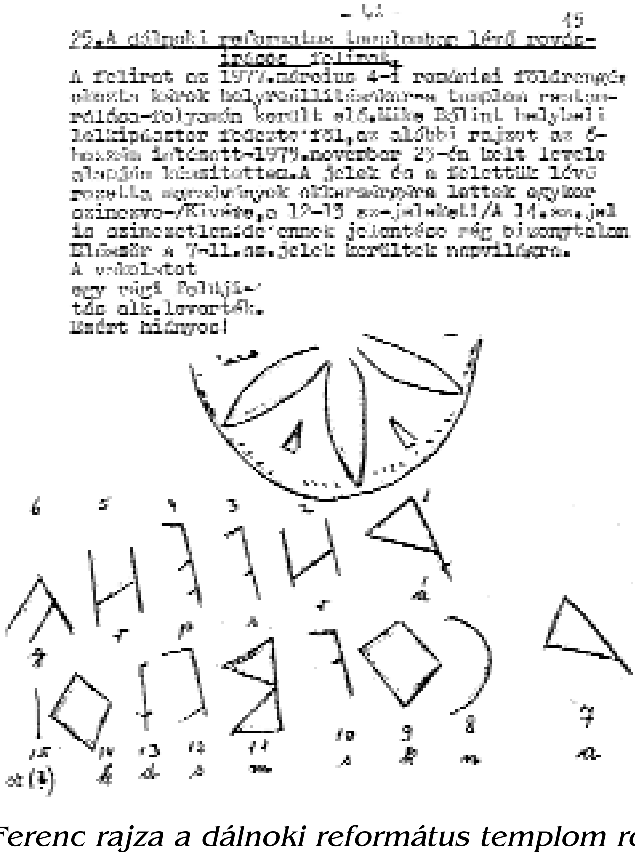
A szerző a török rokonság és a finnugor nyelvrokonság elméletét vallja, de vegyük figyelembe, hogy művének kéziratait 1982-ben bocsátotta közre. Az értékes tartalmat és a szerző bátorságát méltányoljuk, aki ebben a történelmi időszakban úgy merte csoportosítani az emlékeket, *„hogy lássék: a lelőhelyek végighúzódnak a magyar*

nyelvterületen", s bizony ez a nyelvterület a Trianon előtti Magyarországot rajzolja ki. A rovásemlékek ismertetésének értékéből semmit nem von le a szerző eredetünkre vonatkozó felfogása, annál is inkább, mert nem hirdeti magát szakértőnek vagy tudósnak.

A kéziratban Fodor Ferenc lakcíme is szerepel, így ajánlott levélben kerestem meg, reménykedve, hogy még jó egészségnek örvend és átolvassa ezt a kis ismertetőt. A 2008. augusztus 22-én feladott ajánlott levélre kedves válasz érkezett, bár a benne olvasható hír nem volt jó. A választ Fodor úr leányától, Évától kaptam, megtudva tőle, hogy Édesapja 1994-ben, 82 éves korában elhunyt. Szinte élete utolsó szakaszáig foglalkozott rovásírás és családfa kutatással, ez volt legkedvesebb időtöltése nyugdíjas éveiben. Munkásságának továbbvitelére is van remény, mert a család egyik ifjú tagja régészetet tanul Szegeden.

A mű mindenképpen megérne egy kiadást, természetesen a vállalkozó kiadónak meg kéne szereznie Fodor Ferenc családtagjainak beleegyezését. Ez ugyanúgy nemzeti ügy, mint Forrai Sándor műveinek újrakiadása.

2008. szeptember

Fodor Ferenc rajza a dálnoki református templom rovásfeliratáról

2007. július 11-én az M1 televízió este fél nyolckor kezdődő Híradójában olyan összeállítást mutattak be, amely alkalmas volt arra, hogy a nézőket a nyugdíjasok ellen hangolja, úgy beszélve róluk, mint eltartott, élősdi rétegről, akiknek a száma ahelyett, hogy fogyna (értjük, ugye?) folyamatosan növekszik. Ez ügyben levelet írtam a Híradó szerkesztőinek, amelyben az esélyegyenlőség megvalósulása érdekében kértem, készítsenek olyan tényfeltáró tudósítást, amelyben a nyugdíjasok a következő, általuk sokszor feltett, de soha meg nem válaszolt kérdésekre kaphatnak választ:

1. Hova lett a 30-40 évig dolgozók által befizetett nyugdíjjárulék?

2. Magyarország egészségügyi helyzetét ismerve, csak minden negyedik, ötödik 30-40 éves munkaviszonnyal rendelkező ember éri meg a nyugdíjkorhatárt, meghal, mielőtt egy fillért is visszakapna a pénzéből. Pl. a mi nagyra becsült XVI. kerületi háziorvosunk, Dr. Vámos Andor 60 éves korában hunyt el szívinfarktusban. Hova lesz ezeknek az embereknek a pénze?

3. A vizitdíj legjobban a nyugdíjasokat sújtja, akiktől 30-40 éven át vonták az SZTK-t és az egészségügyi hozzájárulást. Hova lett ez a pénz?

Biztos vagyok benne, hogy ha őszinte választ kaphatnánk e kérdésekre, kiderülne, hogy a nyugdíjasok a befizetett összegeikből nagyon szépen eltartják magukat, sőt másokat is.

A televíziónak ajánlott levélben elküldött kérdéseimre máig sem érkezett válasz, pedig fel sem vetettem egy nagyon fontos kérdést: mivel indokolja a hatalom azt, hogy az 1989-es rendszerváltásnak nevezett szemfényvesztés után az életük virágjában, egészségesen, életerősen leszázalékolt függetlenített kommunista párttitkárok nyugdíja sokszorosa például egy több évtizedig dolgozó bányászénak, kohászénak, földművesének vagy szövőnőének?

Feladás időpontja: 2007/7/19
Küldeményazonosító: RL16310024619501

A **Nemzeti Hírhálón** 2008. szeptember 24-én volt olvasható Tejfalussy András mérnök, méréstani szakértő írása, a *Magyar genocidium elleni étkezési védekezés* címmel. Ebből egy részlet:

„Hazánkban kb. évi 50.000-rel fogy a magyar lakosság, ennyi nyugdíjas él 20 évvel kevesebbet, ami évi 1000 (ezer) milliárd forintos

nyugdíjkifizetési kötelezettséget szüntet meg, ez is a népünket irtó maffiák profitja! Hogy ölnek?

A három, a korábbi fiziológiás dózisai esetén egyáltalán nem mérgező, naponta evett, ivott ásványi anyag (Na, K, Cl) dózisai ártalmasra változtatásával és elszennyeztetett ivóvízzel ölnek. Nobel-díjas orvosok méréseiből is tudják, hogy a nátriumhiányos és a káliumot túladagoló étkezés, a konyhasó élettani szerepét nem pótló sópótló fűszerek és káliumsók, s az élelmiszer növények káliumtartalmát megtöbbszöröző káliumos műtrágyák is, vesebaj, szívbaj, magasvérnyomás, rák, impotencia, meddőség, butulás stb. okozó hatásúak."

Tejfalussy András írását igazolja a következő történet is. Egy kisnyugdíjas ismerősömtől kaptam egy bolti számlát és egy kenyér celofánzacskóját. Elmondta, hogy cukorbetegsége miatt rozskenyér fogyasztását ajánlotta az orvos. Mivel ezt nem kapott az üzletben, az eladó egy Magvas kenyér elnevezésű terméket ajánlott helyette, majd mielőtt ismerősöm az árát megkérdezhette volna, elsietett a dolgára. A kenyeres polcoknál általában azonosíthatatlan, hogy melyik kenyérhez melyik ár tartozik, de mivel fél kilós volt, úgy gondolta, hogy nem lehet nagy összeg. A pénztárnál azonban rá kellett döbbennie, hogy a 2002 óta ismét hatalomra került kommunisták 780 forintért adnak egy kiló kenyeret, mert a pénztáros 389 forintot ütött be. Rá is kérdezett, de a vonalkód a pénztárost igazolta. Ismerősöm szégyellte visszaadni a kenyeret és a vásárlókat sem akarta feltartani, ezért kifizette a meglepő összeget. Otthon kiszámolta, hogy a kommunisták ígéretükhöz képest 217-szeresére emelték a kenyér árát, hiszen azzal ámították az embereket, hogy ismét 3 forint 60 fillérbe fog kerülni kilója. A zacskóján olvasható, hogy miből áll az európai úniós kenyér, amelynek receptjét Lucrezia Borgia is nagyra értékelte volna: *"búzaliszt, ivóvíz, magkeverék (napraforgómag, lenmag, szezámmag, köles) élesztő, étkezési só, vitális búzaglutin, emulgeálószerek (E 471, E 472e, E 481) szójaliszt, rozsliszt, árpa malátaliszt, búza eredetű dextróz, növényi zsiradék, savanyúságot szabályozó anyagok, (E 262, E 270) színező malátaliszt, kukoricakeményítő, tartósítószerek (E 282, E 200) cukor, lisztkezelőszer (E 300) enzimek, emulgeálószer (szójalecitin). Az* ***E*** *számokkal jelölt anyagok felhasználása megfelel az Európai Únió előírásainak."*

Nagyanyáink a kenyeret lisztből, vízből, sóból, kovászból vagy élesztőből készítették. Nem is volt ennyi rákbeteg, mint napjainkban.

Szegény magyar nyelv!

A „butik szocializmus” virágzása idején fővárosunk „illusztris” helyén egy „exclusive” ruhaüzlet a következő elnevezést választotta magának: Genny. A nagyestélyi szerűségbe öltöztetett eladótól megkérdeztem, hogy mekkora a kereslet a gennyre. Nem én lehettem az első, mert bár lesújtó pillantással végigmért, mégis gyakorlottan válaszolta, hogy a feliratot nem gennynek, hanem Dzsenninek kell ejteni, mert ez egy francia (!) női név.

Fényképet is készítettem egy hasonló ostobaságról, egy vérfagyasztó bűnügyi regénybe illő hirdetésről, amely úgy is értelmezhető, hogy ember vagy szervkereskedőknek ajánl akciós áron gyerek testeket.

Nézzük csak a Megay-Kiss féle Angol-magyar szótárt (Akadémiai Kiadó, 1995): „body (bodi) n (of man) test”

Mégse rohanjanak a rendőrségre, kiderült, hogy az eladó gyermekruha felsőrészt ért a „body”, azaz test szó alatt.

Szakács Gábor A magyar nyelv védelmében című írása a Magyar Demokrata 2005/7. számában jelent meg, a nyelvtörvény betartásáról kérdezi az illetékeseket.

Úgy tűnik, azóta sem sikerült, vagy nem is akartak komolyan érvényt szerezni a törvénynek.

Szakács Gábor

A kortárs rovásírás Atyja

Bizonyos emberekről csak is a tisztelet és felháborodás hangján lehet szólani. Tisztelettel példaértékű életútjuk ismeretében és felháborodással, hogy a nemzetre hagyományozott tanításukat, tudást és műveltséget egyetlen kézfogással sem viszonozták. Közéjük tartozott Forrai Sándor, aki május 25-re virradóra, életének 95 évében csendesen eltávozott közülünk.

Pedig lett volna miért kitüntetni. Nélküle ugyanis nem lehetne egyre népszerűbb ősi írásműveltségünk, a rovásírás. Az 1930-as évek közepétől évtizedekig tanult, bújta a szakkönyveket, gyűjtötte az adatokat, mielőtt megszerzett tapasztalatait első kiadványában közzétette. Napjainkban sajnálatosan kevés az ilyen alapos munka, annál gyakoribb a minden alapot nélkülöző, csupán bizonyítatlan elméletekből összeállított kötet. Ennél is szomorúbb, hogy Tanár úr könyveiből sokan merítettek úgy, hogy meg sem említették a nevét.

Könnyen tehették, hiszen a lassan két évtizede világtalanná lett idős ember nem tudta ellenőrizni ezeket a jellemtelenségeket, ahogyan azt sem láthatta, hogy egy neves szakíró borítóhibás könyvével

ajándékozta meg, gondolván, hogy a vak ember úgy sem látja. Egy másik, szintén közismert személy is csak addig áltatta 1975-ben létrehozott rovásírás vándorkiállításának felújításával, amíg rájött, hogy saját céljaira nem sokat tudna már hasznosítani a három évtized alatt sokak által kimazsolázott anyagból.

A Tanár úr javaslatára létrehozott Magyar Rovók és Rovásírók Országos Szövetségéből az iránta érzett tiszteletből Forrai Sándor Rovásíró Körre átkeresztelt szervezet hiába javasolta évekig a Magyar Örökség díjra több társszervezettel és vagy kétszáz ajánló aláírásával, az ő neve mindmáig kimaradt a díjazottak közül.

Egyedül a Magyar Szellemi Védegylet méltányolta munkásságát kitüntetéssel, 1997-ben Széchenyi Díjjal tisztelték meg.

Nemzetinek mondott politikusaink sem karolták fel – Tanár úr utoljára Sólyom László köztársasági elnököt kereste meg, aki válaszra sem méltatta az idős tudós levelét, ahogy korábban Dávid Ibolya sem –, nem értették meg, vagy nem akarták megérteni a rovásírás üzenetét, azaz a magyarság ezen alapműveltségének nemzettudat formáló erejét és jelentőségét. Ahogyan nem lehet ma már a latin írásbeliség nélkül boldogulni – júdás pénzzel persze igen –, úgy a magyarság valódi eredetét sem lehet megérteni a rovásírás történelmi hátterének ismerete nélkül.

Szerencsére tanító és tanítványai egymásra találtak. Dittler Ferenc megrajzolta a Forrai Sándor Rovásíró Kör címerét, Friedrich Klára, rovásíráskutató, maga is tanár, a névadó szemlélete nyomán *Tanuljuk és tanítsuk a rovásírást!* címmel megfogalmazta a Kör hitvallását,

Dorogi Ferenc hordozható mellszobrot készített róla, Hódos László önzetlenül felújította rovásírás kiállításának képeit – bemutatásukat idén szeptemberben a Magyarok Házában tervezik –, sorra alakulnak az országban a nagy példakép nevét viselő rovásíró körök.

A kortárs rovásírás Atyja 1913. március 18-án született Munkácson. Mivel édesapja nem tudott beletörődni Trianon igazságtalanságába, tízezrével kezdte gyűjteni az aláírásokat Kárpátalja visszacsatolása érdekében, a családnak az új, idegen hatalom bosszúja elől Diósgyőrbe kellett menekülnie. A fiatalember miután felismerte a gyorsírás és az összevont rovásírás (ligatura) hasonlatosságát, a kutatásnak szentelte életét. Határozottan vallotta a rovásírás jobbról balra haladó irányát, hiszen jól tudta, hogy több száz emlékünk közül csupán három készült ezektől eltérően fordítva. Ugyancsak határozottan kiállt a stilizált új betűk létrehozásával, az egyes betűtípusokat egységesíteni kívánó irányzatokkal szemben, mert ez szerinte azzal a veszéllyel járhat, hogy elfelejtjük a legtöbb emlék ősi jelhasználatát. Ezzel szemben elévülhetetlen érdeme, hogy a csak rövid magánhangzókból álló rovás ábécét, új betűk létrehozása nélkül, szinte csak jelképes módosítással hosszú magánhangzókkal egészítette ki. Ezzel egy csapásra megszabadította az általános iskolás ro-

vásírókat a hosszú latin magánhangzók rovásra – és viszont – történő átírásánál adódó ellentmondásoktól. Nem véletlen, hogy a Kárpát-medencei Rovásírásversenyeken már ez az egyetlen elfogadott ábécésor.

Forrai tanár úr, ha már nem is látta, de hallotta a rovásíró gyermekek zsivaját, amikor jelenlétével több alkalommal megtisztelte a versenyeket. Neve ebben a körben fogalom, amelyhez a maga szerény eszközeivel e sorok írója is hozzájárult az elmúlt években, amikor feleségével, Friedrich Klárával minden előadásukon kihelyezik magukkal hozott fényképét.

Ha már a jó Isten magához szólította, legalább 'fentről' láthatja, hogy a II. világháború után általa elvetett mag szárba szökkent. És ez már így is marad örökre.

Forrai Sándor a 2001-es rovásírás versenyen
a Budapest, XVI. kerületi Móra Ferenc Általános Iskolában
Fénykép: Friedrich Klára

Miközben az abban érdekelt erők mindent megtesznek, hogy a magyar általános iskolai oktatás szintjét minél alacsonyabbra süly-lyesszék, a Forrai Sándor Rovásíró Kör által évről évre szervezett Kárpát-medencei rovásírásversenyek résztvevőinek ismeretei egyre jelentősebbek. *A Tászok-tetőtől a bosnyák piramisokig*, valamint az *Új Rovásírás Tankönyv és Szakköri Ötlettár* című kiadványainkban már összefoglaltuk a kezdetetektől 2007 márciusáig terjedő idősza-kot, ezúttal az azóta eltelt másfél év eseményeit elevenítjük fel.

A résztvevők nagy száma miatt 2006-ban bevezetett elődöntős rendszerben Budapesten, Egerben, Püspökladányban és Tatabányán, majd egy évvel később, Szolnok bevonásával sikerült elérni, hogy a rovásíróknak az ország jelentős részében lehetőleg ne kelljen száz ki-lométernél nagyobb távolságot megtenniük az elődöntők helyszíneire.

2008-ban kissé átrendeződött a térkép és ezúttal Budapest, Debre-cen, Mór, Pécs és Szolnok adott helyet a rendezvénynek, a szokásos feladatok közé újdonságként pedig bekerült néhány közismert rovás-emlékünk képe, amelyet a tanulóknak fel kellett ismerniük. Ezzel kö-zelebb került hozzájuk a rovásírás elmúlt századok hétköznapi hasz-nálatának gyakorlatiassága. Újabb észak-nyugati és dél-nyugati váro-sok bevonásával jövőre tovább szeretnénk csökkenteni a már említett távolságokat, egyben az odautazás időtartamát és útiköltségeit.

Erre a körzetesítésre már igen nagy szükség volt, hiszen 2008-ban mintegy negyven település iskoláiból és ennél is több lakóhelyéről jelentkezett a 217 rovásíró. Ehhez jöttek a délvidéki, erdélyi, felvi-déki, horvátországi baranya-háromszögi tanulók, a magyarországiak-kal együtt összességükben majd ezren.

Nem kis örömünkre szolgált, hogy a pécsi elődöntőt középiskolás tanulók, Nagy Bianka és Kovács Máté szervezték meg. Ugyancsak örömteli esemény volt, hogy az értékelő bizottság 56 tagja közé

jelentkezett a tíz esztendős, móri Fekets Gyurika is. Neki természetesen nem kellett végig vizsgálnia minden feladatot, de legalább belekóstolhatott ebbe az igen felelősségteljes munkába, így ő már gyakorlatban is tudja azt, amiről sok felnőtt „tudós" csak elméletben beszél.

2007-ben a Forrai Sándor Rovásíró Kör, megelégelve azt a hazai gyakorlatot, hogy különféle címeket, okleveleket és érdemeket csupán megfelelő lobbytevékenység eredményeként osztogatnak, úgy döntött, hogy Szkíta-Hun-Pártus-Avar-Magyar Nemzeti Örökség Díjat alapít. Ezt a magyarság valós történetével foglalkozó és széles körben ismert tevékenységű, ám felbecsülhetetlen munkájukért soha hivatalos, állami elismerésben semmilyen érdemben nem részesített személyeknek ítéli oda. Ez a díj pénzzel nem jár, csupán egy öszszeróttbetűkkel, művészien készített oklevéllel – Dittler Ferenc alkotása –, amelynek átadására minden évben a rovásírásversenyek eredményhirdetésekor kerül sor. 2007-ben a néhány héttel korábban elhunyt Forrai Sándor, idén pedig a világ első régész asszonya, a Tordos-Vinca műveltség kiváló ismerője, a XIX. században élt Torma Zsófia volt a díjazott.

A versenyt olyan nemzetközi hírű személyiségek is méltányolták, mint a magyarságot ingyenes kiadványaival támogató Radics Géza és az amerikai Magyarságtudományi Intézet elnöke, Botos László, akik az elmúlt két évben annak védnöki szerepét vállalták.

A rovásírásversenyek elmúlt kilenc éve során a Forrai Sándor Rovásíró Körnek sikerült közreműködni számtalan szakkör megalakulásában és több ezer rovásíró tanuló megfelelő tudással való ellátásában, felkészítésében. Ennek birtokában ők sikerrel vehetik fel a küzdelmet a magyarság szellemi szintjét butaságok, olykor hazugságok hangoztatásával lezülleszteni igyekvő erőkkel szemben.

A képek a 2008-as Kárpát medencei Rovásírásverseny egyik elődöntőjén, Zentán és döntőjén készültek.

Köszönjük a rovásíróknak és felkészítő tanáraiknak, szüleiknek, hogy az igaz utat választották. Ennek ismeretében készülünk a 2009. évi, tizedik, ünnepi versenyre, amelyre valamennyiüket szeretettel várjuk.

Szakdolgozatok a rovásírásról

2008-ban két egyedül álló jelentőségű esemény járult hozzá a rovásírás népszerűsítéséhez. Két fiatal, diploma előtt álló magyar lány az erről írt szakdolgozattal jelentkezett záróvizsgáira és mint látni fogjuk, teljes sikerrel oldotta meg vállalt feladatát. Köszönet illeti őket, hogy példájukkal utat nyitottak hasonló szellemiségű és ősi írásunk iránt elkötelezett társaiknak.

Salgó Gabriella a Nyitrai Konstantin Egyetem Közép – európai Tanulmányok Karának harmadéves tanítóképzős hallgatója volt német nyelvi műveltségterülettel, amikor 2006 végén a felvidéki Palóc Társaság segítségével rátalált a Forrai Sándor Rovásíró Kör honlapjára.

Mivel szakdolgozatának a *Rovásírás az oktatásban* címet választotta, segítségünket kérte a vizsgához, egyben jelezte, hogy konzulense – maga is cserkész – és a tanszékvezető is elfogadta a témát, egyelőre *Rovásírás a szabadidős tevékenységben* címmel.

Örömmel fogadta javaslatainkat és az ajánlott irodalmat, mert mint bevallotta, a világhálón található rovásírással kapcsolatos honlapok, könyvek, szerzők olykor ellentmondásos állításai kissé elbizonytalanították a követendő utat illetően.

„Gabcsi" ettől kezdve nyomon követte a felvidéki és magyarországi rovásírásversenyeket, ha csak tehette, részt vett rajtuk, tapasztalatokat gyűjtött.

A diplomamunka közeledtével 2008 márciusában két alapvető kérdést fogalmazott meg:

– Miért tartjuk fontosnak a rovásírás ismeretét?
– Miért oktassuk a rovásírást (a Felvidéken is)?

Derült égből villámcsapásként érte, amikor konzulense azt javasolta a dolgozat leadása előtt három (!) nappal, hogy annak első száz oldalát törölje, mert úgy nagyobb eséllyel tudja kivédeni a Szegedről kinevezett, finnugor szemléletű opponens nemtetszését. Az óvatosság nem ártott, hiszen a nagyjából kétszáz oldalas dolgozat törlendő része a finnugor elmélet teljes elvetését tartalmazta.

A szóbeli utáni levélváltásunkból kiderült, hogy a rovásírást a cserkészeknél ismerte meg, az igazi érdeklődés pedig 1998-ban, nyolcadik osztályos korában kezdődött nála. Már ekkor feltűnt neki, hogy a rovás ábécé elsajátítása fele annyi gondot sem okozott számára, mint a morze ábécé. Egyetemi évei alatt, őrsvezetőként cserkészcsapatának rovásírásos keresztrejtvényeket készített, a magyarság ősi írását 2008-ban már lakóhelyén, az Udvardi Majthényi Adolf Magyar Tannyelvű Alapiskola szakkörében oktatta. Az itt szerezett tapasztalatokból kiindulva írta meg szakdolgozatát, amelyet egy pályázatot megnyerve Budapesten, a Károli Gáspár Egyetemen írhatott meg Dr. Lázár Imre tanár úr vezetésével.

Helyzetét nehezítette, hogy opponens tanárát az államvizsga bizottság elnökévé is kinevezték, aki a szakdolgozat szóbeli megvédésénél nem is igazán volt kíváncsi a vizsgázó válaszaira.

A baljós előjelek ellenére Salgó Gabriella idén májusban már azt jelezte örömmel, hogy megvédte diplomamunkáját és a szeptemberi iskolaévet negyedikesek osztályfőnökeként kezdheti.

Megtört a jég. Ettől kezdve megfelelő elszántsággal és persze felkészüléssel a háta mögött, bárki megismételheti Gabcsi sikerét.

A balatonboglári **Horváth Judit**, a Nyugat Magyarországi Egyetem, Savaria Egyetemi Központ, volt Berzsenyi Dániel Főiskola Szombathely művelődésszervező-könyvtár szakos végzős hallgatója 2008 februárjában keresett meg bennünket, hogy szakdolgozatát a rovásírásról szeretné elkészíteni és ahhoz kéri segítségünket. Mindehhez hozzátette, hogy a dolgozatot rovásírással is szeretné lejegyezni, így Tisza Andráshoz, az *Írástudó* című, rovásbetűkkel írt világhálós újság szerkesztőjéhez irányítottuk.

Az alapos szakdolgozat az opponens tetszését is elnyerte és *„A dolgozat szerkezete logikusan tagolt, jól áttekinthető, külön érdekes része a műnek a rovásírás-kutatás tudománytörténetét (...) internetes forrásokat számba vevő része."* megjegyzéssel látta el. Különösen értékelte a gondos kutatómunkát, a sok érdekes adalékot, szép képanyagot. Szakmai észrevételei mellett, hasonlóképpen

kedvezően fogadta a dolgozatot a konzulens, aki nagyra értékeli Horváth Judit nemzeti elkötelezettségét, őszinteségét.

A májusi szóbelin *A rovásírás múltja, jelene és jövője* című szakdolgozatát védte meg, júniusban pedig az államvizsgán jutott túl sikeresen. Judit ettől kezdve még fokozottabban bújta a rovásírásos honlapokat – ebben segítette ifjú Forrai Márton, Körünk tagja –, és édesapjával együtt már egy székelyföldi település rovásírás oktató tanárát is jó tanácsokkal látja el.

Az idevezető út nála is hosszú volt. 1997-1998 táján édesapja hatására, javaslatára Forrai Sándor *A magyar rovásírás elsajátítása* című könyvéből tanulta meg rövid időn belül ősi írásunkat. A középiskolában már előadást is tartott róla osztálytársainak, ezt követően 2007-ben elevenítette fel készülő szakdolgozatához korábbi tudását.

Hogy erre mi indította, válaszában így fogalmazott: *„2007 augusztusában Rádpusztán megnéztem az „István a király" rockoperát, majd a látottak hatására elgondolkoztam, hogy mi lett volna, ha Koppány győz. Elolvastam Forrai Sándor „Az ősi magyar rovásírás az ókortól napjainkig" című könyvét, és akkor kezdett megfogalmazódni bennem az elhatározás, hogy jó lenne erről írni. Sikerült konzulenst választanom Rétfalvi Gábor személyében, aki érdeklődően állt a témához. A szakdolgozat rovásírással történő átírását viszont télre kellett halasztanom, emellett igyekszem elmélyíteni eddigi tudásomat, hogy megfelelő módon tudjam továbbadni az érdeklődőknek."*

Könyvtáros-informatikus szakemberként Juditra nagy szüksége lesz a rovásírás terjesztőinek.

Beszélgetés Semir Osmanagic-al

Semir Osmanagic, a bosnyák piramiskutató 2005 nyarán kezdte meg a boszniai Visoko környéki, piramis alakú hegyek vizsgálatát. 2007 júniusában, a helyszínen tett látogatásunk közben kérdeztük eddigi tapasztalatairól.

Semir Osmanagic

Fénykép: Víg Sándor

Mit tart az elmúlt évek legizgalmasabb tapasztalatának?

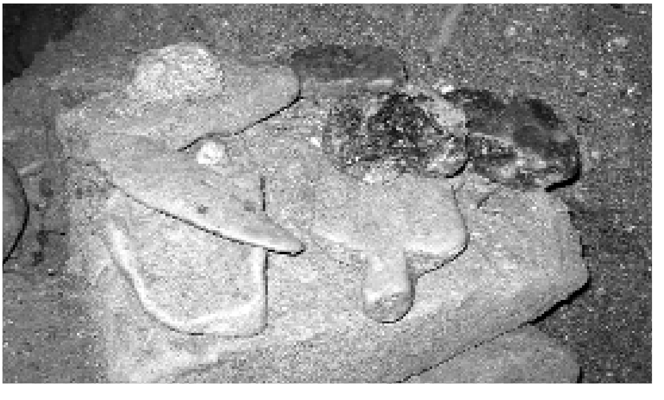
Azt, hogy két évvel ezelőtt megtaláltuk Európa első piramisait. Mögöttem a boszniai Nap piramis, a legnagyobb és leghatalmasabb, amit valaha is ezen a bolygón építettek és amelyről lényegében már tavaly bebizonyítottuk, hogy, mai kifejezéssel élve, betontömbökből építették. Ennek legfőbb bizonyítéka az oldala. 2006/2007 telén az alagútrendszer feltárásán dolgoztunk és ha a legizgalmasabb élményről kérdez, akkor az elmúlt hat hónap során ez volt az. Ismerjük az egyiptomi Sakkara, Gizeh és a mexikói Teotihuacan hasonló földalatti alagútjait, amelyekből azokon a helyeken csak egy van, viszont a Boszniai Piramisok Völgyében többször tíz kilométeres alagútrendszerről beszélhetünk. Ez egyes helyeken három méter magas, két és fél méter széles, néhol keskenyebb. Hogy mi célból épült? Valószínűleg a vízzel áll kapcsolatban, mert bárhová megyünk, az alagútba mindenhol befolyik a víz. Egy elmélet szerint a piramisok energiagépekként működtek, amelyeket a víz táplált.

Amikor ma délelőtt a Hold piramis fennsíkján jártunk a feltárásoknál, többen, köztük jómagam, erős földsugárzást éreztünk. Fehér pöttyök jelentek meg a tenyerünkön és mintha súlyos kilók húzták volna lefelé a kezünket.

A piramisok nagyon régiek és a legtitokzatosabb építmények, amelyeket a Földön valaha is létrehoztak. Ennek célját sehol nem ismerjük, legyen az Bosznia, Egyiptom, Mexikó, Peru, Bolívia, Kína, Japán. Egy hónappal ezelőtt a kiváló professzor, Harry Oldfield látogatott Visokoba. Oldfield a világon első alkalommal világított át piramisokat nagyon érzékeny felvevőgépével, ami a test körüli energiamezőt, aurát is kimutatja. Először egy piramis alakú, természetes dombot filmezett és láthatóvá tette, hogy ott az energiamezők vízszintesek és mozdulatlanok. Ezután a boszniai Nap piramis felé fordította gépét, miközben szabad szemmel nem látható bámulatos jelenséget tapasztalt. Annak energiamezői függőleges irányúak, ide-oda mozognak és tisztán kivehető, hogy a piramis belsejében energia képződik, összegyűlik, növekszik, majd egy adott pillanatban távozik a piramis csúcsán keresztül. Önök ezért érezhették a kezükön az energiamező hatását, amely függőlegesen áramlott felfelé. A régmúlt embere tudta, hogy a piramis a legerőteljesebb geometriai alakzat a Földön és azt is, hogy ebben az alakzatban bizonyos energia fejlődik.

Kőeszközök a Nap piramis alagútjában

Fénykép: Serflek Zsolt

Mit állapítottak meg eddig a piramis köveiről?

Azt, hogy nagyon sajátos kőről van szó, amihez természetes anyagokat használtak, egyben valami nagyon titokzatos kötőanyagot, ami rendkívül keménnyé tette. Tudjuk, hogy a boszniai Hold piramis, amit ma megnéztek, homokkőből, mint alapanyagból épült, de ezt valaki hatalmas kőlapokká öntötte. Hogy milyen műszaki megoldást alkalmaztak, nem tudjuk. Hasonlót Baalbekben láthatunk, ahol 1200 tonnásak a kőtömbök, miközben 300 tonnásnál súlyosabbakat ma sem tudunk mozgatni. De hogyan mozdították el ezeket 6-8000 évvel ezelőtt? Nem tudjuk, mégis megtették, ahogyan a perui Machu Pichuban, a mexikói Teotihuacan-ban, sőt a Kofu piramisnál is. Sok

a rejtély és azt hiszem, hogy ebben a tekintetben a boszniai piramisok völgye nagyon fontos lesz a világ számára. Örülök, hogy magyar barátaink is vannak, hiszen Magyarország már az Európai Unió tagja, ráadásul csaknem szomszédos velünk. Az ottani emberek nagyon nyitottak, eljönnek hogy személyesen lássák és másoknak is elmondhassák az igazságot és persze segítik a szekértőinket, akiket mindenhonnan szívesen fogadunk. 2006-ban több mint hatvanan érkeztek Olaszországból, Egyiptomból, Görögországból, Szlovéniából, Horvátországból és máshonnan. Egy németországi georadar szakértő decemberben járt nálunk, hogy a Nap piramis északi oldalát átvilágítsa. Sajátos felszerelése 18 méter mélyen tudott áthatolni a falon és járatokat állapított meg négy méterrel a föld alatt. Remélem, hogy az engedélyek beszerzése után idén a piramisba is bejutunk, addig is takarítjuk, szélesítjük az alagutakat és rengeteg elágazásukat, amiket valakik eltorlaszoltak. Ennek okát nem ismerjük. Szerintem két civilizáció létezett: az egyik építette az alagutat, ami szerintem mestermű. Sok ezer évvel később más civilizációk jöttek, amelyek elfalazták az átjárók többségét.

Ha azt mondjuk, hogy a Hold piramis és a többi mesterséges, természetes a kérdés, hogy honnan vették az építéshez a köveket, sziklákat?

Nem hiszem, hogy ezeket kőfejtőből hozták volna, sokkal inkább azt, hogy a helyszínen készítették. A homok kéznél volt, a kavicsok szintén, ezeket összekeverték és a helyszínen öntötték formába. A Nap piramis egész oldala olyan mint egy nagy betontömb, mivel teljesen sima az aljától a tetejéig, és persze ugyanaz a dőlésszöge, ami tökéletes háromszöget képez. Az északi oldal háromszöge igazi mértani alakzat, de a többi oldalának tájolása is kifogástalanul mutatja a négy fő égtájat: Kelet-Nyugat-Észak-Dél. Az északi oldala ráadásul a Sarkcsillaggal van egy vonalban, ahogyan a gizai Kofu/Cheops piramisé Egyiptomban. Ez nem lehet véletlen. Két elmélet létezik: az egyik szerint természetes domb állt a Nap piramis helyén, amelyet az emberek háromszög alakú, négy oldalas építménnyé alakítottak, az égtájak felé irányították, végül kőtömbökkel fedtek.

A másik elmélet, ezt én vetettem fel, hogy az alapoktól a csúcsokig mesterségesen építették az egészet. Akárhol is ásunk, a Hold piramisnál is mindenütt homokkő lapokra és tömbökre bukkanunk, amelyeket tökéletessé alakítottak és ezekből készültek a szintek. Százával láttam a piramisokat az öt földrészen, de a Hold piramishoz hasonlót nem találtam. Önök is megszemlélték a Hold piramis tetején a fennsíkot, az oldalában a szinteket és a kőtömböket; az egész egy tömör építmény. Miért és hogyan csinálták? Olyasmit használhattak, aminek köze volt az energiához, elektromágneses energiához, illetve más típusúakhoz is.

Tudunk már közelebbit a piramisok koráról?

Amikor az ember ilyen régészeti emlékekkel foglalkozik, legalább öt kérdéssel találkozik. Az első, hogy mik is ezek? Ezt már megválaszoltuk, hatalmas, ember által készített kő alakzatok, amelyeket piramissá alakított. A második kérdés, hogy ezeket ki építette? Erre nem tudjuk a választ. A harmadik kérdés, hogy mikor, a negyedik, hogy miként, és végül az, hogy miért? Mi volt a céljuk vele? Az utóbbi kérdésekre csak a jövő adhat feleletet, de azért vizsgáljuk meg a ki és mikor kérdéscsoportot! Az új tudomány, az antropológiai genetika a DNS vizsgálaton alapul. Az elmúlt 6-7 évben olyannyira kifejlődött, hogy pontosan meg tudjuk mondani a Föld népeinek korát, és hogy merről merre vándoroltak az idők során. Ennek alapján tudjuk, hogy a spanyolországi baszk a legrégibb népcsoport Európában, utána pedig a Balkán, többek között Bosznia, az Adria menti Bosznia és Horvátország következik. Ezeken a területeken 27 000 éve folyamatos az élet. Mikor jöttek ide az emberek, kezdetleges barlangi szinten éltek-e? Nem tudjuk, de látjuk, hogy mi minden történt csupán az elmúlt száz év során. Szinte középkori állapotból jutottunk a kozmikus korszakba! Lehetséges, hogy valamikor a múltban, 15 000, 12 000, vagy 8 000 évvel ezelőtt, olyan műszaki fejlődés, fellendülés zajlott, ami 5-600 évig is eltartott. Ennek eredményeként az emberek képesek voltak megépíteni ezeket piramisokat, persze nem a mi műszaki lehetőségeinket használták. Ha hasonlót akarnánk építeni, ma darukra, számítógépekre, teherautókra lenne szükségünk, de lehet, hogy a korabeli embernek más szellemi eszközök is rendelkezésére álltak, amelyeket azóta elfelejtett. Tudták például, hogyan használják a hangot, a frekvenciát, igaz, eddig nem találtunk az építőktől származó szerves anyagokat, amelyek segítenék a kormeghatározást. Nagyon fontosnak tartom, hogy végre bejussunk a piramisba, hogy tárgyi emlékeket és szerves anyagokat találjunk.

Nekünk, magyaroknak, az alagútban és a piramisok kövein talált írások is megerősítik az emberi kéz nyomát. Csoporttársaimmal láttuk azokat a rovás jeleket, amelyek a Kárpát-medencében 8-10 000 évesek és amelyeknek most már a Balkánhoz is közük van.

Az írás nagyon fontos, mert bizonyíthatja, hogy az emberek értekezhettek egymással, akár jelképeknek, akár betűknek, akár írásnak nevezzük is a jeleket. Ezek segítségével képesek leszünk egyre többet megtudni a műveltségükről, amihez eddig a legjelentősebb érveket az alagutakban találtuk. Úgy tudom, hogy tavaly Ön is megtekintett több, 3.5-2.5 méteres, óriási kőtömböt. Egyikükön 61 jelkép van, sok vonal, néhány betű, nyíl, E betű, és ilyenek. Egy kissé még óvatos vagyok, hogy ezeket egyértelműen írásnak nevezzem, ezért csak azt mondhatom, hogy feltételezhetően írás. Ha még 5-6 nagyobb

kőtömbön ugyanezeket az ismétlődő jeleket látjuk, akkor már kijelenthetjük. Az eddig talált jeleket brazíliai barátunk, Paolo Stekel összehasonlította az 5 000 éves dél-franciaországi glozeli kövekével. Ennek alapján úgy véli, hogy a két lelőhely jelképei 55%-ban egyeznek, de ha többet is találunk belőlük, ez az arány akár 70, vagy 80%-os is lehet. Akkor elmondhatjuk, hogy a Dél-Franciaországi, boszniai, és persze a magyarországi rovásírás, meg az észak-európai is, nyilvánvaló nyoma egy műveltségnek, amely sokkal régebbi, mint ahogyan azt a hivatalos történetírás állítja.

Semir Osmanagic és Szakács Gábor

Fénykép: Víg Sándor

A glozeli köveket magam is ismerem, de volna egy másik kérdésem. Két évvel ezelőtt két csontvázat is találtak a helyszínen, velük mi a helyzet?

Ez csupán a régészekre volt hatással, én nem hiszem, hogy a piramis építőké lehetett, ezzel szemben egy másik helyszínen, Vratnica-ban két tökéletes félkör alakú dombot láthatunk. Több jelből is azt látjuk, hogy építői azonosak a Hold piramis építőivel. Még nem tudjuk biztosan, hogy ez a Toprak Alija nevű domb sírhely-e, de elképzelhető, ha néhány tárgyat is találunk benne. Megjegyzem, az egykoron 2-300 000 lakosú, mexikói Teotihuacan-nál három nagy piramist, valamint több száz kisebb építményt tártak fel, ám szerszámokat szintén nem találtak. Ez elég rejtélyes.

Én azokra leletekre is kíváncsi volnék, amelyekről korábban Ön azt mondotta, hogy „unusually great bones", azaz rendkívül nagy csontok Ezeket azóta is Londonban vizsgálják?

Semmi újat nem tudok mondani velük kapcsolatban. Ezt a csontvázat 2005-ben a Nap piramis fennsíkján találtuk alig 5 centivel a földfelszín alatt. Átadtuk a régészeknek, majd a törvényi előírásoknak megfelelően a helyi múzeumnak, ezt követően sikerült elérni, hogy Angliában

vizsgálhassák. Személy szerint nem várok túl sokat a vizsgálattól, hiszen a nagyon jó állapotban lévő csontok igen közel voltak a felszínhez, ezért legfeljebb száz-kétszáz évesek lehetnek, így nem sok közük lehet a mi kutatásainkhoz, amelyek több ezer évre nyúlnak vissza.

Jelenleg a maláj miniszterelnök támogatja a feltárást, de mi a helyzet a hivatásos szakemberekkel? Továbbra is ellenzik a feltárást, vagy esetleg lassanként beadják a derekukat és elfogadják a piramis elméletet?

Amikor előálltam a piramis elmélettel, az első cáfolatok éppen Sarajevoból érkeztek helybéli történészektől és geológusoktól. Azt mondták, lehetetlen, hogy Boszniában piramisok létezzenek. Nincs itt semmiféle fejlett civilizáció, csak egy ember, aki ebből akar meggazdagodni. Ahogy azonban haladnak a feltárások és egyre több a bizonyíték, egyre többen gondolkodnak hozzánk hasonlóan. Az emberekben tudatosul, hogy itt valami nagyszerű dolgot látnak, és ahová tavaly mintegy 250 000 ember jött el, hogy saját szemével győződjön meg, hogy emberi kéz építette a falakat, teraszokat, kőtömböket, kőtáblákat, háromszögeket, alagutakat. A helybeli régészek viszont azt a nézetet képviselik, hogy itt minden természetes. Ezért úgy gondolom, hogy a régészek és történészek lesznek az utolsók, akik elfogadják a valóságot, mert ez a valóság megváltoztatja az övékét is. Akik ezeket a régészeket tanították a világ és Bosznia történelmére, rossz munkát végeztek. És ők tanítják ma is a diákokat, miközben még mindig nincsenek tisztában a világban történt szenzációs felfedezéssekkel, hogy víz alatti templomok vannak az Óceán fenekén, hogy Kínában 250 piramisról tudunk, hogy több perui piramis lényegesen régebbi, mint korábban gondolták.

A boszniai piramisok felfedezésével az egész történelmet át kell írni. Az egyetemeken oktató konzervatív erők a status quo fenntartásában érdekeltek, mi azonban változtatunk ezen. Érthető, ha valaki új, haladó elmélettel áll elő, akkor feltűnnek az ellenfelei is, mert az emberek féltik az állásukat, a professzori és doktori címüket, amiket téves eszmékért szereztek. Ha tudósnak tartják magukat, egész életükben ellenlábasként kell viselkedniük bárhol éljenek is a Földön. Úgy érzik, hogy ők tudnak mindent, és az egész tudomány velük végződik. Szerintem szégyen, hogy nem akarják elfogadni a valóságot.

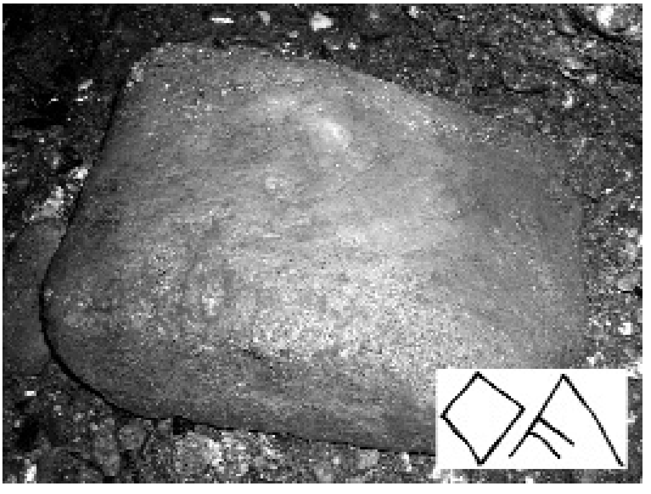
(A Demokrata TV számára 2007 júniusában készített, de hivatalosan meg nem jelent filmbeszélgetés szerkesztett változata.)

Rendkívüli földsugárzás Visokoban

Alig két év alatt a világ megismerte a boszniai Visoko nevét. Az erre okot adó elmélet azonban, mely szerint a települést körülölelő hegyek valójában piramisok, továbbra is megosztja a közvéleményt.

2007 júniusában negyven, szeptember 27-én ötven érdeklődővel és két busszal vágtunk neki a településig vezető mintegy 600 kilométeres útnak. Az eddigi feltárások alapos megismerésére két napot szántunk, bízva az égiek kegyességétől függő kedvező időjárásban.

Mivel a visokoi piramis elméletet kidolgozó és azt nemzetközi tudósok szakvéleményével megerősítő Semir Osmanagic már magyarra is lefordított könyvet írt, angol és bosnyák nyelvű DVD-t forgalmaz, kíváncsian vártuk, hogy tartogat-e még újabb meglepetést ez a rejtélyes környezet. Helybeli barátaink, Goran Cakic feltárásvezető és Sanel Silajdjic idegenvezető már régi ismerősként köszöntött, majd biztosított, hogy a legapróbb részletről is tájékoztat bennünket.

A rovásírás K és L betűjét is hordozó kő a Nap piramis alagútjában.

Elsőként a Nap piramishoz vezető hegyoldalban feltárt Ravne alagúthoz indultunk. Napjainkra a turisták számára is járhatóvá tett vágatokról, a szellőzőnyílások, illetve az egymást összekötő járatok megtámasztására szolgáló, a morzsalékos környezettől eltérő, simára csiszolt, egymásra pakolt kövekről, egy rovásjelek tucatjait hordozó, nagyobb méretű homokkőről már tudósítottunk, így az újdonságot egy szóbeszéd eloszlatása jelentette. Mivel júniusban nem

kúszhattunk be a még szinte feltáratlan, a nagy méretű, kenyértészta jellegű, rovás C, S, és E alakú P, valamint a tatárlakai korong jobbalsó negyedében látható, megfeszített íjra helyezett nyílvessző ábrát viselő homokkövet rejtő alagútrészbe, különféle hírek kaptak szárnyra. Eltüntették, valami titkosat találtak, amit nem akarnak megmutatni, és így tovább. Nos, ezúttal kegyesebbek voltak hozzánk vezetőink és megengedték, hogy 4-5 fős csoportokban csúszva-mászva eljussunk a mintegy húsz méterre lévő csodához. Félelmét s szorongását legyőzve, tucatnyi utastársunk vette magának a bátorságot, hogy saját szemével lássa, filmezze és fényképezze a jeleket, amelyeket az öt feltáró közül elsőként dr. Aly Abdulah Barakat geológus, a gizehi piramis kutatója pillantott meg 2006. április 29-én. Akkor mondott szavai így hangzottak: *„Itt állunk a boszniai írás történelem előtti időkből származó első jelképei előtt."*

Ezeket a feltárás honlapján Semir édesapja, professzor Muris Osmanagic az 1200 éves föníciai betűkkel veti össze. Említést tesz a nyíl alakú C-ről is, de nem nevezi betűnek és megállapítja, hogy sem a föníciai, sem az abból kialakult görög ábécében nem található, szerepel viszont a germán és szász runák között, akárcsak magyarok pogány (?) írásában. Hangalakja az előző két népnél „t", míg a magyaroknál „eb". Ez utóbbiban téved a professzor, mert bár tudja, hogy az ősi magyar mássalhangzókat egyöntetűen „e" előhanggal ejtették, ám a nyíl esetében, amely a C betűt jelöli, csak „ec"-ről beszélhetünk. Ugyanakkor azt is kijelenti, hogy a magyar számrovás első tíz jegye megtalálható a proto-boszniai jelképeken, ezekkel az ősi európai betűk is kapcsolatban állnak, csak az itteniek a régebbiek.

Most tekintsünk el attól, hogy a professzor tévesen eredezteti a föníciaiból a görögöt, mivel ez utóbbi népcsoport a pelazgoktól vett át 16 szkíta rovásjelet, hogy nem említi, mert nem ismeri a tatárlakai korong jeleit és korát, hogy betűk helyett jelképet, azaz szimbólumot ír, és szemléljük meg inkább a Nap piramis oldalát több rétegben fedő óriási kőlapokat, majd vágjunk át az erdőn a piramis északi és keleti oldalát elválasztó élig. Itt halljuk az első komolyabb kormeghatározást, mely szerint ha egy centiméter vastag humuszréteg kialakulásához 260 év szükséges, akkor az 50 centiméteres vastagságot mintegy 13 ezer év alatt érte el. Ez ugyan még korántsem jelenti, hogy a piramist akkor építették volna, de támpontnak megfelel.

Újabb, a korábbinál lényegesen érdekesebb magyarázatot kaptunk a Visokohoz közeli Vratnicában, a Toprak Alija dombnál. Itt piramis helyett feltételezett sírról, tumuluszról beszélnek, amely nevét a tetején eltemetett jeles török vezérről kapta: Ali földje, mivel a toprak szó régi török nyelven földet jelent. Hogy Ali ismerte-e a környékbeliek hagyományában szent (szakrális) helyként tisztelt domb jelentőségét és éppen ezért temetkezett ide, nem tudjuk. Azt viszont igen, hogy 30 méter magas oldalából az évszázadok óta részben ki-

látszó hatalmas monolit váltotta ki a lakosság tiszteletét, és kereste meg Osmanagicot, hogy mondjon róla véleményt.

Vratnica monolitja

A válasz aligha lehetett kétséges és az idén tavasszal kezdődött feltárás teljes terjedelmében felszínre hozta a 23 tonnás fekvő kőoszlopot, amely mellett más, csak felületileg kibontott, szintén hatalmas kőlapok képeznek szintet a domb oldalában. A közöttük végigfutó több ujjnyi réseket egyesek földmozgás következményének vélik, akárcsak a domb belseje felé dőlésüket, ez azonban nem indokolja a rések nyílegyenes, minden töréstől, repedéstől mentes voltát. Azt pedig semmiképp, hogy helybeli vezetőnk elmondása szerint a dombtetőn időnként megbolondul az iránytű, a cigaretta füstöt pedig hol befelé szívja a kövek között lévő furatokból előtörő huzat, hol kifelé fújja függetlenül a kint uralkodó széljárástól. A feltárók abban reménykednek, hogy a domb közepében bemért csarnok elérésével választ kapnak kérdéseikre.

Mivel a kőlapok közötti rés olyan jelentős, hogy fugázni nem lehetett, arra kell gondolnunk, hogy szándékosan építették ilyenre hőtágulási, vagy földrengés biztonsági okokból. Minthogy a másik oldalon még nem történt feltárás, csoportunk egyik része szerint a kőlapok dőlése csak a domb közepéig folyatódik és onnan ismét ferdén emelkedik a szélek felé, mások amellett kardoskodtak, hogy a túloldalon is folytatódik a dőlés.

Visszatérve Visokoba, a Hold piramis fennsíkján a munkások éppen ennek a kérdésnek az eldöntésén fáradoztak. A tető két oldalán már bebizonyosodott, hogy a hegy közepe felé lejt a kövezés, a megbontott harmadik oldalon lévők helyzete viszont teljesen egyértelművé teheti a választ. Egyelőre megmagyarázhatatlan, hogy ez a lejtés a fennsík közepén fűrészfogas jelleget ölt, azaz a folyamatos lejtés egyenesbe vált, majd ismét folytatódik. Ugyancsak feltűnt a fennsík

peremén, hogy ugyanazon szinten az egymás mellett lévő kőlapok mellett erősen lekopott, mai szóhasználattal élve, összecementezett tömbökből építettek borítást. Ez a vegyesség ugyannyira érthetetlen, mint az, hogy a kopásállóbb kövezet helyett miért sérülékenyebb, homokkőből formázott kicsiny idomokból raktak ki több tízméteres szakaszokat. Nem zárható ki, hogy a néhány centis humuszréteg alatt a kövezett fennsíkot borító fél méteres agyagtakarás éppen ezek védelmét szolgálta.

A Hold piramisról a Boszna folyóba siető Fojnica völgy felé néző oldalán ereszkedtünk le meg-megállva az egyes szintek egymástól anyagukban és méretükben is eltérő köveinél. A hegy harmadánál kiderült, hogy addig a magasságig teljesen körlakú és csigavonalban emelkednek az egyes szintek, onnan felfelé viszont már élezett oldalú piramis alakot öltenek. A mindenütt tapasztalható hegyközép felé lejtésüket helyi vezetőnk azzal magyarázta, hogy így gyűjtötték a csapadékvizet. Ha ez igaz, akkor kik voltak a lények, akik szándékosan alakították ilyenné vízszükségletük fedezésére?

Amellett, hogy a helyszínen járt geológusok, kutatók, piramisszakértők egyöntetűen állítják, hogy mesterséges létesítményekkel van dolgunk, két útitársunk egymástól függetlenül, más-más módszerrel próbált a titok végére járni. Egyikük saját kifinomult érzékszerveire bízta magát, amelyek eddig sosem hagyták cserben. Már megírtuk, hogy Osmanagic Harry Oldfieldre hivatkozott, aki műszereivel kimutatta a Visoko környéki természetes és mesterséges tereptárgyak energiamezőinek különbözőségét. A valódi hegyek esetében ezek a mezők vízszintesek és álló helyzetűek, míg a piramisok esetében állandó felfelé mozgásban vannak és a csúcson át szinte gömbalakot formázva kirobbannak a szabadba.

Útitársunktól ezzel kapcsolatban a következőket hallottam: Már a Nap piramishoz vezető alagút első nagyobb kövénél erősen érezte földsugárzást, a második nagy kőnél pedig olyannyira, hogy szinte remegni kezdtek az izmai. Ugyanezt a piramis külső élén nem tapasztalta, viszont a Toprak Alija nevű temetkezési hely minden oldalán ismét igen erősen érezte, a Hold piramison úgyszintén.

Másik útitársunk elmondása szerint az inga elmozdulása Toprak Alijánál volt a legjelentősebb, hosszanti mozgása közben lényegében tejesen körbefordult, ami a létező legerősebb sugárzást jelenti. Szavait látszik igazolni, hogy ezen a helyen többek, így e sorok írójának, keze fején, tenyerén megjelentek a sugárzás következtében kialakult fehér foltok, kezük elnehezült, lábuk, karjuk bizseregni kezdett.

A Hold piramis fennsíkja helyett inkább az oldalában mutatott nagyobb erősséget az inga, míg a Nap piramisból hozott, mesterségesen faragott köveknél nem jelzett, a természeteseknél viszont erősen kimozdult. Ebből útitársunk arra következtetett, hogy adott volt

a szakrális hegy, amire ráépítették a piramist, benne pedig alagutakkal alakították ki az energia gyújtópontokat. Nem érdektelen megjegyezni, hogy bár az alagút turisták számára ki nem épített részében lévő rovásjeles kőhöz csak keserves guggolással lehetett eljutni, az alagútból kiérve mégis néhány pillanat alatt elmúlt az izomlázunk.

Kőkerék (kőoszlop lábazata?) a visokói bőrgyár alagútjában

Semir Osmanagic saját DVD filmjén elmondja, hogy a Nap, Hold és az eddig fel nem tárt Sárkány piramis 2,2 kilométer oldalhosszúságú tökéletes háromszöget képez egymással, ezek oldalai pontosan mutatják az égtájakat, míg a feltárásvezető Goran az alagút legmélyén, egy minden korábbinál hatalmasabb kövön ül, amelynek leheletfinom mélyedésein több hosszú karcolat is átvezet. Osmanagic ezt a folyóvölgy térképének tartja, és ha melléhelyezzük a kinti valóság fényképét, akkor nem is kell különösebb képzelőerő a kettő közötti hasonlóság felfedezéséhez. A filmben megállapításként elhangzik, hogy mivel a kő lényegesen nagyobb az alagútnál, a súlyáról nem is beszélve, nem vonszolhatták oda, hanem a helyszínen készítették, feltételezés szerint a jégkorszakot követő áradás elől menekült emberek. Ez az elmélet magyarázatot adhatna arra, hogy miként sikerült a szélek lepattogzása nélkül a még „lágy" kőbe karcolni a rovásjeleket.

Persze nem mindenki vélekedik így. A Bosznia szerte nemzeti hősként ünnepelt Semir Osmanagic anyagi támogatását az ország vezetése leállította és más, sokkal jelentéktelenebb feltárások mellé állott. Érdemes elgondolkodni, hogy kinek az érdeke az Európában páratlan jelentőségű, már eddig is több százezer turistát Visokoba és Boszniába vonzó ásatás megfojtása. És ez legalább akkora rejtély, mint a piramisoké.

Fényképek: Friedrich Klára

Piramis vagy a természet csodája?

Ezt a kérdést igyekeztek megválaszolni augusztus 25-30. között Sarajevoban a „Boszniai Piramisok Völgyéről szóló Első Nemzetközi Tudóstanácskozás" (ICBP) résztvevői.

A tanácskozás. Szakács Gábor bekarikázva.
A fényképet Haris Delibasic készítette.

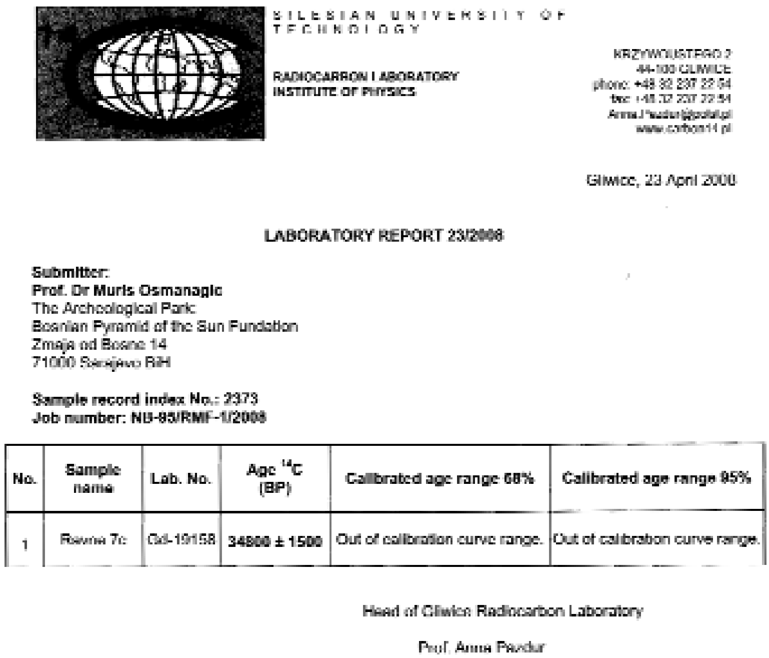
Az eseményen meghívott előadóként jelen volt a sorok írója, míg Friedrich Klárát a feltáráson látott rovásjelekről írt tanulmánya alapján az egyik alelnökként hirdették. A találkozó jelentőségére jellemző, hogy mintegy ötven tudós, szakértő jelent meg Egyiptomból, Szaud-Arábiából, Kínából, Oroszországból, Nagy-Britanniából, Ausztriából, Horvátországból, Montenegróból, Magyarországról és persze Bosznia-Hercegovinából, de akadtak érdeklődők Bulgáriából és Szerbiából is. A meghívottak száma még nagyobb volt, azonban közülük nem mindenki kívánt élni az adott lehetőséggel.

A szervezők az első két napon valamennyi résztvevőt elvitték a helyszínekre, ahol azonnal ütközhettek is az eltérő vélemények. Dr. Mohamed Ibrahim El-Anbaawy geológus, a Kairói Egyetem Tudományos Fakultásának tanára kérdésemre mértéktartó óvatossággal fogalmazott.

– Elképzelhető, hogy a Nap piramist eredetileg a természet hozta létre, majd alakította a későbbiekben tökéletes piramissá. Szerintem a konglomerátumnak nevezett kavicsos kőzet egyfajta pleisztocén korszakból származó gleccser üledék, ami az azóta eltelt egymillió

év során cementeződött rendkívüli keménységűvé – adott hangot kételyeinek az emberi beavatkozást illetően. Noha ennek lehetőségét sem zárta ki teljes mértékben, például a hegyhez vezető alagútnál, kevésbé tartja valószínűnek, hogy a környezeti átalakítást a kor műszaki színvonalán el lehetett volna végezni. Vele ellentétben Dr. Aly Abdulah Barakat, kairói geológus, bányászati szakember megerősítette, hogy a miocén korszakból származó Nap, Hold és Sárkány nevű természet alkotta képződmény jelenlegi formáját minden kétséget kizáróan emberi tevékenységnek tartja. Ide sorolja a már említett alagutat is, a benne talált írásjeleket pedig a Krisztus előtti harmadik századból eredezteti, igaz hozzátette, ezeknek nem szakértője. Anbaawy-val már a helyszínen kialakult, elsősorban kőzettan alapú vitája a tanácskozáson is folytatódott.

Barakat ugyanis a gleccser üledéknek nevezett konglomerátumot emberkéz alkotásának tekintette. Bizonyságul, többek között a lengyel és brit radioizotópos vizsgálatok eredményére hivatkozott, amely az alagút mennyezetét is képező, kőzetbe ágyazott famaradvány korát állapította meg. Azon túl, hogy a bejelentett 35 ezer év, mindenkit megdöbbentett, az érvelések között szerepelt, hogy a fadarab az ott zajló építkezés közben ágyazódhatott az akkor még lágy konglomerátumba, különben nem kerülhetett volna a természetesnek feltételezett kemény kőzetbe.

SILESIAN UNIVERSITY OF TECHNOLOGY

RADIOCARBON LABORATORY
INSTITUTE OF PHYSICS

KRZYWOUSTEGO 2
44-100 GLIWICE
phone: +48 32 237 22 54
fax: +48 32 237 22 54
www.carbon14.pl

Gliwice, 23 April 2008

LABORATORY REPORT 23/2008

Submitter:
Prof. Dr Muris Osmanagic
The Archeological Park
Bosnian Pyramid of the Sun Fundation
Zmaja od Bosne 14
71000 Sarajevo BiH

Sample record index No.: 2373
Job number: NB-85/RMF-1/2008

No.	Sample name	Lab. No.	Age ^{14}C (BP)	Calibrated age range 68%	Calibrated age range 95%
1	Ravne 7c	GdA-19158	**34800 ± 1500**	Out of calibration curve range.	Out of calibration curve range.

Head of Gliwice Radiocarbon Laboratory

Prof. Anna Pazdur

A szénizotópos vizsgálat eredménye Muris Osmanagic: About cultural layer of bosnian pyramid builders (Mauna-Fe, 2008) című könyvéből származik

Az ellentmondásos véleményeket Dr. Nabil Mohammed Swelimtől, a Piramis Kutatások kandidátusától, az ICBP elnökétől az alábbi magyarázatot hallottam.

– Sokan azt sem tudják, hogy egy piramis elnevezésnek milyen ismérvei vannak, mert ha tudnák, könnyen megváltozhatna a véleményük. Volt, aki azt írta a világhálón és az egyik boszniai újságban, hogy a tanácskozásnak rossz időpontot választottunk, mert az emberek igen elfoglaltak augusztusban és nincs idejük ilyen tanácskozásra. Nehezményezte, hogy nem hívtak meg az európai és amerikai tudósokat, miközben a tudatlan egyiptomi szakembereket igen. Udvarias levélben meghívtam, hogy a helyszínen szakmailag beszéljük meg az érveket, de nem is válaszolt – jellemezte a helyzetet a rendezvény elnöke, akinek tudását történetesen a magyar Eötvös Lóránd Tudományegyetem és a Magyar Tudományos Akadémia is doktori címmel ismerte el. 2007 őszén Swelim részletes tanulmányban leírta, hogy a visokoi hegyek mértani értelemben piramisok, ugyanakkor alapvetően különböznek a világ más tájain található többitől. A Nap piramis tájolása az égtájak irányába tökéletes, csúcsa a Sarkcsillagra mutat. Szerkezete is megfelel az ismérveknek, hiszen van föld feletti és föld alatti része, jelen esetben a Ravne elnevezésű alagút.

Swelimet a véleménye miatt ért támadások hidegen hagyják, jobban aggasztja, hogy a tudósvilág szakmai féltékenységből nem kíván tudomást venni Semir Osmanagicról, az Archaeological Park Foundation elnökéről, a feltárások szervezőjéről, mert nem hozzájuk fordult tanácsért, hanem a maga útját járja. A tapasztalatok azt mutatják, hogy az sem segített volna rajta, ha akként cselekszik, hiszen a brit Anthony Harding, az Európai Régészeti Egyesület elnöke úgy nyilvánított lesújtó véleményt, hogy el sem ment a helyszínre, Anthony Rose, az Amerikai Archeologiai Intézet tagja pedig „amatőröknek és sarlatánoknak" nevezte a visokoi kutatókat. Boszniai tudósok egy csoportja még a feltárások leállítását is követelte a kormánytól, nehogy az ország nevetség tárgyává váljon. Mivel ezek nem bizonyultak szakmai érvelésnek, ha a bosnyák kormány anyagilag nem is támogatja a feltárást, a szövetségi állam alelnöke, Spomenka Micic elismerő szavakkal üdvözölte a tanácskozás résztvevőit. Hangsúlyozta, hogy a piramis „fejezet" még nincs lezárva, hiszen az elődök itt hagyták nyomaikat. Akik ezt tagadják, azok számára beszéljenek a tények, mert a tudományt a tagadás nem tántoríthatja el a kutatástól. Őt követte köszöntőjével a turizmusért felelős miniszter, Zenica kanton – itt található Visoko – elnöke, Egyiptom nagykövete, végül Visoko és Sarajevo polgármesterei szólottak.

Swelim beszédében kiemelte, hogy az ifjúságot oktatni kéne a piramisok történetére, hiszen ezek az építmények kapcsolatot jelentenek a külső világgal, Barakat pedig emlékeztetett, hogy az egyiptomi Királyok völgye feltárásánál sem tudták előre, hogy kit temettek oda

és mikor építették. Az estébe nyúló mintegy 22 előadás során csupán néhányan vonták kétségbe az emberi beavatkozás lehetőségét és ez az arány másnap sem változott. Semir édesapja, a nyolcvan esztendős Dr. Muris Osmanagic az alagútban talált kövek jeleit az emberiség proto-írásaként jellemezte, majd felolvasta a brazil Paolo Stekel tanulmányát a francia Glozel és Visoko betűinek jelentős azonosságáról. Egyöntetű elismerést aratott e sorok írójának előadása a jelek újkőkori Tordos-Vinca kultúrával történő összevetéséről is. Az említett beszámolók megállapításait, a betűk ősiségét és ember általi használatát senki nem vonta kétségbe.

Az ezt követő vitában ismét egymásnak feszültek az indulatok, ezúttal is Barakat és Anbaawy főszereplésével. Utóbbi még az alagút mellékjáratait eltorlaszoló, egymásra rakott kövek helyzetét is tektonikus mozgásokra vezette vissza, akárcsak a Hold piramis teraszainak keletkezését.

A vita végeztével a szervezők tíz fős csoportjából álló bizottság megfogalmazta a tanácskozás határozatait, amelyeket a résztvevők másnap egyhangúlag elfogadtak. Annál többre nem is lehetett számítani, hogy a „piramis alakú hegyek" megnevezés kerüljön a szövegbe, ráadásul a szakemberek jelentős része először járt a helyszínen. Akkor és ott szembesült olyan tényekkel, hogy az alagútban képződő stalagtit cseppkövek 2600-2900 évesek, a járat tehát ennél mindenképp idősebb. Megtudhatták, hogy az utolsó komolyabb földmozgás háromezer évvel ezelőtt befolyásolhatta a környék arculatát, megismerhettek több, a Nap piramisnál talált kőszerszámot, a közeli Vratnicában kiásott, kőből készült ujjakat is megformázó „lábfejet". Többen is utaltak egy jégkorszakot követő, tizenkétezer évvel ezelőtt bekövetkezett katasztrófára, amelynek ideje egybeesik a piramisokat fedő negyven centiméteres földréteg kialakulásával (1 cm = 250-300 év).

A Nap piramis kő fedőlapjai. Fénykép: Szakács Gábor

Valami azonban továbbra is nagyon hiányzik a feltárt leletek közül; bármilyen emberi maradvány. Mert hiába feltételezik, hogy az építéshez szükséges kőfejtőre bukkantak a Hold piramis szomszédságában, ha nem találnak hozzá munkásokat. Semir Osmanagicot mindez nem csüggeszti. Kezdettől fogva meggyőződéssel vallja, hogy a jelenleg negyven négyzetkilométeres feltárási területet és a tíz kilométeres alagútrendszert nem hozhatta létre a Természet Anya. Kérdésünkre, hogy mi az előrelépés leggyengébb láncszeme, a következőt válaszolta.

– Mindenek előtt nincs elég megfelelően képzett emberünk az Alapítványnál. Másodsorban ez az egész olyan régi, hogy nem lehet öszszevetni semmi mással Egyiptomban, Kínában, Mexikóban, Peruban. Ez a tudományos tanácskozás mégis fontos, függetlenül attól, hogy az egyes résztvevők mit gondolnak, mert azt valamennyien elismerik, hogy fontos geo-régészeti helyről beszélünk, ami további kutatásokat igényel. Mindenki tudatában van ennek az óriási projectnek a tudósoktól, alternatív kutatóktól kezdve az egyszerű emberekig.

Képződmények megnevezése

Természetes eredetűek, pl. fennsík, hegy, domb

Mesterséges eredetűek, pl. piramis, tumulusz, ziggurat

Természetes eredetű, a későbbiekben ember által alakított építmény, a piramis domb (pyramid hill) egyedül Visokoban

A Boszniai piramisokról szóló első Nemzetközi Tudós Tanácskozás határozatai

1. A visokoi „Boszniai Piramisok Völgyében" (Bosznia-Hercegovina) folyó feltárási munka olyan fontos geo-régészeti és epigrafikai kutatás, amely további többoldalú, tudományos vizsgálatokat igényel. Ezeknek választ kell adniuk a boszniai piramis alakú hegyek és a kiterjedt alagút hálózat, továbbá a környezetükben lévő régészeti lelőhelyek eredetére.

2. Az ICBP Tanácskozás javasolja, hogy a „Boszniai Piramisok Völgyéről" szóló Második Nemzetközi Tudós Tanácskozást Sarajevoban tartsák két év múlva (2010) és arra a világ minden részéről hívjanak meg piramis szakértőket.

3. Az ICBP Tanácskozás Sarajevo központtal Piramiskutatási Központ létrehozását kezdeményezi.

4. Az ICBP Tanácskozás felhívással fordul a Bosnia-Hercegovinai egyetemekhez, hogy valósítsák meg a diploma szintű régészeti oktatást a „Boszniai Piramisok Völgye" projekt kutatásának elősegítésére.

Tájékoztatás a bosnyák piramisokról

2008 őszéig hétszer jártam a helyszínen, Friedrich Klára pedig kétszer. Azt tapasztaltuk, hogy a külföldiek közül a magyarok érdeklődnek legjobban a piramisok iránt, főleg szakmai szempontból, mi utazunk oda legnagyobb létszámban, sokan többször is. Ez az érdeklődés, ez a vonzódás nem lehet véletlen, sokan érezzük úgy, hogy a magyarok elődei valamilyen módon kapcsolódnak a Boszniában feltárás alatt álló piramisokhoz. Megnyilvánul ez abban is, hogy sok előadás tartására kértek fel bennünket és sok írást kértek a különböző sajtótermékekbe.

2006-ban

8 előadás

2007-ben

18 előadás, 2 visokoi út (90 személlyel), Echo Tv, Lánchíd Rádióban két alkalommal

2008-ban

12 előadás, 1 visokoi út (28 személlyel), Echo Tv-ben kétszer, Sarajevói tanácskozáson részvétel. Pelikán Rádió (Gödöllő)

Cikkek

Misztika világa	2006 Szeptember 2006 December
Aranytarsoly	2006 November 2008 Június 2008 Október
Kárpátia	2006 Augusztus 2008 Augusztus 2008 November
Szervusz	2007 December
Magyar Demokrata	2006 Június 2006 November 2006 November (Beszélgetés Osmanagiccal) 2007 Június

Demokrata TV (DVTV film)	2006 Június úti beszámoló
	2006 Június beszélgetés Pörzse Sándorral
	2006 Szeptember úti beszámoló
	2006 Szeptember beszélgetés Pörzse Sándorral
	2007 Június úti beszámoló
	2007 Június beszélgetés Osmanagiccal
Polgár Info	2008 Október

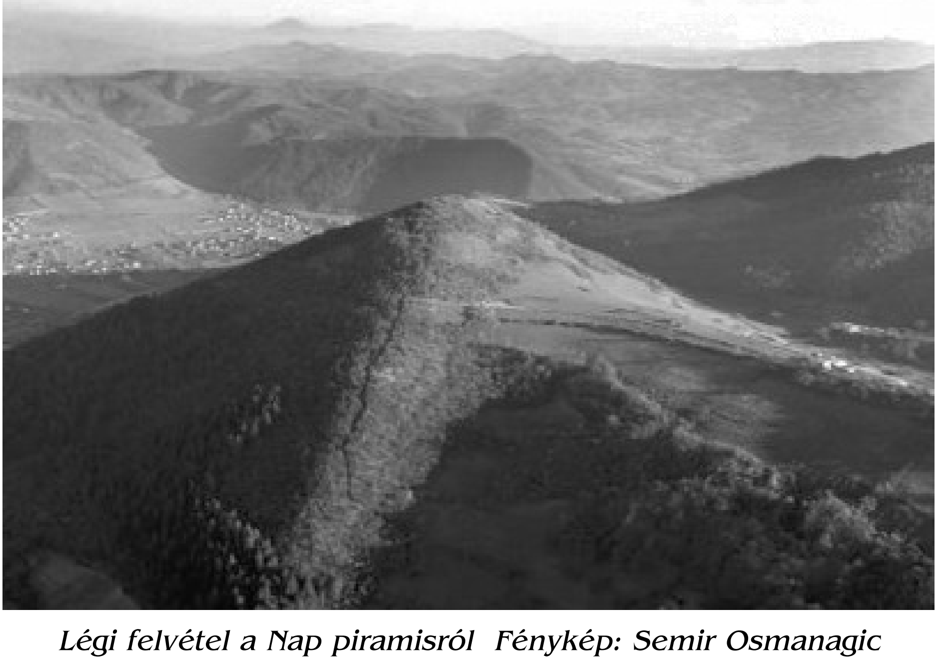
(Onody Gyula szerkesztése Szakács Gábor cikke és képei alapján)

http://www.polgarinfo.hu/modules.php?name=News&file=article&sid=31749&mode=thread&order=0&thold=0

Könyv

Friedrich Klára – Szakács Gábor:
Tászok-tetőtől a bosnyák piramisokig – 2007 Március

Helyszíni tájékoztatás, vezetés: Semir Osmanagic, Sanel Silajdzic, Goran Cakic, Haris Delibasic. Köszönet érte!

Légi felvétel a Nap piramisról Fénykép: Semir Osmanagic

Az amerikai Harvard egyetem sumir szakának hallgatójaként Dr. Bobula Idával is megismerkedett, akit a világon mindenütt tudósként ismernek el, kivéve Magyarországon. Nevezhetjük Önt is sumerológusnak, vagy csupán e tudomány egy bizonyos, ám annál fontosabb fokáig jutott el?

Az amerikai könyvtárak bő anyagának segítségével vettem észre a sumirok és népünk között fennálló némely nyelvi és műveltségi hasonlatot. A Harvard egyetem tárgyait férjem állása folytán hallgathattam, így prof. Jacobsen sumirológiai óráit is, ki egy magán beszélgetés során elmondta, hogy nyelvész édesapja a sumir-magyar rokonság elkötelezettje volt. Tanulmányainkat itt nem a sumir nyelvi ősréteg megismerésével kezdtük, hanem az akkád és asszír ékírás szövegek megfejtésével. Első óránkon Hammurabi történelemkönyve első részével foglalkoztunk: *„Summa avilum avilam nertat..."* (*hogyha ember embert öl...*). Ez volt az első, ismerkedő mondat. Három szemeszternyi tanulás és több száz szó elsajátítása után döbbentem rá, hogy mindaddig, amíg magyar nyelvünk és műveltségünk ősi rétegeit nem ismerem, semmiképpen nem azonosíthatom nyelvünket más műveltségekével, különösen a tőlük való származás igényével. Abbahagytam a sumir tanulmányokat, s életemet nyelvünk, s műveltségünk lehető legmélyebb megismerésére szenteltem, de negyven éves tanulmányozás után sem jutottam a végére: nyelvünk és műveltségünk csodakút, mit kimeríteni nem lehet.

Dr. Bobula Idával társaságban találkoztam, örömmel tapasztaltuk közös érdeklődési területünket. Ő ebben az időben írta a *Sumerian Affiliation* című kötetét, levelezett Deimel professzorral, aki elismerte munkásságát a sumir-magyar kapcsolatok terén, s tartott kapcsolatot Dr. Badiny Jós Ferenccel is. Barátságunk egy életen át tartott. Kérdésére válaszolva magamat magyarság kutatónak tartom.

Napjainkban sokan „nyelvészkednek" Magyarországon, jóllehet ehhez évekig/évtizedekig tartó előtanulmányok szükségesek. Ön már akkoriban saját anyanyelvének alapos megismerését tartotta a legfontosabb feladatnak. Az én angol-német nyelvtanáromnak is hasonló volt az elve, azaz, aki sajátját nem tudja, az másét nem tudhatja. Mit üzen napjaink „nyelvészeinek", milyen tanácsokat adna nekik?

Elengedhetetlenül szükséges, hogy nyelvészeink, régészeink mindenek előtt ismerjék meg saját magyar műveltségünket, amit napjainkban a „népi" szóval fémjeleznek. Ennek nyomán elengedhetetlenül fel kell ismerniük, hogy népünk nyelve, műveltsége az emberiség ősnyelve, ősműveltsége. Ennek tudatában magyarázható meg annak oka, hogy bárhova vetődünk a világon, bármely nyelvterületre, mindig találunk magyar-rokon szavakat, szokásokat, díszítő elemeket. Azt is fel kell ismernünk, hogy ezen rokon szavak soha nem alkotnak olyan tömör nyelvi egységet az átvevő nyelvekben, mint ősnyelvünkben. Az indoeurópai nyelvek tengerében ezek nyelvészei természetesen saját nyelvi rendszerüknek megfelelő nyelvi szabályokat építettek ki, melyeket – mint a latin írást is – kényszerzubbonyként igyekeznek idegen és honi nyelvészeink nyelvünkre húzni, közben elveszítik nyelvünk szerves vonalát, s teljesen figyelmen kívül hagyják sajátos, csodálatos tulajdonságait, melyeket az indoeurópai nyelvek művelői nem ismernek. Ezt bővebben a *Szerves magyar nyelvtudomány* című írásomban tárgyaltam. Mindaddig, amíg nyelvünket idegen nyelvekből származtatjuk, zsákutcába jutunk. Magyar ősműveltségünk felismerése megszünteti a különböző származási helyeknek elkötelezett tudósok közötti ellentéteket: így már nem feszülnek egymás ellen más-más területről való származás szorgalmazására, hanem örülnek egymás munkáján keresztül kibontakozó valahai szállásterületeink felismerésének.

Ma már fordítóként is segíti az arra érdemes művek népszerűsítését, és bár 640 szavas kelta-magyar összehasonlító szótárt készített, mégsem rokonítja a két népet, mert véleménye szerint a szóegyezések nem jelentenek származást. Mivel bizonyítja ezen megállapítását?

A kelta nyelv magyarral rokonítható szavai gyökértelenek, ritkán talál az ember a magyar nyelv egyik alapját képező szóbokrokra.

Viszont a magyar őstörzsi szóalkotást alapul véve ezek a hiányok megoldhatók. Indogermán nyelvészek például nem veszik figyelembe a természeti ősnyelv és műveltségi nyelv közötti összefüggéseket, s hasonlításaikat így végzik. Eltúlzott példaként hozom, hogy amely nyelvben a víz szó nem létezik, annak a vízvezeték szó nem lehet sajátja, hanem csakis átvétel. Ugyanúgy a tőlünk átvett legendáikban is megérezhető az ősemlékek hiányos volta. Magyar ősregéink szent gyümölcse például a meggy, rengeteg hitregei és természettudományi kapcsolattal. A kelta regék paradicsomkertjében „valamiféle piros gyümölcsök'-re emlékeznek csupán, melyek élet adók. Hamuba sült pogácsánk tűzben hamuvá égett tésztává alacsonyodik, jelképes értelmét már nem is értve. Idegenek által átvett műveltségünkben nem értik azt, hogy regéink ős-szintere az Ég, történései ott játszódnak le és a teremtéssel kapcsolatosak.

A Kárpát-medencét ma már egyre többen nevezik a valódi őshazának, anélkül, hogy azokra hivatkoznának, akik ezt előttük jóval korábban megtették. Ön mikor és milyen bizonyítékok alapján jutott erre a meggyőződésre?

Életem legnagyobb élménye Magyar Adorjánnal való ismeretségem. Közel tíz éven át tartó levelezésünk során ő vezetett be a magyar őstörténet, ősnyelv csodálatos világába. Az ő tanítása nyomán eszméltem tudatosan is arra, hogy a Kárpát-medence őshazánk. Véleménye szerint e tudás továbbadása akarva-akaratlanul folytatódik korokon át. Elmondta, hogy fiatal korában még csak nem is hallott Bél Mátyásról, s amikor már felismerte ősiségünk tényét, figyelt fel arra, hogy ő szinte ugyan azon a ponton kezdte el munkáját, ahol Bél Mátyás befejezte a magáét. A Magyar Adorján által kidolgozott őstörzsi műveltség a világ műveltségének alapját is képezi. Ezek ismeretében kérdésünk soha nem az lesz, hogy ez, vagy az a nyelv rokonunk-e, hanem hogy mely őstörzseink képezték a kérdéses műveltség alapjait. Otthon könyvtárnyi anyag áll rendelkezésünkre, melyek mind ősiségünkkel foglalkoznak: Árpádok előtti magyar földrajzi nevek, rovásírásunk, családnevek, kódexek, többszörös „honfoglalásaink" mind ismertek voltak a korábbi századokban, de korunkban ezen ismereteket távol tartották az illetékesek iskoláinktól, a köztudattól. Dr. László Gyula előtt már kül- és belföldön ismert volt a „kettős" (vagy többszörös) „honfoglalás", mégis küzdenie kellett a meghallgatásért.

Kodály Zoltánra hivatkozva elengedhetetlenül fontosnak tartja a gyermekdalok és a zene szerepét, az óvodákban ezekre mégis egyre kevesebb idő jut, az iskolákban pedig készségtantárgyként szinte nem is foglalkoznak vele. Ezzel szemben még a hazai nemzeti oldalúnak nevezett zenekarok jelentős része is a bődületes hangerő bűvöletében él. Hogyan alakítaná át ezt a szemléletet?

Valaha mindenki a bölcső előtti időtől kezdve kapta meg magyarságát: társadalmi életünk minden rezdülése rögzítődött a fejlődő ébrény tudatában. Édesanyja és környezete dalai, szokásai, mind ezen ősnevelés részei. Természetesen folytatódott mindez az óvodában, ahol ugyancsak magyar ősműveltségünk teljes kincstárával találkoztak gyermekeink. Ma mindezért tudatosan meg kell küzdeni, az elért eredményeket életünkbe beiktatni, hogy a jövő magyarja egyszer ismét bölcsőjében kaphassa magyarságát.

Minden ember csak a kapott ajándékot adhatja tovább. A szándékosan elsorvasztott magyar műveltséget erőnek erejével (és hihetetlen hangerővel) idegen ütemekkel, idegen szavakkal, idegen érzelmekkel töltött zenével cserélik fel az illetékesek, s ezek ellen tudatosan kell küzdenünk. E téren Kodály Zoltán a legkiválóbb nevelő, s *Visszatekintés* című művének minden tanító asztalán ott kellene lenni. A zene kézségtantárgyként való kezelése nem tart lépést századunk tudományos megállapításaival, melyek szerint a zenei nevelés az agyközpontok fejlődését jelentős mértékben segíti.

Életrajzában a következőket írta: *„Támogassuk a magyarságot felkaroló tanítók munkáját, nemzetmentő szolgálatot látnak el.”*, ami alighanem utalás a rovásírásversenyekre is. Nekem úgy tűnik, nem igazán népszerű az előadók körében a gyermekeknek tartandó előadás felkérés, lényegesen jobban kedvelik az érettebb korú hallgatóságot. Nem lesz baj ebből az egyoldalúságból?

Valóban, Friedrich Klára és Ön csodálatos munkát végeznek ősi írásunk terjesztésében, saját erőből, szinte emberfeletti küzdelemmel. Amerikában, amikor néhányan ráeszméltünk hazánk műveltségalkotó szerepére, e tudást is tovább szerettük volna adni, hogy a magyarság lelki újjászületése megindulhasson. Tettük ezt felnőttek előtt különböző ünnepek alkalmát felhasználva, s hétvégi iskolákban gyermekeink számára. Végtelenül fontos lett volna az otthoni ifjúsághoz is eljuttatni ezen új ismereteket, de e gondolatnak nem voltak megfelelő támogatói. Radics Géza vette magára ezt a feladatot, s saját erőből végzi e munkát most már évek óta. Minden magyar, ki népével kapcsolatos tudását átadja gyermekeinek, unokáinak, nemzetmentő munkát végez, mert – Kodály Zoltán szerint – tartalommal tölti meg ezek magyarságát még akkor is, ha a megtanított anyag csupán egyetlen ősi ima, gyermekjáték, dal. Ha a hivatalos közegek nem adnak időt ősi műveltségünk elsajátítására, talán a hétvégére rendezett iskolai összejöveteleken lehetne becsempészni gyermekeink életébe meseórák, táncok, közös éneklések, népi mesterségek tanulásának keretében. Ha a gyermek szépség iránti és mozgás-igénye kielégítést kap, befogadó és ítélő képessége megnő, már maga keresi, igényeli ezen alkalmakat. Tudom, hogy mindez terhet ró a már amúgy

is agyonterhelt tanítókra, tanárokra, a pénzügyi keret hiánya és ezernyi más akadály hátráltatná ezen, vagy hasonló igyekezetet. De azt is tudom, hogy közös akarattal népünk csodákra képes.

Gyermekeinkre lehet bízni a családi történetek, imák, szokások, művészet megőrzését megfelelő irányítással, majd a közösségük, falujuk/városuk történetének felderítését, fényképezését. A Debrecenhez közeli Jósán évekkel ezelőtt elkezdték ilyen dolgozatfüzetek bevezetését a nyári szünetek idejére, kezdeti nagy sikerrel.

Tomory Zsuzsa kisfiával 1966-ban

Korszakos elhatározása volt 1996-ban az évente három alkalommal megjelentetett *Magyarságtudományi Értesítő füzetek* elindítása. Alighanem ennek folyománya lett 2008-ban a *Magyarságtudományi tanulmányok* című kötet is, Ön pedig tagja a Magyarságtudományi Intézetnek. Hogyan köthetők egymáshoz ezek a kiadványok és mikortól tagja az Intézetnek?

A kétnyelvű *Magyarságtudományi Értesítő* életre hívását fontosnak tartottam, hogy olyan dolgok kerülhessenek a felszínre, s megőrzésre, melyek otthon nem kaphattak hangot a sajtóban. Rövidesen ismertté vált e cél, s elsősorban a Felvidékről kaptam fontos írásokat, főleg az ottani ősi birtoklevelek másolatait, végrendeleteket, melyek bizonyítják a mostani tulajdonosok előtti őshonosságunkat. Igyekeztem helyet adni mondáinknak, melyekben még ősi, általában nem, vagy alig ismert szavaink ragyogtak. Ezeket *Szógyémántok* címszó alatt hoztam. A palóc nyelv és népszokások nagy gyűjtője, Csókás Ferenc, maga is palóc származású gazdálkodó-író-történésznéprajzos küldte az ottani karácsonyi szokások, újonc szedés, húsvéti

ünnepek leírásait, s folytathatnám a sort. A Széchényi Könyvtár kéziratfejlesztő osztályán és az ELTE könyvtárában megtalálhatók ezek a füzetek, amit e könyvtáraknak ezúton is hálásan köszönök. Ezen értesítők kezdeményezője és mindenese egymagam voltam, s egy Magyarságtudományi Intézet életre hívása is célom volt. Sajnos betegség akadályozott meg mindennek a folytatásában. Botos Lászlóval történt beszélgetés alkalmával ő vállalta magára a Magyarságtudományi Intézet megszervezését, amit csodálatos szervező képességgel véghez is tudott vinni. Az általa életre hívott Magyarságtudományi Intézet alapszabályaiban, célkitűzéseiben folytatja a régi, Magyarságtudományi Értesítőkben lefektetett alapszabályokat, terveket, most már eredményesen. Botos László és felesége, a walesi származású Margaret áldozatos munkájának eredménye a kérdésében említett kötet megszületése.

Hol tart egyik példaképe, Magyar Adorján elképzelése nyomán a Gellért-hegyre tervezett szobor megvalósítása és ezzel együtt a magyarság újbóli felemelkedése? Milyen közvetlen lépéseket tart jelenleg megvalósíthatónak?

Magyar Adorján munkáiban mindig kitért a Csodaszarvas szerepére, ki a csillagos ég megszemélyesítője, s Isten küldöttként irányította népünk életét. *A világ legszebb emlékműve lehetne...* címmel irt dolgozatában egy általa tervezett Csodaszarvas szobor megalkotását szorgalmazta, mellyel a Gellért hegyi orosz emlékművet, s a vele járó idegen gondolatvilágot szerette volna felcserélni a Csodaszarvas képviselte a magyar Isten-központú szellemiséggel. A jelenleg járható út szerintem ezen emlékmű pontos elméleti kidolgozása, hogy alkalom adtán kivitelezésre készen legyenek a tervek. Sok lelkes, támogató levél érkezett eddig, melyeket időnként körlevélben, vagy ha lehet, Isten segítségével, az újra élesztendő Magyarságtudományi Értesítő honlapján hozok. Tekintettel 78 évemre, e gondolatot szerettem volna elhinteni még életemben, egy majdani megvalósítás reményében. Magyar lélekkel, magyar összefogással, Isten áldásával minden lehetséges!

Születési év, hely: 1930. Budapest
Iskolák, végzettség: érettségi, számviteli főiskola mérlegképes könyvelő, felső fokú egészségügyi képesítés
Családi állapota: férjezett
Fontosabb fordulópontok az életében: 1945, 1956, gyermekei születése, s Magyar Adorjánnal való kapcsolat
Foglalkozásai, fontosabb munkahelyei: nyugdíjas otthon igazgatója
Jelenleg maga is nyugdíjas

***A Kárpát-medencében élt, általam gyűjtőnéven Pannonicinek nevezett nép vándorolt Keletre, majd tért vissza a IX. században Árpád fejedelem vezetésével immáron magyarként –* nyilatkozta a Demokratának az olasz Michelangelo Naddeo íráskutató.**

M. Naddeo és Szakács Gábor Fénykép: Radics Géza

Mikor kezdett foglalkozni a történelemmel?

12 éves voltam, amikor apámmal ásás közben római kertünkben római kori sírra bukkantunk, benne csontvázzal. Attól kezdve mindig is a régészet érdekelt, jóllehet mérnöki képesítéssel fejeztem be iskoláimat, mert apám azt mondta, hogy a régészetből nem lehet megélni. Így aztán 12 évig hivatásos repülőtiszt a Velence-Trieszt-i légelhárításnál, végül üzletember lettem. Ez sok utazással járt, miközben elsajátítottam azon országok nyelvét, amelyekben rendszeresen megfordultam: az oroszt, franciát, spanyolt, angolt, románt. A 80-as években Magyarországra is eljutottam, de az Önök nyelvén csak az Igen szót tanultam meg. Az életem akkor változott meg alapjaiban, amikor öt évvel ezelőtt nyugdíjba mentem és több időm maradt az olvasásra. Ekkor bukkantam rá egy runákkal foglalkozó könyvre, ami elvezetett a rováshoz.

Ön a *Honfoglalás... the Magyars are back home* című könyvében a rovás műveltségnél lényegesen szélesebb témakörrel foglalkozik.

Úgy három évvel ezelőtt belső megérzésből fakadóan kerültem közelebb a magyarok igaz történetéhez. Azóta ezen dolgozom és

tanulmányaim során arra megállapításra jutottam, hogy a Kárpát-medencében élt, általam gyűjtőnéven Pannonici-nek nevezett nép vándorolt Keletre, majd tért vissza a IX. században Árpád fejedelem vezetésével immáron magyarként.

Noha rendkívüli módon érdekel az Önök történelme, számomra mégsem az az elsődleges kérdés, hogy kik is voltak a magyarok, hanem, hogy kik voltak az európaiak, akik már az indo-európaiak előtt ezen a földrészen éltek. És éppen erre a kérdésre nem adtak eddig választ a hivatásos tudósok, de nem is adhattak, hiszen azt állítják, hogy az indo-európaiak csupán lakatlan térséget találtak, ami persze valótlan állítás. Nekem az a célom, hogy megállapításaim segítségével más kutatók nálam még tovább léphessenek és egymás sértegetése helyett a különböző nézetek megvitatásával közelebb jussanak az igazsághoz.

Bizonyára sokak számára rokonszenves megállapítása, hogy a rovásírás a Kárpát-medencéből származik, és a magyarok ide tértek vissza 896-ban, ugyanakkor azt is hozzáteszi, hogy a magyarság az Ön által Flávii-nek nevezett népcsoporthoz tartozik, ami az Ön olvasatában finnugort jelent. Ezt mivel bizonyítja?

Mivel nem vagyok nyelvész, semmiképp nem nyelvészti módszerekkel, ráadásul a nyelvészet mindig azt az elméletét igyekezett bizonyítani, hogy földrészünk összes nyelve az indo-európaiaktól származik. Az fel sem tűnt nekik, hogy a magyaroké viszont mindig is ragozó nyelv volt a finnhez hasonlóan.

Akárcsak a török, az etruszk, a sumér...

Ez még nem cáfolja, hogy a magyar ugyanahhoz a nyelvcsoporthoz tartozik, mint a finn.

A finnek és a szibériai népek mégsem tudják olvasni, értelmezni az ősi magyar rovásokat.

Ha a magyarok napjainkban értenék az ujgur és mongol nyelveket, az sem változtatna saját kultúrájukon, a nyelv ugyanis nem a legfontosabb bizonyítéka annak, hogy ki milyen népcsoporthoz tartozik. A magyarság nem csupán attól magyar, hogy saját nyelvét használja, hanem attól is, hogy népcsoportként évezredek óta ugyanaz maradt megőrizve szokásait, kultúráját. Az én könyvemnek ez az alapja. Ezért nem is kerestem nyelvi bizonyítékokat arra, hogy a magyarok Közép-Ázsiában éltek, vagy Sumérban. Az évezredek óta változatlan kulturális ízlésvilág sokkal fontosabb bizonyíték számomra és jelzi, hogy a magyarok sokkal régebben itt voltak Európában, mint ahogy az indo-európaiak megérkeztek.

Akik viszont nem ragozó nyelveken beszéltek.

Mint mondottam, én nem a nyelvekből indultam ki, ezért nem is tartom fontosnak, hogy a magyarok finnül, vagy törökül beszéltek, csak jelzem, hogy a ragozó nyelveket beszélő népekhez tartoztak. Az már lényegesebb kérdés, hogy miért nem ragoztak az indo-európaiak? Mivel a nyelvészek minden egyes nyelvjárást önálló nyelvnek tekintenek, ezzel megpróbáltak mindent népet elkülöníteni a másiktól, egyben kultúrájukat a legkisebb atomjaira szedni. Én más módszert javaslok. A teljes kultúrát kéne összerakni annak atomjaiból, mi a közös bennük, mitől állnak össze molekulává. Ha tehát nem az elválasztó részeket keressük, akkor rátalálhatunk arra a közösségre, amelyik már az indo-európaiak érkezés előtt itt élt, ragozó nyelvet beszélt, saját kultúrája és matriarchális, demokratikus társadalmi berendezkedése volt. Erre persze bárki mondhatja, hogy ez a sajátos kultúra az én kitalálásom. Én viszont azt kérdem, milyen nép élt itt az indo-európaiak érkezése előtt? Mivel én sem nevezhetem őket finnek, magyarnak, töröknek, képzeletbeli neveket adtam nekik, a latin flavus, azaz szőke után Flavii és Pannonici. Utóbbiak írták a Vinca jeleket, amiket én Carpatico-nak neveztem el.

Ezt az európai népet nevezhette volna szkítának is...

Csakhogy én az imént a kultúra atomjairól beszéltem, a szkíták pedig már a kultúra molekulái. Az általam említett közösségbe éppúgy beletartoztak a finnek, magyarok, talán még a baszkok is – akik ugyan nem ragozó nyelvet beszéltek, de kultúrájuk nagyon hasonló volt az említettekhez, matriarchátusban éltek, stb. –, mint a sumérek és előttük az elamiták. David McAlpine szerint ez a nép Mezopotámiából származott, mielőtt az indo-európaiak elől az Indus völgyébe vándorolt, felépítette Harappát, Mohendzso-Dárot, majd Ceylon szigetén kötött ki. McAlpine elméletében ugyanazon emberekről van szó, én viszont arról beszélek, hogy a suméreknek, finneknek, magyaroknak csak a kultúrájuk volt közös.

Könyvében azt írja, hogy az európai ősnépeket, elsősorban a Kárpát-medencében és a Balkánon élőket, az erőszakos kelták érkezése késztette elvándorlásra.

Valóban a keltákat tartják az első Európába érkezett indo-európaiaknak és ez idézte elő az első nagyobb változást a Krisztus előtti harmadik évezred kezdetén, aminek következtében az itt élő, általam Pannonici-nek nevezett népek több irányba indultak. Nyomaik megtalálhatók Közép-Európában, ahol a Kr.e. 1600-ból származó, németországi Nebrai korongnaptár aranyozása Erdélyi bányából származik, az olaszországi Pugliába Illiriából vándoroltak be, mások északra vonultak, ez magyarázhatja a finn kapcsolatot, míg távol-Keleten a Tárim medencében telepedtek le.

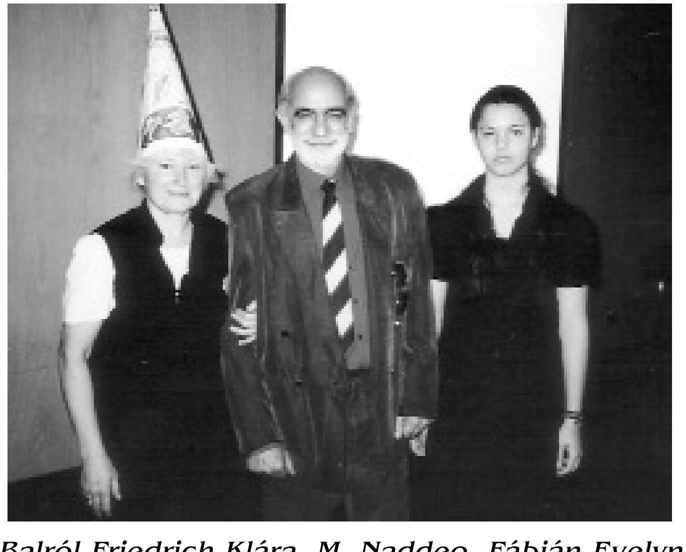
A rovás betűkről azt írja, hogy azok a Pannonici népek körében már a Krisztus előtti 1500-ban is léteztek. Az erdélyi Tatárlakán talált lelet, az amerikai Suess professzor vizsgálatai szerint 8.200 éves lehet, és bár Ön is foglalkozik a koronggal, említi, hogy erdélyi agyagból készült, mégsem azt veszi alapul.

Mivel csak három évvel ezelőtt kezdtem a rovással foglalkozni, csupán arra volt időm, hogy eddig az időpontig menjek vissza. Hasonló okokból csak jeleztem előző könyvemben a Portugáliában talált és Kr. előtt 4 000-ből származó Alvao táblákat, a franciaországi Mas d'Azil barlangfeliratait, valamint Glozel 12 000 éves rovásjeles köveit.

Ugyanakkor hangsúlyozom, hogy már a görög és etruszk ábécé is a Kárpát-medence jeleiből alakult ki, ezek kerültek át Közép-Ázsiába is a Kr.e. V. században, amit a kazahsztáni Isszik fejedelmi sírjában talált és ilyen írással ellátott ezüst csésze bizonyít. Ráadásul bustrofedon sorvezetéssel, ami a magyar rovássorok sajátossága.

A Kárpát-medencének tehát meghatározó jelentősége van az általam Carpaticonak nevezett rovásjelekből álló írásműveltség elterjesztésében. Így nem csoda, hogy az Európába, eredeti lakóhelyükre visszatérő magyaroknak nem kellett megtanulni a jobbról balra haladó runa írást, miközben más népek a latin ábécét balról jobbra írták. Mindent összevetve úgy látom, hogy a Pannonico ábécé a hiányzó láncszem a Vinca jelektől az etruszkig, görögig tartó fejlődés folyamatosságában. Ezzel együtt könyvem utószavában leírom: *„Talán nem mindenki ért egyet az elméletemmel, de akkor találja meg azt a népességet, amelyik kitöltheti a történelemben lévő fehér foltokat."*

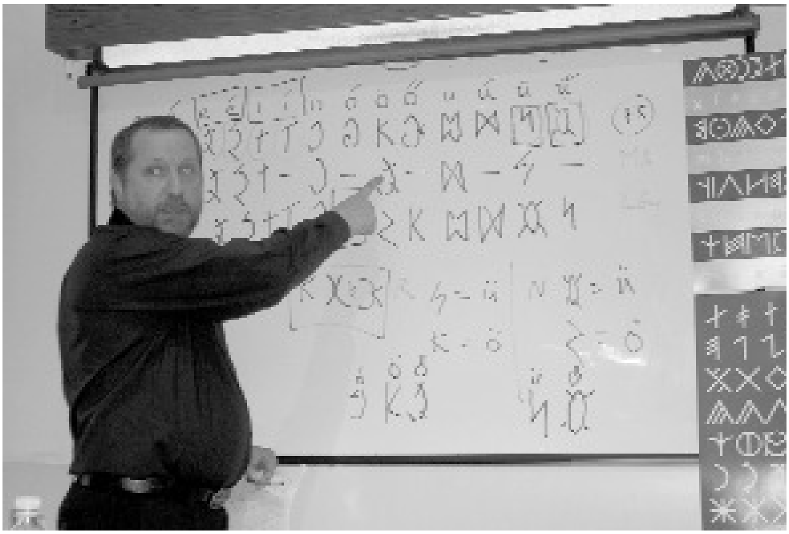
Magyar Demokrata 2007/33

Balról Friedrich Klára, M. Naddeo, Fábián Evelyn
Fénykép: Fábián Artemis

Rovásírás és Unicode

***A rovásírás beemelése a Unicode rendszerbe eltart még másfél-két évig, de attól kezdve nem kell a számítógépen képként beágyazni a világhálós oldalakba a rovásbetűket, és bármilyen szöveg átírható* – nyilatkozta a Demokratának a július 12-én Budapesten járt Michael Everson, a világ írásrendszereinek szakértője.**

Michael Everson   Fénykép: Rumi Tamás

Mit jelent a Unicode rendszer és mi a jelentősége?

A Unicode az Egyetemes Karakterkészlet (Universal Character Set, UCS) hétköznapi neve, amit az ISO/IEC 10646-as nemzetközi szabvány ír le. Jelentőségét az adja, hogy a világ minden nyelvének ábécéit, betűit magába foglalja és a számítógépekben egységes rendszer keretében leképezhetővé teszi. Magyar számítógép felhasználók még emlékezhetnek azokra az időkre, amikor az 'ö' és 'ü' betűk időnként helytelenül jelentek meg, pl. o-ként és u-ként, ám a Unicode rendszer terjedésével ilyen hibák nélkül cserélhetünk adatokat függetlenül attól a nyelvtől vagy számítógépes rendszertől, amelyet éppen használunk.

Hogyan kerülhetnek fel a különféle írásrendszerek erre a listára?

A feladatnak több fokozata van. Rendszerint egy szakértő megvizsgálja az adott írásrendszert, kielemzi alkotórészeit, legfontosabb egységeit, szerkezetét, hogy egyáltalán ábécé-e a szó szoros értelmében, netán mássalhangzóírás vagy szótagírás, megállapítja az írás irányát.

Ezt követően javaslatot tesz a Unicode Műszaki Bizottságának és a Nemzetközi Szabványosító Bizottságnak, ahol a javaslattevőnek újabb szakértők tesznek fel kérdéseket, ha ezek a megvalósítással kapcsolatban felmerülnek. Ezután az ISO országai több fordulóban szavaznak az esetleges módosításokról, műszaki észrevételekről, és végül, ha mindezekben megegyeztek, akkor az adott írásrendszer felvételéről.

A mindennapokban használt írásrendszerekkel bizonyára nincsenek gondok, de hogyan tájékozódnak a szakértők az olyan ősi írásokról, mint a germán rúnák vagy az Orkhon-jenyiszeji ótörök?

Elsősorban a Tudományos Akadémiák nyelvészeti anyagaiból, ahol viszont ezen iratoknak nincs jelenkori kutatása, ott a XIX-XX. századi kutatások könyveire vagyunk utalva. A germán rúnák esetében mind a mai napig igen nagy az érdeklődés Skandináviában és Angliában, így nem okozott gondot, hogy szakembereket találjunk. Ezzel szemben például az ősi perzsa avesta írásnak csupán maroknyi szakértője van az egész világon.

Ön azért jött Budapestre, hogy megkísérelje egységesíteni a székely-magyarnak is nevezett rovásírás betűkészletét, ami a Unicode szabványban Old Hungarian Script, azaz Régi Magyar Írás néven fog megjelenni. Mi késztette arra, hogy a rovásírás érdekében tegyen lépéseket?

Legalább tíz év óta ismerem a rovásírást, amellyel az akkoriban beindult világhálón kerültem kapcsolatba. Miután először hallottam róla az Altavista segítségével, ez volt a világháló hőskorának Google-ja, a rovásírás világhálós megjelenítésének szakértőjét, Dr. Hosszú Gábor egyetemi docens informatikust, a műszaki tudományok kandidátusát kerestem meg, aki az Ómagyar Kultúra Baráti Társasággal egyeztetett rovásírásos betűkészlet számítógépes változatát hozta létre 1998-ban. Ennek alapján készítettem el az első előterjesztést a Unicode szabványosítás céljából. Azóta más hozzáértőkkel is kapcsolatba kerültem, többek között a Unicode levelező listáján, így Szelp Szabolcs matematikus, nyelvész, íráskutatóval és Joó Ádám informatikussal. Most elhatároztam, hogy befejezem a rovásírás Unicode rendszerbe való beemelését.

Gondolja, hogy a világ szakemberei, nyelvészei eleget tudnak a magyarok ősi írásáról?

Határozottan kijelenthetem, hogy nem. Jóllehet, mint az írásrendszerekkel foglalkozó – ha szabad így fogalmaznom, szakember – tudom, hogy nagyon sokakat érdekelne ez a téma! Több könyvesboltban is jártam Budapesten, hogy rovásírással kapcsolatos szakirodalmat keressek,

de csak magyar nyelvűeket találtam, márpedig ezeket külföldön nem tudják elolvasni és ezért nem jutnak megfelelő ismeretekhez. A rovásírásnak nincs említésre méltó angol irodalma, pedig úgy érzem, hogy a rovásírás fontos értéke és kulturális kincse a magyarságnak. Ha Írországra gondolok, ahol él az írás – ami csupán a latin írás egy sajátos gael-kelta formája, nagyjából úgy, mint a gót betűk a német nyelvterületen –, azt látom, hogy ezeket gyakran használják például díszítés céljából, és az írek igen büszkék ezen írásukra. Meggyőződésem, hogy a magyarok is méltán lehetnének büszkék régi írásukra, de háromnapos itt tartózkodásom alatt keveset láttam nyilvános használatukból, leginkább talán könyvborítókon.

A Unicode rendszerben Old Turkic, azaz ótörök néven is találunk ősi írást. Ez manapság mennyire elterjedt?

Az ótörök írás igen kevéssé, még az olyan türk nyelveket beszélő országokban is mint Törökország, Azerbajdzsán, Türkmenisztán, Üzbegisztán, Kazahsztán, stb. Ennek legfőbb oka, hogy ezekben iszlám az államvallás, márpedig az iszlám nem igazán tartja sokra az őt megelőző forrásokat, jóllehet ez az lenne. Magyarországon más a helyzet, hiszen itt a fiatalok rovásírásversenyeket szerveznek, melyek iránt jelentős érdeklődés mutatkozik, Izlandon és egyéb skandináv, valamint angolszász országokban pedig a germán rúnák tartoznak a fiatalok kedvelt titkosírásai közé.

Szakértőként mely írást tartja legősibbnek?

Ezt egyértelműen nem lehet kijelenteni, mivel egyes rendszerek egymástól függetlenül is fejlődtek. A legkorábbi kínai feljegyzések nagyon régiek, utánuk következnek a mezopotámiai ékírások, amelyből a sumér is kifejlődött. Jóval később, de ugyancsak teljesen függetlenül keletkezett a maják írása Amerikában. Ez irányú tapasztalataimat az egyetemen a neves litván régésztől, Marija Gimbutastól szerezetem, akinek két évig voltam a tanítványa. Noha az USÁ-ban születtem, az ő kérésére jöttem Írországba, ahol munkatársa lettem, majd maradtam itt az elmúlt 18 évben, mert rabul ejtett az ország és ősi emlékei.

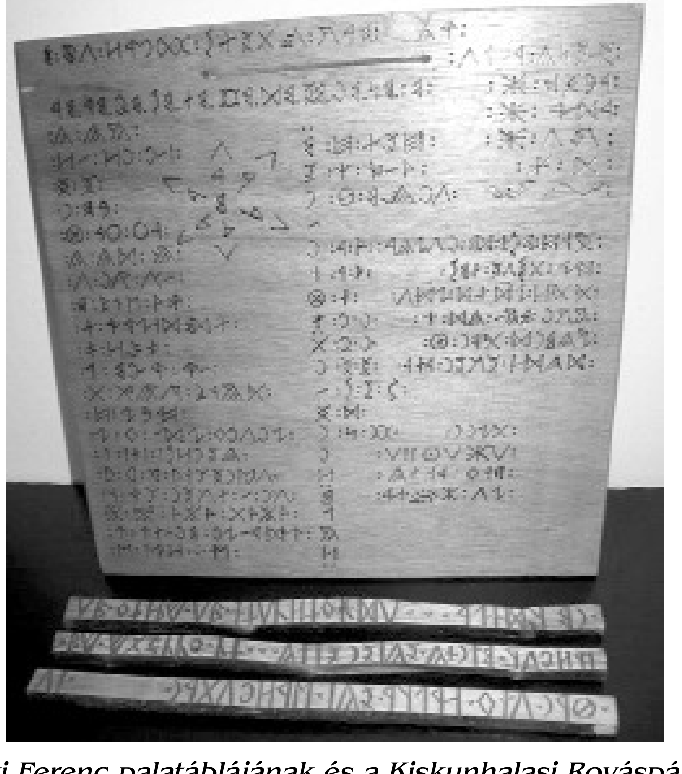
A megbeszélés célja nem a székely-magyar rovásírás történetének megvitatása volt, hanem a Unicode rendszerben használatos karakter készlet kialakítása. Ennek mi a következő lépése?

A mai ülés megállapodásain még dolgoznom kell, amit aztán már elvihetek a Unicode Műszaki Bizottságához. Ez igen jelentős eredmény, hiszen a rovásírás modern alkalmazóinak több iskolájával megegyezésre jutottunk, köztük a Forrai Sándor Rovásíró Kör és az Ómagyar Kultúra Baráti Társaság által használt változatok is bekerültek.

Ez ugyan eltart még másfél-két évig, de attól kezdve például nem kell a számítógépen képként beágyazni a világhálós oldalakba a rovásbetűket, és bármilyen szöveg átírható.

Életút:
1963-ban született Philadelphiában
1989-ben Írországba települt, 12 évig Dublinban élt, egy ideje már Nyugat-Írországban
Iskolái: a University of Arizona-t Bechelor, a University of California Los Angeles-t Master fokozattal, a University College Dublin-t az ősi ír nyelv és irodalomból szerzett diplomával végezte
Képesítése: a világ írásrendszereinek kódolási szakértője
Nyelvismerete: angol, német, dán, spanyol, francia, ír
Célja: a világ összes írásrendszerének begyűjtése az Egyetemes Karakterkészletbe
Kiadványai: angolra fordította és kiadta Roparz Hemon „Grammaire breton" című kötetét, kidolgozott több mint 200 kódolási javaslatot

---

Csepregi Ferenc palatáblájának és a Kiskunhalasi Rováspálcáknak Lénárth András által készített másolata.
Fénykép: Vetráb József Kadocsa.

Az egri hős feltételezett maradványai a felvidéki Dobóruszkán

Egy nemzet szent kötelessége történelmi hőseinek emlékezetben való megtartása. Igaz ez akkor is, ha az elmúlt évszázadok során az államhatárok változása következtében e neves személyek örök nyughelye idegen országok területére került. Ahogyan Dobó István, a törökverő egri várkapitány esetében a felvidéki Ruszkára. Legalább is minden jel erre vall.

Az ukrán határhoz közeli Szelmenc és Nagykapos között fekvő település az 1400-as évektől a XVII. század elejéig tartozott a család birtokához. Itt született Dobó István 1500-ban, más források szerint 1501-ben, nevét az 1552-ben Egerre támadó mintegy 80 ezres török túlerő szeptember 11-től október 18-ig tartó visszaverése tette halhatatlanná. Ezt megelőzően Török Bálint udvarában szolgált hadnagyként, majd annak török fogságba esése után Ferdinánd király szolgálatába lépett. Mivel ekkortájt az ország – lényegében a török hódoltságtól mentes Felvidék és Erdély – másik uralkodója, Szapolyai (Zápolya) János, majd halála után özvegye, Izabella állandó hatalmi harcban állott egymással és mindenkit felségárulással vádolt, aki nem az ő párját fogta.

Ezért történhetett, hogy élete kockáztatásával mindenkor a haza megmentésén fáradozó Dobó Istvánt hol egyikük, hol másikuk záratta börtönbe. Utoljára, 1569 óta tartó fogságából hiába szabadult 1572-ben ártatlansága elismerésével, a lelkileg megtört és a kor viszonyai között szinte matuzsálemnek számító, még ekkor is hatalmas termetű katona rövidesen elhunyt a kárpátaljai Szerednye várában.

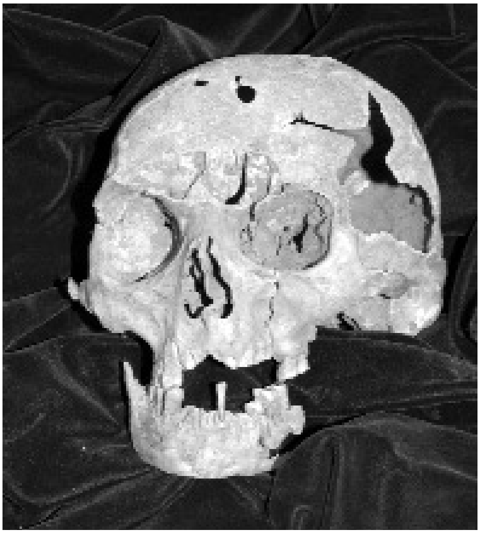
Azóta Ruszka, amelynek templomában eltemették, ettől kezdve toldotta meg nevét híres birtokosáéval. Mivel a kegyúri templomot többször is átépítették, bővítették, bizonytalanná vált a koporsó pontos elhelyezése, ennek tisztázatlansága azonban nem zavarta a település lakosait abban, hogy 1972-ben magyar és szlovák nyelvű emléktáblát avassanak híres szülöttjük tiszteletére.

Az esemény fordulópontot jelentett a helybeliek életében, hiszen ettől kezdve Varga László, a Csemadok körzeti elnöke már évenként szervezett emlékműsoros rendezvényeket, felvette a kapcsolatot az Egri Vár Barátainak Köre Egyesülettel, majd azzal karöltve az egri Dobó István Vármúzeummal.

– A szívélyessé vált együttműködés eredményeként készült el a várkapitány Ferenc nevű fia által 1601-ben édesapja számára készít-

tetett szarkofág 1830-ban Egerbe szállított eredeti fedlapjának másolata. Ünnepélyes keretek között történő felszentelésére a kassai, valamint az egri érsek jelenlétében került sor 1995-ben. Ezt követően határoztuk el szintén közösen Dobó István ruszkai templomban eltemetett földi maradványainak felkutatását, feltárását, amelyben tevőlegesen vett részt Dr. Jan Hovanyecz régész, a Terebesi Örökségvédelmi Hivatal munkatársa – eleveníti fel az elmúlt időszak történéseit Fodor László régész muzeológus, az Egri Dobó István Múzeum osztályvezető tudományos kutatója.

A szakember hangsúlyozta, hogy munkájukat nagyban segítette a templom XVIII. századtól ismert Háztörténete (Historia Domus), amelynek 1900-as évek elejéről származó bejegyzései említenek egy jelentős templombővítést az északi oldalon. Akkor gyűjtötték össze először a Dobóval kapcsolatos nem túl bőséges helyi ismeretanyagot, szereztek tudomást a már említett vörös márvány síremlékről, annak XVII. századi szétbontásáról, oldallapjainak mellékoltárként történt felhasználásáról, fedlapjának a templom déli külső falába helyezéséről. Ugyancsak a Háztörténet írt egy északi oldali, XVIII. századi kriptáról is, amelyet az 1914-es nagy bővítés után lefalaztak, de előtte ide gyűjtötték a munkálatok során talált csontmaradványokat. Köztük remélték Dobóét is.

Dobó István feltételezett koponyája

– A kripta helyének azonosításához 2005-ig kellett várnunk, amikor is az akkori szlovák kormányban résztvevő Magyar Koalíció pártja egymillió koronát harcolt ki az állami költségvetésből Dobó István sírjának fellelése, azonosítása és környezetének méltó rendbetétele céljára. A kripta georadaros keresését kassai szakember végezte, akinek mérései szerint a temetkezési hely az ó, és a vele egybeépített újtemplom határán található. Helymeghatározását a padozat

feltörésekor előbukkanó kripta, az ott talált fémkoporsókban elhelyezett fakoporsók és a bennük lévő csontvázak igazolták.

Sajnos korai volt az örömünk, mert a vizsgálatok kiderítették, hogy úgy a koporsók, mint a maradványok legfeljebb 300 évesek lehetnek, tehát közöttük semmiképp nem kereshetjük Dobó Istvánét – emlékezik kezdeti csalódásukra a Fodor László régész által a feltárás „motorjának" nevezett Lakatos László polgármester, a helybeli Dobó István Emléktársaság elnöke, aki a néhai várkapitány iránti tiszteletét az 1972-es emléktábla avatásban részt vett édesapjától örökölte. A csalódást csak súlyosbította, hogy ekkorra a pénz is elfogyott és még azt is ki kellett deríteni, hogy hová temethették Dobó Istvánt és családtagjait. Az egyetlen ésszerű magyarázat – és ebben Lakatos László szilárdan hitt – nyomán indultak el. Mivel a települések vezetőit a kegyúri templomokban az oltár előtt, vagy alatt helyezték örök nyugalomra, 2006-ban az ótemplomban is megkezdték a kőpadozat feltörését.

Már több mint két métert haladtak lefelé, amikor az ásó először koppant meg egy koporsón. Egymás után került elő az öt földbe temetett fakoporsós maradvány – korukat a régészek a XVI. századra tették – köztük gyermeké, asszonyé, férfié. Díszes sírok voltak, bennük ruhamaradványok, gombok, hajcsatok, aranygyűrűk, ékszerek. Ez utóbbiak művészettörténetileg, viseletileg még illenek is Dobó korához, minőségileg pedig rangjához és gazdagságához. Legnagyobb megkönnyebbülésükre egy, a többinél jóval idősebb és magasabb férfi csontvázát is megtalálták, ami már felcsillantotta a remény szikráját, hogy esetleg Dobó Istváné lehet.

A csontmaradványokat ezt követően a budapesti Magyar Természettudományi Múzeumba szállították, ahol a feladatokról Dr. Guba Zsuzsanna és Dr. Pap Ildikó tájékoztatott:

– Az embertani vizsgálata során meghatározzuk nemüket, megbecsüljük az elhalálozási életkort, megvizsgáljuk, hogy a csontokon is

nyomot hagyó elváltozások milyen betegségre utalhatnak. Ezt követően ellenőrizzük, hogy van-e vizsgálatra alkalmas DNS-maradvány a csont (fog) maradványokban. Ha igen, akkor az összehasonlítandó személyek közötti rokonsági foknak megfelelő DNS szekvenciát több szakaszban felszaporítjuk és keressük azokat a „ritka" mintázatokat, amelyek vélhetően a családra jellemzőek.

Mint polgármester úrtól megtudtuk, sikerült felkutatni Dobó István Ferenc nevű testvérének Karcagon és Hajdúböszörményben napjainkban is élő leszármazottait. Tőlük a DNS mintavétel megtörtént, ezek elemzésére akkor kerül sor, ha a csontmaradványok vizsgálata befejeződött.

Ameddig ez megtörténik, a helybeliek más forrásokból igyekeznek összerakni a történetet, ebben vannak segítségükre a várkapitány Ferenc nevű fia által készíttetett latin nyelvű szarkofág feliratok. Keretben olvasható fordításuk olyan utalásokat tartalmaz édesapjára, amelyek rajta kívül másra aligha illenének.

A település polgármestere és plébánosa, Weisser Attila, bár reménykedésük nem tűnik alaptalannak, a DNS vizsgálatok lezártáig óvatosan fogalmaz, azaz „nem zárja ki annak lehetőségét, hogy Dobó István földi maradványait találták meg." Tiszteletet érdemlő magyarázattal szolgálnak elszántságukkal kapcsolatban, ugyanis nem csupán az a cél hajtja őket, hogy településük egy híres elhunytat tudjon felmutatni.

– Az etnikai határon vagyunk, tőlünk nyugatra már csak egyetlen magyar település létezik, azon túl szlovák többségű falvak, városok következnek. Bár a mi falunkban 585 emberből csupán 4 a szlovák, szükségesnek látjuk a nemzeti öntudat fejlesztését, ha azt akarjuk, hogy Dobóruszkán száz év múlva is magyarul szóljon a szentmise.

Márpedig Dobó István neve csodákra lesz képes, hiszen ha dacolni tudott a török túlerővel, akkor a mostani beolvasztási kísérleteknek is sikerrel fog ellenállni. Kegyhelyet kell alapítanunk, amelyről büszkén beszélnek az emberek határon innen és túl, és ahová tömegesen elzarándokolnak, hogy erősítsék maguk és a felvidéki magyarság jövőbe és megmaradásba vetett hitét – így a polgármester.

A jövőhöz más tervek is tartoznak.

– Az ótemplom ablakaiba ólomüveg vitrázsokat szeretnének, kettőben Dobó István történelmi szerepére utaló címerekkel. Az egyikben Magyarország és Erdélyország, a másikban a Dobó család és Ung vármegye címerei lennének, hiszen ez a terület eredetileg odatartozott, akárcsak a család birtokainak nagy része. Ha a templomot feltártuk, a vakolat alatti eredeti freskókat megtaláltuk, az 1970-es évekből származó bejárati ajtót környezetbe illőre cseréltük, szeretnénk egy kis múzeumot is létrehozni, amely a feltárási munkálatok folyamatát és a sírokban talált tárgyakat mutatná be – szól elképzeléseikről Weisser Attila plébános, a feltárások másik kulcsszereplő-

je. Felsorolásából nem maradt ki az Árpád-kori altemplom szakszerű feltárása, restaurálása, az ótemplom oltára mögötti, környezetidegen stílusú falfestmény módosítása, feltételezésük, reményük beigazolódása esetén az országos hírű várkapitány földi maradványainak újratemetése a helyreállított szarkofágban.

Dobó István, aki 1552-ben egyszer már megmentette a Felvidéket a törökdúlástól, most ismét segíthet, ezúttal az ott élő magyarság megmaradásában. Szülőfaluja e feladat súlyának és persze tisztelete jeléül ennek megfelelően kezeli a feltárást és a hamvak azonosítását, rendezi november 16/17-én az idei Dobó István Emléknapokat Dobóruszkán.

Fényképek: T. Szántó György

„Dobó Ferenc állította ezt az emléket az országos gyászra igazán méltónak”

„Itt fedi sírja Dobó Istvánt, ki az egri falaktól visszaveri hajdan sok ezernyi hadát a töröknek, s ellenségei felett ülvén kitűnő diadalmat véle magyar hon végveszedelmét messze elűzte.”

„Az oly jeles helytartót ma is siratja Dácia és búsan magasztalja kimagasló fiát, a mindig legyőzhetetlent, miközben a hamis vád mérges harapásával igyekszik legyőzni, saját maga győzetik le. Tudom, hogy él az én Megváltom és az utolsó napon feltámadok, ismét testet öltök, s a valóságban fogom látni az én üdvözítő Istenemet.”
(A Dácia megnevezés utalás Dobó erdélyi vajda voltára.)

Megjelent a Magyar Demokrata 2007/45. számában

Dobó István újratemetése

2008. június 28-án a szakértői vizsgálatok befejeztével Dobó István azonosított földi maradványai visszakerültek Dobóruszkára. Ettől kezdve már mindenki leróhatja kegyeletét a magyarság egyik legkiválóbb történelmi nagysága előtt.

A Demokrata 2007. november 8-án megjelent 45. száma részletesen beszámolt a XVII. századtól Dobóruszkának nevezett felvidéki település templomának padozata alatt megtalált főúri család hamvainak azonosítási munkálatairól. A feladat annak megállapítása volt, hogy valóban az itt született egri hős földi maradványait találták-e meg? Nem kis tétről volt szó, ezért tévedni nem lehetett. Ha ugyanis valóban Dobó Istvánnal azonosítják a leletet, attól kezdve a mindössze hatszáz lakosú, Nagykapossal szomszédos község kegyhelyként vonzhatja az érdeklődők tömegét, ha viszont nem, hitetlenkedő rosszakaróik kárörvendve fognak mutogatni a nagyszabású álmokat kergető helybeliekre. A templomi feltárás engedélyeztetése a restaurátor képzettséggel is rendelkező Weisser Attila plébános érdeme, a vizsgálatok a budapesti Természettudományi Múzeumban kezdődtek.

– Alapvető gondot jelentett, hogy nem tudjuk, miként is nézett ki Dobó István, így csak a nekünk átadott csontokból vonhattunk le tudományos következtetést, ezekből viszont hitelt érdemlően megállapíthattuk az elhunyt nemét és a korabeli leírásokban szereplő, erősen férfias jellegét. Életkorának becslését a koponya alapján végeztük el és egyértelműen kijelenthetjük, hogy 65 év feletti, de inkább 70-es éveiben járt, ami lényegében egybeesik az egri várkapitány feljegyzésekben említett 70/71 éves korában bekövetkezett halálával. Ezen ismérvek alapján az antropológia nem zárja ki, hogy ez az ember Dobó István volt – fogalmazott lapunknak a szakember mértéktartó óvatosságával Dr. Pap Ildikó, az Embertani Tár igazgatója.

Ennél többet csak akkor mondhatott volna, ha Dobó István Ferenc nevű fiának sírjából származó csontokból összehasonlítás céljából DNS mintát vehettek volna, erre azonban nem kerülhetett sor. Ugyanis a sárospataki Szent Erzsébet templomban az 1960-as években végzett feltárások során előkerült összes maradványt egybehordták, így azok azonosítása, szétválogatása szinte lehetetlen.

Nem jártak sikerrel a Dobó család ma élő leszármazottaival sem. A családfavizsgálatoknál kiderült, hogy sem a fiúági Y kromoszóma, sem a mitokondriális DNS nem követhető nyomon napjainkig. Nem könnyítette az azonosítást, hogy csupán két csigolyatöredék, továbbá a csak részben, ám viszonylag épen megmaradt comb–, síp- és szárkapocs csont állt rendelkezésükre. Feltételezés szerint a hiányzó

testrészekért az elhunyt ruhájának festékanyaga lehet a felelős, ami „megette” azokat. Az előző beszámolónkban bemutatott koponya homlokán súlyos sérülés látható, márpedig ezt az írott források nem említik.

– A sérülések 98%-a postmortális, tehát az eltelt 500 év alatt keletkezett és nyilván a combcsontot sem vágták félbe eredetileg. A föld megnyomta a koponyát, ráadásul a homlok és a falcsonti rész, amelyek külső része 1-2 mm vastagon eltűnt, erodálódott. A morfológiai vizsgálatok lezajlottak, a Semmelweis Orvostudományi Egyetem Radiológiai Intézetében pedig CT felvételek készültek. Az adatokat digitalizálták, ezekből háromdimenziós képet állítottak össze, ami azért lényeges, mert a csontokat visszatemetik és nem lesznek láthatók – tájékoztat a történtekről Dr. Pap Ildikó.

Az azonosítást segítette a helyszín, az egykori római katolikus templom, ami egyben a család kegyúri temploma, ezen belül temetkezési helye volt.

– Ezt régészeti szempontból a korabeli hasonló főúri temetésekkel kapcsolatos szokások is alátámasztják, így az, ahol Dobó földi maradványai az ó-templom déli felében előkerültek, megfelel személyi jelentősgének. A nála használt egyszerű, szögekkel összefogott fakoporsó más főuraknál, például Thurzó György nádor esetében is szokásos volt, akit hasonlóan egyszerű viseletben, fakoporsóban, dolmányban, a derekán fonott sálövvel temettek el. Dobó nyolc fonott gombos dolmányt viselt, a mátkaság akkori szokásai szerint a bal karja alatt a dolmányon egy aranyból készült niellós kitöltésű, XVI. századi női köves gyűrűt találtunk, amelyről gyanítható, hogy felesége Sulyok Sára tehette oda – mondotta Fodor László régész muzeológus, az Egri Dobó István Múzeum osztályvezető tudományos kutatója.

Mivel az ugyanott talált további hat földbe temetett fakoporsós maradvány – köztük gyermeké, asszonyé, férfié – származási idejét a régészek az ékszerek, aranygyűrűk, ruhamaradványok, gombok, hajcsatok alapján szintén a XVI. századra tették, őket is a Dobó család tagjainak tekintették és maradványaikat nem vizsgálták.

Az újratemetésre június 28-án került sor. A halotti menet 10.30-kor indult a falu széléről, az egyik rozsdamentes nemesacél fémládában a családtagok, a másikban Dobó István maradványait hozták a vállukon a mintegy 16 helyről érkezett, korabeli díszes öltözékben megjelent hagyományőrzők, például fertálymesterek, őket követték a városi elöljáróságok, intézményi vezetők és képviselők, valamint sok száz érdeklődő. A templomban az ökumené keretében katolikus, református és görögkeleti pap végezte a szertartást.

Ezt követően a várkapitány Ferenc nevű fia, apja tiszteletére annak halála után tíz évvel készíttetett, a XVII. században szétbontott és azóta a szentélyt a hívőktől elválasztó vörös márvány szarkofág oldallapjaiból ismét összeállított síremlékbe helyezték a fémládákat.

Ezután került sor a templomkertben az egri hős emlékére állított Hit – Remény – Szeretet emlékoszlop felszentelésére, a napot késő éjszakába nyúló kulturális műsor zárta.

Lakatos László polgármester, a helybeli Dobó István Emléktársaság tagja nem hagy kétséget a felől, hogy a feltárt maradványok kihez tartoznak.

– Ennyi közvetlen és közvetett bizonyíték alapján nem mondhatok mást, csak azt, hogy Varga László, a Csemadok helyi szervezetének elnöke által elkezdett, jómagam által pedig több év óta folytatott kitartó kutatás eredményeként az egri várkapitányt, a kortársaihoz képest szokatlanul magas életkort elért, kiváló hazafit tisztelhetjük az elhunytban. Még az újratemetéshez kapcsolódó természeti jelenség is mintha ezen meggyőződésemet segítette volna. Úgy a megelőző, mint azon a napon a környéken mindenütt félelmetes vihar dühöngött, ami csodával határos módon éppen a szertartás idejére csak Dobóruszkát kerülte el – számol be tapasztalatairól a polgármester.

További tervei között szerepel a templom szomszédságában lévő épületben egy múzeum létrehozása, ahol a sírban talált tárgyakat, ékszereket és az egri Dobó István Múzeumtól kölcsönbe kapható korabeli fegyvereket állítanák ki. Ezt egészítené ki egy kis falumúzeum, amelyben esetleg két szálláshelység, konyha és zuhanyzófülke várná a látogatókat, de nem kerülhető meg a község egykori urának, napjainkra csak alapfalaiban megmaradt, erődített udvarházának feltárása sem. Mindezek szervesen egészítenék ki a helyi Emléktársaság eddigi kezdeményezését, amellyel a település minden házába eljuttatta Gárdonyi Géza *Egri csillagok* című regényét. Hogy a tervekből mit sikerül megvalósítani, annak az anyagi lehetőségek szabnak határt.

A polgármester ennek ellenére elszánt, akárcsak nagynevű elődje a török elleni harcban. Ahogyan annak idején, Ruszka most is végvár, ami a Felvidéken a magyarság etnikai határát védi és ezt az erődítményt a végsőkig tartani kell.

– Eddig nem mindenki értette meg, hogy ez a legfontosabb cél, amiért belevágtam az egész munkába. Ha Dobó Istvánt ismét a hazaszeretet példaképeként állíthatjuk a felvidéki magyarság elé, akkor a Kárpát-haza eme északkeleti szegletében is megmarad a magyar beszéd. A tét tehát óriási – összegzi feladatait Lakatos László. Úgy legyen!

Magyar Demokrata 2008/27
A képek forrása: Nemzeti Hírháló

Ruszkai Dobó István
1502-ben született Ruszkán
1548-tól az egri vár kapitánya
1552. szeptember 11 – október 18-ig százezernyi török támadó ellen védi meg a várat
1553-tól Ferdinánd király Erdély vajdájává nevezi ki
1556-ban az Erdélybe visszahívott Izabella királyné fogságába kerül, ahonnan felesége segítségével megszökik, Ferdinád újabb birtokadománnyal kárpótolja és kinevezi Léva várának kapitányává
1566-ban Szulejmán támadásának hírére Bécsbe siet, hogy a város védelmére legyen
1569 decemberében Habsburg Miksa bebörtönözteti felségárulás vádjával
1572. április 17-én szabadul, miután tisztázta magát
1572 nyarán szerednyei várában éri a halál
Lórántffy Zsuzsannán, II. Rákóczi Ferenc dédnagyanyján keresztül a Dobók vére tovább élt a Nagyságos Fejedelmében
Gárdony Géza „Egri csillagok” című regényét 17 nyelvre fordították le és már készül a kínai fordítása is

---

Marsigli, Magyarország fölfedezője

Tábornok, hadmérnök, néprajzkutató, műgyűjtő, természettudós, csillagász, meteorológus, (had)történész, régész, diplomata, ornitológus (madárkutató), ichthyológus (halkutató), térképész, nyelvész, hidrológus, mineralógus - csak néhány szakterület, amelyen otthonosan mozgott a XVII-XVIII. században élt olasz Luigi Ferdinando Marsigli.

Az esztergomi Duna Múzeumban december 4-ig látogatható kiállítás elnevezése sokakat meglepett. Ha viszont tudjuk, hogy életéből több, mint két évtizedet magyar földön töltött és klasszikus értelemben vett polihisztorként előtte soha nem látott mértékben ismertette meg a világgal ezt a területet, akkor már érthető az iránta megnyilvánuló tisztelet.

1658-ban született bolognai grófi családban. Huszonegy éves volt, amikor velencei követekkel egy évet töltött Isztambulban, ahol megismerte a török birodalom belső viszonyait. Visszatérve katonai pályára lépett, hogy meggyőződéses keresztényként az oszmánok ellen harcoljon. I. Habsburg Lipót császár hadmérnökeként Győrbe került, ahol 1683-ban megsebesült és a törökök fogságába esett, akik magukkal hurcolták Bécs ostromához. Rajzban örökítette meg, miként keltek át rabtartói foglyaikkal a Rábán. Kétszer is halálra ítélték, először szökésért, majd a bécsi kudarc után, amikor a nagyvezír az összes fogoly legyilkolására adott parancsot. Kivégzését váltságdíj fejében elhalasztották, így került vízhordó rabszolgaként a törökökkel Budára, ahol növényi nedvekkel feljegyzést készített a vár gyenge pontjairól, végül a megfizetett váltságdíj ellenében tért haza a Balkánról.

A kiállítás megrendezése Dr. Deák Antal András főmuzeológus elképzelése szerint valósult meg. Figyelme akkor fordult az olasz tudós felé, amikor hozzákezdett a Duna Múzeum által évekkel ezelőtt megvásárolt hat kötetes a *Danubius Pannonico Mysicus*, azaz a *Duna magyarországi és szerbiai szakasza* című híres kiadványának lefordításához. Ösztöndíjjal Bolognába utazott a hagyaték tanulmányozásához, ennek során bontakozott ki előtte a kor egyik legátfogóbb tudású személyiségének alakja.

– Rendkívüli képessége volt a legtehetségesebb munkatársak kiválasztásához. Megkérte például a régi magyar irodalom kiválóságát, Rozsnyai Dávidot, hogy fordítsa latinra Erdély török időket felölelő korszakáról Isztambulban törökül írt művét, míg térképrajzoláshoz a rendkívül tehetséges, nürnbergi Johann Christopf Müllert hívta Magyarországra – számol be kutatása eredményeiről Deák Antal András.

A kiállítás elsötétített, harmadik terme a csillagászattal foglalkozik, ahogyan Marsigli említett kötetei közül az első könyv második része, ami 16 nagyszerű Hold ábrát tartalmaz. Ennek bevezetőjében írja, hogy ezeket kezdetben el akarta pusztítani, mivel időközben rájött, hogy a Hold-árnyék ki- és belépésének megfigyelése kevésbé alkalmazható a csillagászati helymeghatározás számára. Erről csak a híres olasz csillagász, az atyai jó barátjának tekintett Cassini tudta lebeszélni arra hivatkozva, hogy ezek a rajzok és tanulmányok még hasznosak lehetnek a jövő számára.

Marsigli katonaként részt vett a török Magyarországról való kiűzésében, a tárgyalások során nem egyszer önkéntes túszként, többször meg is sebesült. Hat kötetes művén a harcok szüneteiben dolgozott. Ott volt Érsekújvár ostrománál, Buda 1686-os visszafoglalását is nagyban segítették fogolyként készített jegyzetei, ugyanakkor a csata végeztével ő akadályozta meg, hogy a keresztény zsoldosok szétlopják Hunyadi Mátyás középkori kódexeit.

A törökkel szövetséges Thököly Imre üldözése közben 1690-ben bukkant az erdélyi Gyergyószárhegy ferences kolostorában a XIII. századi keresztény neveket és ünnepeket tartalmazó rovásírásos botnaptárra. Róla készített másolata mindmáig leghosszabb, majd kétszáz szóból álló, ma is könnyen érthető rovásemlékünk, amely Marsigli műveinek 54. kötetében foglal helyet. A botnaptár kutatásával, leírásával, megfejtésével olyan jeles tudósok foglalkoztak a XX. században, mint Sebestyén Gyula, Csallány Dezső, Forrai Sándor. Bárczy Zoltán rovásíráskutató és Gurmai Ferenc, a Néprajzi Múzeum fafaragója pedig ismét botra rótta a székely naptárat. Gurmai másolatát Kisari Balla György tudományos térképész, Marsigli életének egyik kutatója Bolognába vitte, ahol a gróf hagyatékát tartalmazó gyűjteménybe került.

A kiállítás felirata szerint Marsigli Erdélyben a szkíták nyelvét tanulmányozta, térképein az Erdélyen túli területeket Scythia névvel jelölte. A tokaji felkelés hírére Bécsbe siető ifjú II. Rákóczi Ferenccel ő közölte, hogy már készen állt ellene is az elfogatóparancs.

Élete fő műve, a hat kötetes Duna-monográfia a bécsi Kahlenberg hegytől az al-Dunáig terjedő folyamszakaszt ábrázoló, páratlan szépségű térképekkel kezdődik. Marsigli nevéhez fűződik Magyarország első postatérképének és a világ első tematikus, kereskedelmi térképének elkészítése. Térképésze, a nürnbergi Johann Christoph Müller közreműködésével, megújította a Kárpát-medence térképi arculatát, amely munkában a korábbi módszereknél lényegesen pontosabb csillagászati helymeghatározás segítette. Jórészt török nyelvtudásának és a Balkán területén szerzett ismereteinek köszönhette, hogy az 1699-es karlócai békét követően a 850 kilométeres Habsburg-török határt kijelölő osztrák bizottság vezetőjévé nevezték ki – ismerteti Marsigli jelentőségét a főmuzeológus.

Ahol nem folyó, vagy hegygerinc képezte a határt, ott mesterséges jeleket, pl. földből emelt dombokat, élőfa megjelölést használtak. Hogy minden egyértelmű legyen, a 39 szelvényes határtérképhez ezen számozott határjeleknek még a helyszínrajzát is, összesen 96 darabot, elkészítették. Ez volt a világon az első ilyen határkijelölés.

Érdeklődése azonban ennél lényegesen szélesebb körű volt. A Dunán és a Tiszán vízsebesség méréseket végzett, leírta a vizek mentének növény- és állatvilágát, a Kárpát-medence római kori emlékeit, fogságból történt szabadulása után pedig könyvet jelentetett meg a kávéfőzés művészetéről. Szakértők szerint ennek nyomán terjedt el Európában a kávéfogyasztás szokása. Nagy tudása ellenére sem tartotta magát csalhatatlannak, szívesen szembesítette elképzeléseit az általa tisztelt hajdani tanáraiéval és más európai tudósokéval.

1704-ben a spanyol örökösödési háborúban tábornokként egy várostrom során a kilátástalan védekezés helyett a megadásra adott parancsot. Ezért osztrák származású irigyeinek befolyására a császárnál kegyvesztetté, földönfutóvá lett, készülő Duna-könyvének kéziratait is csak titokban csempészhette külföldre. Előbb a Royal Society, majd a párizsi és montpelliere-i akadémiák fogadták tagjaik sorába, ahol megkérték, hogy állítsa össze azon tudósok listáját, akik Európában érdemlegeset alkottak. Ezek sorában maga szintén nem kis szerepet játszott, hiszen tudományos munkássága mellett az ő közbenjárásának köszönhetjük a nándorfehérvári győzelem után elhunyt Kapisztrán János, ferences rendi szerzetes, a nagy hitszónok boldoggá avatását.

Kegyvesztettségét követően csak a tudományoknak élt, szülővárosában halt meg 1730-ban. Életének nem tisztázott kérdése, hogy miért nem alapított családot, bár magyarázatként szolgálhat a katonai pályából adódó állandó helyváltoztatás.

– Marsigli kötelességét teljesítő katonaként és a Magyar Királyság területén végzett úttörő jellegű tudományos tevékenységével kiérdemelte a magyarság megbecsülését. Emlékét idézve egy olyan nagyszerű emberre irányítjuk a látogatók figyelmét, amilyenre a jelen Magyarországának is nagy szüksége lenne – fogalmazza meg a 350 éve született tudós tiszteletére rendezett kiállításának üzenetét Deák Antal András.

Magyar Demokrata, 2008/46 Rövidített változat
Szakács Gábor
Fénykép: T. Szántó György

A 2008 októberétől december 4-ig tartó kiállítás rendkívül hasznos melléklete az általános iskolák felső tagozatosai számára összeállított, ábrákkal ellátott Foglalkoztató füzet. Ebben a kiállításhoz és a történelmi korszakhoz kapcsolódó kérdésekre kérik a tanulók válaszait. A szép kivitelű kiadvány utolsó lapján a botnaptáron használt rovás ábécé látható. A kérdés egy mondat rovásbetűs átírására, a kérés a tanuló nevének leírására vonatkozik. A példás kezdeményezés méltó Marsigli szellemiségéhez.

A botnaptár ábécéje a kiállításon

Akit háromszor temettek: Janus Pannonius

A Demokrata 2008/44. száma tudósított Janus Pannonius földi maradványainak október 22-én, a pécsi bazilika altemplomában történt újratemetéséről. A két reneszánsz óriás, a költő és Hunyadi Mátyás kapcsolata sajátos színfoltja a magyar történelemnek.

Mantegna festménye 1458-ból.

Többen Janus Pannoniust sejtik az ifjúban.

1434 augusztusában született a mára nyomtalanul eltűnt, Dráva vidéki Csezmice községben, a csecsemő János vezetéknevét is innen kapta. Korán félárvaságra jutott. A Szilágyiakkal és Hunyadiakkal rokon Garázda Borbála nevelte és a tehetségesnek bizonyuló fiatalember költséges külföldi taníttatását nagybátyjára, Vitéz Jánosra bízta. 1447-től Veronában, majd Padovában végzett tanulmányai után a jogtudomány doktorává avatták az ókori kultúra bűvöletében élő, a Dunántúl római neve – Pannónia – után magát Janus Pannoniusra átkeresztelő humanistát.

Királlyá választását követően Hunyadi Mátyás 1458-ban hazahívta, mivel nagy szüksége volt, világot látott, tanult emberekre. A reneszánsz műveltségű Janus azzal a meggyőződéssel tér haza, hogy népszerűségét nem társadalmi rangja, hanem Itália szerte elismert költői tehetsége adja. *Pannónia dicsérete* című, 1465 körül írt versében úgy érzi, hogy ezért hazája is büszke lehet rá.

Nagybátyja, Vitéz János esztergomi érsek támogatásával a király bizalmasává teszi és az addig csupán a tudományoknak és művészeteknek élő humanistát pappá szenteltéti, hogy 1459-ben kinevezhesse Pécs püspökévé. A lelke mélyén továbbra is világi ember azonban nem ilyen szerepre vágyott és elkezdődött meghasonlása.

Műveiben pap létére is csak a görög-római Olympos isteneihez fohászkodik, 1450-ben Gelotto Marziohoz írt versében pedig egyértelműen megfogalmazta, hogy *"...hívő ember költő nem lehet"*. Persze nem a vallás ellen tiltakozik általában, hanem a hit pénzzé tétele ellen, amikor az egyház által kibocsátott búcsúcédulák megvételével akár emberélet kioltása esetén is elnyerhető volt Isten megbocsátása. Mivel Janus maga is hívő volt, kijelentése csupán az egyház korabeli értékrendszere ellen irányult. Ezek után elképzelhető, hogy püspökké szentelésekor milyen lelki vívódáson ment keresztül.

Mivel gyenge testi felépítése nem alkalmas az embert próbáló hadjáratokra, 1464-ben megbetegszik Mátyás táborában. Óriási megkönnyebbülést jelent neki, amikor a király a rákövetkező évben a számára oly kedves mediterrán vidékre küldi II. Pál pápához. Nem kisebb feladatot bízott rá, mint anyagi támogatást szerezni a török elleni háborúhoz, egyben hozzájárulását kérni a Vitéz János által tervbe vett új pozsonyi egyetem, az Universitas Istropolitana megalapításához.

Pénzt ezúttal sem adott a pápa, az egyetem tervét viszont támogatta és eme döntésével olyan cselekvésre késztette a magyar követet, amely a Nikolsburgi rovásírás ábécéhez vezetett. A jeles írásemlék alkotójának személye egészen 2004-ig ismeretlen volt, amikor is újonnan megjelent könyvében Vékony Gábor közzétette elképzelését. Rovásírás kutatóként arra kereste a választ, hogy az ősi írás ábécéjének sorrendisége mikor és kinek a hatására vehette át a latin betűsét, mivel eredetileg azzal több okból sem egyezhetett. Áttanulmányozta a korai nyelvészek, köztük a XVI. században élt Erdősi Szilveszter János református pap, tanító, nyomdász nyelvtankönyvét. Ebben olasz versidézetekre, példamondatokra bukkant, amelyek csak olyan embertől származhattak, aki Szilveszternél lényegesen járatosabb volt ezen a területen. Vékony Gábor szerint ez a műveltség csak egyetlen személyre volt jellemző, Janus Pannoniusra. A közelmúltban elhunyt kutató megállapításait a matematikus, történész Mandics György elevenítette fel számunkra.

– A követ a majdan felállítandó egyetem számára olyan nyelvtankönyvet tervezett, amely a magyarság hagyományait szem előtt tartva tartalmazta volna a rovás-, valamint a kor műveltségéhez tartozó héber írást. Ez utóbbiról a Firenzében megismert Marcello Ficinotól kapott tájékoztatást, aki felvilágosította a héberben eltérő hónapnevekről és évszerkezetről. Egy lap felső részére nagy valószínűséggel követtársa, Nyújtódi Székely Miklós zágrábi esperes a rovás ábécé betűit, alatta ő annak latin megfelelőit, míg legalul Ficino a héber ábécét és számokat, végül a hónapok neveit jegyezte fel. Ezt a lapot magával vitte Mátyás csehországi hadjáratára is, ahol olmützi püspök barátjánál hagyta, akkor már egy kódexbe kötve. A püspök halála után a lap egy 1483-as ősnyomtatványba, majd a nikolsburgi (ma Mikulovo) Dietrichstein hercegi család birtokába került – tájékoztat a kutató.

A lap története csak 1933-ban folytatódott, amikor a család a svájci Luzernben árverésre bocsátotta teljes könyvtárát. A leltár során a lap tetején olvasható Littere Siculorum, azaz Székelyek betűi felirat láttán azonnal értesítették a Magyar Nemzeti Múzeumot, hogy a kötettel együtt árverésen kívül felajánlják megvételre. Az összeg azonban meghaladta az intézmény anyagi lehetőségeit, így a könyvtár igazgatója, Jakubovich Emil csak ezt az egyetlen lapot tudta kifizetni, ami a Nikolsburgi ábécé nevet viseli és napjainkban az Országos Széchényi Könyvtár őrzi.

Janus Pannonius ezt a dicsőséget életében nem sejthette, nagyobb gondja volt, hogy egyre inkább összeütközésbe került a magyar király akaratával, aki az ő művészetét akarta felhasználni tekintélye növelésére. A uralkodó tetteit méltató versei azt sejtetik, hogy kényszer hatására születtek. A véletlen játékaként nevében is megjelenik az a tulajdonság, amit a római mitológiából ismert kétarcú Janus istenség képvisel. Szakításukra 1470-ben került sor, amikor Mátyás leváltotta a horvát-szlavón-dalmát bánságról.

Egy évvel később már a lengyel királyt, Kázmért a magyar trónra meghívó összeesküvők élén találjuk Vitéz Jánossal együtt, mi több, ő nyitja meg az idegen sereg előtt a nyitrai vár kapuját. Noha ez idő tájt az ország 75 vármegyéjéből 66 a zendülők oldalán állt, Mátyás elvágva Kázmér seregének utánpótlás vonalait, harc nélkül is megadásra és elvonulásra kényszeríti a támadót.

A lázadók, köztük Vitéz János, kegyelemért esdekelnek, amit meg is kapnak. Nem úgy Janus Pannonius, aki először püspöki székhelyére menekül, majd rövidesen Itália felé indul. Nagybetegen éri el a Zágráb feletti Medvednica hegységben meredező, a pécsi püspökök tulajdonában lévő, Medvevárat (Medvegrad). A helységválasztást nem bízta véletlenre, hiszen Zágráb egyházi vezetője az a Nyújtódi Székely Miklós, aki a nikolsburgi ábécé lejegyzésében segítette, másfelől az erődített város a szárazföldi Horvátország legnagyobb kiterjedésű vára volt. A humanizmus legrangosabb magyar költőjét itt érte a halál 1472. március 27-én.

Először ott temették el és Antonio Bonfini, Mátyás történetírója szerint csak halála után két évvel a legnagyobb titokban hozták Pécsre a konzerválást biztosító kátrányos koporsóban. Itt egy félreeső szobában, talán kápolnában őrizték, ugyanis nem merték sem méltó, sem méltatlan helyre temetni, amíg Mátyás a tetemet meg nem tekintette, meggyászolta, megbocsátott neki és összegyűjtött költeményeit kiadatta. A pápa és Mátyás akaratából történt újratemetésről egy 1494-ből származó bizonylat tanúskodik. *A Janus Pannonius pécsi püspök és ünnepelt költő síremléke* feliratú emlékmű rajzát egy 1574-es kiadványból ismerjük. A márványba vésett sírvers is látható volt még 1684-ben, a rá következő század végén azonban már nem említik a források.

A következő fejezetet csak 1991 márciusában nyitotta meg a II. János Pál pápa látogatását megelőző pécsi dóm felújítása, amit a

padlóburkolat felszedésével kezdtek. Ekkor bukkantak olyan kátrányos koporsó- és csontmaradványokra, amelyekről a feltáró Kárpáti Gábor régész írta jelentésében, hogy a bal kézcsontok alatt lévő jobb combfejen II. Pál pápa ólombulláját találták hátsó oldalával felfelé, ezen az első két pápa, Péter és Pál ül egy közös trónon. A bulla előlapján, oldalnézetben látható a trónon ülő II. Pál pápa, előtte klerikusok térdelnek. Pápai bullát eddig egyedül Szent László nagyváradi sírjában találtak, Magyarország mai területén viszont sehol, ráadásul az ide temetett halott az altemplom kiemelten fontos részén nyugszik, szinte a felső oltár alatt. "Ha a megtalált sírban nem Janus Pannonius földi maradványai lettek volna, akkor egy tökéletes alteregó csontvázát találtuk meg" - állítja Kárpáti Gábor.

Magabiztos kijelentését támasztja alá Nagy Erzsébet, a Baranya Megyei Múzeumok Igazgatóságának Régészeti Osztályának vezetője:

– A maradványokat K. Zoffmann Zsuzsa, a Nemzeti Múzeum és dr. Marcsik Antónia, a szegedi egyetem antropológusa vizsgálta. Általuk a csigolyákon és a bordákon talált elváltozások, valamint a németországi vegyi vizsgálatok igazolták a feltevést, hogy az elhunyt, saját magáról is leírt kórkép alapján tüdőbajban és köszvényben szenvedett. A vázcsontokról készített felmérések alapján az arcrekonstrukciós munkát a Magyar Természettudományi Múzeum munkatársa, Kustár Ágnes végzi, a koponya és Janus Pannonius feltételezett ábrázolásainak öszszevetését, szuperinpozíciós vizsgálatát dr. Magyar Lóránt (SOTE) készíti. Az említett ábrázolások Andrea Mantegna 1458-ból származó festményei, két férfi arcképe és freskórészlete. Nem zárható ki, hogy egyikük a költő – sorolja a lehetséges bizonyítékokat Nagy Erzsébet.

Az október 20-án a pécsi bazilikában felravatalozott maradványokat másnap egyházi szertartás keretében helyezték el az altemplom falában, amelynek sírkövén Janus sírverse olvasható. Egy dunántúli mandulafáról szóló verse emlékére közjogi méltóságok ültettek mandulafákat, az újratemetést a Pécsi Egyházmegye által szervezett emléktanácskozás zárta.

Mantegna padovai Szent Kristóf freskójának részlete, feltételezik, hogy Janust ábrázolja.

"A magyar embert az életre készítették fel"

Vukics Ferenc
Fénykép:
Veres Nándor

Mivel a Baranta életmódajánlást is ad, szeretnénk elérni, hogy a helyi sport- és kulturális életben döntő szerepe legyen, ne lehessen kihagyni semmiből, hiszen a fiatalok felé a magyar értékrendet közvetíti - nyilatkozta lapunknak Vukics Ferenc, a Magyar Baranta Szövetség elnöke.

A Barantát sokan küzdősportnak tartják, Önök viszont ezt a megközelítést határozottan visszautasítják és harcművészetnek nevezik. Ilyen nagy a különbség?

Jelentős értelmezési eltérés van. A Baranta ugyanis életmód, ami arról szól, hogy ha a hagyományos magyar életrendszer értékadó elemein átvezetjük az egyént, akkor újraépíthető a magyar ember és ha ez sikerül akkor megkapjuk a csupa nagybetűkkel írt EMBER-t is. Mivel ez a felkészítés segít a harcban, ezért harcművészetnek nevezzük, nem pedig küzdősportnak, ahol ennél jóval kevesebb morális tartalom elérése a cél. A harcművészetek mindenhol a világon életmódválasztásról, filozófiai rendszerekről is szólnak. A magyar ember gondolkodásmódja, életszemlélete a teljesség megéléséről szól. A Baranta átfogó feladatrendszerrel, "vállalással" rendelkezik, csak sportként értelmezve ellentmond a magyar észjárásnak.

A Barantát hivatalosan is felvették a harcművészetek közé. Ki(k)nek a segítsége kellett ehhez az elismertséghez?

Azon emberek tömegéé, akiket sikerült meggyőznünk a Baranta értékeiről, amelyeket érdemes megtanulni, ráadásul a mögötte lévő

filozófiai tartalom legalább olyan fontos, mint a harcművészeti. Amikor 1997-ben három egyesületből létrejött a szövetség, még nagyon sokan igyekeztek az bizonygatni, hogy ez az életmód nem is létezik. Azóta a szövetség ugyan többször összeomlott, ám egyre egységesebben került ki ezekből a hullámvölgyekből, működött benne egyre összerakottabban a magyar értékrend. Külső pénzek nélkül dolgozunk, így kívülről senki nem szólhat bele abba a tevékenységbe, amit a benne lévő emberek szellemisége alakít.

Mekkora a nemzetközi érdeklődés ezen harcművészet iránt, amelyről azt mondja, hogy jellegzetesen magyar?

Óriási, ehhez azonban bemutatók százain kellett bizonyítanunk tudásunkat. Nyolc-tíz danos mesterek beszéltek elismerőleg a hagyományos magyar harci testkultúráról. A magyar és a nemzetközi harcművész társadalom kiváló alakjai álltak mellénk. Nem véletlen, hogy környező országok mellett Japánban is van már igény a Barantára, Kanadában elkezdtük és nemsokára Kazahsztánban is elkezdjük a helyi csapatok beindítását, felkészítését.

Imént a magyar embert a jó Isten teremtette EMBER-rel azonosította. Mire alapozza ezt a kijelentését?

A magyar ember olyan életet tudott teremteni a Kárpát-medencében, amelyből más mindig csak elvett, miközben ő még a maradékot is tudta és tudja most is működtetni. A többi társadalom mindig máshonnan szívja el az energiákat és Rómától és elődeitől kezdve úgy építette fel a világot, hogy azt minél határozottabban kiszipolyozza, aminek az lett a vége, hogy az ember élhetetlen életet él. A világ pusztulását tehát nem szerves kultúrában élők megjelenése okozza. Érdekes, hogy a történelem megbocsátja az angoloknak az évszázados gyarmati uralmat, a spanyoloknak a dél- és közép-amerikai indiánok legyilkolását, megint másoknak az örmények kiirtását, nekünk viszont azt a néhány győzelmet, amivel senkit nem irtottunk ki, pusztítottunk el, nem tudja megbocsátani. A mi mellérendelő elven működő társadalmi rendszereink nem építettek rabszolgatartó társadalmat, nem voltak gyarmataink. Ami Magyarországon létezik, az a magyarok keze munkájának eredménye. Ez kell, hogy erőt adjon. Ez a nép bizonyított. Úgy működik, mint maga a természet.

Véleménye szerint milyen tulajdonságnak köszönhetjük ezt a túlélési képességet?

A barantások már megtapasztalták, hogy mi a magyar ember sajátossága, folyamatosan építik ezt a tapasztalást. A magyar ember az életre született, ezt az életet akarja élni és ebben számára nincs értelme a hazugságnak. Következésképp más a történelem szemléletünk is, amit a nép élete, évezredes hagyományai, nem pedig annak alapján

határoztunk meg, hogy mennyi az igazságtartalma annak, amit valaki több száz évvel ezelőtt mondott, vagy nem mondott, ráadásul nem is élte a nép életét. A Baranta magyar módon tanul, azaz minden történés, amelyen keresztül megy, a saját épülését szolgálja. Ez népünkkel is így van, mert a legtöbb dolog, amit ránk mért a sors, nem azért történt, hogy szenvedjünk, hanem hogy tapasztaljunk, gyarapodjunk, megméretődjünk, erősödjünk. A történelem bebizonyította, ami nem magyar, annak világunkban csak jelene lehet, jövője viszont nem.

A jelenlegi folyamatokat figyelve már nemhogy túlélésünk, hanem puszta (meg)élhetésünk is kérdésessé vált.

Pontosan erről beszélek. Minden egyén az életből merít és ez olyan tudomány, amely arról szól, hogyan szerveződtünk közös nyelven egy kultúrában arra, hogy megismerjük az Isten által teremtett világot, ebben hogyan találjuk meg a helyünket, és hogyan lehet ezt a világot többé, szebbé tenni. Ez a nép erre szerveződött, ezért tart a jövőbe és őrzi azt a tudást, amely évezredek óta bizonyítja helytállóságát.

Ezt a helytállóságot bizonyítaná a néptánc, amellyel 10-15 órás edzéseiket kezdik és fejezik be?

A magyar embert születésétől kezdve arra készítették fel, hogy jó apa és gazdálkodó legyen, hogy működtetni tudja a körülötte lévő világot és fenn tudja tartani a családját, hogy gyógyítani tudjon, és persze jó harcos legyen. A tánc megtanít minden olyan összehangolt képességre, pl. ritmusérzék, távolságtartás, pörgés, fordulás, ugrás, szökellés, amelyek hiányában hasztalan akar valaki bármily "halálos" küzdő módszert elsajátítatni. Egy száz évvel ezelőtti 12 éves gyermek hozzánk képest "világbajnok" képességekkel, koordinációval, ritmusérzékkel rendelkezett. Testi, lelki, szellemi "emberi alapot" kapott. Később bármit gyorsan tanult, mert ennek elsajátítása is benne volt a kultúrájában.

Nem beszéltünk még az igazi harcászatról. A magyarokról azt tartották, hogy társadalmukban külön osztályt képezett a katonaság.

Ez így nem igaz. A magyar ember olyan hadrendszerben élt, amely nem csak a hadsereget jelentette, hanem az együttdolgozó, egymás önvédelmét, közös gazdasági tevékenységét megvalósító rokonok, barátok közösségét is, a kalákát. Vajon a határvédelemre szakosodott székelyek, vagy a jász-kunok, az Őrségben letelepített székelyek és besenyők csak haditevékenységgel foglalkoztak? Ez a társadalom a természetből vezette le modelljét, akárcsak az a fa, amely a gyökérzetén keresztül összegyűjti, majd a törzsén át a lombozatnak továbbítja az életet. A nyugati társadalmak ezzel szemben a (fa)törzsben gyűjtik az energiákat a csúcs számára, gyökérzetük viszont nincs. Ahogyan a természettől elszakadt városi élet is élősködőként, rákos daganatként működik.

A mai értékrendben általában bal- és jobboldalit különböztetnek meg. A barantások, vagy elődeink szemléletét melyikhez hasonlítaná?

Példákat mondok és mindenki döntse el. A magyarság maga közül választott vezetőket, akitől, ha már nem megfelelően töltötte be feladatát, a közösség visszavette a reá ruházott jogokat. Ez volt az igazi népfelség. Ha azt mondom, hogy számukra a szabadság volt a legfontosabb, akkor most liberálisnak neveznék őket, ha azt, hogy voltak közös erdeik és legelőik, akkor meg kommunákat látnának benne. Holott csak arról az ésszerű ökoszisztémáról volt szó, hogy egy erdőt, mondjuk egy olasz vállalkozó ne vághasson ki, mert még újratelepítés esetén is csak hétszáz év múlva teljesítheti feladatát. Tisztelték a hagyományokat, ezért ma konzervatívok lennének, és persze végtelenül büszkék voltak a magyarságukra, tehát nacionalisták. Ezzel szemben minden népcsoportot befogadtak. A nép valódi szemléletét tovább vivő vidéki lakosság nem rendezett pogromokat, világháborúkat. A "nagyokos" városlakónak a bajban mindig rá kellett döbbennie, hogy a valódi tudás az életről és nem egy "mátrixról" szól. Szépen le is seperték a padlásokról a gabonát. A magyar ember szemlélete a befogadó készségről szól, amelynek során a befogadottak magyarrá válnak.

Ezek alapján összefoglalható röviden a Baranta lényege és célja?

Mint láttuk, a baranta életmódajánlást kínál. Jelenleg kétezer fős tagsággal 55 helyszínen folyik a képzés, külön edzőképző programmal az edzőnek készülők számára. Szeretnénk elérni, hogy a Barantának a helyi sport- és kulturális életben döntő szerepe legyen, ne lehessen kihagyni semmiből, hiszen a fiatalok felé a magyar értékrendet közvetíti.

Magyar Demokrata 2007/17

Magyar Szellemi Védegylet 1991-ben alapította a "Rendületlenül" kitüntetést, amelyet azok a személyek kapnak, akik kiemelkedő teljesítményükkel jelentősen hozzájárulnak a magyar műveltség és szellemi élet gyarapodásához. Idén, 2008-ban az 1956-os forradalom és szabadságharc 52. évfordulója alkalmából a magyar nemzetért folytatott odaadó munkássága elismeréseként a Díj egyik kitüntetettje Vukics Ferenc honvéd őrnagy, a Zrínyi Miklós Nemzetvédelmi Egyetem tanára, a magyar Baranta Mozgalom megalapítója, a II. Magyar-Madjar Kurultaj szervezőbizottságának vezetője.
Forrás: Nemzeti Hírháló, 2008/10/28

Hosszú vajúdás után végre elindult az a folyamat, ami a világ rovásírói számára megkísérli összefoglalni ősei által a magyarságra hagyott írásműveltség emlékeit, egyben egységesíteni a különféle betűk használatát. 2008. október 4-e meghatározó lépés volt ebben az irányban.

Az előzményekhez tartozik, hogy július 12-én az Írországban élő amerikai Michael Everson tucatnyi magyarországi rovásíró részvételével igyekezett a Unicode rendszerhez illeszthető és oda beadható szakanyagot összeállítani. A jelenlévő Ómagyar Kultúra Baráti Társaság Rovásírás Szakosztálya nevében Libisch Győző, Dr. Hosszú Gábor egyetemi docens, a Rovás Szabvány számítógépes betűkészletének készítője, a Forrai Sándor Rovásíró Kör részéről Friedrich Klára és jómagam, egyeztetett álláspontunkat továbbítás céljából átnyújtottuk Everson úrnak. Erről az Arany Tarsoly augusztusi száma tájékoztatta olvasóit.

Noha később csatlakozott a megállapodáshoz a Szegedi Rovásíró Kör, augusztus 20-án pedig a Magyarok VII. Világkongresszusa határozatban kérte fel az egyetemes magyarságot a szabvány betűkészletének használatára, a későbbiekben úgy Eversonnal, mint a tanácskozáson részt nem vett rovásírókkal bizonyos nézeteltérés támadt és szükségessé vált egy szélesebb körű megbeszélés, amelynek határozatait önállóan is be lehet terjeszteni az USA székhelyű Unicode bizottságnak. Ennek megszervezésére vállalkozott az időközben létrehozott Magyar Rovásírók Közössége nevében az említett Hosszú Gábor, Rumi Tamás és Sipos László, akik mintegy száz meghívót küldtek szét a Kárpát-hazában. Közülük 59-en, Erdélyből például Zomoráné Cseh Márta és fia, Zomora Jenő jöttek el október 4-én a Gödöllői Petőfi Sándor Művelődési Házba.

A helyszín kiválasztása nem volt véletlen. Éppen húsz esztendővel ezelőtt, 1988-ban látott napvilágot a Művelődési Központ kiadásában Forrai Sándor *"Az írás bölcsője és a magyar rovásírás"* című, korszakos kötete. A szervezők ezzel is tiszteletüket kívánták kifejezni a 2007-ben elhunyt mester előtt, akinek Zsolt nevű fia köszöntötte az egybegyűlteket. Ezt tette Gémesi György is, Gödöllő polgármestere, aki a tanácskozás helyszínét rendelkezésre bocsátotta, jómagam pedig beszámoltam a rovásírás örömteli terjedéséről és felkértem a résztvevőket, *"hogy ezt a napjainkra ezrek és ezrek által használt rendszert úgy finomítsák, pontosítsák, szabványosítsák, hogy az ne okozzon zavart az említett érdeklődők és használók számára."*

A távol keleti nyelvekben, köztük a japánban is járatos Sipos László levezetőként működött közre, Hosszú Gábor és Rumi Tamás szakmai

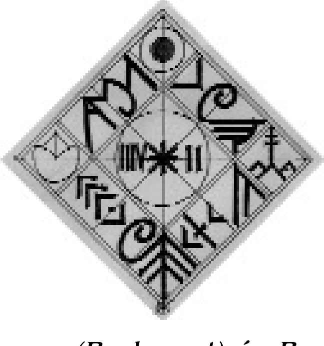
előadóként szólalt fel. Minden hozzászólást nem lehet idézni, ezért sorrendiség nélkül csupán néhány példa: Dittler Ferenc az összerovásról, Hódos László az általa felújított Forrai Sándor vándorkiállításról, Libisch Győző a történelmi hitelesség fontosságáról, Sólyom Ferenc a rovás Ö és Ü betűk előforduló felcseréléséről, Friedrich Klára a két rovás K betű használatáról, Tisza András a számítógépes rovásról, Vér Sándor az idegen nevek átírásáról, valamint a Dz, DZS, Q, W, X, Y latin betűk lehetséges rovásjeleiről tájékoztatta a résztvevőket.

Ezt követően 6 csoportban megbeszélések következtek, amelyek megállapodásait és javaslatait a csoportvezetők ismertették.

Ezek ismeretében a Tanácskozás több lényeges határozatot hozott, mindenek előtt elfogadta a székely-magyar rovásírás elnevezést és kijelentette, hogy az a *"magyarok jelenleg is élő és egyetemes írásrendszere...használata a jelenkorig megszakítás nélkül folyamatos, sohasem vált holt írássá "*. Az írás mindkét irányban használható, de lényegesen gyakoribb a jobbról balra haladó, a szabványtervezet pedig lehetővé teszi a korábban vitára okot adó kis- és nagybetűk megkülönböztetését is. A betűkészlet alapja a július 12-én elfogadott, 8-bites kódolású Rovás Szabvány betűkészlete (http://rovasirashonlap.tar.hu/betuk). Ebben egyaránt megtalálhatók a székely-magyar történelmi és újkori betűk, a történelmi összerovások (ligatúrák), számrovások, bogárjelek és írásjelek (pl. vessző, kérdőjel, idézőjel jobbról balra néző alakja is).

A helyszíni határozathozatal halaszthatatlanul fontos volt, mivel kötötte a Unicode-hoz történő idei beadás határideje. A 106 oldalas beadvány ábrákkal, fényképekkel, táblázatokkal, nemzetközi hivatkozásokkal, bizonyítható forrásokkal, majd hetven (!) magyar rovásíró nevével került az Amerikában székelő döntéshozókhoz.

A többi már nem rajtunk múlik. De bármi legyen is a döntés, őseink reánk hagyományozott írásműveltségét eltörölni már nem lehet és beteljesül a neves szobrász, Fadrusz János mondása, mely szerint *"Miénk volt, mi fönntartottuk és fönntartjuk, immár mindörökre a magunkénak, magyarnak..."*. Ebben végzett önzetlenül áldozatos munkájáért köszönet Forrai Sándor tanár úrnak ott fenn a Mennyekben!

Dittler Ferenc (Budapest) és Budaházy Éva (Debrecen) jelvényterve

Szeretett testvéreink!

Tisztelettel és szeretettel küldjük nektek a székely nép egységét és szabadságszeretetét, jelképező zászlót.

Birtoklása űzze el lelketekből a kishitűséget, bátorítson hagyományaitok ápolására, erősítse Istenbe és nemzetünk jövőjébe vetett hiteteket, akaratotokat a megmaradásra.

Mindannyiotokat a nemzetért való cselekvésre késztessen! Isten áldása és a Csíksomlyói Szűzanya, minden székelyek Babba Máriája oltalma kísérjen utatokon.

Vigyázzatok rá, folt ne essen rajta!

Borsos Géza, a Székely Nemzeti Tanács alelnöke

Rovásbetűs helységtábla Kunszentmiklóson

2003 júniusában a Székely Nemzeti Tanács felhívással fordult a székely településekhez, hogy rovásírásos névtáblákkal is fogadják az odaérkezőket. Akkor aligha gondolták, hogy a trianoni gyalázattal megcsonkított országban is megfogadják szavaikat. Elsőként 2007. szeptember 9-én, Kunszentmiklóson.

Halász Attila és Szakács Gábor   Fénykép: Halász László

2006. április 29-én a helybeli Megmaradás Egyesület meghívására érkezett rovásírók, Friedrich Klára és Szakács Gábor előadásukon

közvetítették a székelyföldiek felhívását. Az ötlet annyira kézenfekvőnek tűnt a hagyományápoló városban, hogy megkeresték vele Bődi Szabolcs polgármestert, hogy a következő évi Kunszentmiklósi Napok keretében maguk is avassanak rovásírásos helységtáblát. A kedvező fogadtatás után hátra volt még a tervező és kivitelező személyének kiválasztása. Ez sem okozott gondot, hiszen Horváth Attila tanár úrhoz fordulhattak segítségért, aki már az Egyesület lobogóját is megtervezte, az erdélyi származású Albert Csaba pedig a faragást vállalta.

Tanár úrtól nem volt idegen a rovásírás, óráin diákjainak megtanította, sőt hamiskásan azt is tudtukra adta, hogy ha ezekkel a jelekkel puskáznak, akkor azt fél évig nem fogja, úgymond, észrevenni. Ennek következtében még a cigány tanulók is elsajátították a magyarok ősi írását.

– A tervezésnél a székelykapuk hagyományát ötvöztem az egyszerű, ám mégis erőt sugárzó alföldi kötött kapukéval, míg a tartóoszlopok szétnyitásával egyfajta felszabadulást jelképeztem. Csabától azt kértem, hogy bármennyire is könnyűnek kell hatnia, ne legyen lebegő jellege. Ezt a faszerkezetek csapolásával oldotta meg – eleveníti fel az alkotás időszakát Horváth tanár úr.

Hogy a Megmaradás Egyesület tagjainak miért sikerült elhatározásukat ellenkezés nélkül elfogadtatni a polgármesterrel, arra magyarázatul szolgál, hogy Bődi Szabolcs, egykori tanárként maga is a táblára írta a rovás ábécét. Csupán annyit kért a tanulóktól, hogy másolják le, alája pedig saját nevüket is írják át ezekkel a betűkkel.

– A rovásírás iránti elkötelezettségem akkor erősödött meg igazán, amikor kezembe került Forrai Sándor korszakos jelentőségű könyve, amit csak fokozott a baráti körömben lévő őstörténeti érdeklődés. Mindez előkészítette számomra Badiny Jós Ferenc könyveinek befogadását is. Amikor az iskolai katedrát felcseréltem a polgármesterivel, első feladatom volt, hogy magamban és környezetemben megteremtsem a béke és szeretet teljes együttlétet, majd a képviselőtestülettel ebben a légkörben kezdjük el felfejteni a múltat – tájékoztat személyes indíttatásáról Bődi Szabolcs.

Az általa említett múlttal való szembenézés ideje a már említett Kunszentmiklósi Napok keretében érkezett el. Szeptember 8-án került sor a városi szoborparkban a „Kun Miatyánk" emléktábla avatására, amit a polgármester, majd dr. Baski Imre turkológus, a MTA tudományos főmunkatársának méltatása és Wittner Mária írásban megküldött üdvözlete után a kunszentmiklósi egyházak ökumenikusan felszenteltek.

Ezt követte másnap 11 órakor a település határában, a Tas felé vezető út mellett felállított rovásírásos helységtábla átadása.

Az időpontot a szervezők jól választották meg, mivel ekkorra értek ide a vasárnapi miséről az emberek, így szép számú érdeklődő jelenlétében kezdődhetett az ünnepély. Bődi Szabolcs emlékeztetett a kommunista időszakra, amikor Kunszentmiklóson még a magyar nemzeti lobogóból is kivágatták az ősi címert, ma pedig már rovás-

írásos helységtáblát avatnak, egyben felhívta a figyelmet a világ első régésznője, az erdélyi Torma Zsófia rovásjeles leleteinek jelentőségére, a tatárlakai korong fontosságára.

Meghívott vendégként Szakács Gábor az ősi magyar írásműveltség olyan fontos állomásának nevezte a kunszentmiklósi rovásfeliratos helységtábla állítást, amelyet a Székely Nemzeti Tanács még Borsos Géza alelnök aláírásával ellátott díszoklevél és székely nemzeti zászló küldésével is megtisztelt. Ez utóbbi ezentúl a település minden jeles napján a magyar nemzeti, a városi, az egyesületi és az Árpád-sávos lobogó mellett jelezni fogja a város székely nemzettársakkal való kapcsolatát.

Halász Attila, a Megmaradás Egyesület vezetője elmondta, hogy ez csak az első lépés, hiszen az elkövetkezendő években a településre vezető mind az öt főútvonal mentén felállítják a rovásírásos helységtáblákat ezzel is közelebb kerülvén a kiváló szobrász, Fadrusz János álmának megvalósításához: *„Az építőművészet magyar stílusát rekonstruálják lelkes mestereink és a középületek homlokán rovásírásban fogjuk olvasni rendeltetését... Az idegen látja őseink legsajátosabb kezeírását."*

A második rovásbetűs helységtábla

2007. november 14-én két hónapon belül már a második rovásfeliratos helységtáblát avatták Magyarországon. A Székely Nemzeti Tanács 2003 júniusi határozata nyomán ettől kezdve Szigetszentmiklós határában is hirdeti a felirat a székelységgel való összetartozást.

Őzné, Ági a táblánál   Fénykép: Őz János Miklós

Az ünnepélyes, fáklyafényes táblaavatás alkalmából Papp István alpolgármester és Gyurkovics Tibor, a helybeli Rovásíró Kör vezetője köszöntötte a megjelenteket, míg Okos Márton a Magyarok Világszövetsége nevében tolmácsolta Patrubány Miklós elnök üzenetét és adta át a székely nemzeti lobogót.

Szakács Gábor a rovásírásos helységtáblák kihelyezésének fontosságát és összekovácsoló erejének jelentőségét méltatta, amelynek szép példájaként a korábban hasonló helységtáblát állító Kunszentmiklósi Megmaradás is képviseltette magát a rendezvényen.

A rovásfeliratos tábla kihelyezését Őz Jánosné és Őz János a Magyar Nemzeti Front települési vezetői kezdeményezték és a Szigetszentmiklósi Rovásíró Kör tagjaival közösen készítették

Gyász és bizodalom

Trianonról, a múlt tragédiájáról a jövőbe vetett bizalommal emlékezett meg a gödi önkormányzat 2008. június 4-én 16 órakor, ahol a jövőt a városba vezető utak mentén felállított rovásfeliratos helységtáblák jelképezték. Egy év sem telt el a Kunszentmiklósi Megmaradás táblaavatása óta, amelyet Szigetszetmiklóson a Nagyar Nemzeti Front kezdeményezése követett. Erre ezúttal is az MNF és helyi elnöke, Farkas Éva tett javaslatot a képviselőtestületnek.

Farkas Éva és Szakács Gábor a Székely Nemzeti Zászlóval
Fénykép: Friedrich Klára

A város polgármestere, Markó József köszöntője után az elnökasszony idézte fel a 88 évvel ezelőtti gyásznapot, egyben reményét is kifejezte: *„Ez az ország élni akar és ezt a megmaradást nem csak a mindannyiunk testében lakozó géneknek köszönhetjük, hanem a nemzeti kulturális örökségeink is segítségünkre vannak. Egyik ilyen nemzeti örökségünk a rovásírás is, mely a nemzet kincse. A világtörténelem nem ismer régebbit a székely-magyar rovásírásnál!"* – hangsúlyozta beszédében, majd hivatkozott a Székely Nemzeti Tanács 2003-as mozgalomindítására. Friedrich Klára a kun rovásírásról, Szakács Gábor múltunk nagyjairól, köztük a rovásíró II. Rákóczi Ferenc iránti tiszteletről énekelt és tartott rövid előadást.

Megemlítette, hogy a Forrai Sándor Rovásíró Kör a székely példa nyomán szervezi a magyarországi rovásjeles helységtáblák kihelyezését, amelybe rövidesen újabb települések kapcsolódnak.

Bár Göd városa harmadik a sorban, ám itt történt először, hogy egyházi ember Szotyori Nagy Gábor református lelkész személyében megáldotta a rovásfeliratos helységtáblát, Jedlicska János gödi fafaragó mester munkáját, egyben felhívta a jelenlévők figyelmét, hogy a múlt tisztelete mellett ne feledkezzenek el jelenkorunk feladatairól sem.

A bensőséges hangulatú ünnepségen Lengyel György szavalta el gyönyörűen a magyar nemzet fájdalmát, a helybeli Huzella Tivadar Általános Iskola diákjainak énekkara és a váci Szent Cecília Kórus dalokkal emlékezett, míg a kunszentmiklósi Iloncsuk Szabadcsapat korhű öltözékben látványos kun harci bemutatót tartott. Tiszteletét tette az előző két táblaavató város küldöttsége is, amelyekhez a gödiek csatlakozásával a legközelebbit már hármasban fogják felkeresni.

A táblaavató rendezvény befejezéseként Szakács Gábor átadta Markó Józsefnek és Farkas Évának a Székely Nemzeti Tanács ajándékát: nemzeti zászlójukat és elismerő oklevelüket. A székelyek e napon újabb barátokkal erősödtek!

Rákóczi Pácinban

Miközben sok nagyvárosban értelmetlen kakaskodás folyik az eltérő szemléletű csoportok és politikai irányzatok között, egy másfél ezer lelket számláló kis település példát mutatott a békés egymás mellett élésre. 2008. július 4-6-án Pácinban rendezték a XIII. Bodrogközi Napokat.

Sárospataktól nagyjából húsz kilométerre, a szlovák határon fekvő községet ma már nem választja el a Felvidéktől határkorlát. Mivel az egykori útlevél vizsgáló épületet lassan a gaz is benövi, Trianonban elszakított magyar testvéreink is akadálytalanul érkezhettek a „Határmenti kulturális találkozó"-ra. A helybeliekkel együtt meglepődve tapasztalhatták, hogy a tömegtájékoztatásban állandóan hangoztatott magyar-cigány ellentétnek itt nyoma sem volt, jóllehet ez utóbbi népcsoport aránya igen magas a környéken. A Mágochy Várkastélyban megszemlélhették a Roma Integráció Évtizede program keretében szervezett nemzetközi fényképpályázat díjnyertes képeit, megnyitóján meghallgathatták a Muzsikus Lelkek Hagyományőrző Egyesület zenés műsorát.

A szervezők a rendezvénysorozat középpontjába II. Rákóczi Ferenc Nagyságos Fejedelem személyét állították követendő példának, amint azt Barati Attila polgármester a Meghívóban is megfogalmazta. *„Rákóczi világosan felismerte, hogy a nemzettudat, egyben a megmaradás alapja is az ősi múlt, a gyökerek ismerete, ez pedig műveltség nélkül nem megy"* – mutatott rá a legfőbb feladatra.

A második nap műsorát már ennek megfelelően állították össze. Délelőtt a település határában avatták Magyarország negyedik rovásfeliratos

helységtábláját, amelynek ilyetén megjelenítése az ősi Patzin nevet örökítette meg, amelyben a PAT sumérul Isten, az IN Hold jelentést hordoz. A Székely Nemzeti Tanács ajándékát, a népcsoport nemzeti lobogóját Szakács Gábor, a Forrai Sándor Rovásíró Kör elnöke adta át, majd Sárossy Tibor helybéli faragómester alkotását Fejér Zoltán református tiszteletes és Szemerszky Mihály görögkatolikus pap áldotta meg.

Barati Attila polgármester
Fénykép: Friedrich Klára

A kastélyudvaron a népi kismesterségek bemutató- és kirakodóvására fogadta az érdeklődőket, mielőtt 14 órakor Barati Attila köszöntőjét követőn közéleti személyiségek szólottak az egybegyűltekhez.

Méltatta a Nagyságos Fejedelem kimagasló szerepét Dr. Ódor Ferenc, a Borsod-Abaúj-Zemplén megyei közgyűlés elnöke, Dr. Hörcsök Richárd, a körzet országgyűlési képviselője, valamint Friedrich Klára és Szakács Gábor, a Rákóczi él című zenemű szerzőpárosa. A környéken gyermekeskedett űrhajós, Farkas Bertalan Pácinban eltemetett szüleire is emlékezett.

A hol eleredő, hol elálló eső nem akadályozhatta meg a látványos délutáni eseményeket, amelynek résztvevőit néptánccsoport, népdalkórus, citerazenekar, társastánc csoport szórakoztatta. A Zrínyi Ilonát és a fejedelmet ábrázoló festményeket hozó, korhű öltözetű Mezősi László és lánya mögött a kastélyudvarba bevonuló menetet a polgármester és a már említett két egyházi személyiség vezette, mögöttük a délvidéki Csókáról érkezett Rákóczi Férfikórussal. Tagjai később dalaikkal emlékeztettek a névadóra.

Kevésbé nyugodt idegzetűek akkor kezdtek feszengeni, amikor a hagyományőrző ruhában érkező lovasok mögött Árpádsávos zászlókkal feltűnt a Magyar Gárda és a Nemzeti Őrsereg. Eközben megsokasodtak a nézők között az egyenruhás és civil rendőrök, közülük

néhányan ideges farkaskutyáikat igyekeztek nyugtatgatni. Mivel jelentős számú roma is kíváncsi volt a felvonulásra, pattanásig feszült a hangulat. Mindez nem zavarta a polgármestert, aki a lóháton érkező Bodrogközi Régi Magyar Kultúra Alapítvány elnökétől, Petraskó Tamástól átvette a történelmi lobogót, amely már a fejedelem 1906-os kassai újratemetésén is jelen volt.

Elérkezett a műsorvezető, Erdélyi Claudia által a nap fénypontjaként bejelentett koncert ideje rock zenészek és a Kecskés együttes közreműködésével. Hogy hogy nem, az eső szitálása is abbamaradt, a legmegdöbbentőbb még is az volt, hogy a közvélemény tudatába egymás ellenségeiként sulykolt csoportok békésen, a legkisebb rendbontás nélkül hallgatták végig a zeneművet.

Nincs kizárva, hogy ezúttal a Nagyságos Fejedelem szelleme segítette létrejönni azt a nemzeti egységet, amely az általa vezetett szabadságharc idején is győzedelmes csatákra vezette a magyarságot.

Rovásfeliratos táblaavatás Kosdon

A zászlót tartja Urbán Ferencné polgármester és Belencsák Ferenc
Fénykép: Friedrich Klára

Miután Szárnyasi Lajos kezdeményezését a község képviselőtestülete elfogadta, november 9-én Kosd határában felavatták az ötödik magyarországi rovásfeliratos helységtáblát. Az ünnepélyen Szakács Gábor átadta a székely nemzeti lobogót Urbán Ferencné polgármester asszonynak és Belencsák Ferencnek. A rendezvényt megtisztelte jelenlétével a korábbi táblaavatók közül Kunszetmiklós, Szigetszentmiklós és Göd küldöttsége.

Jelenleg majd tíz településről tudunk, ahol szorgalmasan készülnek a következő rovásfeliratos helységtáblák avatására. Ez az esemény nem csak székely nemzettestvéreinkkel, hanem egymással való kapcsolatukat is erősíti, hiszen az újabb táblák avatásán a korábbi települések is képviseltetik magukat. A Forrai Sándor Rovásíró Kör továbbiak jelentkezését várja, hogy segíthessen a szervezésben.

Beszélgetés Szakács Gáborral és Friedrich Klárával, a történelmi zenemű szerzőivel

Eddig megjelent zeneműveik után miért fordultak Rákóczi felé? Mi adta az ötletet?

Sz.G.: Úgy az *Attila ifjúsága*, mint a *Pogány imák* gyűjtőcím alatt megjelent történelmi zeneművünk a magyarság példaértékű személyiségei előtt tisztelgett. Utóbbi címét akár idézőjelbe is tehetnénk, mert Koppány, Vata, Ajtony, besenyő létére Tonuzoba, Zách Felicián, Kán László, Csák Mátyus (Máté) csak a római egyház szemében volt pogány, olykor kiskirály, valamennyien egy Isten hívő emberek voltak. Egyet biztosan nem akartak: hogy őseink földje, a Kárpát medence idegenek kezére kerüljön, még ha az ellenség szándéka időről időre egyházi köntösben jelentkezett is. Napjaink forradalmi helyzete, a két korszak tökéletes hasonlatossága egyértelműen megadta a személy kiválasztását.

II. Rákóczi Ferenc élete tökéletesen illett ebbe a sorba, hiszen az ország leghatalmasabb birtokosaként nyugodtan élhette volna a Nyugatnak (a Habsburgoknak és Rómának) behódoló gazdagok léha életét, ehelyett minden vagyonát és uradalmát kockáztatva eleinte csupán néhány tucat kaszás, kapás jobbágy élére állva szembeszállt a Habsburgokkal. Ez olyan mérvű cselekedet, amelytől naponta kéne hangosnak lennie a magyar tömegtájékoztatásnak, iskolai oktatásnak, ehelyett, jó ha sátoros ünnepeken elhangzik. Mi ezúttal is zenés történelemórát tartunk a *Rákóczi él* című lemezzel és a koncertekkel.

Hogyan történik egy ilyen zenemű születése?

Sz.G.: Feleségemmel évek óta kialakult módszerrel dolgozunk. Ha valaki(k)nek az életét meg szeretnénk zenésíteni, akkor én a dalok megírásával, ő a történelmi háttér kutatásával kezd foglalkozni. Ez részéről számtalan, sokszor egymásnak ellentmondó tartalmú könyv áttanulmányozásával jár a kerettörténet összeállítása érdekében. Egy idő után már – elnézést a hasonlatért – szinte eggyé válunk a kiválasztott személlyel és az ő szemével látjuk a történteket. Ennek bizonyítéka, hogy én nem tudatosan szerzek középkori, barokk, vagy kuruc zenéket, mert ilyen irányú előképzettségem nincs. Mégis, ha valaki meghallgatja *Koppány imáját*, abban egyfajta regölés, a *Rákóczi él* zeneműben pedig a kuruc kor zenéje jelenik meg. Ez tehát nem tudatosság, hanem az eggyé válás jele. És ettől kezdve már ők vannak „segítségünkre".

Kik vettek részt a lemez előkészítésben és milyen hangszereken?

Sz.G.: Teljesen egyedi módon dolgozunk kezdetektől fogva. Más esetekben a zenekarok összepróbálják a dalokat, vagy együtt bevonulnak a stúdióba és addig faragják az egyes hangszerek szólamait, amíg össze nem érnek. Nálunk ez úgy zajlik, hogy én feljátszom a stúdióban a gitár kíséretet és az éneket, majd ezt a CD-t odaadom valamennyi zenésznek meghallgatásra. Persze megkapják hozzá az akkordmeneteket és szövegeket is. Nekem ugyan van elképzelésem a hangszereléssel kapcsolatban, hogy hol melyik hangszer kísérjen, szólózzon, de ez csak a „mankó" ahhoz, hogy mindenki önállóan alkossa meg a maga részét, ezáltal érdekelt is legyen az alkotásban. Ez alól kivétel a Kecskés együttes négy tagja, akinek vezetője, L. Kecskés András irányítja munkáját az előre megbeszélt hangszerelés elképzelésem alapján. A többiek nem is igen találkoznak a stúdiókban – ráadásul egyikük Győrben, másikuk Szentendrén, a harmadikuk Pesten él –, csak a már elkészült lemezen szembesülnek saját maguk és társaik zenéjével. A 16 zenész nem együttest alkot, hanem a lemezről elnevezett Társulatot, amely rock (orgona, gitárok, basszus, dobok, fuvola), népi (hegedű, mandolin, citera, furulya), klasszikus (cselló, zongora, fuvola) és régizene (koboz, spanyolgitár, gamba, töröksíp, görbesíp, hárfa) hangszereket szólaltat meg az ének mellett. A legnagyobb feladat Horváth Jánosé, akinek a több mint húsz hangszer együttes megszólalását a megfelelő módon kevernie kell. Ebben egyik fia, Gáspár is segítségére volt.

Milyen stílusú számok vannak a CD-n?

Sz.G.: A rock-régizene műfaj meghatározott világ, amelyhez nemcsak Magyarországon, de ebben a történelmi formában Európában sincs hasonló. Bajban is vannak a híradások, hogy hová sorolják a

lemezeinket, de ez a legegyszerűbb meghatározás. Mivel jellegzetes korszakot elevenítünk meg, bizonyos kuruc hatás és némi népies beütés tapasztalható a zenében, ám összességében a rock és a barokk ötvözete jelenik meg.

Mennyi időbe tellett elkészíteni?

Sz.G.: Kétfelé kell választani a feleletet. Ami a stúdiómunkát illeti, a dobok felvétele 20, az éneké, basszusé, billentyűsé, hegedűs-mandolinos-citerásé 8-8, a női ének 4, a Kecskés együttes hangszerei 12, a gitárok 3-4 órát vettek igénybe. Ez egy 77 perces, 17 számból álló zeneműnél elenyésző és a zenészek felkészültségét mutatja, hiszen nem volt összepróbálás. Más kérdés, hogy a keverésekkel együtt a lemezkészítés felment 200 órára, ami szintén alatta van az ilyen terjedelmes zeneművek átlagának.

A lemezzel kapcsolatos egyéb tevékenységek, az adatgyűjtés, komponálás, a nyers felvételek sokadik meghallgatása viszont két évig tartott. Ami számomra megdöbbentő, hogy a legkülönfélébb műfajban muzsikáló Társulat minden tagját ugyanúgy beszippantotta a dalok rock-régizene hangulata, mint minket feleségemmel. Rákóczi őket is „megsegítette”.

Kik támogatták a kiadványt?

Sz.G.: Elsők között segített a Rákóczi Szövetség, amely körlevélben tájékoztatta minden tagszervezetét a lemez megjelenéséről, a révkomáromi Tarics Péter felvidéki koncert lehetőségekhez adott útmutatást, Budapest XVI. kerületi (itt élünk feleségemmel) Önkormányzatának Kulturális és Sport Bizottsága, végül, de nem utolsósorban akárcsak legutóbbi lemezünk esetében is Novák Tamás, a Novákfalva Üdülőfalú Velem vezetője. Ő a klasszikus értelemben vett „mecénás”, jóllehet állandóan zaklatják, és igyekeznek keresztbetenni neki nemzeti elkötelezettsége miatt. Ígéreteket kaptunk máshonnan is, de ezek jelen pillanatig nem valósultak meg.

A nép ajkán élő meséket mennyire építették a zeneműbe?

F.K.: Nem nevezném meséknek, mert valóságtartalmuk sokkalta több, mint a tudományosnak nevezett finnugor elméleté, hiszen a fejedelmét ragaszkodásig szerető nép tökéletesen megőrizte emlékezetében jótevőjét. Nem véletlen, hogy mindmáig nem hiszi el, hogy meghalt és várja visszajöttét. Magam a történelmi hitelességhez felhasználtam Rákóczi *Vallomások* című visszaemlékezését, a versek, szövegek írásához Magyar Zoltán *Rákóczi a néphagyományban* című nagyszerű könyvét, valamint Ipolyi Arnold, Padányi Viktor, Baráthosi Balogh Benedek, Herczeg Ferenc, R. Várkonyi Ágnes munkáit.

Barta József egyik vázlata a borítóhoz

Hol és mikor lesz lemezbemutatójuk?

F.K.: Az ősbemutatóra a győrújbaráti Művelődési Otthon és Faluházban kerül sor március 28-án 17 órakor, a Fejedelem március 27-i születésnapjának ünnepi megemlékezéséhez időzítve.

Lehet-e már ilyenkor további tervekre gondolni, pl. újabb zeneműre, könyvre, egyébre?

Sz.G.: Természetesen, hiszen, ez a zenemű már csaknem elkészült. Az ötletek nem úgy születnek, hogy leül az ember az asztalhoz, hanem „menetközben”, buszmegállóban, vonaton, egy hír hallatán. Idén egy-egy új könyv megjelentetését tervezzük feleségemmel, és már van elképzelésem a következő történelmi zeneműről is, amelynek megjelenésére ismét két évet kell várni. A témákat és címeket azért nem említenénk, mert bármi közbejöhet, ami meghiúsítja terveinket, ezért csak az előkészületek legutolsó időpontjában jelentjük be.

Milyen kormányzatot tartanak nemzetinek?

Sz.G.: Kizárólag azt, amely őseink útját követve a magyar föld magyaroknak történő megtartásában érdekelt. Ilyet most nem látunk sem kormányzati, sem ellenzéki oldalon. Természetesen a mostani Habsburg önkényuralmi rendszerhez hasonló szoc-liberális kormányzatnál csak jobb jöhet, de attól az még nem nemzeti, ahogyan az 1989-es rendszerváltozás óta egyetlen országgyűlési párt sem tűzte zászlajára ezeket az értékeket.

Lehet ezek közé sorolni a rovásírást? Hogyan halad kulturális nemzeti örökségként történő elfogadtatása, oktatása, védelme?

F.K.: Köszönjük a kérdést, mert ez lenne a legfontosabb és éppen

ezzel nem foglalkoznak a döntéshozásra jogosult pártok. A nemzettudat, egyben a megmaradás alapja az ősi múlt, a gyökerek ismerete, ez pedig műveltség – különösen őseink írása – nélkül nem megy. Férjemmel néhai Forrai Sándor tanár úr megbízásából a tanítást tartjuk életünk alapfeladatának, azon belül is a rovásírás hiteles emlékeinek, szabályainak megismertetését, terjesztését elsősorban a tanulóifjúság körében. Ezt a célt szolgálják könyveink, az általunk, a Forrai Sándor Rovásíró Kör tagjai és rokonszenvezői segítségével szervezett Kárpát-medencei Rovásírásversenyek, amelyeknél hozzávetőleg ezer fős létszámukat tekintve nagyobb és jelentősebb tanulmányi verseny nincs is a Kárpát Hazában. Sajnálatos, hogy az említett pártok figyelembe sem veszik a sorra alakuló rovásíró köröket, szaporodó rovásfeliratos helységtáblákat, márpedig, amint azt egyik könyvünk címe mondja, *Kárpát-medencei birtoklevelünk a rovásírás*.

A beszélgetést Antal Alexandra készítette 2008 márciusában a Magyar Polgár Info számára, www.polgarinfo.hu

A fénykép: T. Szántó György

A lemez borítóját Barta József tervezte

XVI. ker. Önkormányzat Kulturális és Sport Bizottsága
Novákfalva Üdülőfalu Velem

Meghirdetők

Polgár Info:	Antal Alexandra	2008 március
Szentendre és vidéke:	Németh Erika	2008 április
Helyi Téma XVI-XVII.:	Láng Zsófia	2008 április
Rockinform:	Nemes Nagy Péter	2008 április
XVI. Kerületi Újság:	Szabó Anikó	2008 április
XVII. Kerületi Hírhozó:	Váradi Eszter	2008 április
Nemzeti Hírháló:	Kovács János	2008 április
Magyar Hagyományőrző	Világszövetség	2008 április
Magyar Demokrata		2008 április
Kárpátia:	Z. Kárpát Dániel	2008 április
Arany Tarsoly:	Kiss Krisztina	2008 április
Új Katedra:	Varga Gabriella	2008 szeptember

Rákóczi Szövetség körlevél útján

Rádió

Másik Rádió: (Rocklexikon)	Répássy Gábor	2008 április
Pelikán Rádió: (Huszárvágás)	Máté Endre	2008 szeptember
Fiksz Rádió	Nemes Nagy Péter	2008. október 23.

Képcsatorna

Digi Tv	Geszty Gloria	2008 március
ECHO Tv	Pörzse Sándor	2008 május

A CD-t lejátszó boltok

Emese álma
Magyar Menedék
Szittya

Koncertek

II. Rákóczi Ferenc Ámk Művelődési Háza - Horváthné Csala Ágnes
Győrújbarát - Művelődési Otthon és Faluház 2008. március 28.
Teljes felállású koncert

Meghívó: L. Kecskés András
Szentendre - Kecskés stúdióterem 2008. április 13.
Akusztikus koncert

Meghívó: Bankó László igazgató
Budapest XVI. ker. Erzsébetligeti Színház 2008. április 20.
Budapesti ősbemutató, teljes felállású koncert

Meghívó: Hazatérés Egyesület
Halasi Hagyományőrző Magyar Fesztivál-
Kiskunhalas 2008. július 4.
Rock változat

Meghívó: Barati Attila Pácin polgármestere
XIII. Bodrogközi napok
Pácin Mágóchy várkastély 2008. július 5.
Teljes felállású koncert

Meghívó: Z. Urbán Aladár, a Felvidéki Palóc Társaság elnöke
Örökség Népfőiskola Tábor - Udvard 2008. július 10.
Kamarakoncert

Meghívó: 64 Vármegye Ifjúsági Mozgalom
Magyar-sziget 2008. Július 29.
Rock változat

Meghívó: L. Kecskés András
Szentendre - Kecskés stúdióterem 2008. augusztus 23.
Akusztikus koncert

Meghívó: Parrag Gyula és Simon Veronika
Parázsló Szabadegyetem - Szekszárd 2008. szept. 5.
Akusztikus koncert

Meghívó: Zichy Palota - Családi Intézet
Barokk zenesorozat - Győr (Richter terem) 2008. szept. 26.
Akusztikus koncert

Koncertfilmek

(egyelőre nincsenek forgalomban)

Licskay Károly (Győrújbaráti koncert)
Demeter Zoltán (Budapesti koncert)
Suhanesz Péter - Zalai Mónika (Pácini koncert)

Klipek

Onody Gyula: klipek készítése, Polgár Info-ra, youtube-ra helyezés

Rákóczi él CD
Szakács Gábor - II. Rákóczi Ferenc: **Vallomás**
http://www.youtube.com/watch?v=F_GQ-GrG5jo

Szakács Gábor - Friedrich Klára: **Elvándorló dal**
http://www.youtube.com/watch?v=OgOLlRFcyPU

Szakács Gábor - II. Rákóczi Ferenc - Friedrich Klára:
Hej Magyarország!
http://uk.youtube.com/watch?v=4VNcAlPurPo

Szakács Gábor - Friedrich Klára: **Rákóczi álma**
http://uk.youtube.com/watch?v=mpZ4UZ8jrrw

Szakács Gábor - Friedrich Klára : **Rákóczi él**
http://uk.youtube.com/watch?v=fuvulZ2Uk98

Szakács Gábor - Bobula Ida: **Bujdosó ének**
http://www.youtube.com/watch?v=sgHhrOTzLjQ

Attila ifjúsága CD
Szakács Gábor - Friedrich Klára: **A Korona**
http://www.youtube.com/watch?v=_CYASQqwVnQ

Szakács Gábor - Szőke István Atilla: **Rováshimnusz**
http://uk.youtube.com/watch?v=5AZAWPuQ55I

Pogány imák CD
Szakács Gábor - Friedrich Klára: **Turáni Tölgy**
http://youtube.com/watch?v=I6lKXs4bwfc
(A klipet készítette Demeter Zoltán)

Hálás köszönetünket fejezzük ki fent nevezett személyeknek és tömegtájékoztató szerveknek azért az önzetlen segítségért, amellyel a *Rákóczi él* című történelmi zenemű ismertségéhez hozzájárultak:

Szakács Gábor - Friedrich Klára

„Mindent adtál, amit kértem
és én nem kértem mást,
csak amit adtál.
Uram, Te mellettem voltál!”
(Molnos Angéla: Uram, Te mellettem voltál,
Csodavárás)

Molnos Angéla 2008. jégbontó (február) havának tizenkettedik napján hunyt el, 84 évet élt. Debrecenben búcsúztattuk. Hamvait Erdélyben, Magyarandrásfalván helyezik örök nyugalomra.

Nyelvünk oltalmazójaként ismerhettük meg Angélát, kinek rendkívüli élete volt. Nagyon sok mindenben fölöttünk állt, különb volt nálunk. Ötvennégy évig volt távol szülőföldjétől. Olasz és német egyetemeken végezte nyelvészeti, lélektani, bölcseleti tanulmányait. Utóbbiból tudományos fokozatot is szerzett. Anyanyelvén kívül sok más nyelvet ismert, annyira mélyen, hogy gondolkodni is tudott rajtuk. Egyetemeken olaszul, spanyolul, németül és más nyelven is tanított, előadott. Angolul, németül jelentek meg könyvei. A társadalom-lélektan, csoportlélektan tudósaként, lélekelemzőként sok tapasztalatra tett szert.

Külföldön élve sehol sem volt otthon. Igazi otthona a magyar nyelv volt, amit először csaknem elvesztett, majd ettől megijedve ápolni kezdett. Miután 1996-ban hazatelepült, rádöbbent, hogy nemcsak az egyén, hanem egy teljes nemzet is elveszítheti anyanyelvét. Nem egynyelvű értelmiség-ként, hanem tapasztalt tudósként, felkészülve kelt

a magyar nyelv védelmére. Minden idejét nyelvünknek szentelve, óvott bennünket a nyelvromlástól és nyelvhaláltól. Tudományos alapossággal feltárta, rendszerezte és mindenki számára érthető módon leírta a magyar nyelvet fenyegető veszélyeket. Sokan felfigyeltek munkáira, intelmeire. Országszerte ismertté vált. Nagyszámú újságcikket és több könyvet írt. 2002 – 2005 között az *Új Idők*-ben is olvashattuk nyelvművelő írásait, a *Jövőnkért a magyar nyelv ügyében* című cikksorozatban. Hazatelepülése előtt, 1994-ben alapítványt hozott létre. A köznyelv, a lélektani és más szaknyelvek, mint például az orvosi nyelv magyarításával, korszerűsítésével foglalkozott. Munkatársak gyűltek köré, akiket nevelt, tanított, így nyelvművelő tevékenysége nem szakad meg, szellemisége tovább él. Könyvei közül a legismertebb és legnépszerűbb a már öt kiadást megélt *Magyarító könyvecske*. Nevéhez fűződik a zagyvanyelv fogalmának köztudatba való bevezetése. A Czuczor-Fogarasi nagy szótár révén feltárta, megismertette a gyök, gyökfüzér és gyök-rendszer fogalmát. Művei arról tanúskodnak, hogy a magyar nyelv a tudomány, a gondolkodás, a szeretet nyelve, és nincs semmi amiről ne lehetne magyarul írni. Írásaiban azt az örömélményt szeretné átadni: *„...amikor az ember újra rátalál a tiszta magyar nyelvre és biztonságban, tétovázás nélkül merít kiapadhatatlan forrásából. Hogy ezt teszi, a felfedezett kincsek egyre gyarapodnak, sziporkáznak, s az erő mind elevenebben buzog fel a mélyből. Minél többen merítünk belőle, annál inkább életre kapunk mi, akik eleink csodás nyelvében születtünk.”* (Molnos Angéla). Szilárdan meggyőződött arról, hogy a magyar nyelv megmentését magunkkal kell kezdjük: *„Nyelvünk védelmének nincs más útja, minthogy kiki szüntelenül javítsa, fejlessze saját nyelvhasználatát. Meg kell tanulnunk újra magyarul, mégpedig tisztán magyarul. Ez mindenkire vonatkozik, akinek szívügye ősi nyelvünk fennmaradása és vele a magyarságé.”* (Molnos Angéla). Írásain kívül mások műveit is kiadta, gondozta, melyek szintén tiszta magyar nyelven íródtak. Felkarolta, támogatta a székelyföldi szentábrahámi Benedek Elek Tanházat, az erdélyi magyarokat.

Mindannyian, kik ismertük, tiszteltük, csodáltuk tudását, személyiségét és mindazt, mit értünk, a magyarságért tett. Elszántan, a végsőkig harcolt édes anyanyelvünk, nemzetünk megmentéséért. Áldásnak tekinthetjük, hogy általa megismerhettük és újratanulhattuk tiszta magyar nyelvünket. Istennek legyen hála életéért és munkásságáért, – s amiben Angéla reménykedett – áldás legyen mindazok munkáján, kik hasonló szívóssággal, hűséggel és ügybuzgalommal folytatják tevékenységét.

A szerző a Lélektani Szaknyelv Megújításáért
Közhasznú Alapítvány munkatársa

A hivatalos álláspont a rovásírást halott írásként tartja számon, melyet csak bizonyos korok műkedvelői élesztettek és élesztenek újjá mind a mai napig.

Eltekintve attól a ténytől, hogy az évszázadokon átívelő folyamatos újraélesztés fogalma gyakorlatilag teljesen értelmetlen, bizonyos jelek határozottan mutatnak arra, hogy ettől eltekintve is folyamatosan használatban volt az írásrendszer.

Ilyen az 1802-es kiskunhalasi fenyegető üzenet, amelyet tizenhat darab fapálcára róttak földbérlő juhászok. Erről olvashatnak Madarassy László: *A rovással való fenyegetésnek egy XIX. századi emléke – Kiskunhalasi rovásírásos fapálcák* (Magyar Néprajzi Társaság, 1928) valamint Friedrich Klára: *Pótnyomozás a kiskunhalasi rovásírásos pálcák ügyében* (Friedrich Klára – Szakács Gábor: *Tászoktetőtől a bosnyák piramisokig*, 2007, 84. oldal)

Az eset pontos története, a levéltári adatok szerint a következő, ezeket helyszínen, a kiskunhalasi levéltárban tanulmányozhattam:

Az említett földbérlő juhászok állatállománya igen nagy szaporulatot ért el. A halasi földbirtokosok saját érdekeiket sértve érezték, ezért panaszt tettek az ügyben. A városi tanács lépése a saját földdel nem rendelkező juhtartók állományának szabályozása volt, amely szerint legfeljebb hatvan birkát tarthatnak. A kihirdetés időpontja júniusban volt, és a rendelkezés a határidőt *„Demeter napja"*-ként határozta meg. Ez két időpont lehet, szeptember 17. vagy október 26. Talán utóbbi lehet valószínűbb, mert a jelentés szerint a fenyegetés októberben érkezett, talán, mert határidő is erre a hónapra vonatkozott. Mindenesetre a megszabott napig a felesleges állatokat a juhászoknak el kellett volna adniuk vagy levágniuk. Ez nem történt meg, ehelyett október végén tizenhat rováspálcára rótt üzenetet, ahogy a jelentés fogalmaz: *„vetettek a Város ablakába"*.

A jegyzőkönyvben feljegyezték a pálcák szövegét, természetesen latin betűs átiratban, de magukat a pálcákat is megőrizték dokumentumként.

Itt kerül a képbe a rovásírás folyamatos használatának kérdése.

1925-ben Madarassy László néprajzkutató ugyanis tanulmányozta a pálcákat, és cikket közölt róluk, ugyanakkor az ő végkövetkeztetése szerint műkedvelő rovásíró hamisítványáról lehet szó, részben a pálcák túl szabályos volta alapján.

Ez a kijelentés egyfelől lényegtelen, tekintettel a dokumentált tényekre, amelyek szerint a halasi városi tanácsban leírták a rovásbotokat,

mint tényállást, viszont szemmel láthatólag semmiféle fejtörést, vagy meglepetést nem okozott számukra. Ez sokatmondó, hiszen a jegyzők általában precíz munkát végeztek, tehát, ha valamiről nem tesznek említést, az nem volt számukra említésre méltó. A rovást természetesnek vették, és ha nem is tudta mindegyikük olvasni, hiszen nyilván sokuk nem tudta, tisztában voltak azzal, hogy miről is van szó, és teljes természetességgel kezelték, szövegét latin betűkre átírva feljegyezték. Ez pontosan annyit jelent, hogy a rovás élő írásrendszer volt, nyilván főként a juhászok között, ezzel együtt természetesen közismert lehetett a léte, és értelemszerűen mások is ismerték. 1802-ben Halason mindenképpen, és nem valószínű, hogy ez elszigetelt jelenség lett volna. Ehhez érdemes hozzávenni a rovásleletek időbeli megoszlását. Ezekből az adatokból mindenképpen az olvasható le, hogy ha nem is mindig széles körben, de igenis folyamatosan használt írásról beszélünk.

Másfelől a kijelentés erősen támadható is. Nem valószínű, bár szélsőséges esetben elképzelhető ugyan, hogy valaki százéves rováspálcákat akarjon hamisítani, de egy ilyen feltevés némi bizonyítást igényel. Egyrészt, ugyanis egy lelet szabályossága nem bizonyítja azt, hogy hamis. Esetenként valóban utalhat rá, de ez nem bizonyítóerejű.

Másrészt – és ez a fontosabb – a halasi pálcák nem túl szabályosak. A „túl szabályos" rováslelet alatt gyakran már azt is szokták érteni, hogy magánhangzó-ugratást használt a rovó. Ez egy olyan gondolkodásmód eredménye, ami a magánhangzó-ugratást valamilyen „extrának" tartja, mert úgy aztán valóban túl szabályos lehet egy lelet. Csakhogy természetesen ez a rovásnak szerves része. Alapvető eleme, akárcsak a keleti türk rovásírásnak (göktürk alfabesi), és amely írásnak gyakorlatilag minden leletében alkalmazva is van. Nem véletlenül, és nem is azért, mert hamis, hanem mert oda való. Egy magyar rovásleletben sem azért jelentkezik, mert egy műkedvelő túlbuzgó volt, hanem mert alapelem, az írásrendszerhez tartozik.

Itt két dolgot szögeznék le. Léteznek bizonyos szabályozások, például a szóeleji, és szóvégi magánhangzók kötelező kiírásáról. Ezek utólag felállított szabályok, amelyeket egy „műkedvelő" minden bizonnyal követett volna. Csakhogy, ma már egyértelműen tudjuk, hogy hagyományos alkalmazásban ez fakultatív dolog volt, az egyetlen szabály talán az, hogy a hosszú magánhangzókat jelölni kell. A halasi leleteken ehhez képest találunk szó végéről ugratott 'e'-t is. Láthatunk egy másik, igen hasonló jelenséget, mégpedig az AK (𐲔) betű használatát. Erre vonatkozólag ismét vannak szabályok, amelyeket egy műkedvelő betartott volna. Már Thelegdi János is állított fel szabályt a betű használatára, szó elejére és végére 'A' betű mellé. Jelenleg két változat körül folyik a vita, az egyik szerint szóvégi alakváltozatról kéne beszélnünk, a másik szerint

mély magánhangzók melletti változatról. Így vagy úgy, de ezeken a rovásokon használták a betűt, csak éppen semmilyen szabálynak nem felel meg. Szóeleji helyzetben van ugyan (kezted) de csak ebben az egy esetben, vagyis ezen kívül szóvégi, szóeleji, és mély magánhangzók melletti helyzetben is az EK-et (◊) használta a rovó. Nem tartotta magát szabály-spekulációkhoz, ez annyit jelent, hogy hagyományosan, megszokásból rótt. Megjegyezném, hogy az AK (𐲃) betűre vonatkozó szabályelméleteket még egyetlen lelet sem erősítette meg. Ha itt valamelyik változat használva volna, gyanakodhatnánk hamisítványra, a valóság azonban éppen ennek ellenkezőjét mutatja.

A rováspálcát fénykép alapján Lénárth András készítette.

Az összerovás, amely szintén előfordul a pálcákon, írásrendszer részeként szintén nem tesz gyanúsan szabályossá egy leletet.

A leglényegesebb a busztrophedon (ökör szántás) alkalmazás. Ez ismét „túl szabályos" vonás, noha e nélkül megint csak elfogadhatatlan volna a lelet. Ha elfogadjuk a busztrophedont, mint hagyományos rovástechnikát, akkor nem is számíthatunk másra.

Árulkodó viszont az ökörszántás megvalósítása, és ismét arra mutat, hogy a rovó gyakorlatban használta a rovást, és a megszokás vezette. Ugyanis a visszaforduló sor nem a pálca túloldalán indul (ahogyan egy szabályokat alkotó műkedvelő hamisító tette volna), hanem azon a helyen, ahol az előző sor rovásakor az író a pálcát fogta, vagyis a tenyerével eltakart szakaszon, és azután folytatódik a rovásbot túlsó oldalán. Ez gyakorlati használatra utal, ami teljes természetességgel hagyományozódott rá, és úgy is használta. Ezen kívül is jelentkezik némi következetlenség, ugyanis az 55.45.1.1, a 2, a 3, a 4, és a 6-os pálcákon a túloldali sor még egyszer átfordul az első oldal visszakanyarodó sorvégéhez képest is. Ez nem hiba, viszont következetlen használatként a hamisítás ellen szól. (A számok a pálcák nyilvántartási számát jelentik a múzeumban)

Egyébként, bár ez talán nem elsöprő érv, de érdemes megjegyezni, hogy egy műkedvelő hamisító sokkal hamarabb készített volna szögletes rovást rovásfejekkel, mint egyszerű, gyakorlatias kerek rovást.

A fentiek alapján a véleményem az, hogy pálcák minden bizonnyal valódiak, és ékes bizonyítékául szolgálnak a rovás élő írásként való használatának. Hozzátenném, hogy az 1802-es eset még a pálcák nélkül is világosan mutatja a rovás akkori állapotát és ismertségét. A juhász biztosan nem műkedvelő volt, neki azt otthon kellett tanulnia, a tisztségviselők pedig legalább ezzel tökéletesen tisztában voltak.

A tizenhat rováspálca jelenleg a kiskunhalasi Thorma János múzeumban található. Írásomat a pálcák közvetlen tanulmányozása, kézbevétele alapján készítettem el, ezt a lehetőséget köszönöm a Thorma János Múzeum vezetőinek.

2008. szeptember

A képet Kormos Krisztián egyetemi hallgató készítette a kiskunhalasi Thorma János Múzeumban, amelynek címe: Köztársaság út 2.

Babits Mihály a Budapesti, X. kerületi Tisztviselőtelepi Magyar Királyi Állami Főgimnáziumban tanította Édesapámat, akinek sokszor megsimogatta a fejét. Ezt a simogatást szeretném most megköszönni azzal, hogy az Áldás a magyarra című versét könyvünkben rovásírással is olvashatják.

Babits Mihály: Áldás a magyarra

A verset a H-599 nevű zenekar (az elnevezés a magyar áruk véd-jegyét jelenti) 2005-ben megzenésítette.

Gulyás Pál: Óda Turulhoz

ɅƆ⊗ ƬɅYƆƐXXɅƆ ,ⱯH4ƬⱯ4B YƆƆI ɅⱯɅⱯƆɅⱯⱯƬMƆ
Ⱡ XⱯ1ƆⱯɅ IƐBⱯƐƬƐƆƆY Ʌ XⱯⱯO ИⱯⱯY
ƐX ƬɅƐBƐY ɅƆ OⱯⱯOⱯHИƆ Ⱡ ⱯIIƬM ƬMƬX
!YⱯⱯⱯYⱯƐƬƆƐƬ ɅⱯⱯⱯⱯMIIƆX Ⱡ
ⱯIYƬHИƆX ƐⱯⱯƬ YƆYKɅ ƬⱯKO Ⱡ YɅƆB YHƐB
,ƐⱯ) Ⱡ ⱯƐIIƆ ИⱯ ƬИⱯO ,YƆƐⱯƐMⱯ Ⱡ
OƆⱯƆ ИⱯ OƆIⱯⱯIƆO ⱯHƬИⱯX ƆɅⱯƆM
.YYⱯⱯⱯ ƬⱯKO Ⱡ OƆⱯKD ɅƬ OⱯYⱯƆX Ⱡ Ʌ

IIIVXXXXЖIIIIVЖ

Juhász Gyula: Testamentom

BƆYƆƐBⱯYɅƐY :ⱯⱯΩǂ IⱯXΩ1

,ɅƆB ƬƆƆK1ⱯIIƬM ⱯƐƆƆ OƆƆYƐNƐI
,OƐǂƐB ⱯⱯⱯ ƬⱯKO Ⱡ ƬⱯⱯB ƆƐƆƆƬ ⱯX
,YƆИƬ ƬⱯKO Ⱡ OKDDX BƐƆ ƬƆƬƐⱯƐ⊗
YƐɅƐⱯⱯƐ⊗ Ⱡ ɅƆ ƆƆKO ⊗ƆƆ ƆɅ Ⱡ YƆɅⱯⱯƬH Ⱡ

,OƆⱯИX YɅƆM ǂƆX ,ИƆƐX ƆƆ O⊗ ƬƆƬƐⱯƐ⊗
,YƆИƬM ⱯIƬY Ⱡ ɅƆ YƆИƬM ODDKO
:YⱯⱯƆⱯX OƆYɅƐ ɅƆ YⱯⱯƬ OƐYⱯKO
ɅƆB ƬƆƆK1ⱯIIƬM ⱯƐƆƆ OƆƆYƐNƐI

,OƆƆⱯYƬHƆXⱯX ƐɅ ƐHƬOƆɅ ƆƆ ,Ə
,ƆƆⱯƆ) ƆƆ OƆƆⱯƆM YƐYHƆɅƬO ƬƬⱯƐI
,ɅƆ ИⱯ ɅƆB Ɛ-OƆO ǂƆX ,BƆƆИƆƆɅƐB OⱯH
?ƆƆƬⱯHⱯM ⱯⱯƬ HⱯⱯⱯB ɅƆB Ɛ-ƆⱯM ɅƆ

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

Részletek Forrai Sándor javaslataiból, leveleiből

Javaslat a Magyar Szellemi Védegylet Elnökségének az ezredforduló méltó megünneplésére (részletek)

[illegible]

[illegible]

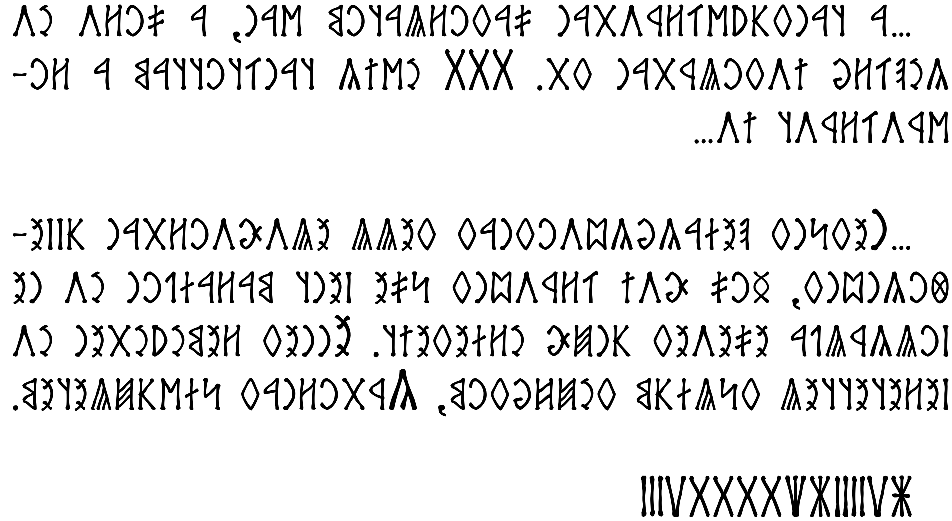
[illegible]

Jeszenszkyné Gallay Gabriella igazgatónőnek

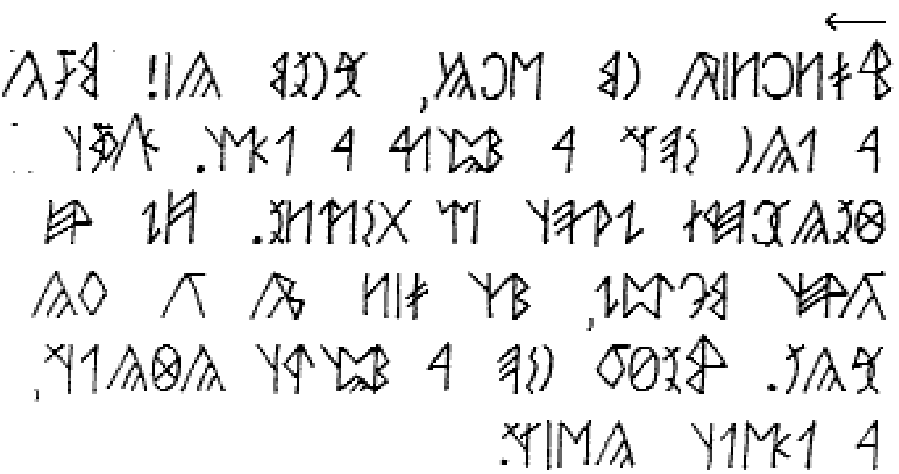
Levél Szakács Gábornak

𐲖𐳉𐳮𐳉𐳖 𐲌𐳢𐳐𐳉𐳇𐳢𐳐𐳄𐳏 𐲓𐳖𐳁𐳢𐳁𐳙𐳀𐳓

𐲓𐳉𐳇𐳮𐳉𐳤 𐲓𐳖𐳁𐳢𐳐𐳓𐳀!

Összerovás feladat Forrai Sándor: A magyar rovásírás elsajátítása című tankönyvéből (1996)

Átírása: *Magyarország nem volt hanem lesz! Mindig a jelen építi a múltra a jövőt. Őseinket felhozád Kárpát szent bércére. Csak az igazat mondjuk, mert egyszer meg is kell halni. Amelyik nép a múltját elfelejti, a jövőjét elveszíti.*

Utószó

Ötven év telt el azóta, hogy az ozorai Sió parton egy nyári hajnalon Édesapámmal homokba írtuk a rovásírás ősi betűit. Ezer évvel az után, hogy pusztulásra ítélték e betűket azokkal együtt, akik papírra, pergamenre írták, kőbe vésték, fába róttták, agyagba karcolták, akik magyar anyanyelvük minden hangját le tudták jegyezni vele, akiknek anyanyelvéhez szorosan hozzátartozott.

Csak felnőttként értettem meg és erre Forrai Sándor hívta fel a figyelmemet, hogy ott és akkor egy feladattal bíztak meg, nem csak a szüleim, hanem sokkal régebben élt őseim is. Hogy egyike legyek azoknak, akik fenntartják és továbbadják a magyarok elődeinek legértékesebb hagyatékát, a rovásírást.

A feladat szép és nemes, de nagyon kevés rá az idő. Asszonyként a háztartás ellátása, valamint munkám, a hátrányos helyzetű gyerekek tanítása mellett kellett időt találnom a kutatásra a nagy könyvtárakban, elutazni több rovásemlék helyszínére, nyomozni "új" emlékek után, kidolgozni az ismeretterjesztő előadások anyagát, rovásírás oktatói és szakkörvezetői tapasztalatok alapján összeállítani és bővíteni a szakköri ötlettárat, megírni a tanulmányokat, segíteni a versenyek szervezésében, válaszolni a levelekre, amelyek nagy örömömre többnyire rovásírással íródtak. Napi 14-15 órát talpalni fájós lábakon, majd még éjfélkor gyorsan felmosni a konyhát és a fürdőszobát, mostanság is jellemző, bár már nyugdíjban vagyok. Hála Istennek, Gábor szintén a rovásírás terjesztését tartja legfontosabbnak, ő még kenyérkereső munkája mellett szolgálja az ősi írás ügyét.

És vannak Társak, egyre többen, akikkel tanítjuk egymást, felnőtteket, gyerekeket őseink írására és a hozzá tartozó történelemre.

A rovásírás feléledését, terjedését nem mindenki fogadja örömmel. A magyargyűlölők és a magyarok igen régi műveltségét irigylők a Turullal, az Árpádsávval és a rovásírással riogatják azokat, akik mit sem tudnak ezek történetéről, így könnyen befolyásolhatók.

Mások az általuk „pogánynak” nevezett írásmód gyakorlásától óvják híveiket, elfeledve, hogy a magyar papok többsége inkább mentette, mint pusztította ősműveltségünket és az 1945 utáni időkben a rovásírást megőrző és továbbadó cserkészmozgalom sem nevezhető pogánynak.

Megint mások igyekeznek jól megszolgálni a „júdáspénzt”, s azzal próbálják akadályozni a rovásírás közkinccsé válását, hogy honlapokon és több százas elektronikus levelezőlistákon fröcsögik szét hazugságaikat, rágalmaikat a terjesztőkről és tanítókról.

De beszéljünk inkább a jóról! Amikor Forrai Sándor felkért minket munkája folytatására, a terjesztést határoztuk meg legfontosabb feladatként. A *Kőbe vésték, fába... rótták* című könyvünkben három évvel ezelőtt fogalmaztam meg azokat a feladatokat (2005, 126. oldal), amelyek elvégzésével ősi írásunk minden honfitársunkhoz eljutna, hogy legalább nevüket le tudják írni betűivel. Nézzük, mit tudtunk ebből megvalósítani!

Az előadásokon sok ezret osztottunk ki a Magyar Adorján és Forrai Sándor ábécéjét, a szabályok tömör összefoglalását és egy kis olvasógyakorlatot tartalmazó lapból. A hallgatóságtól házi feladatként azt szoktam kérni, hogy hazaérve mindenki írja le ősi írásunkkal saját nevét, majd azokét, akiket legjobban szeret és meg fogja tapasztalni, hogy már el is sajátította. Kedves visszajelzések igazolják, hogy így történt.

A versenyek szervezése területén Gábor sok munkával folyamatosan növelte a résztvevők létszámát, jelenleg már elődöntőkre van szükség a trianoni ideiglenes határokon kívül és belül, ezeket nagyszerű rovásírók szervezik tovább. Bevezettük, hogy az eredményhirdetésre való várakozás idejét értékes műsorokkal töltsük ki, többek között zenei előadások, néptánc, jurta állítás, kézműves foglalkozások, baranta bemutató szervezésével. Ellenlábasaink kezdetben ezt „show" műsornak gúnyolták, később már átvették és utánozzák. Bevonjuk a gyerekeket az értékelésbe, 2008-ban általános iskolás, 4. osztályos értékelőnk is volt a móri Fekets Gyurika személyében, ezért elismerés helyett a „komolytalan" jelzőt kaptuk bírálóinktól. Reméljük, hogy ezt is utánozni fogják, hiszen így alakul majd ki az a fiatal kutató társaság, amelynek tagjai megfejtik azokat az emlékeket, amelyeket eddig megnyugtatóan nem sikerült.

A magyar nyelv védelme és az idegen szavak használatának visszaszorítása érdekében új, *„Hogyan mondjuk magyarul"* című, figyelemfelhívó feladatot iktattunk a versenybe, ehhez Molnos Angéla nyelvész *Magyarító könyvecske* című művét használjuk szóanyagként. Az idegen „zsűri" és a rossz hangzású „bíráló bizottság" szavak helyett versenyeinken az „értékelő bizottság" fogalmát vezettem be, hiszen nem bíráljuk, hanem értékeljük a gyerekek dolgozatait.

Új, a szakirodalomban eddig nem szereplő rovásemlékeket is igyekeztem felkutatni, ennek az eredménye az *Újpesti Rovásemlékek,* amelyeket a *Tászok-tetőtől a bosnyák piramisokig* című könyvünkben (2007) írtam le, és az avar orsókarika, ugyanezen könyv 73. oldalán. Most, ebben a könyvben a bajóti pálcavég, Harangozó Imre mángolója, a pomázi madár alakú tárgy, a Budapesti Történeti Múzeum egyik tárlójában látható korsófelirat, Torma Károly cserepein lévő rovásbetűk, a tászok-tetői, idén lefényképezett jelek azok, amelyek gyarapítják ősi írásunk emlékeinek számát.

A számítógépen elérhető rovásírásos olvasmányok szépen szaporodnak, Tisza András *Írástudó* című újságja gyönyörű és változatos betűkkel, ötletes összerovásokkal készül. Ifjú Forrai Márton átírásai szintén a világhálón terjednek, kitűnő gyakorló anyagok, kezdőknek rövid mondókák, haladóknak szellemes tanmesék formájában. Bilisics László pozsonyi nemzettársunk egész könyveket ír át, irodalmunk gyöngyszemeit, ezek a Magyar Elektronikus Könyvtárban olvashatók. Egyre nagyobb az igény a kézbe vehető, könyv alakban olvasható, rovásírásos kiadványokra.

A 2005-ös tervekben szerepelt rovásírásos játék is. Ezt azóta fejlesztő tanári tapasztalataim felhasználásával elkészítettem, óvodáskortól felnőttkorig egész szakkörök, csoportok játékos foglalkoztatására alkalmas. Óvodáskorban természetesen a betűk hangértékének ismerete nélkül.

A Hun-idea Kiadó vezetőjének, Kárpáti Gábor Csabának köszönhetjük Fischer Károly Antal nagyszerű könyvének, *A Hun-magyar írás és annak fennmaradt emlékei*nek újrakiadását. Jelenleg Tóth Ákos német tanár fordítja Fischer eddig még magyarul meg nem jelent könyvét a svájci hunokról. Fehérné Walter Anna, Csallány Dezső, Debreczenyi Miklós könyvei továbbra is csak a nagyobb könyvtárakban érhetők el, igen hiányoznak a rovásírásról szóló, könyvesboltokban kapható művek közül. Rendkívül fontos lenne Forrai Sándor minden könyvének újrakiadása, évek óta nagyon hiányzik mind a tankönyve, mind az írástörténeti munkái. Megjelentetésükről a Tanár Úr családjának van joga dönteni.

Jelenleg a rovásírásos helységnévtáblák kihelyezését szorgalmazzuk, erről bővebben Gábor írásában olvashatnak a 237. oldalon.

Forrai Sándor rovásemlékeinket bemutató vándorkiállítását Hódos László és felesége Andrea újította fel, azóta több helyen megtekinthették az érdeklődők. Két alkalommal a Magyarok Házában; valamint a Telepes utcai Széchenyi István Általános Iskolában, Csabai Mária, a Fáy utcai Gimnáziumban Dittler Ferenc szervezésében, a versenyek helyszínén, a XVI. kerületi Móra Ferenc Általános Iskolában és 2008 október 4-én az Élő Rovás tanácskozáson a gödöllői Petőfi Sándor Művelődési Házban.

Igyekszünk felhívni a figyelmet a magyar művelődéstörténet méltatlanul elhallgatott személyiségeire. A Magyarok VI. Világtalálkozóján, 2004-ben is róluk állítottuk össze előadásunkat, Torma Zsófiáról, Szentkatolnai Bálint Gáborról, Fehér Mátyás Jenőről, Fehérné Walter Annáról, Forrai Sándorról. Sajnálatos, hogy éppen ez az előadás nem került be a Világtalálkozóról készített CD anyagai közé.

Az előadás a *Kőbe vésték, fába rótták…* című könyvünk 108. oldalán olvasható. Munkásságuk széleskörű elismertetése céljából hoztuk létre a Szkíta-Hun-Pártus-Avar-Magyar Örökség Díjat. Történelmi zeneműveinket is a magyar föld megtartásáért küzdőkről, a hivatalos tudomány által elhallgatott vagy pogányoknak, kiskirályoknak, lázadóknak nevezett hőseinkről írtuk.

Gábor a Magyar Demokrata hetilap és három eddigi könyvünk számára készített beszélgetéseket olyan személyiségekkel, akiknek gondolatait, műveit szerette volna az olvasókkal megismertetni. Ez oly népszerű lett, hogy többen követelőzve léptek fel Gáborral szemben, hogy helyezze el az ő írásukat is a hetilapban, majd amikor ez nem sikerült, Gábort nevezték ki bűnbaknak, azt állítva és terjesztve, hogy „letiltatta" az írásaikat. Így ebben a könyvben sajnos már mellőznünk kell ezt a hagyományt.

A rovásírás története őstörténetünkkel szorosan összefügg. Célunk annak a tudatosítása is, hogy nem a besenyők üldöztek ide minket 896-ban, hanem ősi írásunk emlékeinek bizonysága szerint a Kárpát-medence az őshazánk. 896-ban nem honfoglalás, hanem honvisszafoglalás zajlott. Az erről szóló, 1997-ben közreadott *Roga koronája* című tanulmányom óta erre több új bizonyítékot találtam a kőkori műveltségek irodalmának tanulmányozása és a múzeumok látogatása során.

1903. november 30-án a Magyar Tudományos Akadémia egy bizottsága Szily Kálmán főtitkár elnökletével határozatot hozott, hogy a rovásírás a magyar nép között már nem él. 105 évvel e határozat után mégis tények alapján jelenthetjük ki, hogy igenis él és terjed. Köszönhető ez mindazoknak, akik e terjesztésben részt vesznek, a felkészítő tanároknak; a gyerekeknek; a támogatóknak, akiknek segítségével a versenyzők a trianoni határokon túlról is eljutnak a verseny színhelyére és még a helyezést el nem értek is ajándékokkal térhetnek haza; az igazságot kereső kutatóknak; a versenyeknek és előadásoknak helyet adó intézményeknek és szervezőiknek; a rovásírásos névtáblát avató településeknek; a nemzeti sajtónak; minden segítőnek, akik akár csak egy betűsort is továbbadnak…

Akik kételkednek abban, hogy a rovásírás Thelegdi János, Baranyai Decsi János, Fadrusz János reményeit beteljesítve feléledt és jelen van mindennapjainkban, tekintsék meg a Forrai Sándor Rovásíró Kör Élő Rovásírás fényképtárát, amelyet Barta József grafikus, azaz rajzművész (Molnos Angéla könyve szerint) gondoz.

Friedrich Klára
2008. október

Forrai Sándor Rovásíró Kör

Alakulásának időpontja: 2004. január 1.

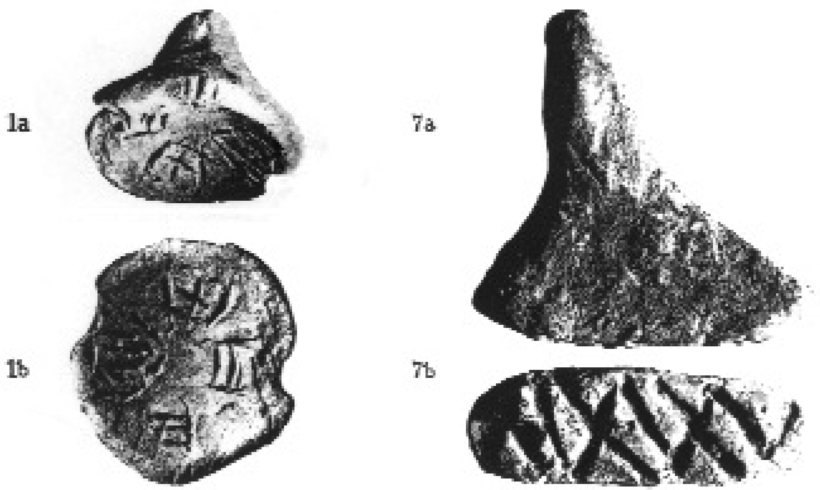
Alapítói: Friedrich Klára és Szakács Gábor

Postacím: 1163 Budapest, Sasvár u. 53.
Villámlevél: szakacs.gabor@interware.hu,
Távbeszélő: 403-1086, 06/30/431-1281
Honlap: www.rovasirasforrai.hu

A honlapunkon olvasható írások angol és német fordításáért köszönet Bartha Károlynak, Botos Margaretnek, Habedank Mariannának és Berndnek, Noszkyné Nemes Piroskának és Tomory Zsuzsának.

Körünk jelképét, pecsétjét Dittler Ferenc vezető építész rajzolta, aki épületek és rovásfeliratok tervezését vállalja. T: 242-6408, 06 (30) 954-5703.

Pecsételőket már évezredekkel ezelőtt használtak, itt kettőt mutatunk be.

Két pecsételő a Körös műveltségből, Krisztus előtt 5200 és 4500 között. Véleményem szerint már rovásjelek láthatók rajtuk. A képek forrása: Kutzián Ida: A Körös kultúra (Pázmány Péter Tudományegyetem, 1944) 1.a, b: Kotacpart, Vata tanya 7.a, b: Kopános, Zsoldos tanya

Friedrich Klára előadásai

Általános ismeretterjesztő előadások

A rovásírás alapfogalmai és rövid története
(Kárpát-medencei birtoklevelünk a rovásírás)
Elsősorban kezdőknek szóló, a figyelem felkeltését szolgáló, korhatár nélküli tájékoztató

Eltüntetett rovásemlékeink
A rovásírásban és történetében már tájékozott érdeklődőknek szóló, izgalmas előadás, inkább felnőtteknek

Véleménycsokor a rovásírásról
Híres emberek, kutatók, tudósok véleménye ősi írásunkról

A rovásírás tanításának módszere és helyszíni elsajátítása
Korhatár nélküli előadás mindazoknak, akik már egyetlen alkalom után sikerélményt szeretnének elkönyvelni a rovásírás elsajátítása terén.

Tatárlaka titka
Az erdélyi lelettel foglalkozó hazai és külföldi kutatók munkáinak teljes körű összefoglalása, a táblácskákon, valamint a világ más jelentős régészeti leletein található jelek összevetése, az előadó saját megfejtése.

Megalitok a Tászok-tetőn
Az előadó a Kárpát-medencei „nagy kövek” történetét gyűjtötte össze és helyezi el az európai és ázsiai műveltségekben.

Erdélyi templomok rovásfeliratai és megfejtéseik

Egyelőre még látható rovásemlékeink

Torma Zsófia élete és munkássága

Szakmai előadások

A két K használata
A rovásírás sok fejtörést okozó jelei. Az előadás ennek okára igyekszik magyarázatot találni és tanácsot adni.

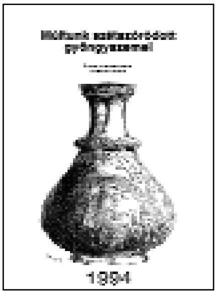
A bogárjelek használata
Az előadás a rovásírás e teljesen sajátos jeleit mutatja be és készteti a hallgatót továbbgondolásra.

Friedrich Klára és Szakács Gábor közös előadása

Rovásjelek Tatárlakától a bosnyák piramisig
A Kárpát-medence és a viszokói Nap piramis rovásjeleinek összehasonlítása

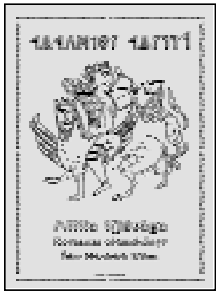
A bosnyák piramisok kutatásának története

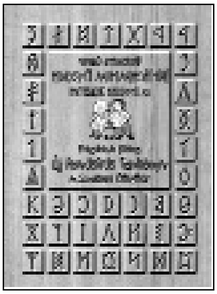
Szakács Gáborné, **Friedrich Klára:** gyógypedagógus, logopédus, rovásírás oktató-kutató, környezetvédő kiadványai:

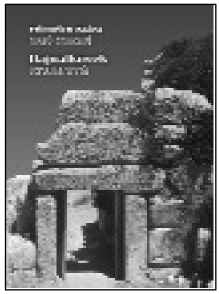

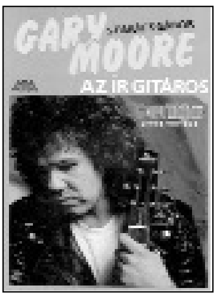

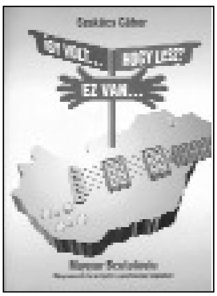

Szakács Gábor: író, újságíró, rocktörténész, zeneszerző, dalénekes, környezetvédő kiadványai:

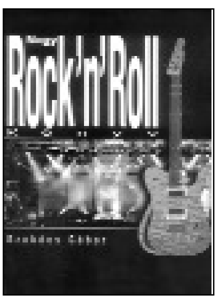

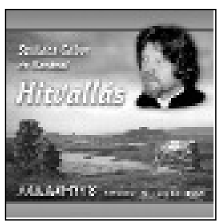

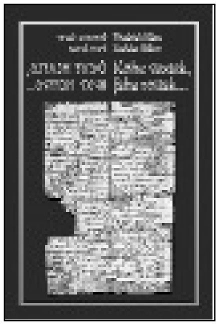

Friedrich Klára és Szakács Gábor közös kiadványai

Terjesztők:

Emese Álma könyvesbolt
Budapest, X. Fehér út 3. – Cédrus üzletház T: 431-6874

Erdélyért Könyvesbolt
1034 Bp. Bécsi út 99. T.: 240-1312, 06 (20) 438-8222

Fehérlófia Könyvesbolt
1085 Budapest, József u. 8. T.: 303-1072

Gondos Béla
1052 Budapest, Semmelweis u. 1-3. T.: 267-4511

Gyepű Könyvesbolt
1091 Budapest, Lónyai utca 2. T: 06/70-321-6389

Kerecsen íjászbolt
1132 Budapest, Visegrádi út 26/b. T: 239-3793

Két Hollós Könyvesbolt
1081 Budapest, Kenyérmező u. 3/a. T.: 299-0032

Magor Bolt
Budapest, XIII. ker. Lehel téri piac T.: 06 (20) 447-9657

Magyar Menedék Könyvesház Bp. XII. Márvány u. 25. 213-7057

Pult – Kiskapu Bp. XIII. Csángó utca 8. T: 334-1528

Püski Kiadó és Könyvesház
1013 Budapest, Krisztina krt. 26. T.: 375-7763

Püski-Masszi Könyvesház
1097 Bp. Tóth Kálmán u. 33. T: 323-0647

Szittya Bp. V. ker. Hercegprímás u. 2. T.: 266-1127

Szkítia központ (Nagyker) Budapest, Szondi u. 60. T: 354-1617

A 2003-ban megjelent *Kárpát-medencei birtoklevelünk, a rovásírás* c. könyv tartalma

A 2005-ben megjelent *Kőbe vésték, fába róttták...* c. könyv tartalma

Tudósítások

Kiadvány értékelések

A 2007-ben megjelent *Tászok-tetőtől a bosnyák piramisokig* c. könyv tartalma

Tudósítások

Könyv-, CD-, kiállítás- ajánlók

A 35 000 éves fa-
maradvány a Nap
piramis alagútjában

Rovásjeles kő a Nap
piramis alagútjában

Forrás: Osmanagic,
Muris: About cultural
layer of Bosnian
Pyramid builders
(Sarajevo, 2008)

Leletek
a Nap piramisból
Fénykép:
Szakács Gábor

Amikor húsz évvel ezelőtt a rovásírás tanulmányozásába, kutatásába, majd terjesztésébe és oktatásába kezdtünk, egyik célunk annak bizonyítása volt, hogy a rovásírás él, nem egy halott művelődéstörténeti emlék, amelyről csak idegen szavakkal teletűzdelt tanulmányokban lehet értekezni. Nem XX. században alkotott nyakatekert szabályok szerint tanítjuk, hanem ahogyan ki tudja hány évezreddel ezelőtt a juhász megtanította írni a bojtárt, mindenféle szakfelügyelő és szaktanácsadó fontoskodása nélkül. Gágoghatnak a gőgös önjelölt tudóskák, nem ők, hanem a sok fáradozás árán megőrzött rovásírásos emlékek közvetítik az ősök üzenetét. Ezen emlékek tiszteletteljes megismerése és a rovásírás gyakorlata, mindennapi használata, továbbadása révén léphetünk csak rá arra a gyönyörű, de nehéz útra, amely a magyarság múltját és jövőjét köti össze.

Friedrich Klára – Szakács Gábor

